

**รายงานการพิจารณาศึกษา
การพัฒนาระบบและโครงสร้าง
การบริหารจัดการการศึกษา
และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
ของกองทัพ**

โดย คณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

มกราคม 2566

สำเนา บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๗๘-๙

ที่ สว ๐๐๑๐.๑๐/ร ๘) วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๖ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๗) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิเคราะห์ขอเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการทางการทหารทั้งปวง อุตุสาหกรรมป้องกันประเทศ และการพัฒนาประเทศ และที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแบบองค์รวม พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

(๑) พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์	ประธานคณะกรรมการ
(๒) พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายถวิล เปลี่ยนศรี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) พลเอก สมหมาย เกาฏีระ	เลขานุการคณะกรรมการ
(๖) ศาสตราจารย์นิสตาร์ เวชยานนท์	โฆษกคณะกรรมการ
(๗) พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	รองโฆษกคณะกรรมการ
(๘) พลเอก อู๊ด เป็องบน	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๙) พลเอก สนั่น มะเร็งสิทธิ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๐) พลเอก วัฒนา สรรพานิช	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๑) พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ	
(๑๒) นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ	
(๑๓) นายทวีวงศ์ จุลกมนตรี	
(๑๔) คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	
(๑๕) ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เพ็งพานิชภักดิ์	
(๑๖) นางสาวปิยฉวี วานเฉลิม	
(๑๗) พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์	
(๑๘) พลเอก ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้	
(๑๙) นายอนุสิษฐ์ คุณากร	

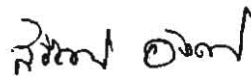
บัดนี้ คณะกรรมการ...

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

(ลงชื่อ) พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์
(บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์)
ประธานคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ
วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสิริกร อังกาบ)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
การทหารและความมั่นคงของรัฐ

(นายนพดล ฉิมมี)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
การทหารและความมั่นคงของรัฐ

กลุ่มงานคณะกรรมการการทหาร
สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๙

สุชาติ พิมพ์
สิริกร ทาน

คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์
ประธานคณะกรรมการ

พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

พลเอก จิระศักดิ์ ชมประสพ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นายถวิล เปลี่ยนศรี
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

พลเอก สมหมาย เกาฏีระ
เลขานุการคณะกรรมการ

ศาสตราจารย์นิสदारก เวชยานนท์
โฆษกคณะกรรมการ

พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรชต์
รองโฆษกคณะกรรมการ

พลเอก อู๊ด เบื้องบน
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก สนั่น มะเร็งสิทธิ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก วัฒนา สรรพานิช
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ
กรรมการ

พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์
กรรมการ

พลเอก ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้
กรรมการ

คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

นายเชดศักดิ์ สันติวรฤทธิ
กรรมการ

นายทวีวงศ์ จุลกมนตรี
กรรมการ

คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์
กรรมการ

นางสาวปิยฉวี วันเฉลิม
กรรมการ

ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เπήงพานิชภักดิ์
กรรมการ

นายอนุสิษฐ คุณากร
กรรมการ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร
ทางการศึกษาของกองทัพ
ของ
คณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐ ซึ่งเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๗) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการทางการทหารทั้งปวง อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการพัฒนาประเทศ และที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแบบองค์รวม พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ ตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการธิการ

คณะกรรมการธิการได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑.๑ คณะกรรมการธิการดำเนินการเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑.๑ พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์	เป็นประธานคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๒ พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร	เป็นรองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	เป็นรองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่สอง
๑.๑.๔ นายถวิล เปลี่ยนศรี	เป็นรองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่สาม
๑.๑.๕ พลเอก สมหมาย เกาฏีระ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๖ ศาสตราจารย์นิสตาภักดิ์ เวชยานนท์	เป็นโฆษกคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๗ พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	เป็นรองโฆษกคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๘ พลเอก อู๊ด เบื้องบน	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๙ พลเอก สนั่น มะเร็งสิทธิ์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๑๐ พลเอก วัฒนา สรรพานิช	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการธิการ
๑.๑.๑๑ พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ	เป็นกรรมการธิการ
๑.๑.๑๒ คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	เป็นกรรมการธิการ
๑.๑.๑๓ นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ	เป็นกรรมการธิการ
๑.๑.๑๔ นายทวิวงษ์ จุลกมนตรี	เป็นกรรมการธิการ

- ๑.๑.๑๕ ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เพ็งพานิชภักดิ์ เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๖ นางสาวปิยฉัตร วันเฉลิม เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๗ พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์ เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๘ พลเอก ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๙ นายอนุศิษฐ์ คุณากร เป็นกรรมการ

๑.๒ คณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวสิริกร อังคาบ นิตกรชำนาญการพิเศษ และนายนพตล ฉิมมี วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานคณะกรรมการการทหาร สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗ วรรคสี่

๑.๓ คณะกรรมการได้มอบหมายคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัด การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (คณะอนุกรรมการ ตสร.) กำกับดูแล ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการศึกษาเรื่องดังกล่าว ซึ่งคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย

๑.๓.๑ พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๒ นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๓.๓ นายอนุศิษฐ์ คุณากร	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๑.๓.๔ นายทวีพงษ์ จุลกมนตรี	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สาม
๑.๓.๕ นางสาวปิยฉัตร วันเฉลิม	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สี่
๑.๓.๖ คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๗ พลเอก สุนัย สัมปัตตะวนิช	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๘ พลเอก อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๙ พลเอก ปรีชา เทียมฉัตร	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๐ พลตรี วาทิกษ์ พิมพวงศ์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๑ นายอาชัย รุจิระชุมณฑ์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๒ นางกัญจนภา ประสิทธิ์ลาภ	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๓ พลเอก เจิตวุธ คราประยูร	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๔ นายวรณัฐ คงเมือง	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๕ นายวีรศักดิ์ ทิพย์มณฑิเยร	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๖ นายประยุทธ์ คงเฉลิมวัฒน์	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๗ นางสาวปสุตา ปัญญาทิพย์	เป็นอนุกรรมการ
๑.๓.๑๘ พลอากาศโท ภูมิใจ เลขสุนทรการ	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๓.๑๙ พันเอก กาญจนะดิษฐ์ ไยเกตุ	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑.๔ คณะกรรมการฯ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ของกองทัพ ซึ่งคณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑.๔.๑ พลเอก วรพงษ์ ส่างเนตร	เป็นประธานกรรมการ
๑.๔.๒ พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ	เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๔.๓ พลเอก เจ็ดวุธ คราประยูร	เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สอง
๑.๔.๔ พลโท ทนงศักดิ์ รongทิม	เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สาม
๑.๔.๕ พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์	เป็นที่ปรึกษากรรมการ
๑.๔.๖ นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ	เป็นที่ปรึกษากรรมการ
๑.๔.๗ นางสาวปิยฉัตร วันเฉลิม	เป็นที่ปรึกษากรรมการ
๑.๔.๘ พลเอก อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์	เป็นกรรมการ
๑.๔.๙ พลอากาศโท ภูมิใจ เลขสุนทรากร	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๐ พลอากาศตรี ศุภโชติ ชัยวงษ์	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๑ พลเรือตรี รศ.นเรศ เพ็ชรนิน	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๒ พลตรี พลวุฒ ลำเจียก	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๓ พลตรี ไชยา ศรีนวล	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๔ พลตรี ธวัชชัย ทรงศรีเอี่ยม	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๕ พันเอก ธีรวุฒิ ดวงจรัส	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๖ นาวาอากาศเอก วินิจ จันทรมณี	เป็นกรรมการ
๑.๔.๑๗ พลตรี อรรถเดช ประทีปอุษานนท์	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๑.๔.๑๘ พลตรี ทักษิณ สิริสิงห	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔.๑๙ นาวาอากาศเอก ไชยา ออกแดง	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔.๒๐ นาวาอากาศเอก อาทิตย์ เจนจบสกลกิจ	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔.๒๑ พันเอก กาญจนะดิษฐ์ ไยเกตุ	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. วิธีพิจารณาศึกษา

พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ประธานคณะกรรมการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ได้มอบนโยบายและแนวทางการศึกษาเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุม ๔๓๒ ชั้น ๓ อาคารอเนกประสงค์ สำนักงานการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการ กองทัพไทย ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และคณะกรรมการศึกษาการพัฒนา ระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ ได้พิจารณาถึงปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขต รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้กำหนดขั้นตอน วิธีการศึกษา และบูรณาการศึกษาโดยตั้งคณะทำงานขึ้นมาหนึ่งคณะเพื่อรองรับ ตามหัวข้อการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านระบบและโครงสร้าง การบริหารจัดการการศึกษา ๒) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและองค์ความรู้ และ ๓) ด้านการพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญและครู - อาจารย์

๒.๑ คณะกรรมการศึกษาและคณะทำงานดังกล่าว ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา จำนวน ๕ ครั้ง ดังนี้

- ๒.๑.๑ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ วันอังคารที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕
- ๒.๑.๒ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕
- ๒.๑.๓ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ วันอังคารที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๕
- ๒.๑.๔ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕
- ๒.๑.๕ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕

๒.๒ คณะกรรมาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศและการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และคณะกรรมการศึกษาการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ รวมทั้งคณะทำงาน ได้จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพไทย เมื่อวันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ ณ อาคารอเนกประสงค์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกส่วนราชการโดยเฉพาะเหล่าทัพได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการศึกษาของกองทัพไทย

๒.๓ คณะกรรมการและคณะทำงาน ได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้บังคับบัญชาระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ) ทั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ข

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมาธิการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศและการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ต่อคณะกรรมาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา และคณะกรรมาธิการได้มีมติรับรองรายงานดังกล่าว โดยมีมติให้ถือว่าเป็นรายงานซึ่งคณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษา คณะกรรมาธิการจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาการศึกษาดังกล่าวเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบกับผลการพิจารณาการศึกษา และขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่เห็นสมควรต่อไป เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนสืบไป ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

พลเอก

(วรพงษ์ สง่าเนตร)

รองประธานคณะกรรมาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา คนที่หนึ่ง
และประธานคณะอนุกรรมาธิการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ
และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

บทสรุปผู้บริหาร

ตามที่คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑” พร้อมทั้งได้รายงานผลการพิจารณาศึกษา ต่อที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) ในวันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งในรายงานดังกล่าว คณะกรรมการได้เสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพ รวม ๔ ประการ ได้แก่ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษา การพัฒนาผู้สอน การปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาระดับผู้เรียน นั้น

เนื่องจากในปัจจุบันรูปแบบของการบริหารจัดการการศึกษา รวมทั้งหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนของกองทัพเป็นการศึกษาเฉพาะทาง โดยมุ่งเน้นวิชาการ ด้านการทหารในการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติและป้องกันประเทศเป็นหลัก ประกอบกับการบริหารจัดการการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีความแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของเหล่าทัพนั้น ๆ ซึ่งถึงแม้ว่าแต่ละเหล่าทัพจะได้มีการบูรณาการและกำหนดทิศทางการศึกษาร่วมกันในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม แต่การศึกษาของกองทัพก็ยังไม่สามารถตอบสนองได้อย่างเพียงพอต่อพลวัตของบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ ยังขาดปัจจัยที่เป็นการสร้างเสริมและพัฒนานักวิชาการและนักวิจัยที่มีองค์ความรู้ด้านความมั่นคง แบบองค์รวม (Comprehensive Security) ให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายในประเทศ และระดับนานาชาติ ดังนั้น ในครั้งนี้ คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา จึงได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการ การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน และ ๓) เพื่อศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่ ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นการยกระดับการศึกษาของกองทัพให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดการบูรณาการการศึกษาเพื่อนำไปสู่ การบูรณาการศักยภาพกองทัพในอนาคตต่อไป

ในการนี้ คณะกรรมการได้กำหนดรูปแบบการศึกษาเป็นคณะทำงาน รวม ๓ คณะ และแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น ๓ หัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

- คณะทำงานที่ ๑ ศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน
- คณะทำงานที่ ๒ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน
- คณะทำงานที่ ๓ ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับขั้นตอนและวิธีการศึกษา ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจาก การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนั้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจึงได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารจัดการ การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ การบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ของประเทศไทย ระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพต่างประเทศ และการพัฒนา ครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยคณะกรรมการได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร ทางการศึกษาของกองทัพ” เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๕.๐๐ นาฬิกา ณ สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กรุงเทพมหานคร และผ่านระบบออนไลน์ โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบปฐมภูมิ (Primary Data) และแบบทุติยภูมิ (Secondary Data)

จากผลการศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน พบว่า นโยบายและการบริหารจัดการการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันตาม ภารกิจและบทบาทหน้าที่ รวมทั้งมีความเฉพาะเจาะจงตามอัตลักษณ์ของแต่ละเหล่าทัพ ประกอบกับ โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพยังไม่มี ความชัดเจนว่าหน่วยใดมีหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย หน่วยใดรับผิดชอบเรื่องการศึกษาทุกหลักสูตรของกองทัพ อีกทั้ง ยังมีการดำเนินการที่แยกส่วนกันอย่างชัดเจน ทำให้การศึกษาของกองทัพในภาพรวมยังขาดการวางกรอบ การกำหนดแนวทางปฏิบัติ และการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ความแตกต่าง ทางโครงสร้างสายการบังคับบัญชาหน่วยงานด้านการศึกษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ระบบ การศึกษาของเหล่าทัพไม่มีความเป็นเอกภาพเท่าที่ควร

ในการนี้ คณะกรรมการจึงได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบและโครงสร้าง การบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) จัดให้มีโครงสร้างเชิงนโยบาย ด้านการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย สภาการศึกษากระทรวงกลาโหม มีบทบาทหน้าที่ ในการร่วมกันกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในภาพรวมของกองทัพและกระทรวงกลาโหม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สำนักงานสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม โดยให้สถาบันวิชาการ ป้องกันประเทศเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกร่วม พิจารณาและให้ ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาในภาพรวมของกองทัพและกระทรวงกลาโหมต่อสภาการศึกษา กระทรวงกลาโหมเพื่อขออนุมัติ และติดตามการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษา เพื่อรายงานผลต่อสภาการศึกษากระทรวงกลาโหมตามระยะเวลาที่กำหนด หน่วยงานที่ทำหน้าที่ สภาการศึกษากองบัญชาการกองทัพไทย และสภาการศึกษาเหล่าทัพ ทำหน้าที่รับนโยบาย และตอบสนองภารกิจด้านการศึกษาจากสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม โดยให้สถาบันวิชาการ

ป้องกันประเทศและกรมยุทธศึกษาทหารของเหล่าทัพเป็นหน่วยดำเนินการด้านการศึกษา ตามนโยบายที่กำหนด ๒) จัดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเฉพาะด้าน จำนวน ๕ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับกลาง (ระดับยุทธการ) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก คณะกรรมการเพื่อบูรณาการครูผู้สอนและทรัพยากร ด้านการศึกษา ร่วม และคณะกรรมการเพื่อบูรณาการและจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาร่วม ทั้งนี้ โดยจะต้องมีแผนงานการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการบูรณาการ ในทุกระดับของทุกเหล่าทัพ

จากผลการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ พบว่า โครงสร้างหลักสูตร การศึกษาของกองทัพสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ๑) หลักสูตรการศึกษาระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) ๒) หลักสูตรการศึกษาระดับกลาง (ระดับยุทธการ) ๓) หลักสูตรการศึกษาระดับต้น (ระดับยุทธวิธี) ๔) หลักสูตรแรกเข้า ซึ่งในปัจจุบันกองทัพยังไม่มีนโยบายหรือแผนการพัฒนา หลักสูตรการศึกษาที่ชัดเจน และไม่ได้มีการกำหนดกรอบ ทิศทาง และเป้าหมายร่วมในการวางหลักสูตร ให้กำลังพลเข้ารับการศึกษาตามแนวทางรับราชการที่เหมาะสม องค์กรความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความมั่นคงและการทหารยังไม่มี การบูรณาการร่วมกันอย่างเพียงพอ ประกอบกับ การเทียบเคียงระดับหลักสูตรและสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละเหล่าทัพ มีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การวางแผนร่วม การประสานงาน การอำนวยความสะดวก ร่วม และการปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับมือกับภัยคุกคามหรือสงคราม ในรูปแบบใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ในการนี้ คณะกรรมาธิการจึงมีความเห็นว่ากองทัพจำเป็นต้องร่วมกันบูรณาการ หลักสูตรทั้ง ๔ ระดับของแต่ละเหล่าทัพ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ของกองทัพ แบ่งออกได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

(๑) แนวทางการพัฒนาเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ หลักสูตรระดับยุทธศาสตร์ เน้นการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เน้นความมั่นคงทางทหาร รวมถึงบูรณาการความมั่นคงในทุกมิติแบบองค์รวม ซึ่งอาจมีการพัฒนา ต่อยอดสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องไปสู่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) ในอนาคตได้ หลักสูตรระดับยุทธการ มุ่งเน้นความสามารถ ในการคิด วิเคราะห์ วางแผนงาน และรายงานสรุปการปฏิบัติไปสู่การตกลงใจได้ รวมทั้งจะต้องมี ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรระดับยุทธศาสตร์ และควรมีการส่งเสริมในด้านการฝึกซ้อม เพื่อพัฒนา ชีตความสามารถของกำลังพลในการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภายในเหล่าทัพ หลักสูตรระดับยุทธวิธี มุ่งเน้นด้านการปฏิบัติการทางทหารและการปฏิบัติการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สงคราม และเพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ไทย ความรู้ทางกฎหมาย ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะทางเทคโนโลยีและภาษา ซึ่งหลักสูตรระดับยุทธวิธี และหลักสูตรระดับยุทธการนั้นควรพิจารณากำหนดกรอบและโครงสร้างของหลักสูตร

ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน และหลักสูตรแรกเข้า มุ่งเน้นอุดมการณ์ทางทหาร การเป็นทหารอาชีพ และควรมีการส่งเสริมด้านงานวิจัยร่วมกันตั้งแต่ระดับเตรียมกำลังพล เพื่อให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาต่อยอดเกิดเป็นนวัตกรรมด้านความมั่นคงแบบองค์รวมร่วมกันได้จริง นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับ ก็มีความสำคัญ โดยเนื้อหาวิชาความรู้ในระดับหนึ่งจะต้องเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป และทุกหลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องการสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การสร้างความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และการสร้างผู้นำพอเพียงด้วย

(๒) แนวทางการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ ได้แก่ การกำหนดกรอบ และโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง การใช้ ทรัพยากรตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญร่วมกัน การออกแบบการจัดการเรียนการสอน ที่เหมาะสมร่วมกัน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การฝึกซ้อม และการทำงานวิจัยร่วมกัน

(๓) แนวทางการยกระดับสถาบันการศึกษาของกองทัพ แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ได้แก่
ในระยะสั้น ให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน และบูรณาการ (Center of Enablement) การดำเนินงานของศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ที่จะจัดตั้งขึ้น โดยกำหนดให้ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) มีภารกิจหลักในเรื่องของการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ หลักการปฏิบัติ แนวความคิด ด้านความมั่นคงทางทหารเพื่อการป้องกันประเทศ

สำหรับแนวทางการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) มีดังนี้
๑) ให้วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ๒) ให้วิทยาลัยเสนาธิการทหาร ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านการปฏิบัติการร่วม ๓) ให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านยุทธศาสตร์ และ ๔) ให้สถาบันจิตวิทยา ความมั่นคง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านการปฏิบัติการข่าวสารและการสื่อสารทางยุทธศาสตร์

ส่วนในระยะยาว ควรพัฒนาสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ให้เป็นมหาวิทยาลัย ป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) เพื่อให้เกิดการต่อยอด ขยายผลการศึกษาของกองทัพให้สามารถเพิ่มพูนศักยภาพของกำลังพลของกองทัพ และสามารถ ขยายผลไปสู่การสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง การป้องกันประเทศ และการทหารได้อีกด้วย

สำหรับผลการศึกษาการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพนั้น พบว่า ในกรณีของครูผู้สอน ปัจจุบันกระทรวงกลาโหมได้มีการจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการ และความชำนาญของหน่วยงาน โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการเพิ่มตำแหน่งวิทยฐานะและค่าตอบแทนข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน เพื่อยกระดับ มาตรฐานครูผู้สอนของกองทัพ ซึ่งในประเด็นนี้ คณะกรรมาธิการมีข้อเสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนาครูผู้สอนของกองทัพ รวม ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอน

ด้วยวิทยฐานะ โดยสถาบันการศึกษาของกองทัพจะต้องมีการวางแผนการพัฒนาครูผู้สอน และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด ให้ครูผู้สอนที่บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ และมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์เข้ารับการอบรมหลักสูตรข้าราชการที่ทำหน้าที่สอนวิชาชีพครู หรือหลักสูตรเทียบเท่า เพื่อให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะได้ ๒) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนให้มีตำแหน่งทางวิชาการ เนื่องจากในปัจจุบัน สถาบันการศึกษาของกระทรวงกลาโหม เฉพาะบางแห่งเท่านั้นที่ครูผู้สอนสามารถขอตำแหน่งทางวิชาการได้ ดังนั้น กระทรวงกลาโหม จึงควรทบทวนหลักเกณฑ์และแนวทางในการขอตำแหน่งทางวิชาการให้ครอบคลุมไปถึงครูผู้สอน ในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ของเหล่าทัพด้วย และ ๓) แนวทางการบูรณาการครูผู้สอน โดยให้มีการบูรณาการครูผู้สอนจากทุกเหล่าทัพ โดยเริ่มจากการบูรณาการหลักสูตรที่มีหมวดวิชาเดียวกัน มีเนื้อหาหลักเหมือนกัน ทำให้สามารถใช้ครูผู้สอนร่วมกันได้

ส่วนในกรณีผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ คณะกรรมการได้แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธวิธี ผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธการ และผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งแนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธวิธีและผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธการนั้นมีข้อเสนอแนะว่า กองทัพควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะเพิ่มเติมหรือส่งกำลังพลไปรับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนากำลังพลให้มีขีดความสามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญของกองทัพได้ อีกทั้งต้องพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างการศึกษาเพื่อให้สามารถตอบโจทย์สำหรับการสร้างผู้เชี่ยวชาญ โดยในระดับของหน่วย อาจมีการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ที่มีอัตราครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อบริหารจัดการองค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญของหน่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องมิตักยภาพเพียงพอที่จะเป็นคลังสมองของหน่วยได้ สำหรับแนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ๑) กองทัพควรจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ โดยเชิญผู้แทนจากมิตรประเทศเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ๒) กองทัพควรจัดให้มีเวทีการประชุมเกี่ยวกับความมั่นคงของกองทัพในระดับภูมิภาคหรือระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำได้องค์ความรู้และความคิดเห็นที่แตกต่างของแต่ละประเทศ มุมมองและนโยบายความมั่นคงในหลาย ๆ เรื่องที่เป็นประโยชน์ ๓) กองทัพควรสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญทุกระดับผลิตผลงานวิจัยในหลากหลายสาขา และมีการตีพิมพ์ผลงานวิชาการทั้งในระดับประเทศ ระดับนานาชาติ และระดับโลก โดยให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นหน่วยงานนำร่องดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าว

สำหรับขั้นตอนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ แบ่งออกได้เป็น ๓ ระยะ ดังนี้ ๑) การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะสั้น ได้แก่ การปรับย้ายกำลังพล รวมทั้งเชิญนายทหารที่เกษียณอายุราชการไปแล้วที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาทำงานร่วมกันในฐานะผู้เชี่ยวชาญ แล้วขยายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภายนอกสังกัดกระทรวงกลาโหม ๒) การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะกลางและระยะยาว ได้แก่ การวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง การจัดทำเอกสารทางวิชาการ บทวิเคราะห์ บทความ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

การจัดเวทีสนทนา รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ
อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ทั้งนี้ หากกระทรวงกลาโหมโดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศและกรมยุทธศึกษาทหาร
ของเหล่าทัพ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพ ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะต่าง ๆ
ดังที่กล่าวมาข้างต้น คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา เชื่อมั่นว่าจะทำให้
เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อันจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ
และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านความมั่นคงของประเทศต่อไป

สารบัญ

หน้า

รายนามคณะกรรมการ	
รายงานการพิจารณาศึกษา	
บทสรุปผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ข
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๓
๑.๓ กรอบแนวความคิด	๓
๑.๔ ขอบเขตการศึกษา	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑	๘
๒.๒ กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน และแนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ	๒๓
๒.๓ กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับ อุดมศึกษาของประเทศไทย	๔๐
๒.๔ ระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพต่างประเทศ	๔๕
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา	๕๐
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษา และการพัฒนาครูและผู้เชี่ยวชาญ	๕๕
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการศึกษา	๖๗
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๗
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๘
๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๐
๓.๔ วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	๗๑
๓.๕ วิธีการเสนอผลการศึกษา	๗๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๗๕
๔.๑ ผลการศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา ของกองทัพในปัจจุบัน	๗๕
๔.๒ ผลการศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียน การสอนอยู่ในปัจจุบัน	๘๓
๔.๓ ผลการศึกษาในหัวข้อบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ ของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน	๙๙
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	๑๑๓
๕.๑ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง หรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการ การศึกษาของกองทัพ	๑๑๓
๕.๒ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา หลักสูตรการศึกษาของกองทัพ	๑๑๗
๕.๓ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ	๑๒๖
บรรณานุกรม	๑๓๗
ภาคผนวก	๑๔๑
ภาคผนวก ก การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรทาง การศึกษาของกองทัพ” วันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๐๘๐๐ – ๑๕๐๐ นาฬิกา ณ สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กรุงเทพฯ	๑๔๓
ภาคผนวก ข การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บังคับบัญชาระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ ภาพกิจกรรม	๑๔๙
๑๘๑	๑๘๑
๑๘๗	๑๘๗
๑๘๙	๑๘๙
๑๙๑	๑๙๑
๑๙๓	๑๙๓
๑๙๕	๑๙๕
๑๙๗	๑๙๗
๑๙๙	๑๙๙
๒๐๑	๒๐๑
๒๐๓	๒๐๓
๒๐๕	๒๐๕
๒๐๗	๒๐๗
๒๐๙	๒๐๙
๒๑๑	๒๑๑
๒๑๓	๒๑๓
๒๑๕	๒๑๕
๒๑๗	๒๑๗
๒๑๙	๒๑๙
๒๒๑	๒๒๑
๒๒๓	๒๒๓
๒๒๕	๒๒๕
๒๒๗	๒๒๗
๒๒๙	๒๒๙
๒๓๑	๒๓๑
๒๓๓	๒๓๓
๒๓๕	๒๓๕
๒๓๗	๒๓๗
๒๓๙	๒๓๙
๒๔๑	๒๔๑
๒๔๓	๒๔๓
๒๔๕	๒๔๕
๒๔๗	๒๔๗
๒๔๙	๒๔๙
๒๕๑	๒๕๑
๒๕๓	๒๕๓
๒๕๕	๒๕๕
๒๕๗	๒๕๗
๒๕๙	๒๕๙
๒๖๑	๒๖๑
๒๖๓	๒๖๓
๒๖๕	๒๖๕
๒๖๗	๒๖๗
๒๖๙	๒๖๙
๒๗๑	๒๗๑
๒๗๓	๒๗๓
๒๗๕	๒๗๕
๒๗๗	๒๗๗
๒๗๙	๒๗๙
๒๘๑	๒๘๑
๒๘๓	๒๘๓
๒๘๕	๒๘๕
๒๘๗	๒๘๗
๒๘๙	๒๘๙
๒๙๑	๒๙๑
๒๙๓	๒๙๓
๒๙๕	๒๙๕
๒๙๗	๒๙๗
๒๙๙	๒๙๙
๓๐๑	๓๐๑
๓๐๓	๓๐๓
๓๐๕	๓๐๕
๓๐๗	๓๐๗
๓๐๙	๓๐๙
๓๑๑	๓๑๑
๓๑๓	๓๑๓
๓๑๕	๓๑๕
๓๑๗	๓๑๗
๓๑๙	๓๑๙
๓๒๑	๓๒๑
๓๒๓	๓๒๓
๓๒๕	๓๒๕
๓๒๗	๓๒๗
๓๒๙	๓๒๙
๓๓๑	๓๓๑
๓๓๓	๓๓๓
๓๓๕	๓๓๕
๓๓๗	๓๓๗
๓๓๙	๓๓๙
๓๔๑	๓๔๑
๓๔๓	๓๔๓
๓๔๕	๓๔๕
๓๔๗	๓๔๗
๓๔๙	๓๔๙
๓๕๑	๓๕๑
๓๕๓	๓๕๓
๓๕๕	๓๕๕
๓๕๗	๓๕๗
๓๕๙	๓๕๙
๓๖๑	๓๖๑
๓๖๓	๓๖๓
๓๖๕	๓๖๕
๓๖๗	๓๖๗
๓๖๙	๓๖๙
๓๗๑	๓๗๑
๓๗๓	๓๗๓
๓๗๕	๓๗๕
๓๗๗	๓๗๗
๓๗๙	๓๗๙
๓๘๑	๓๘๑
๓๘๓	๓๘๓
๓๘๕	๓๘๕
๓๘๗	๓๘๗
๓๘๙	๓๘๙
๓๙๑	๓๙๑
๓๙๓	๓๙๓
๓๙๕	๓๙๕
๓๙๗	๓๙๗
๓๙๙	๓๙๙
๔๐๑	๔๐๑
๔๐๓	๔๐๓
๔๐๕	๔๐๕
๔๐๗	๔๐๗
๔๐๙	๔๐๙
๔๑๑	๔๑๑
๔๑๓	๔๑๓
๔๑๕	๔๑๕
๔๑๗	๔๑๗
๔๑๙	๔๑๙
๔๒๑	๔๒๑
๔๒๓	๔๒๓
๔๒๕	๔๒๕
๔๒๗	๔๒๗
๔๒๙	๔๒๙
๔๓๑	๔๓๑
๔๓๓	๔๓๓
๔๓๕	๔๓๕
๔๓๗	๔๓๗
๔๓๙	๔๓๙
๔๔๑	๔๔๑
๔๔๓	๔๔๓
๔๔๕	๔๔๕
๔๔๗	๔๔๗
๔๔๙	๔๔๙
๔๕๑	๔๕๑
๔๕๓	๔๕๓
๔๕๕	๔๕๕
๔๕๗	๔๕๗
๔๕๙	๔๕๙
๔๖๑	๔๖๑
๔๖๓	๔๖๓
๔๖๕	๔๖๕
๔๖๗	๔๖๗
๔๖๙	๔๖๙
๔๗๑	๔๗๑
๔๗๓	๔๗๓
๔๗๕	๔๗๕
๔๗๗	๔๗๗
๔๗๙	๔๗๙
๔๘๑	๔๘๑
๔๘๓	๔๘๓
๔๘๕	๔๘๕
๔๘๗	๔๘๗
๔๘๙	๔๘๙
๔๙๑	๔๙๑
๔๙๓	๔๙๓
๔๙๕	๔๙๕
๔๙๗	๔๙๗
๔๙๙	๔๙๙
๕๐๑	๕๐๑
๕๐๓	๕๐๓
๕๐๕	๕๐๕
๕๐๗	๕๐๗
๕๐๙	๕๐๙
๕๑๑	๕๑๑
๕๑๓	๕๑๓
๕๑๕	๕๑๕
๕๑๗	๕๑๗
๕๑๙	๕๑๙
๕๒๑	๕๒๑
๕๒๓	๕๒๓
๕๒๕	๕๒๕
๕๒๗	๕๒๗
๕๒๙	๕๒๙
๕๓๑	๕๓๑
๕๓๓	๕๓๓
๕๓๕	๕๓๕
๕๓๗	๕๓๗
๕๓๙	๕๓๙
๕๔๑	๕๔๑
๕๔๓	๕๔๓
๕๔๕	๕๔๕
๕๔๗	๕๔๗
๕๔๙	๕๔๙
๕๕๑	๕๕๑
๕๕๓	๕๕๓
๕๕๕	๕๕๕
๕๕๗	๕๕๗
๕๕๙	๕๕๙
๕๖๑	๕๖๑
๕๖๓	๕๖๓
๕๖๕	๕๖๕
๕๖๗	๕๖๗
๕๖๙	๕๖๙
๕๗๑	๕๗๑
๕๗๓	๕๗๓
๕๗๕	๕๗๕
๕๗๗	๕๗๗
๕๗๙	๕๗๙
๕๘๑	๕๘๑
๕๘๓	๕๘๓
๕๘๕	๕๘๕
๕๘๗	๕๘๗
๕๘๙	๕๘๙
๕๙๑	๕๙๑
๕๙๓	๕๙๓
๕๙๕	๕๙๕
๕๙๗	๕๙๗
๕๙๙	๕๙๙
๖๐๑	๖๐๑
๖๐๓	๖๐๓
๖๐๕	๖๐๕
๖๐๗	๖๐๗
๖๐๙	๖๐๙
๖๑๑	๖๑๑
๖๑๓	๖๑๓
๖๑๕	๖๑๕
๖๑๗	๖๑๗
๖๑๙	๖๑๙
๖๒๑	๖๒๑
๖๒๓	๖๒๓
๖๒๕	๖๒๕
๖๒๗	๖๒๗
๖๒๙	๖๒๙
๖๓๑	๖๓๑
๖๓๓	๖๓๓
๖๓๕	๖๓๕
๖๓๗	๖๓๗
๖๓๙	๖๓๙
๖๔๑	๖๔๑
๖๔๓	๖๔๓
๖๔๕	๖๔๕
๖๔๗	๖๔๗
๖๔๙	๖๔๙
๖๕๑	๖๕๑
๖๕๓	๖๕๓
๖๕๕	๖๕๕
๖๕๗	๖๕๗
๖๕๙	๖๕๙
๖๖๑	๖๖๑
๖๖๓	๖๖๓
๖๖๕	๖๖๕
๖๖๗	๖๖๗
๖๖๙	๖๖๙
๖๗๑	๖๗๑
๖๗๓	๖๗๓
๖๗๕	๖๗๕
๖๗๗	๖๗๗
๖๗๙	๖๗๙
๖๘๑	๖๘๑
๖๘๓	๖๘๓
๖๘๕	๖๘๕
๖๘๗	๖๘๗
๖๘๙	๖๘๙
๖๙๑	๖๙๑
๖๙๓	๖๙๓
๖๙๕	๖๙๕
๖๙๗	๖๙๗
๖๙๙	๖๙๙
๗๐๑	๗๐๑
๗๐๓	๗๐๓
๗๐๕	๗๐๕
๗๐๗	๗๐๗
๗๐๙	๗๐๙
๗๑๑	๗๑๑
๗๑๓	๗๑๓
๗๑๕	๗๑๕
๗๑๗	๗๑๗
๗๑๙	๗๑๙
๗๒๑	๗๒๑
๗๒๓	๗๒๓
๗๒๕	๗๒๕
๗๒๗	๗๒๗
๗๒๙	๗๒๙
๗๓๑	๗๓๑
๗๓๓	๗๓๓
๗๓๕	๗๓๕
๗๓๗	๗๓๗
๗๓๙	๗๓๙
๗๔๑	๗๔๑
๗๔๓	๗๔๓
๗๔๕	๗๔๕
๗๔๗	๗๔๗
๗๔๙	๗๔๙
๗๕๑	๗๕๑
๗๕๓	๗๕๓
๗๕๕	๗๕๕
๗๕๗	๗๕๗
๗๕๙	๗๕๙
๗๖๑	๗๖๑
๗๖๓	๗๖๓
๗๖๕	๗๖๕
๗๖๗	๗๖๗
๗๖๙	๗๖๙
๗๗๑	๗๗๑
๗๗๓	๗๗๓

สารบัญแผนภาพ

	หน้า	
แผนภาพที่ ๑	กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและ โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ	๔
แผนภาพที่ ๒	Framework for 21 st Century Learning	๙
แผนภาพที่ ๓	ขั้นตอนและวิธีการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและ โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ	๗๓
แผนภาพที่ ๔	ตารางแสดงโครงสร้างหน่วยด้านการศึกษาของกองทัพ ในปัจจุบัน	๗๗
แผนภาพที่ ๕	โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ	๗๘
แผนภาพที่ ๖	มโนทัศน์รูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา ของกองทัพ	๘๒
แผนภาพที่ ๗	แนวทางการรับราชการทหารและการพัฒนากำลังพล ของกองทัพด้านการศึกษา	๘๔
แผนภาพที่ ๘	มโนทัศน์ศูนย์แห่งความเป็นเลิศและองค์ประกอบสำคัญของ ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ	๙๐
แผนภาพที่ ๙	แนวความคิดขั้นตอนการปรับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ให้เป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ	๙๑
แผนภาพที่ ๑๐	รูปแบบโครงสร้างการบูรณาการงานด้านการศึกษาที่พึงประสงค์ ของหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพไทย	๙๒
แผนภาพที่ ๑๑	เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียแนวคิดการจัดหลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอก	๙๖
แผนภาพที่ ๑๒	แสดงสถานภาพของข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน ประเภทวิทยฐานะ	๑๐๑
แผนภาพที่ ๑๓	แสดงนิยาม คุณลักษณะ และการจำแนกระดับผู้เชี่ยวชาญ ของกองทัพ	๑๐๕
แผนภาพที่ ๑๔	แสดงการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ศศย.เพื่อรองรับ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและเป็น Center of Excellence	๑๑๑

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพที่ ๑๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างเชิงนโยบาย ด้านการศึกษา	๑๑๕
แผนภาพที่ ๑๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนงานขั้นตอนการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษา	๑๑๖
แผนภาพที่ ๑๗ แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของกองทัพ ในหลักสูตรการศึกษาระดับสูง (ยุทธศาสตร์) ระดับกลาง (ยุทธการ) ระดับต้น (ยุทธวิธี) และกลุ่มหลักสูตรแรกเข้า	๑๒๐
แผนภาพที่ ๑๘ ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาหลักสูตร การศึกษาในแต่ละระดับ	๑๒๑
แผนภาพที่ ๑๙ แนวทางการบูรณาการหลักสูตรของกองทัพไทย ๔ ระดับ ได้แก่ กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ระดับยุทธวิธี ระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์	๑๒๓
แผนภาพที่ ๒๐ โครงสร้างการแบ่งระดับการศึกษาเพื่อการบริหารจัดการ	๑๒๔
แผนภาพที่ ๒๑ การพัฒนาสถาบันการศึกษาระดับสูงของกองทัพ	๑๒๕
แผนภาพที่ ๒๒ แผนงานและการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาบุคลากร ของกองทัพ	๑๒๖
แผนภาพที่ ๒๓ การเปลี่ยนผ่าน (Transform) ศศย.เพื่อรองรับผู้เชี่ยวชาญ และเป็น Center of Excellence	๑๓๑
แผนภาพที่ ๒๔ แผนพัฒนาศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สู่ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ ในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ	๑๓๒
แผนภาพที่ ๒๕ โครงสร้างศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์รองรับการพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญ	๑๓๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โดยที่การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ และสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภาจึงได้ทำการศึกษา เรื่อง “การศึกษาของกองทัพพรอรับศตวรรษที่ ๒๑” และได้รายงานผลต่อที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) ในวันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพให้สามารถผลิตกำลังพลชั้นสัญญาบัตรให้มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ตามองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

(๑) การบริหารจัดการ สภาการศึกษาวิชาการทหาร กระทรวงกลาโหม ควร มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายในภาพรวมให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หรือ Outcome Based Education (OBE) และควรเพิ่มเติมในเรื่องของการคิดเชิงระบบ (Systematic Thinking) และการจัดการ (Management) นอกจากนี้ สถาบันวิชาป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย ควรเป็นองค์กรขับเคลื่อนการศึกษาหลักของกองทัพที่ต้องมีเอกภาพในการบูรณาการงานด้านการศึกษาทั้งปวงของกองทัพ รวมถึงมีขีดความสามารถในการเป็นศูนย์กลางและแหล่งผลิตองค์ความรู้ทางด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศ

(๒) ผู้สอน ต้องปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะอาดและให้การสนับสนุนในการศึกษาเรียนรู้ หรือ Facilitator ที่มุ่งสอนวิธีการเรียนรู้มากกว่าสอนเนื้อหา

(๓) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของหลักสูตร ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้หรือ Knowledge Management (KM) การสร้างความรู้โดยผู้เรียนตามแนวทางการสร้างความรู้โดยผู้เรียนหรือ Constructivist Theory และการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดเชิงระบบและการจัดการด้วยการเรียนรู้ในฐานการทำงาน (Work-Based Learning) เพื่อให้ตอบผลสัมฤทธิ์ (OBE) ตามที่กำหนด นอกจากนี้ เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความอ่อนตัว เพื่อให้สามารถแก้ไข เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำหรับในส่วนของการจัดการเรียนการสอนนั้น ต้องมุ่งไปสู่แนวทางแบบเชิงรุก (Active Learning) ให้มากขึ้น โดยต้องมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงทักษะในการลงมือปฏิบัติ

(๔) ผู้เรียน ต้องพัฒนาระดับตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต ผ่านทางแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะที่จำเป็นหรือ Active Learning นอกจากนี้ ต้องสามารถมีส่วนร่วมในการระบุผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการตามแนวทางของ Outcome Based Education และการสร้างความรู้ที่จำเป็นด้วยตนเองตามแนวทางของ Constructivist Theory ตลอดจนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดเชิงระบบและการจัดการด้วยตนเองตามแนวทาง Work – Based Learning ด้วย

เนื่องจากรูปแบบของการบริหารจัดการการศึกษา รวมทั้งหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของกองทัพในปัจจุบันเป็นการศึกษาเฉพาะทาง โดยมุ่งเน้นวิชาการด้านการทหารในการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติและป้องกันประเทศเป็นหลัก (ทั้ง ๆ ที่มาตรา ๕๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดไว้ว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย) ประกอบกับ การบริหารจัดการการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีความแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของเหล่าทัพนั้น ๆ โดยมีการบูรณาการและการกำหนดทิศทางการศึกษาร่วมกันในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเหตุดังกล่าวส่งผลให้การศึกษาของกองทัพไม่สามารถตอบสนองได้อย่างเพียงพอต่อพลวัตรของบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากขึ้นทุกวัน นอกจากนี้ โดยที่การบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพยังขาดศักยภาพในการสร้างเสริมและพัฒนา นักวิชาการและนักวิจัยที่มีองค์ความรู้ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) ให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายในประเทศและระดับนานาชาติ จึงทำให้ขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนข้อมูลในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังทำให้นโยบายและแนวปฏิบัติด้านความมั่นคงของชาติและการป้องกันประเทศในปัจจุบันไม่ถูกเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการรอบด้านกับทุกภาคส่วนความมั่นคงอย่างแท้จริงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในระยะยาวได้

ดังนั้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพตามรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ได้รับการขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ จึงได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (คณะอนุกรรมการ ตสร.) พิจารณาศึกษา เรื่อง “การพัฒนาและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนขับเคลื่อนให้มโนนโยบาย มีแผนงาน และผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการศึกษาของกองทัพ

ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดการบูรณาการการศึกษาที่เป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การบูรณาการศักยภาพของกองทัพให้สามารถตอบสนองกับภัยคุกคามในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน
 ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน
 ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพต่อไป

๑.๓ กรอบแนวความคิด

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ ๕ ประการ ดังนี้

๑.๓.๑ ศึกษากระบวนการศึกษาของกองทัพไทย ทั้งหลักสูตรพื้นฐาน หลักสูตรระดับต้น (ระดับยุทธวิธี) หลักสูตรระดับกลาง (ระดับยุทธการ) และหลักสูตรระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) เพื่อให้ทราบถึงระบบการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาระดับยุทธศาสตร์ของกองทัพในปัจจุบัน

๑.๓.๒ ศึกษากระบวนการบริหารจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

๑.๓.๓ ศึกษากระบวนการบริหารจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกองทัพต่างประเทศ

๑.๓.๔ ศึกษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการศึกษา

๑.๓.๕ ศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ เมื่อนำผลการศึกษาตาม ๑.๓.๑ ถึง ๑.๓.๕ มาวิเคราะห์จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ (๒) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และ (๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

แผนภาพที่ ๑ : กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ”

๑.๔ ขอบเขตการศึกษา

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เป็นการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาไว้ดังนี้ (๑) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ (๒) กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน (๓) กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (๔) ระบบการบริหารจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกองทัพต่างประเทศ (๕) แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา และ (๖) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑.๔.๒.๑ ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ได้แก่ กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง นโยบาย บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ

๑.๔.๒.๒ รวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับการบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ การบูรณาการด้านหลักสูตรของกองทัพ การพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ประกอบด้วย ๑) ผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ ทั้งกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ๒) ผู้บริหารการศึกษาที่รับผิดชอบหลักสูตรของกองทัพ และ ๓) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการที่มีองค์ความรู้ด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ

๑.๔.๒.๓ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เกี่ยวกับการบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ การบูรณาการด้านหลักสูตรของกองทัพ การพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ประกอบด้วย ๑) ผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพทั้งกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ๒) ผู้บริหารการศึกษาที่รับผิดชอบหลักสูตรของกองทัพ และ ๓) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการที่มีองค์ความรู้ด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ โดยเป็นการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ รวม ๗ เดือน

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบถึงระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ หลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๑.๕.๒ ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ อันจะนำไปสู่การยกระดับการศึกษาของกองทัพ ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดการบูรณาการการศึกษาของกองทัพในทุก ๆ ด้าน

ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบัน สามารถตอบสนองกับภัยคุกคามในอนาคต และเป็นกองทัพแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างแท้จริง

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๖.๑ กองทัพ หมายถึง กองทัพไทย ประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

๑.๖.๒ โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ หมายถึง โครงสร้างเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการศึกษาวิเคราะห์ ประกอบด้วย สภาการศึกษากลาโหม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากองทัพไทย สภาการศึกษากองบัญชาการกองทัพไทย สภาการศึกษา กองทัพบก สภาการศึกษากองทัพเรือ และสภาการศึกษากองทัพอากาศ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าว ไม่เกี่ยวข้องกับสายการบังคับบัญชา

๑.๖.๓ ระบบการศึกษาของกองทัพ หมายถึง ระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพตามแนวทางรับราชการให้กับกำลังพลของกองทัพทั้งการฝึกศึกษาและการศึกษา ตั้งแต่รับราชการจนกระทั่งเกษียณราชการ ประกอบด้วย ๔ ระดับได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับต้น (ยุทธวิธี) ระดับกลาง (ยุทธการ) และระดับสูง (ยุทธศาสตร์)

๑.๖.๔ การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับ ๑) ระบบการจัดหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ ๒) การบูรณาการหลักสูตรของกองทัพ และ ๓) แนวทางการยกระดับการศึกษาของกองทัพ

๑.๖.๕ ครูผู้สอนของกองทัพ หมายถึง กำลังพล/ข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอน ทั้งที่บรรจุในอัตราตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ (ครู) และไม่ได้บรรจุในอัตราตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ (ครู)

๑.๖.๖ ผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ หมายถึง บุคลากรของกองทัพที่มีความรู้ ความสามารถ ด้านการปฏิบัติการทางทหารและความมั่นคง สามารถวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ความมั่นคง และให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สามารถอ้างอิงหลักวิชาการได้อย่างถูกต้อง

๑.๖.๗ การศึกษาการพัฒนาครูผู้สอนของกองทัพ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน ประกอบด้วย การพัฒนาตามวิทยฐานะ การพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ และการบูรณาการครูผู้สอน

๑.๖.๘ การศึกษาการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ หมายถึง การศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรของกองทัพเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ความหมายและลักษณะของผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ แนวทางและขั้นตอนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ และปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ ๒

แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตของเนื้อหาที่กำหนด ดังนี้

- (๑) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่
  - (๑.๑) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑
  - (๑.๒) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ ๒๑
  - (๑.๓) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑
- (๒) กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ ในปัจจุบัน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ได้แก่
  - (๒.๑) กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ
  - (๒.๒) ระบบการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาของกองทัพ
  - (๒.๓) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ
- (๓) กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย
  - (๓.๑) กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย
  - (๓.๒) ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย
- (๔) ระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพต่างประเทศ
  - (๔.๑) สถาบันการศึกษาของกองทัพออสเตรเลียตามแนวทางทหารอาชีพพระดับนายทหารสัญญาบัตร และการศึกษาทางทหารระดับสูง
  - (๔.๒) สถาบันการศึกษาของกองทัพจีนตามแนวทางทหารอาชีพพระดับนายทหารสัญญาบัตร และการศึกษาทางทหารระดับสูง
- (๕) แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา
  - (๕.๑) ความสำคัญและความจำเป็นของเทคโนโลยีทางการศึกษา
  - (๕.๒) ประโยชน์ของเทคโนโลยีทางการศึกษา
- (๖) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญ
  - (๖.๑) งานวิจัยภายในประเทศ
  - (๖.๒) งานวิจัยต่างประเทศ

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

(๑) แนวคิดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

ทั้งนี้ แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์การความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Partnership For 21st Century Learning)^๑ ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนากลอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการ และความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียน ทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนี้

สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (Content หรือ Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การสื่อสาร (Communication) และการร่วมมือ (Collaboration)

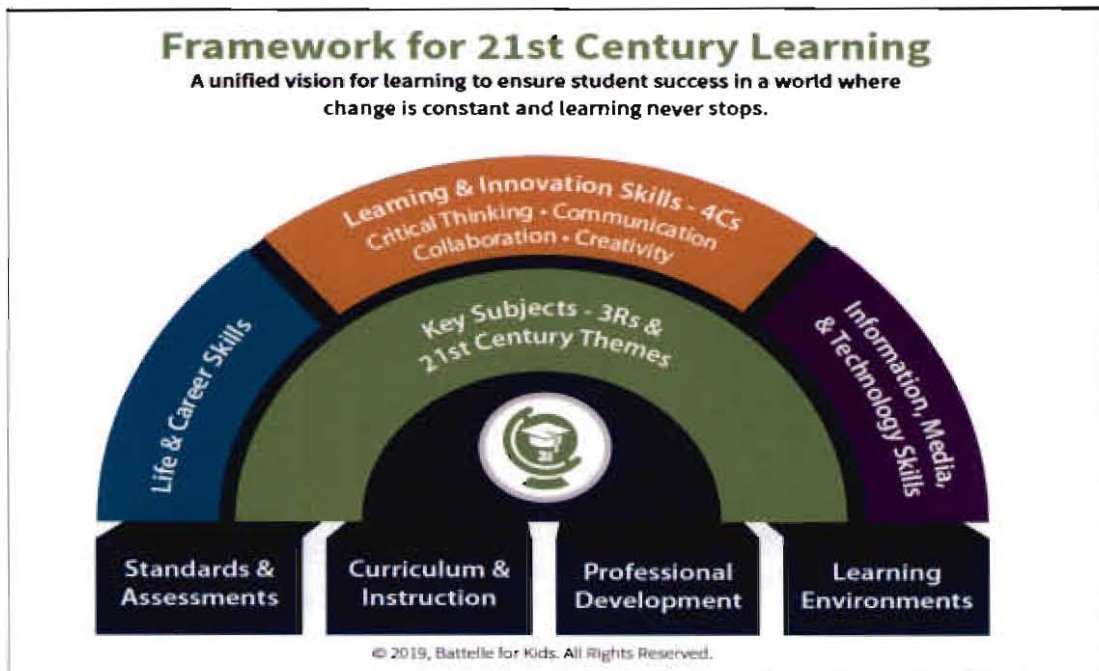
^๑ Framework for 21st Century Learning.(2019).[ออนไลน์]

แหล่งที่มา:<https://www.battelleforkids.org/networks/p21>[2022, August 10]

ทักษะด้านสารสนเทศ ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ความรู้เกี่ยวกับสื่อ (Media Literacy) ความรู้ด้านเทคโนโลยี (ICT : Information, Communications, and Technology) Literacy)

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบัน ให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ ความยืดหยุ่น และการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง (Initiative and Self-Direction) ทักษะสังคมและสังคมข้าม วัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้เรียนรู้ต้องการระบบ การสนับสนุนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ ความรู้ ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และสามารถเชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริงได้ ซึ่งประกอบด้วยระบบสนับสนุนที่สำคัญ ๕ ประการที่จะสร้างให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ มาตรฐานในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Standards) การประเมินทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (Assessments of 21st Century Skills) หลักสูตรและการสอนศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Curriculum and Instruction) การพัฒนาทางวิชาชีพ (ครู) ในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Professional Development) และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Learning Environments) ดังภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒ Framework for 21st Century Learning
ที่มา <https://www.battelleforkids.org/networks/p21>

โดยการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ จึงต้องยึดระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการการศึกษา ดังนี้

๑. ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Standards)

๑.๑ การใช้ข้อมูลความจริงจากกระบวนการสังเกต ตั้งประเด็นคำถามจากแหล่งเรียนรู้ชุมชนเชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้รายวิชา

๑.๒ การบูรณาการความรู้ และความซับซ้อนของเนื้อหาสาระ

๑.๓ การสร้างทักษะการสืบค้น รวบรวมความรู้

๑.๔ การสร้างความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าแบบผิวเผิน

๑.๕ การสร้างความเชี่ยวชาญตามความถนัดและสนใจให้เกิดกับผู้เรียน

๑.๖ การใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

๒. ระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (Assessment of 21st Century Skills)

๒.๑ สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ (ความรู้ ความถนัดสาขาอาชีพ ทักษะคิดต่อการทำงานและอาชีพ)

๒.๒ นำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน (เครื่องมือวัดผลตามสภาพจริงการปฏิบัติ ทักษะคิด และความรู้)

๒.๓ ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (คลังข้อสอบระบุตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา ระบุระดับชั้นพฤติกรรม)

๒.๔ สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) และเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ (Career Path) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

๓. ระบบหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Curriculum & Instruction)

๓.๑ สอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary : ความรู้ที่ได้จากหลายสาขาวิชาประกอบกัน) ของวิชาแกนหลัก

๓.๒ สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based)

๓.๓ สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนแบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based)

๓.๔ บูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียนตามกระบวนการเรียนรู้แบบ (Project-Based Learning : PBL)

๔. ระบบการพัฒนาทางวิชาชีพ(ครู) ในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Professional Development)

๔.๑ ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ

๔.๒ ใช้มิติของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

๔.๓ ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ญาณ

๔.๔ สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็ง ในตัวผู้เรียนและสามารถวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

๔.๕ พัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น นำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ และจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้

๔.๖ ประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะและเกิดการพัฒน การเรียนรู้

๔.๗ แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้ โดยใช้ช่องทาง ที่หลากหลายในการสื่อสารให้เกิดขึ้น

๕. ระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Learning Environment)

๕.๑ สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุน จากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล

๕.๒ สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะ หลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

๕.๓ สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน

๕.๔ สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีเครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ

(๒) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

Peter F. Drucker กล่าวว่า การบริหารจัดการสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โลกแห่งอนาคต ปัจจัยที่สำคัญที่สุดซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการทำงาน ของตน คือ การเพิ่มผลิตภาพของงาน และแรงงานที่ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงาน (Productivity) และถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ค่ามากที่สุด ขององค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ หรือองค์กรประเภทอื่นก็ตามดังนั้น ผู้บริหารในศตวรรษที่ ๒๑ สิ่งที่ทำทลายความสามารถ คือ ผู้บริหารสามารถนำองค์การของให้อยู่ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ ผู้ทำการ เปลี่ยนแปลงจะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นโอกาส ผู้นำการเปลี่ยนแปลงทราบวิธีการค้นหา การเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง และทราบวิธีที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพทั้งจาก ภายในองค์กร และ ภายนอกองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องการ ๑) นโยบายการสร้างอนาคต ๒) วิธีการ อย่างเป็นระบบในการมองหาและคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลง ๓) วิธีที่ถูกต้องในการสร้างความ คำนึงเคยกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ๔) นโยบายในการสร้างสมดุล ระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับความต่อเนื่อง และปัจจัยทั้ง ๔ ประการข้างต้นนี้ ที่เป็นคุณสมบัติ

สำคัญของผู้นำการเปลี่ยนแปลงอนาคตเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย และสามารถสร้างใหม่ได้ ความพยายามที่จะสร้างอนาคตค่อนข้างมีความเสี่ยงสูง แต่ก็เรียกว่ายังน้อยกว่าการไม่ได้ทำอะไรเลย^๒

วิจารณ์ พานิช^๓ กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ต้องคำนึงถึง ๓ ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่

๑. คุณภาพของระบบการเรียนรู้ ต้องไปให้ถึง (๑) ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Skills) คือ ทำอย่างไรให้การศึกษาสอดคล้องกับยุคสมัยเพราะยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งเป็นความท้าทาย ที่ครูต้องไม่เน้นการสอน แต่ครูต้องทำหน้าที่ สร้างแรงบันดาลใจครูต้องมีทักษะ วิธีการ ยุทธวิธีในการสร้างแรงบันดาลใจ และทำหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยง (๒) ครูต้องรู้วิธีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) คือการเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้และทักษะเพื่อเป็นวิชาชีพ เริ่มตั้งแต่ เด็ก มัธยม อุดมศึกษา และตลอดชีวิต (๓) ทักษะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent Skills, Leadership) การเรียนรู้ต้องไปให้ถึงการมี Change Agent Skills หรือ Leadership หมายถึงการเรียนรู้ขึ้น เพื่อสั่งสมหรือสร้างทักษะการเป็นผู้นำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม และ (๔) ความเป็นพลเมือง การเรียนต้องสร้างจิตใจของความเป็นพลเมืองดีของประเทศไทย ของโลก ความเป็นเจ้าของหวงแหน (Belonging) รักพื้นที่ รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเป็นผู้ทำประโยชน์ให้ท้องถิ่นนั้น ๆ

๒. การเรียนรู้ในยุคใหม่ การเรียนรู้เน้นให้เกิดทักษะมากกว่าการเกิดความรู้ โดยสอนให้น้อยลงแต่เรียนรู้มากขึ้น (Teach Less, Learn More) และการเรียนรู้เหนือสาระ ความรู้ไปสู่ทักษะ (Beyond Subject Matters) และการเรียนรู้ด้วยผู้เรียน ต้องนำ (Student-Directed Learning) ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้โดยครูนำ (Teacher-Directed) นอกจากนี้ ยังเน้นทักษะความร่วมมือกันเรียน (Collaborative) และเรียนเป็นทีม (Team Learning) มากกว่า แข่งกันเรียน หรือเรียนเป็นรายคน ตลอดจนการประเมินผลแบบใหม่ (New Paradigm of Evaluation) โดยเน้นถามถึงวิสัยคิด (Beyond Standard) ประเมินการเรียนรู้เป็นทีมให้มากขึ้น (Evaluate Team) และข้อสอบจะไม่เป็นความลับแต่เป็นสิ่งที่กระตุ้นผู้เรียน (Open (not secret) Approach)

๓. วิธีจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Skills) ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project/Problem Based Learning : PBL) โดยให้โครงงานหรือเป็นโจทย์ปัญหาจากครู หรือร่วมกันตั้งโจทย์กับผู้เรียน เน้นการเรียนเป็นทีม (Team

^๒ สมหวัง ว่องไพศาล.(๒๕๕๘).การบริหารโรงเรียนกรุงเทพมหานครศตวรรษที่ ๒๑.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.อ้างถึงใน Peter F. Drucker , Management Challenges , เข้าถึงข้อมูลเมื่อ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗, เข้าถึงข้อมูลได้จาก

http://www.novabizz.com/NovaAce/Mange/Management_Challenges.

^๓ วิจารณ์ พานิช. (๒๕๕๖). เอกสารถอดความโดยสรุปเรื่องการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑. การประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือวันที่ ๒๙ เมษายน - ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมตักสิลา จังหวัดมหาสารคาม [ออนไลน์]แหล่งที่มา:

[https://www.scbfoundation.com/media_knowledge/knowledge/2938A-5673\[๒๕๖๕.สิงหาคม ๑๒\]](https://www.scbfoundation.com/media_knowledge/knowledge/2938A-5673[๒๕๖๕.สิงหาคม ๑๒])

Learning) เรียนแบบ (Studio-Type Room) แทนการเรียนแบบ (Classroom) และให้มีการนำเสนอผลการเรียนของกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น โดยมี ครู/อาจารย์เป็นพี่เลี้ยง (Facilitator)

โดยสรุป การบริหารจัดการการศึกษาศตวรรษที่ ๒๑ เป็นกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับกับทรัพยากรการบริหารทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับทั้งการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาและกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรด้านการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยคุณสมบัติสำคัญของผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งนี้ การบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียน โดยระบบสนับสนุนการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ มาตรฐานการศึกษา การประเมิน หลักสูตร และการสอนการพัฒนาทางวิชาชีพ (ครู) และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มุ่งเน้นการเกิดทักษะของผู้เรียนในการดำรงชีวิตในอนาคต การเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม โดยสามารถนำไปใช้พิจารณาเป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพเพื่อรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ ๒๑

จากแนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Framework for 21st Century Learning) ซึ่งพัฒนาโดยเครือข่าย P21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ ความรู้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และสามารถเชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริงได้ ซึ่งประกอบด้วยระบบสนับสนุนที่สำคัญ ๕ ประการที่จะสร้างให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ และซึ่งระบบหลักสูตรและการสอนศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Curriculum and Instruction) เป็น ๑ ใน ๕ ระบบที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

(๑) ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) เป็นคำที่มีความหมายอย่างหลากหลายตามมุมมองของนักวิชาการด้านหลักสูตรและบริบทของการใช้ แหล่งที่มาของคำว่าหลักสูตร Bobbitt ศาสตราจารย์ทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยชิคาโก ได้เขียนหนังสือชื่อ “The Curriculum” ในปี ค.ศ.๑๙๑๘ หรือประมาณปี พ.ศ.๒๔๖๑ Bobbitt มีมุมมองทางการศึกษาอย่างน่าสนใจว่า การศึกษาเป็นไปเพื่อความสามารถในการดำรงชีวิต (Bobbitt. ๑๙๑๘:๑) และได้ระบุว่าคำว่า “Curriculum” มีที่มาจากภาษาละตินว่า “Race-Course”

หรือ “The Race” หมายถึง ชุดกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้

นอกจากนี้ ความหมายของหลักสูตรจากการให้ความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ Bobbitt. ๑๙๑๘, Tyler. ๑๙๔๙, Taba. ๑๙๖๒, Henson. ๒๐๐๑, Armstrong. ๒๐๐๓, Oliva. ๒๐๐๙, Wiles. ๒๐๐๙, Wiles and Bondi. ๒๐๐๑ สามารถสังเคราะห์ได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

(๑.๑) หลักสูตร คือ รายวิชาหรือความรู้ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน

(๑.๒) หลักสูตร คือ แผนการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน

(๑.๓) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

โดยสรุปหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^๔

(๒) แนวทางในการจัดหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ ๒๑

(๒.๑) สอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary : ความรู้ที่ได้จากหลายสาขาวิชาประกอบกัน) ของวิชาแกนหลัก โดยการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมมือ ค้นคว้า หรือศึกษาสิ่งที่สนใจ และนักเรียนกับครูจะต้องร่วมมือกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ อาจเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงหลายรายวิชาเข้าด้วยกัน ถ้าครูสอนแยกเป็นรายวิชาจะทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ลักษณะของหลักสูตรแบบสหวิทยาการจะต้องจัดตารางเวลาให้มากพอแก่การเรียนรู้ คือ ลดเวลาฟังบรรยายแต่มาเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาหาความรู้ต้องเป็นไปอย่างอิสระ ภายใต้การแนะนำของครู การศึกษาเพื่อเสริมสร้างนั้น ครูต้องใช้เวลาที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างรากฐานความรู้ให้นักเรียน โดยต้องมีความตอบสนองความสนใจของนักเรียนที่ต่างกันด้วย ซึ่งจะทำให้ครูค้นพบความสามารถและความสนใจของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนให้ก้าวหน้าต่อไป

(๒.๒) สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based) เป็นการนำไปสู่ระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน เน้นความสามารถในการปฏิบัติ (Performance) ภายใต้เงื่อนไข (Condition) การใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ระบุไว้ให้ได้มาตรฐาน (Standard) ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ Criteria) และมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) รวมไปถึงการประเมินผลและการตรวจสอบได้ที่สอดคล้องกับการออกแบบกิจกรรม

^๔ มารุต พัฒนาผล. (๒๕๖๒). แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์เผยแพร่ออนไลน์) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การเรียนรู้ จะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ตามหลักสูตร ที่เรียกว่า เกณฑ์ความสามารถที่จัดทำขึ้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะ และความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ โดยมีกรอบมาตรฐานสมรรถนะเป็นตัวกำหนด ความรู้และทักษะที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติภาระงานและกิจกรรมต่าง ๆ ได้เมื่อเรียน จบหลักสูตร และสามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนด

(๒.๓) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยี เป็นตัวเกื้อหนุน โดยการเรียนแบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) จะสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด กระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เน้นไปที่การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning : PBL ที่ใช้พื้นฐานการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะใฝ่หา ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในการแสวงหาความรู้และรู้จักการทำงาน ร่วมกันเป็นทีมภายในกลุ่มผู้เรียนโดยผู้สอนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ซึ่งการเรียนรู้จากปัญหาอาจเป็น สถานการณ์จริงหรือสมมติก็ได้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning : PBL ที่ใช้พื้นฐานการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) ต้องมีการบูรณาการ ผสมผสาน ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และผสมผสานกระบวนการสอน กระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมอันดีงาม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ทางสติปัญญา ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ของวิชาต่าง ๆ (บูรณาการหลักสูตร) บูรณาการความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ (บูรณาการกระบวนการเรียน การสอน) บูรณาการพัฒนาการทางความรู้ และพัฒนาการทางจิตใจ (จิตพิสัย) เน้นทั้งความรู้และเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ สนุกสนาน บูรณาการความรู้และการกระทำ เน้นทั้งความรู้และทักษะพิสัย

(๒.๔) บูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชน เข้ามาใช้ในโรงเรียนตามกระบวนการเรียนรู้แบบ (Project-Based Learning : PBL) หัวใจของการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning : PBL จะใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบริบท สภาพแวดล้อมของชุมชน ถิ่นฐาน เป็นสถานที่จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ใช้สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นคำถามอยากรู้ เนื่องจากเป็นสภาพและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และนักเรียนรู้จัก ค้นเคย วิธีการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ถิ่นฐาน ต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับ ของการศึกษาและสอดคล้องกับสาระเนื้อหาในระดับการเรียนรู้ โดยบทบาทของแหล่งเรียนรู้ คือ ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้ โดยปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชน และการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

(๓) รูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

วิจารณ์ พานิช ได้เสนอ การเรียนรู้องค์รวม (Holistic Learning) ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น ที่มีเป้าหมายในการทำให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นด้วยตัวเอง และได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงกันระหว่างการเรียนรู้องค์รวม (Holistic Learning) และการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เปลี่ยนแปลง

อันหมายถึงการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง เปลี่ยนแปลงผู้อื่น และเปลี่ยนแปลงสังคมรอบข้างให้ดีขึ้น การเรียนรู้องค์รวม หรือ **Holistic Learning** หมายถึง สิ่งประกอบด้วย **3H 1D และ 1T** หมายความว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ในหลาย ๆ มิติไปพร้อม ๆ กันอย่างครบถ้วน ดังต่อไปนี้

H ที่สำคัญที่สุดคือ **Heart** หรือจิตใจ ซึ่งรวมไปถึงความมีคุณธรรม จริยธรรม การเห็นแก่ผู้อื่น ความมั่นใจในตัวเอง ความเข้าใจในตัวเอง การเข้าใจในข้อจำกัดและเข้าใจในศักยภาพของตนเอง การมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

H ที่ ๓ คือ **Hand** หรือ ทักษะ (Skill) หรือ Competency คือ ซึ่ความสามารถ สมรรถนะ การปฏิบัติได้ เช่น ในการเป็นแพทย์ เราต้องมีทักษะทางวิชาชีพเพื่อรักษาคนไข้ ทักษะในฐานะความเป็นมนุษย์ ในฐานะของการเป็นพลเมือง หรือในฐานะของการเป็นครู ที่เราจำเป็นต้องมีพฤติกรรมและมีการปฏิบัติที่ถูกต้องในแต่ละบทบาทของเราที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความซับซ้อนมาก

H ที่ ๓ คือ **Head** คือ สมอง ซึ่งเป็นความสามารถทางการคิดโดยมีความรู้พื้นฐานมาจาก **Heart** และ **Hand** แต่การคิดนั้นก็มีความสามารถที่มีระดับขั้นต่ำและขั้นสูง การคิดที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ได้นั้นเป็นความสามารถในการคิดขั้นสูง ซึ่งต้องการกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญคือ

D ได้แก่ **Deep Learning** หรือ **Deep Thinking** ซึ่งเป็นทักษะที่บอกว่าการเรียนที่ถูกต้องนั้นต้องไม่ใช่การเรียนรู้แบบตื้น ๆ เท่านั้น ก็คือ การเรียนแค่พอจำได้ แต่การเรียนรู้แบบลึกจะลึกซึ้งกว่านั้น เพราะทำให้เราสามารถแก้ปัญหาได้ สามารถอธิบายข้อสงสัยได้อย่างแม่นยำ จนในที่สุดการเรียนรู้แบบลึกจะทำให้เราสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเองได้

T คือ **Transformative Learning** คือการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการเปลี่ยนแปลงตนเองได้ เปลี่ยนแปลงความรู้ที่ตนเคยมี เป็นความรู้อีกชุดหนึ่ง เปลี่ยนไปถึงในระดับกระบวนการทัศน เมื่อเรามีความรู้ในแบบ **Transformative Learning** สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือการมีฉันทะ มีวิริยะ และมีสมรรถนะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (**Change Agent**) เกิดทักษะความเป็นผู้นำ (**Leadership Skill**) การมีทักษะความเป็นผู้นำ หมายความว่า เราสามารถไปร่วมกับผู้อื่นเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น เปลี่ยนแปลงหน่วยงาน ชุมชน สังคม หรือบ้านเมือง^๔

โดยสรุป ระบบหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ถือเป็นระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่สำคัญ ในการจัดหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ดังนั้น หลักสูตร จึงเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นเครื่องชี้นำทางและกำหนดแนวทางการจัดความรู้

^๔ วิจารณ์ พานิช (๒๕๖๑). การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning). [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<https://www.arsomsilp.ac.th/lifelearning-vichan/1๒๕๖๕.สิงหาคม ๑๒>

และประสบการณ์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน โดยเฉพาะการมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การจัดหลักสูตรและการสอน รวมทั้งรูปแบบการเรียนรู้จึงต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ โดยแนวทางการจัดหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ๑) มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ๒) สร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based) ๓) เน้นวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) โดยจัดการเรียนรู้แบบ (Project-Based Learning : PBL) และ ๔) บูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) ในชุมชน ทั้งนี้ รูปแบบการเรียนรู้ “Holistic Learning (3H 1 D 1 T)” ที่มุ่งการเปลี่ยนแปลงทักษะของผู้เรียนจากภายในสู่สังคม ผู้ที่เกี่ยวข้องจากภายนอกและประเทศชาติจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ก็มุ่งเน้นผลลัพธ์ผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรการศึกษาของกองทัพเพื่อรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑

ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่สำหรับในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน คือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ฝึกหัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งคุณครูจะเป็นพี่เลี้ยงที่ให้การช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น “ครู” หรือ “อาจารย์” จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้มีสมรรถนะ ทักษะ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ ๒๑ โดยจะนำเสนอ ดังต่อไปนี้

(๑) ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑^๖ (21st Century Skills)

ผู้เรียนจะมีทักษะที่ซับซ้อนมากขึ้นที่ต้องการ คือ ๓ Rs (Reading, (W) Writing, (A) Arithmetic) คือทักษะการอ่าน เขียน คำนวณ และ ๘ Cs เป็นทักษะที่ต้องฝึกเด็กตั้งแต่เล็ก ได้แก่

(๑.๑) ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking & Problem Solving) ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ สามารถประเมินผล และประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศและความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล

(๑.๒) ทักษะการสร้างสรรคและนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ในการเรียนรู้ การประยุกต์

^๖ วิจารย์ พานิช ,อ้างแล้ว ,หน้า ๓

ความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสามารถสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ เทคนิค วิธีการ และ/หรือกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

(๑.๓) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Understanding) สามารถอยู่และเคารพความแตกต่างของวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมได้

(๑.๔) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skill & Teamwork & Leadership) ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ทำให้งานของส่วนรวมประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๑.๕) ทักษะการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ (Communication Skill & Information & Media Literacy) ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับเพื่อน ครูผู้สอน และบุคคลอื่น ๆ ในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ความคิดเห็นระหว่างกันได้ รวมถึงสามารถอธิบายและนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องและสื่อสารได้อย่างชัดเจน เข้าใจได้ง่าย

(๑.๖) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Computing & and ICT Literacy) ผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการค้นคว้า การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันความรู้ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

(๑.๗) ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (Career & Learning Self-Reliance) ผู้เรียนต้องรู้ว่าการเรียนรู้เพื่อที่จะเรียนรู้อย่างไร (Learning How to Learn) รู้จักปรับตัวเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงทั้งบทบาทหน้าที่ บริษัท สภาพแวดล้อม และสถานภาพที่ได้รับ มีความยืดหยุ่นในการทำงานและการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองที่มีศักยภาพและความสามารถหลากหลาย สามารถทำงานได้หลายหน้าที่ และจัดสรรแบ่งเวลาได้เหมาะสมระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต รวมถึงสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงานและในการใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๑.๘) ทักษะสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change) ผู้เรียนต้องรู้ทักษะสร้างการเปลี่ยนแปลง

(๒) ทักษะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ ๒๑

การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพหรือมีทักษะทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้น ครู คือผู้ที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะแนวทาง คอยเป็นที่ปรึกษา ผลักดันและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ จนกระทั่งสามารถแสดงศักยภาพต่าง ๆ ออกมาได้อย่างครบถ้วน และครูผู้สอนที่ดีต้องมีลักษณะและมีสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดีที่พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ในที่สุด

(๓) สมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ ๒๑^๗ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย

(๓.๑) สมรรถนะหลัก (Core Competency) ๕ ประการ ได้แก่

- ๑) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน
- ๒) การบริการที่ดี
- ๓) การพัฒนาตนเอง
- ๔) การทำงานเป็นทีม
- ๕) จริยธรรมและจรรยาบรรณครู

(๓.๒) สมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน (Functional Competency)

๖ ประการ ได้แก่

- ๑) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
- ๒) การพัฒนาผู้เรียน
- ๓) การบริหารจัดการชั้นเรียน
- ๔) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- ๕) ภาวะผู้นำ
- ๖) การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน

(๔) ทักษะสำคัญที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีสำหรับยุคนี้ที่เรียกว่า C-Teacher

ซึ่งได้แก่^๘

(๔.๑) Content : ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี เพราะหากผู้สอนไม่เชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอด ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย

(๔.๒) Computer (ICT) Integration : ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี จะช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ยิ่งถ้าได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะยิ่งช่วยส่งเสริมทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

(๔.๓) Constructionist : ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้

^๗ สุไม บิลไบ สมรรถนะ (ม.ป.ป.)ทักษะและบทบาทครูไทย ในศตวรรษที่ ๒๑.(ออนไลน์) เอกสารประกอบการเรียน รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ: บทบาทครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

แหล่งที่มา:<https://drsumainbinbai.files.wordpress.com/2015/11/e0b89ae0b897e0b89ae0b8b2e0b897e0b882e0b8ade0b887e0b884e0b8a3e0b8b9e0b984e0b897e0b8a2e0b983e0b899e0b8a8e0b895e0b8a7e0b8a3e0b8a3e0b8a9.pdf> [๒๕๖๕,สิงหาคม ๑๓]

^๘ สุไม บิลไบ สมรรถนะ,อ้างแล้ว หน้า ๗ - ๘.

ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงานต่าง ๆ ผ่านการประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนและจากการศึกษาด้วยตนเอง

(๔.๔) Connectivity : ผู้สอนต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษารวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน

(๔.๕) Collaboration : ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

(๔.๖) Communication : ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่ความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

(๔.๗) Creativity : ผู้สอนในศตวรรษที่ ๒๑ จำเป็นต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย แปลกใหม่ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้สอนต้องเป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว

(๔.๘) Caring : ผู้สอนต้องมีจิตใจต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจส่งผลต่อการจัดสภาพการเรียนรู้ ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้ และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด ส่วน **วิจารณ์ พานิช^๔** ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ดังนี้

๑. ทักษะในการทำความเข้าใจลูกศิษย์ ทั้งเป็นรายคนและรายกลุ่ม เช่น เด็กปีนี้ต่างกับปีที่แล้วอย่างไร กลุ่มการกระจายเด็กต่างกันอย่างไร เด็กมาจากพื้นเพต่างกันแค่ไหน ความรู้แต่ละด้านอ่อน เก่ง แคไหน มีเด็กเกรงใครคน เป็นต้น

๒. ทักษะการออกแบบการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning : PBL) ครูต้องมีทักษะในเรื่อง วิธีตั้งโจทย์ วิธีสร้างแรงบันดาลใจ วิธีกระตุ้นให้เด็กสืบค้น ให้เด็กคุยกัน ให้เด็กนำเสนอ และให้เด็กสะท้อน (Reflect) หลังจากปฏิบัติงาน/เรียนรู้ (After Action Review : AAR) เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน จะเป็นการเสริมสร้างทักษะการแสวงหาความรู้และฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็ก ทำให้เด็กจะเกิดเรียนรู้ถึงขั้นที่มีทักษะขั้นสูง และครูก็ได้เรียนรู้ไปด้วย

^๔ วิจารณ์ พานิช, อังแล้ว, หน้า ๖

๓. **ทักษะการสะท้อนคิด (Reflection)** หรือ การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน/เรียนรู้ (After Action Review : AAR) โดยการชวนลูกศิษย์ฝึกทำ เพื่อให้กระบวนการที่เด็กทำด้วยตัวเอง ดีความออกมาเป็นการเรียนรู้ หรือเรียกว่า การถอดความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เชื่อมโยง แตะฉาน และกว้างขวางขึ้น ซึ่งครูต้องฝึกฝนให้เกิดทักษะและความชำนาญ จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น

๔. **ทักษะการเรียนรู้และสร้างความรู้ใหม่จากการทำหน้าที่ครู** ครูควรมีทักษะฝึกการตั้งโจทย์ปัญหา หรือคำถามการวิจัยระหว่างการเรียนรู้การสอน และวางแผนรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อหาคำตอบ ซึ่งจะสามารถเสริมศักยภาพของครูและสร้างผลงานวิจัยได้

๕. **ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)** เป็นการจัดกลุ่มการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทำงานจริงของครู และการเปิดใจกับเพื่อนครูด้วยกันเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการในการพัฒนาครูที่ได้ผลดีที่สุดวิธีหนึ่งเพื่อให้ครูมีทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

(๕) รูปแบบและวิธีการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑

กองวิจัยของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (The National Educational Association's Research Division) ของสหรัฐอเมริกา ได้ระบุวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาไว้ ๑๙ วิธี^{๑๐} ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาของประเทศไทยได้ ดังนี้ ๑) การเรียนในชั้นเรียน (Classes and Courses) ๒) การพัฒนาโดยสถาบันต่าง ๆ (Institutes) ๓) การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ (Conferences) ๔) การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติ (Workshops) ๕) การประชุมคณะ (Staff meetings) ๖) การทำงานในคณะทำงาน (Committee Work) ๗) การอ่านหนังสือและวารสารวิชาการ/วิชาชีพ (Professional Reading) ๘) การจัดประชุมทางวิชาการของแต่ละคน (Individual Conferences) ๙) การทัศนศึกษา (Field trips) ๑๐) การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) ๑๑) การเข้าค่ายพักแรม (Camping) ๑๒) การจัดให้มีประสบการณ์การทำงาน (Work experience) ๑๓) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ครู (Teacher Experience) ๑๔) การวิจัย (Research) ๑๕) การเขียนหนังสือ/บทความทางวิชาการ (Professional Writing) ๑๖) การทำงานของสมาคมทางวิชาการ (Professional Association Work) ๑๗) การจัดให้มีประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Experience) ๑๘) การเยี่ยมชมและการสาธิต (Visits and Demonstration) และ ๑๙) การทำงานในองค์การของชุมชน (Community Organization Work) เป็นต้น

ธงชัย คาปาง^{๑๑} เสนอวิธีการพัฒนาครูไว้ว่า อาจเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่จะต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วย คือ วัตถุประสงค์

^{๑๐} ธงชัย คาปาง(๒๕๖๑).การพัฒนาครูแบบองค์รวมโดยการเทียบเคียงสมรรถนะ.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยนเรศวร.หน้า ๓๕

^{๑๑} ธงชัย คาปาง(๒๕๖๑)อ้างแล้ว หน้า ๔๒-๔๔

ของโปรแกรมการพัฒนา จำนวนบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนา ค่าใช้จ่าย ตลอดจนบุคลากร
เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ระยะเวลาและเป้าหมายขององค์การ ทั้งนี้ รูปแบบและการฝึกอบรม
แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือการพัฒนาครูระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร ดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาครูระดับองค์กร มีรูปแบบ/วิธีการพัฒนาครูที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑.๑ การฝึกอบรม (Training) ประกอบด้วย เทคนิค และวิธีการที่ใช้
ในการฝึกอบรม ใช้หลากหลายวิธี เช่น การบรรยาย การสาธิต การระดมสมอง การวิเคราะห์
กรณีตัวอย่าง เทคนิคบทบาทสมมติ เกมการศึกษา การเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม เป็นต้น

๑.๒ การศึกษาดูงานภาคสนาม (Field Trip)

๑.๓ การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Meeting)

๑.๔ การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)

๑.๕ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการความรู้ในการพัฒนาครู

๒. การพัฒนาครูระดับกลุ่ม/ทีม มีรูปแบบวิธีการพัฒนาครูที่สำคัญ
ดังต่อไปนี้

๒.๑ AIC วางแผนพัฒนาครูแบบการมีส่วนร่วมของครู

๒.๒ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning
Community) เป็นการฝึกให้ครู Dialogue ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn)
ประสบการณ์ของการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และการร่วมกันวางแผนการแก้ไขปัญหา
การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และการถอดบทเรียน

๒.๓ การพัฒนาครูด้วยการสอนงาน และระบบพี่เลี้ยง (Coaching and
Mentoring)

๓. การพัฒนาครูระดับบุคคล มีรูปแบบ/วิธีการพัฒนาครูที่สำคัญ
ดังต่อไปนี้

๓.๑ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (On the Job Training)

๓.๒ การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้พื้นฐานด้วยการฟัง อ่าน จดบันทึก
การสอบถาม แลกเปลี่ยนกับผู้รู้ และการครุ่นคิดและทบทวน (Self Reflection) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป สำหรับแนวคิดในการพัฒนาครู/อาจารย์ ในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น
ต้องคำนึงถึงทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งของครูและผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งที่การเรียนรู้
เพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้มีทักษะในการดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างมีความสุข
ด้วยทักษะ ๓ Rs คือทักษะการอ่าน เขียน คำนวณ และ ๘ Cs ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมี
วิจรรย์ญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) ทักษะการสร้างสรรค์
และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมกระบวนการ
คิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Understanding) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration
Skill & Teamwork & Leadership) ทักษะการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ (Communication Skill
& Information & Media Literacy) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี
(Computing & and ICT Literacy) ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (Career & Learning

Self-reliance) และทักษะการสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change) ดังนั้น การพัฒนาครู จึงเป็นทั้ง การพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทั้งสมรรถนะทางวิชาชีพครู และนักเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ไปพร้อม ๆ กัน นั่นคือครูจะต้องมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเสนอรูปแบบและวิธีการพัฒนาครู - อาจารย์ ประกอบด้วย ๑) การพัฒนาระดับองค์กร ๒) ระดับกลุ่ม และ ๓) ระดับบุคคล ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาครู/อาจารย์ของกองทัพที่เหมาะสม สำหรับรองรับการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

๒.๒ กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

๒.๒.๑ นโยบาย กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ

(๑) คำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๒๒๐/๔๕ เรื่อง นโยบายด้านการศึกษา กระทรวงกลาโหม^{๑๒} โดยมีเจตนารมณ์ คือ มุ่งพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรให้สามารถ สร้างกำลังพลของกองทัพให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกำหนดปรัชญาการศึกษา และออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยเป็นหลัก พร้อมทั้งส่งเสริมกำลังพลให้มีการศึกษาสูงขึ้นตามความสามารถของแต่ละบุคคล และพิจารณาให้มีการรับรองวุฒิการศึกษา ในสาขาวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งมีความเป็นสากล สามารถทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศได้ สรุปสาระสำคัญ ๆ ดังนี้ ด้านการจัดระบบ การศึกษา (๑) ให้มีการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการผลิตและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ทั้งหลักสูตรตามแนวทาง รับราชการและหลักสูตรอื่น ๆ ของกองทัพให้แก่กำลังพล คำนึงถึงประโยชน์ที่กำลังพลและหน่วย จะได้รับ นอกจากนี้ (๒) พิจารณาจัดให้มีระบบคลังสมองของหน่วยและสถานศึกษาในระดับ ที่เหมาะสม โดยระดมความคิดจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้มีการพัฒนา ความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์ ความรู้ทางยุทธศาสตร์ และหลักนิยมของกองทัพไทย อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ด้านการบริหารการศึกษา (๑) จัดให้มีหน่วยรับผิดชอบงาน ของสภาการศึกษาวิชาการทหาร กระทรวงกลาโหม เพื่อทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติ ตามนโยบายการศึกษากระทรวงกลาโหม วิเคราะห์ วิจัย และรับผิดชอบงานการประกันคุณภาพ การศึกษา การศึกษาเฉพาะทาง การเทียบโอนหน่วยการศึกษา การดำเนินงานเกี่ยวกับ ใบบัณฑิตอาชีพครู อาจารย์ของกองทัพ รวมทั้งการติดตามประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ (๒) สนับสนุน ส่งเสริมให้สร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ในกองทัพ นอกกองทัพ ในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ นักวิชาการ หลักสูตร การวิจัยและทุนการศึกษา - วิจัย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา และวิชาการของกองทัพ (๓) สนับสนุน ส่งเสริมให้มีความพร้อมและสามารถจัดการศึกษาหลักสูตร

^{๑๒} คำสั่งกระทรวงกลาโหม(เฉพาะที่) ๒๒๐/๔๕ เรื่อง นโยบายด้านการศึกษากระทรวงกลาโหม(๒๕๔๕).[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.afaps.ac.th/~smt/website/policy/modededupolicy.pdf> ๒๕๖๕ ,กรกฎาคม ๑๕]

ปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับกิจการทหาร ความมั่นคง และการบริหาร ทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศและการพัฒนาศักยภาพของกำลังพล เป็นต้น

(๒) พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๕๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๘^{๑๓} ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติ กำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้ผู้สำเร็จวิชาการทหารจาก โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กองทัพบก โรงเรียนนายเรือ กองทัพเรือ โรงเรียนนายเรือ อากาศนวมินทราชทัตติยาธิราช กองทัพอากาศ และโรงเรียนแผนที่ กองบัญชาการกองทัพไทย ตามหลักสูตรวิชาการทหารหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาการทหารหรือเกี่ยวข้องกับความมั่นคง ของชาติที่สภาการศึกษาวิชาการทหารกำหนด ได้รับปริญญาในสาขาวิชาที่มีการสอนในสถาบัน โดยปริญญามีสามชั้น คือ ปริญญาเอก เรียกว่า “ดุษฎีบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ด.” ปริญญาโท เรียกว่า “มหาบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ม.” และปริญญาตรี เรียกว่า “บัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “บ.”

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีสภาขึ้นเรียกว่า “สภาการศึกษาวิชาการทหาร” มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑) กำกับมาตรฐานการศึกษาและการวิจัย วิชาการทหาร (๒) พิจารณออนุมัติการจัดตั้ง รวม และยุบเลิกสาขาวิชา (๓) พิจารณออนุมัติหลักสูตร ของแต่ละสาขาวิชา (๔) กำหนดมาตรการเพื่อพัฒนาการศึกษาวิชาการทหารให้เจริญยิ่งขึ้น (๕) กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ประจำ ของสถาบันการศึกษาตามมาตรา ๓ และมาตรา ๓ ทวิ (๖) กำหนดจำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นตำแหน่งของประธานสภาคณาจารย์ และกรรมการสภาคณาจารย์ ตลอดจนหน้าที่และอำนาจการดำเนินงาน และการประชุม ของสภาคณาจารย์ (๗) กำหนดพื้นความรู้ คุณสมบัติ และหลักเกณฑ์การเข้าเป็นนักเรียน วิชาการทหาร หรือผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรตามมาตรา ๓ และมาตรา ๓ ทวิ ระยะเวลา การศึกษา การสอบ และเงื่อนไขในการรับปริญญา (๘) กำหนดหลักเกณฑ์และอนุมัติการรับ เข้าสมทบ การจัดการศึกษาร่วมหรือการยกเลิกรวม การยกเลิกรวมการจัดการศึกษาร่วม ของสถานศึกษาชั้นสูงอื่น (๙) อนุมัติให้และร่วมให้ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต และประกาศนียบัตร ทั้งของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร สถาบันรับเข้าสมทบ และที่สถาบันจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาชั้นสูงอื่น (๑๐) อนุมัติให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ (๑๑) พิจารณาเสนอเรื่องเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและถอดถอนกรรมการ สภาการศึกษาวิชาการทหารผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์พิเศษ (๑๒) แต่งตั้งและ ถอดถอน รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และผู้ศาสตราจารย์พิเศษ (๑๓) พิจารณาเทียบคุณวุฒิผู้สำเร็จวิชาการทหารจากต่างประเทศ เพื่อเข้ารับราชการทหาร หรือเพื่อรับเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาตามมาตรา ๓ และมาตรา ๓ ทวิ (๑๔) วางระเบียบ

^{๑๓} พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร(ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๕๘.(๒๕๕๘, ๕ มีนาคม).ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๑๕ ก, หน้า ๔๑

และออกข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และอาจมอบให้สถาบันการศึกษา ตามมาตรา ๓ และมาตรา ๓ ทวิ เป็นผู้วางระเบียบและออกข้อบังคับสำหรับสถาบันการศึกษานั้น เป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้

มาตรา ๖ ให้สภาการศึกษาวิชาการทหาร ประกอบด้วย (๑) นายสภาการศึกษา วิชาการทหาร ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (๒) กรรมการสภาการศึกษาวิชาการทหาร โดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เสนาธิการเหล่าทัพ เจ้ากรมยุทธศึกษาเหล่าทัพ ผบ.รร.ผท.ทท. ผบ.รร.จปร. ผบ.รร.นร. และ ผบ.รร.นกร. (๓) กรรมการ สภาการศึกษาวิชาการทหารผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งมีได้เป็นนายทหารประจำการ และต้องเป็นพลเรือนอย่างน้อย หกคน โดยคำแนะนำของสภาการศึกษาวิชาการทหาร

(๓) คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๒๖๑/๖๔ เรื่อง นโยบายการศึกษา ของกองทัพไทย ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔^{๑๔} กองทัพไทยกำหนดนโยบายการศึกษา ของกองทัพไทยเฉพาะ สรุปลงได้ดังนี้ ในด้านการปรับปรุงและจัดระบบการศึกษา ต้องคำนึงถึง คุณภาพและความเป็นมาตรฐานทางการศึกษา เพื่อความเป็นสากลทางวิชาการ พัฒนาหลักสูตร การศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ สามารถนำไปเทียบโอนหน่วยการเรียน กับสถานศึกษาของพลเรือนทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ โดยจัดให้มีการศึกษาในทุกๆ ระดับ แก่กำลังพล คำนึงถึงประโยชน์ที่ กำลังพลและทางราชการจะได้รับ และในด้านการบริหารการศึกษา ให้หน่วยรับผิดชอบด้านการศึกษาของกองทัพไทย เตรียมความพร้อมให้สามารถจัดการศึกษา หลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสำหรับกำลังพลตลอดจนประชาชนที่สนใจ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจการทหาร ความมั่นคง การปกครอง และการบริหารทรัพยากร เพื่อการป้องกันประเทศ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการพัฒนาศักยภาพ ของกำลังพลในกองทัพไทย

(๔) ระเบียบกองทัพไทยว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาของกองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๕๘^{๑๕} โดยมีคณะกรรมการการศึกษาของกองทัพไทย ใช้ชื่อย่อว่า “คศช.ทท.” ประกอบด้วย รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (สายงานกำลังพล) เป็นประธาน, เสนาธิการทหารเป็นรองประธาน และรองเสนาธิการทหาร (สายกำลังพล), ผบ.สปท., จก.ยก.ทหาร, จก.ยศ.ทบ., จก.ยศ.ทร., จก.ยศ.ทอ., จก.กพ.ทบ., จก.กพ.ทร., จก.กพ.ทอ., เป็นกรรมการ และ จก.กพ.ทหาร เป็นกรรมการและเลขานุการ โดย คศช.ทท. มีอำนาจหน้าที่สรุปลงได้ดังนี้ (๑) กำกับ ดูแล และเสนอแนะการดำเนินการ ปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของสถาบันการศึกษาของกองทัพไทย

^{๑๔} กองบัญชาการกองทัพไทย.(๒๕๖๔).คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๒๖๑/๖๔ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย. ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔.

^{๑๕} กองบัญชาการกองทัพไทย.(๒๕๕๘).คำสั่งกองทัพไทยว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาของกองทัพไทย. ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘.

ให้ดำเนินการไปด้วยความเหมาะสมมีประสิทธิภาพตามนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม (๒) พิจารณาการจัดการศึกษา ระบบการศึกษา หลักสูตรการศึกษา ระเบียบ และกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาในสถาบันการศึกษาของกองทัพไทยก่อนขออนุมัติใช้ (๓) กำกับ ดูแล และเสนอแนะการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของกองทัพไทย

(๕) คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๒๕๖/๕๙ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบูรณาการงานด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนาของกองทัพไทย ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙^{๑๖} คณะกรรมการเพื่อบูรณาการงานด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนาของกองทัพไทย ประกอบด้วย ผบ.สพท. เป็นประธาน รอง ผบ.สพท. และ เสธ.สพท. เป็นรองประธาน มี รอง เสธ.สพท.(๒) เป็นเลขานุการ และมีหัวหน้าส่วนราชการที่รับผิดชอบด้านการศึกษาและสถาบันการศึกษาของเหล่าทัพ และกองทัพไทยเป็นกรรมการ โดยคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ดังนี้ (๑) วิจัย พัฒนา และบูรณาการงานด้านการศึกษาและการฝึกอบรมหน่วยงานของกระทรวงกลาโหม ให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกันในทุกระดับเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมทางทหาร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาปรับปรุงข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ด้านการศึกษา และการพิจารณาการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม ให้เกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพสูงสุด และ (๒) พิจารณาวางแผน กำหนดแนวทาง และให้ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา และวิจัยพัฒนาของกองทัพไทย

โดยสรุป นโยบาย กฎหมายและระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของกองทัพ โดยการจัดการจัดการศึกษาในระดับประเทศนั้น ประกอบด้วยกฎหมายสำคัญที่เป็นกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการ ได้แก่ (๑) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ... (๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๓) พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และ (๔) พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยที่กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินการจัดการศึกษาของชาติในระดับอุดมศึกษา เพื่อในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้สอดคล้องการแผนและยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีคณะกรรมการการอุดมศึกษากำกับดูแลให้สถาบันอุดมศึกษา จัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาภายใต้ (๕) กฎกระทรวง มาตรฐานหลักสูตรศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และระดับบัณฑิตศึกษา

ในส่วนของการบริหารจัดการศึกษาของกองทัพนั้นได้ดำเนินการตามนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบ และคำสั่งสำคัญ ๆ ดังนี้ (๑) นโยบายด้านการศึกษากระทรวงกลาโหม (๒) พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๕๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

^{๑๖} กองบัญชาการกองทัพไทย.(๒๕๕๙).คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ)ที่ ๒๕๖/๕๙ เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบูรณาการงานด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนาของกองทัพไทย. ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

(ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๘ (๓) คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๒๖๑/๖๔ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองทัพอากาศ (๔) ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาของกองทัพอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๘ และ (๕) คำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ ๒๕๖/๕๙ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบูรณาการงานด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนาของกองทัพอากาศ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมานั้นจะเป็นส่วนสำคัญในการนำไปใช้ทบทวนเพื่อกำหนดกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพอากาศให้ยกระดับการศึกษาของกองทัพต่อไป

๒.๒.๒ ระบบการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาของกองทัพ

(๑) ระบบการศึกษาตามแนวทางการรับราชการ

ระบบและโครงสร้างการกำกับดูแลการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน แบ่งเป็น ๓ หน่วยงาน ได้แก่ (๑) สภาการศึกษาวิชาการทหาร กระทรวงกลาโหม กำกับดูแลหลักสูตรโรงเรียนนายร้อย ๓ เหล่าทัพ (๒) กองบัญชาการกองทัพอากาศ มีหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาคือ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควบคุมดูแลหลักสูตรตั้งแต่ระดับพื้นฐาน คือ หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร หลักสูตรระดับต้น (ยุทธวิธี) อาทิจากหลักสูตรนายทหารชั้นสัญญาบัตรใหม่ บก.ทท. หลักสูตรการปฏิบัติการณ์ร่วม บก.ทท. ต่อมาคือ หลักสูตรระดับกลาง (ยุทธการ) อาทิจากหลักสูตรเสนาธิการร่วม/นายทหารอาวุโส บก.ทท. และหลักสูตรระดับสูง (ยุทธศาสตร์) ได้แก่ หลักสูตรวิทยาลัยเสนาธิการทหารและวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (๓) หน่วยงานที่ดูแลการศึกษาของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จะมีสภาการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีกรมยุทธศึกษาของเหล่าทัพเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการศึกษาหลักสูตรทั้ง ๔ ระดับเหมือนกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศสำหรับหลักสูตรการศึกษาตามแนวทางรับราชการของกองทัพในปัจจุบัน มีแนวทางการศึกษาของกำลังพลทั้งกองทัพแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ หลักสูตรระดับพื้นฐาน หลักสูตรระดับต้น (ยุทธวิธี) หลักสูตรระดับกลาง (ยุทธการ) และหลักสูตรระดับสูง (ยุทธศาสตร์) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้^{๑๗}

(๑.๑) หลักสูตรแรกเข้า เพื่อผลิตกำลังพลเข้าสู่กองทัพ ได้แก่ หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร โดยความรับผิดชอบของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (บก.ทท.) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเพื่อให้มีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ (๑) มีความรู้ทักษะความสามารถในทางวิชาการในวิชาซีพตามมาตรฐานที่กำหนด (๒) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้า (๓) มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สามารถเสียสละเพื่อประเทศชาติและราชบัลลังก์ (๔) มีความรู้วิชาพื้นฐานทางการทหารและอาวุธยุทธโธปกรณ์ (๕) มีวินัยทหารและการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียม (๖) มีภาวะผู้นำ ซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญเสียสละ รับผิดชอบมีจิตสำนึกในความเป็นทหาร รู้รักสามัคคี (๗) มีความเข้มแข็ง อดทนและความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ

^{๑๗} คณะกรรมาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐวุฒิสภา.(๒๕๖๔).รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑. สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

หลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหารจะเข้ารับการศึกษาต่อในระดับโรงเรียนนายร้อยของเหล่าทัพ (กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ) โดยเป็นการเรียนในระดับอุดมศึกษาหรือระดับปริญญาตรี เพื่อให้มีคุณลักษณะที่สำคัญเหมือนกับโรงเรียนเตรียมทหารแต่เพิ่มรายละเอียดเพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นนายทหารสัญญาบัตรหลักของกองทัพ ได้แก่ (๑) มีอุดมการณ์ จงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) มีคุณลักษณะผู้นำทางทหารที่ดี มีวินัย มีคุณธรรมและจริยธรรม กล้าหาญ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติ ตามแบบธรรมเนียมทหาร มีความสามัคคีในหมู่คณะ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (๓) มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพทหาร เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของการรักษาความมั่นคง และการป้องกันประเทศ (๔) มีความรู้ในฐานะผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และมีความรู้ในศาสตร์ของวิชาการและวิชาชีพของตน สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ของตนในการปฏิบัติงาน และการศึกษาต่อไป (๕) มีความใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่ม สามารถวิเคราะห์และประมวลผลความรู้และใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการปฏิบัติงาน (๖) มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และสามารถ ใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน (๗) มีสมรรถนะทางกายและสุขภาพจิตที่ดี มีบุคลิกลักษณะและการวางตัวที่เหมาะสม

นอกจากโรงเรียนเตรียมทหารและโรงเรียนนายร้อยเหล่าทัพแล้วยังมีสถาบันการศึกษาทางทหารในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (สายวิชาชีพ) จำนวน ๑๐ สถาบัน ได้แก่ (๑) โรงเรียนแผนที่ กรมแผนที่ทหาร (๒) โรงเรียนนาวิกเวชกิจ (๓) โรงเรียนช่างฝีมือทหาร (๔) โรงเรียนช่างกรมอุทกหารเรือ (๕) โรงเรียนจำอากาศ (๖) โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก (๗) โรงเรียนดุริยางค์ทหารเรือ (๘) โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ (๙) โรงเรียนนายสิบทหารบก และ (๑๐) โรงเรียนชุมพลทหารเรือ มีหน้าที่ผลิตข้าราชการชั้นยศนายสิบ เพื่อเข้าปฏิบัติงานให้แก่กองทัพต่อไป

สถาบันการศึกษาทางทหารในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๘ สถาบัน ได้แก่ (๑) โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (ส่วนบัณฑิตศึกษา) (๒) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (๓) โรงเรียนนายเรือ (๔) โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช (๕) วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า (๖) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก (๗) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ (๘) วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเหล่าทัพที่สามารถผลิตขึ้นเอง

(๑.๒) **หลักสูตรระดับต้น (ยุทธวิธี)** ได้แก่ หลักสูตรชั้นนายร้อย - ชั้นนายพันของกองทัพบก หลักสูตรนายทหารใหม่ - นายเรือชั้นต้นของกองทัพเรือ หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับหมวดและชั้นผู้บังคับฝูงของกองทัพอากาศ เป็นหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรู้เฉพาะเหล่าทัพ เนื่องจากการเรียนวิชาทหารตามหลักสูตรในโรงเรียนนายร้อยของแต่ละเหล่าทัพ จะเป็น

การปูพื้นฐานความรู้เบื้องต้นของแต่ละเหล่าทัพเท่านั้น เมื่อจบการศึกษาและเข้ารับราชการ จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ ความสามารถพิเศษเฉพาะของแต่ละเหล่าทัพเป็นการเฉพาะเพิ่มเติม

สรุปการศึกษาระดับต้นหรือระดับยุทธวิธี ของทั้ง ๓ เหล่าทัพ มีแนวทางเดียวกัน คือพัฒนาบุคลากรชั้นนายร้อย หรือชั้นยศร้อยตรีถึงร้อยเอก เมื่อสำเร็จ การศึกษาสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สำหรับหลักสูตรชั้นนายพัน เป็นการเสริมสร้างความรู้ให้สามารถปฏิบัติงานในฝ่ายอำนวยการขั้นต้นได้ หลักสูตรทั้ง ๒ ระดับ ดังกล่าว สอดคล้องกันทั้ง ๓ เหล่าทัพ

(๑.๓) หลักสูตรระดับกลาง (ยุทธการ) ได้แก่หลักสูตรเสนาธิการร่วม และหลักสูตรเสนาธิการเหล่าทัพของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รวมถึงหลักสูตรนายทหารอาวุโส ซึ่งเป็นหลักสูตร ตามแนวทางรับราชการของแต่ละเหล่าทัพ ที่นายทหารในตำแหน่งฝ่ายอำนวยการและตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชาตามที่แต่ละเหล่าทัพจะกำหนด ต้องจบการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวก่อน จึงจะ สามารถดำรงตำแหน่งตามทีระบุได้ ทั้งนี้ หลักสูตรเสนาธิการเหล่าทัพเป็นหลักสูตรที่มุ่งเสริมสร้าง ความชำนาญการทางการทหารให้กับนายทหารฝ่ายเสนาธิการและผู้บังคับหน่วยในระดับกองพัน หรือเทียบเท่าของเหล่าทัพต่าง ๆ ขึ้นไป โดยเน้นการศึกษาไปที่กระบวนการการวางแผน ทางการทหารเป็นสำคัญ โดยหลักสูตรนี้ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรขั้นสูงสุดของระดับยุทธวิธี และยังเป็นหลักสูตรหลักในระดับยุทธการอีกด้วย

สรุปการศึกษาระดับกลางหรือระดับยุทธการ ของทั้ง ๓ เหล่าทัพ และกองบัญชาการกองทัพไทย มีแนวทางสร้างนายทหารฝ่ายเสนาธิการและผู้บังคับหน่วยระดับ กองพัน ให้มีความชำนาญการด้านยุทธวิธีของแต่ละเหล่าทัพ และยังสามารถปฏิบัติงาน ด้านฝ่ายเสนาธิการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมบังคับบัญชา

(๑.๔) หลักสูตรระดับสูง (ยุทธศาสตร์) เป็นหลักสูตรเสริมสร้างความรู้ เพิ่มเติมเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทหารและการปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ โดยเนื้อหา หลักสูตรแบ่งได้ ดังนี้

หลักสูตรเสนาธิการทหารและหลักสูตรวิทยาลัยการทัพ ทั้งวิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยการทัพเรือ วิทยาลัยการทัพอากาศ เป็นหลักสูตรสร้างความรู้ เพิ่มเติม เน้นความรู้ด้านยุทธศาสตร์ทหารและความรู้ในระดับยุทธการ แต่มีรายละเอียดที่แตกต่าง กันเล็กน้อย กล่าวคือ หลักสูตรวิทยาลัยการทัพ เป็นหลักสูตรที่เทียบเท่าหลักสูตรเสนาธิการทหาร แต่ไม่ได้เน้นการปฏิบัติการร่วม ซึ่งหลักสูตรนี้มีข้าราชการพลเรือนและเอกชนร่วมเรียนด้วย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรเสนาธิการทหารเป็นหลักสูตรเสริมสร้างความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์ทหารและการปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ

หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นหลักสูตรการศึกษา ในระดับยุทธศาสตร์ เน้นการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การทำงานร่วมกันของกองทัพกับข้าราชการ

พลเรือนและเอกชน เป็นหลักสูตรที่เน้นความรู้ทั่วไปเชิงประยุกต์กับกิจการทหารที่เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พร้อมนำความรู้ไปประกอบการปฏิบัติงานจริงและศึกษาต่อไปในระดับสูงขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนในหลักสูตรระดับยุทธศาสตร์เป็นผู้บริหารระดับสูง จะเป็นการศึกษาที่นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาในแต่ละระดับหลักสูตรมาต่อยอดให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งการศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในเชิงนโยบาย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ การแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤต การส่งกำลังบำรุงการปฏิบัติการข่าวสารและสื่อสารทางยุทธศาสตร์ซึ่งอยู่ในระดับกองทัพ

(๒) ระบบการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของกองทัพ

สำหรับปัจจุบันกองทัพได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี เพราะต้องการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ในการปฏิบัติงานที่ต้องใช้คุณลักษณะความเชี่ยวชาญที่สูงขึ้น โดยสถาบันการศึกษาของกองทัพมีการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ภายใต้ข้อบังคับของสภาการศึกษาวิชาการทหารว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๙^{๑๘} โดยข้อบังคับที่ ๓.๑ - ๓.๗ “หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา” หมายถึง หลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกทุกสาขาวิชาสำหรับหลักสูตรที่จะเปิดใหม่และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุงใหม่ของสถาบันการศึกษาวิชาทหาร และรวมทั้งสถาบันการศึกษาวิชาทหาร ส่วนของบัณฑิตศึกษา อาจารย์ประจำ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์พิเศษ และข้อ ๔ - ๑๗ ประกอบด้วย (๔) ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (๕) ระบบการศึกษา (๖) การคิดหน่วยกิต (๗) โครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับ โดยระดับปริญญาโท จำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต (๘) การรับและเทียบโอนหน่วยกิต (๙) จำนวน คณาวุฒิ และคุณสมบัติอาจารย์ (๑๐) ภาระงาน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ (๑๑) คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษ (๑๒) การลงทะเบียนเรียนและระยะเวลาการศึกษา (๑๓) เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา (๑๔) ชื่อประกาศนียบัตรและปริญญา (๑๕) การประกันคุณภาพหลักสูตร (๑๖) การพัฒนาหลักสูตรมีการปรับปรุงอย่างน้อย ๕ ปี และ (๑๗) ให้สถาบันออกระเบียบรองรับการปฏิบัติตามข้อบังคับ

โดยกองทัพได้มีการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาไปแล้ว จำนวน ๓ หลักสูตร จาก ๓ สถาบันการศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ (๑) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความมั่นคงศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (๒) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรม (หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๖๒) ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และ (๓) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีป้องกัน

^{๑๘} ข้อบังคับของสภาการศึกษาวิชาการทหารว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร พ.ศ.๒๕๕๙.

ประเทศ (หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๖๓) ของโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๑) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความมั่นคงศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๑) ของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก^{๑๔}

๑.๑) ชื่อหลักสูตร (๑) ชื่อภาษาไทย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ความมั่นคงศึกษา) (๒) ชื่อภาษาอังกฤษ Master of Arts Program in Security Studies

๑.๒) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (๑) มีความรอบรู้ในกิจการทางด้านความมั่นคง ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก (๒) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และสามารถพัฒนางานในหน้าที่ให้ก้าวทันกับบริบททางด้านความมั่นคง และการบริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง (๓) มีความสามารถในการวิจัยและการให้คำปรึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการทหารและความมั่นคงแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๔) มีภาวะผู้นำที่ดี สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตสาธารณะ ในการให้บริการสังคม

๑.๓) โครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรปริญญาโท แผน ก แบบ ก ๒ ทำวิทยานิพนธ์ และ แผน ข ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่มีการค้นคว้าอิสระ

๑.๔) ระบบการศึกษา (๑) การศึกษาเป็นการศึกษาแบบหน่วยกิต ปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น ๒ ภาคการศึกษาปกติ (ทวิภาค) ภาคการศึกษาหนึ่งมีระยะเวลาการศึกษา ๑๖ สัปดาห์ (๒) วิธีการจัดการศึกษาประกอบด้วย การบรรยายในชั้นเรียน การอภิปราย การสัมมนา การวิเคราะห์ปัญหาเฉพาะกรณี การดูงานนอกสถานที่ การค้นคว้าและจัดทำรายงาน และการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ (๓) การจัดทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และการสอบวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบกกำหนด ทั้งนี้ นักศึกษาจะต้องมีคะแนนสะสมเฉลี่ยของรายวิชาไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จึงจะมีสิทธิ์ทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ได้ (๔) สามารถขอเทียบ และ/หรือโอนรายวิชาที่เคยเรียนมาจากหลักสูตรวิทยาลัย การทัพหรือเทียบเท่า หลักสูตรเสนาธิการทหารบกหรือเทียบเท่า และหลักสูตรนายทหารบก อาวุโสหรือเทียบเท่าได้ โดยอาจขอเทียบและ/หรือโอนได้ไม่เกิน ๑๒ หน่วยกิต และต้องได้ระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า B หรือเทียบเท่า

๑.๕) ระยะเวลาการศึกษา (๑) ในระบบการศึกษาแบบทวิภาค ใช้เวลาการศึกษาตลอด หลักสูตรอย่างน้อย ๔ ภาคการศึกษาปกติ หรือไม่น้อยกว่า ๒ ปีการศึกษา และอย่างมากไม่เกิน ๕ ปีการศึกษา โดยนักศึกษาสามารถที่จะเรียนรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้สำเร็จการศึกษาได้ภายในเวลา ๒ ปี แต่ไม่เกิน ๕ ปีการศึกษา (๒) การคำนวณระยะเวลาศึกษาของนักศึกษาแต่ละคนให้นับจากวันที่เริ่มเข้ารับการศึกษาตามหลักสูตรถึงวันที่ สอบผ่านวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ขั้นสุดท้าย

^{๑๔} ส่วนบัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก. (๒๕๖๔.) คู่มือการศึกษาประจำปี ๒๕๖๔ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ความมั่นคงศึกษา). หน้า ๔-๘.

๑.๖) เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา (๑) แผน ก แบบ ก ๒ ศึษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๘ ระดับคะแนน พร้อมทั้งเสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย และผลงานจะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการระดับชาติขึ้นไป หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding) (๒) แผน ข ศึษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๘ ระดับคะแนน และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) พร้อมทั้งเสนอสารนิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย

๑.๗) เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ และข้อบังคับสภาการศึกษาวิชาการทหาร ว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๙

๒) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรม (หลักสูตร พ.ศ.๒๕๖๒) ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า^{๒๐}

๒.๑) ชื่อหลักสูตร (๑) ชื่อภาษาไทย หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรม (๒) ชื่อภาษาอังกฤษ Master of Engineering in Engineering Management

๒.๒) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (๑) มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ และการจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร (๒) มีวิสัยทัศน์ในการจัดการงานวิศวกรรม (๓) มีความสามารถในการคิด/การวิเคราะห์/การวางแผนและแก้ไขปัญหาในสาขาวิชาชีพ อย่างทันสมัยและเหมาะสม (๔) มีความสามารถในการดำเนินการวิจัยที่มีคุณภาพและสามารถประยุกต์งานวิจัยมาสู่การปฏิบัติได้ (๕) มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในสาขาวิชาชีพ

๒.๓) โครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรปริญญาโท แผน ก แบบ ก ๒ ทำวิทยานิพนธ์ และ แผน ข ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่มีการค้นคว้าอิสระ ทั้งนี้ ข้อ ๒.๔ ระบบการศึกษา, ข้อ ๒.๕ ระยะเวลาการศึกษา, ข้อ ๒.๖ เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา และข้อ ๒.๗ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.๒๕๕๘ และข้อบังคับสภาการศึกษาวิชาการทหาร ว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร พ.ศ.๒๕๕๙

^{๒๐} โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.(๒๕๖๒).คู่มือการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาปีการศึกษา๒๕๖๓ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ แหล่งที่มา:

<http://academic.crma.ac.th/upload/files/StudentHanbook2563.pdf>(๒๕๖๕,กรกฎาคม ๑๖)

๓) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๖๓) ของโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช^{๒๑}

๓.๑) ชื่อหลักสูตร (๑) ชื่อภาษาไทย วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (๒) ชื่อภาษาอังกฤษ Master of Engineering Program in Defense Technology

๓.๒) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการทหาร ที่มีคุณสมบัติดังนี้ (๑) มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ตามยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี ที่มุ่งเน้นใน ๓ มิติ ได้แก่ มิติกำลังทางอากาศ มิติไซเบอร์ และมิติอวกาศ (๒) เป็นนักวิชาการที่มีขีดความสามารถในการเรียนรู้ในการดำเนินการวิจัยที่มีคุณภาพ และสามารถประยุกต์งานวิจัยมาสู่ภาคการปฏิบัติ สามารถพัฒนาองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ที่ตอบสนองการแก้ปัญหาและการพัฒนากองทัพอากาศ (๓) มีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ การวางแผน และแก้ปัญหาในสาขาวิชาซีพอย่างเป็นระบบและทันสมัย (๔) มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในสาขาวิชาซีพ

๓.๓) โครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรปริญญาโท แผน ก แบบ ก ๑ ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์

ทั้งนี้ ข้อ ๓.๔ ระบบการศึกษา ข้อ ๒.๕ ระยะเวลาการศึกษาข้อ ๓.๕ เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา และข้อ ๓.๗ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ และข้อบังคับสภาการศึกษาวิชาการทหารว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาวิชาการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘

โดยสรุป สำหรับระบบการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาของกองทัพ ได้แบ่งตามหลักสูตรการศึกษาตามแนวทางรับราชการของกองทัพ แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ (๑) หลักสูตรระดับพื้นฐาน (๒) หลักสูตรระดับต้น (ยุทธวิธี) (๓) หลักสูตรระดับกลาง (ยุทธการ) และ (๔) หลักสูตรระดับสูง (ยุทธศาสตร์) โดยมีระบบและโครงสร้างของการกำกับดูแลที่ต่างกัน ดังนี้ สภาการศึกษาวิชาการทหารของกระทรวงกลาโหม ดูแลหลักสูตรโรงเรียนนายร้อย ๓ เหล่าทัพ ในส่วนของกองบัญชาการกองทัพไทย มีหน่วยงานที่ดูแลการศึกษา คือ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควบคุมดูแลหลักสูตรทั้ง ๔ ระดับ สำหรับหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาของเหล่าทัพ จะมีสภาการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีกรมยุทธศึกษาของเหล่าทัพเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการศึกษาหลักสูตรทั้ง ๔ ระดับเช่นกัน สำหรับสถาบันการศึกษาของกองทัพ มีหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาอีก ๓ หลักสูตร ได้แก่ (๑) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความมั่นคงศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (๒) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรม โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และ (๓) หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร

^{๒๑} โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช. (๒๕๖๓). รายละเอียดหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ(หลักสูตรใหม่ พ.ศ.๒๕๖๓).

มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช โดยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการฯ และข้อบังคับสภาการศึกษา วิชาการทหาร ว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษา วิชาการทหาร พ.ศ. ๒๕๕๙

๒.๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

(๑) ความหมายของผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และ ความสามารถ (Competency)

(๑.๑) ความหมายของผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔^{๒๒} ให้ความหมายของ “ผู้เชี่ยวชาญ” หมายถึง สันทัดจัดเจน ชำชอง มีความชำนาญมาก

วิทย์ เทียงบูรณธรรม^{๒๓} ให้ความหมายของ Expert หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญ ผู้มีประสบการณ์ และให้ความหมายของ Specialist หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญ ผู้ชำนาญเฉพาะทาง ผู้ชำนาญเฉพาะกิจ ผู้ชำนาญพิเศษ

Andrew Biggs^{๒๔} กล่าวว่า Specialist และ Expert แปลว่า ผู้เชี่ยวชาญเหมือนกันแตกต่างกันที่ Specialist ต้องมีการฝึกหรือการศึกษาเฉพาะทาง ส่วน Expert อาจไม่มีการศึกษา แต่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ยาวนาน

Werner J.N. and Randy L.D (2006)^{๒๕} ให้ความหมายของคำว่า “Expert” หรือ “Exception performance” หรือ “Expert Performance” มีความหมายเดียวกัน คือ ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญที่อธิบายว่า “ความสามารถขั้นสูงที่มีความสม่ำเสมอ สามารถปรับให้เข้ากับงานทุกแขนง” โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความสามารถที่โดดเด่นนั้น ปัจจัยที่นำไปสู่การได้มาและการสร้างสมรรถนะของมนุษย์ในระดับสูงสุดได้นั้น อาศัยทักษะที่ซับซ้อน และการปรับตัวทางสรีรวิทยาเป็นหลัก

Stevenson, John C. (2003)^{๒๖} ให้ความหมายของ “Expertise” หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างดีกว่าคนอื่น ๆ ณ จุดเริ่มต้นของการดำเนินการพร้อม ๆ กัน โดยถือเป็นเหตุผลทางสร้างสังคม ๒ ประการ ได้แก่ ประการแรก

^{๒๒} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ [ออนไลน์] (๒๕๕๔)สืบค้น[๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๕]จาก แหล่งที่มา:https://dictionary.orst.go.th/lookup_domain.php

^{๒๓} วิทย์ เทียงบูรณธรรม.(๒๕๕๑).พจนานุกรมไทย-อังกฤษ(SE-ED’S MODERN ENGLISH-THAI DICTIONARY(COMPLETE&UPDATE) DESK REFERENCE EDITION.กรุงเทพฯ:ซีเอ็ดยูเคชั่น.

^{๒๔} Andrew Biggs[Online]Retrieved from: Mobile.Twitter.com[2022, August 14]

^{๒๕} Werner J.N.and Randy L.Desimon (2006)Human Resource Development.4th Edition.Mason:Thomson South-Western.

^{๒๖} Stevenson, John C.(2003). *Developing vocational expertise: Principles and issues in vocational education*. Crows Nest, Australia: Allen & Unwin.

คือความเชี่ยวชาญมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น การถือเป็นผู้เชี่ยวชาญต้องสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนอื่น ประการที่สอง มันถูกกำหนดโดยสิ่งที่คนในกลุ่มต่าง ๆ จะตัดสินความเป็นผู้เชี่ยวชาญ

โดยสรุปความหมายของ “ความเชี่ยวชาญ”(Expertise) คือความสันทัดชัดเจน ชำชอง ความชำนาญในการทำงานเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง ส่วน “ผู้เชี่ยวชาญ” (Expert) หรือ “Exception Performance” หรือ “Expert Performance” คือผู้ที่มีความชำนาญ มีความสามารถในระดับสูง มีความสม่ำเสมอ สามารถปรับตัวเข้ากับงานได้ทุกแขนง มีความสามารถที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ และต้องได้รับการตัดสินจากบุคคลอื่นว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ และมีความหมายเหมือนกับ Specialist แต่ต่างกันที่ Specialist ต้องมีการฝึกฝนหรือศึกษาจนเกิดความชำนาญเฉพาะทาง ส่วน Expert อาจไม่ได้ศึกษา แต่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ยาวนาน

(๑.๒) ความหมายของความสามารถ (Competency)

McClelland, D.C (1998)^{๒๗} ให้ความหมายความสามารถ Competency ว่า คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง (Job Roles) ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีความโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในเชิงพฤติกรรม เช่น สามารถปฏิบัติงานได้มากกว่าเพื่อนร่วมงานในสถานการณ์ที่หลากหลายกว่าและได้ผลงานที่ดีกว่า

Cooper et al., (2001)^{๒๘} ให้ความหมายสมรรถนะในการทำงานไว้ว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) ทักษะ (Skill) ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-Image) บทบาททางสังคม (Social Role) หรือองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ส่งผลให้บุคคลนั้นมีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ

สรุปได้ว่า ความสามารถ (Competency) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงาน ที่ส่งผลให้บุคคลนั้นมีผลการปฏิบัติงานที่ดีและมีความโดดเด่นกว่าคนอื่นอย่างชัดเจน โดยจะแสดงออกเป็นวิธีคิดและพฤติกรรมในการทำงานที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่องค์กรกำหนด และจากแนวความคิดของความเชี่ยวชาญและความสามารถ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เกิดความเชี่ยวชาญหรือผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญจึงต้องประกอบด้วย การมีความสามารถ (Competency) ที่อยู่ในระดับสูงที่เหนือหรือโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ดังนั้น

^{๒๗} McClelland, D. C. (1998). Identifying competencies with behavioral-event interviews. *American Psychological Society* 5, 9: 331-339.

^{๒๘} Cooper, S.; Lawrence, E., Kierstead, J.; Lynch, B.; and Luce, S. (2001). *Competencies: A brief overview of development and application to public and private sectors.* [Online]. Available from : [http://www.psagency-agencefp.gc.ca/research/personnel/comp overviewe.asp](http://www.psagency-agencefp.gc.ca/research/personnel/comp%20overviewe.asp) [2022, July 15]

ผู้เชี่ยวชาญ จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะที่จำเป็น และแรงจูงใจ ส่งผลให้บุคคลนั้นมีผลงานที่เป็นเลิศกว่าคนอื่น ๆ นั่นเอง

(๒) คุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญ

Stevenson, J.C.(2003)^{๒๙} ได้กล่าวถึงผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีลักษณะประกอบด้วยการรับรู้ ความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

- (๒.๑) มีหน่วยความจำที่เหนือกว่า
- (๒.๒) สามารถดำเนินการอย่างชำนาญ
- (๒.๓) ความสามารถในการสร้างข้อโต้แย้งที่น่าเชื่อถือ
- (๒.๔) สามารถแก้ปัญหาใหม่ ๆ
- (๒.๕) ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ
- (๒.๖) สามารถตัดสินใจได้ดี
- (๒.๗) มีสถานะที่สูงขึ้นในชุมชน

Hoffman, R.R. (1998)^{๓๐} ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญไว้ว่า ความเชี่ยวชาญประกอบด้วยลักษณะ ทักษะ และความรู้ของบุคคล ซึ่งสามารถแยกแยะผู้เชี่ยวชาญจากผู้เริ่มใหม่และคนที่มีประสบการณ์น้อย จากการวัดความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่สามารถแยกแยะผู้เชี่ยวชาญจากผู้เริ่มใหม่ได้ เช่น ผู้เล่นหมากรุกที่เชี่ยวชาญมักจะชนะเกมกับผู้เล่นหมากรุกทั่วไปเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมักจะวินิจฉัยโรคได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น ซึ่งได้แบ่งระดับผู้เชี่ยวชาญเป็น ๗ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ ไร้เดียงสา (Naivete) คือ คนที่ไม่รู้เรื่องโดยสิ้นเชิง

ระดับที่ ๒ สามเณร (Novice) คือ คนใหม่ หรือ สมาชิกทดลองงาน เพิ่งได้รู้จักกับสาขานั้น ๆ บางส่วน หรือน้อยที่สุด

ระดับที่ ๓ ผู้ริเริ่ม (Initiate) คือ ผู้ที่เคยผ่านการเป็น Novice มาแล้ว และได้เริ่มการสอนเบื้องต้นแล้ว

ระดับที่ ๔ เด็กฝึกงาน (Apprentice) คือผู้ที่กำลังเรียนรู้กับสาขานั้น ๆ โดยต้องอาศัยและช่วยเหลือใครบางคนในระดับที่สูงกว่า ระยะเวลาของการฝึกงานขึ้นอยู่กับขอบเขตสาขานั้น ๆ ตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๒ ปี

ระดับที่ ๕ นักเดินทาง (Journeyman) คือ คนที่สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่มีผู้ดูแล แม้ว่าจะอยู่ภายใต้คำสั่งก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์และเชื่อถือได้ หรือผู้ที่มีระดับความสามารถ

^{๒๙} Stevenson, J.C.(2003) อ้างแล้วหน้า 5

^{๓๐} Hoffman, R.R. (1998). How Can Expertise be Defined? Implications of Research from Cognitive Psychology. In: Williams, R., Faulkner, W., Fleck, J. (eds) Exploring Expertise. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-13693-3_4. [Online] Retried from : https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-13693-3_4[2022, August 14]

ระดับที่ ๖ ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) คือผู้ที่มีความโดดเด่นหรือเก่งกาจ ได้รับการยกย่องอย่างสูง มีการตัดสินใจที่แม่นยำและเชื่อถือได้ สามารถจัดการได้เรื่องที่ยาก ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะพิเศษหรือความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่กว้างขวาง

ระดับที่ ๗ ปรมาจารย์ (Master) คือผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะสอนผู้ที่อยู่ในระดับนอกจากนี้ ปรมาจารย์ยังเป็นผู้ที่ผู้อื่นมองว่าเป็น "ผู้เชี่ยวชาญ" "ตัวจริง" โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความรู้ในสาขาเฉพาะต่ำกว่า โดยปรมาจารย์เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีวิจรรย์ญาณ เป็นผู้กำหนดระเบียบ มาตรฐาน หรืออุดมคติ

Ericsson, K.A, & Charness, N. (1994)^{๓๑} ได้ศึกษาเกี่ยวกับ Expert Performance Its Structure and Acquisition (ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ : โครงสร้างและวิธีการสร้าง) เสนอว่าความสามารถของผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ขึ้นอยู่กับพรสวรรค์ตั้งแต่กำเนิด แต่เป็นการฝึกฝน ความตั้งใจ และประสบการณ์ผสมผสานกันจนกระทั่งเกิดความเชี่ยวชาญ สำหรับการพัฒนาความสามารถระดับผู้เชียวชาญนั้น สามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนได้ด้วยองค์ประกอบทางสรีรวิทยา รวมถึงการได้มาซึ่งทักษะเฉพาะ การมีสภาพแวดล้อมโดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้อบรมหรือสั่งสอน สามารถจะทำให้สามารถบรรลุความเชี่ยวชาญได้รวดเร็วและเหนือกว่าความมุ่งมั่นปกติ โดยการซึมซับความเชี่ยวชาญจากผู้รู้ถ่ายทอดต่อ ๆ ไป และการเปลี่ยนแปลงของความสามารถและโครงสร้างทักษะของมนุษย์นั้น จำกัดอยู่ในขอบเขตความเชี่ยวชาญจากการคิด ความเข้าใจและการแก้ปัญหา และการศึกษาด้านจิตวิทยาทั่วไป

(๓) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและพัฒนาบุคลากร

Hoffman, R.R. (1998)^{๓๒} แนวทางการพัฒนาความเชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับ ความก้าวหน้าจากความเข้าใจปัญหาเบื้องต้นและงานวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ชัดเจนในแนวความคิดและหลักการ นอกจากนี้การสะสมทักษะตามประสบการณ์และการปฏิบัติเป็นกุญแจสำคัญ ไม่ใช่กระบวนการหรือเวลาที่กำหนดขึ้นเอง ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญสองคนในเรื่อง ๆ หนึ่ง อาจมีช่วงอายุต่างกันมากและเหมาะสมกว่าที่จะพูดถึงระดับการพัฒนา มากกว่าขั้นตอน ผู้เชี่ยวชาญค่อนข้างเชี่ยวชาญมากในงานทั่วไปหรืองานที่คุ้นเคย ดังนั้น การเว้นระยะห่างจากการทำงานที่พวกเขาคุ้นเคยอาจทำให้ประสิทธิภาพที่เหนือกว่าของผู้เชี่ยวชาญลดลงอย่างเห็นได้ชัด

Werner J.N. and Randy L.D (๒๐๐๖)^{๓๓} ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development (HRD) หมายถึง การออกแบบชุดกิจกรรมอย่างเป็นระบบขององค์กรให้กับสมาชิก โดยการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุความต้องการของการปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตขององค์กร โดยเป้าหมายหลัก

^{๓๑} Ericsson, K.A, & Charness, N. (1994) Expert Performance Its Structure and Acquisition (ออนไลน์).

Available from: Neil Charness is now at Department of Psychology, Florida State University.

Correspondence may be addressed to K. Anders Ericsson, Department of Psychology, Florida State University, Tallahassee, FL, 32306—1051.[2022,July 21]

^{๓๒} Hoffman, R.R. (1998).Paged ๑๐๘.

^{๓๓} Werner J.N. and Randy L.D (๒๐๐๖)อ้างแล้วหน้า ๕,๑๖๗

หน่วยงาน (HRD) คือการพัฒนาให้สมาชิกในองค์กรมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับของผู้เชี่ยวชาญโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก ทั้งนี้ ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในองค์กร ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การประเมิน (Assessment) หมายถึง การประเมินความต้องการที่จำเป็นทั้งทักษะและความสามารถของพนักงาน

ขั้นตอนที่ ๒ การออกแบบหลักสูตร (Design) หมายถึง การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ พัฒนาค้นหาและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การเลือกผู้ฝึก/ผู้นำ เลือกวิธีการและเทคนิคในการสอน จัดทำตารางการสอน/ฝึก

ขั้นตอนที่ ๓ การปฏิบัติ (Implementation) หมายถึง การนำไปโปรแกรมการฝึกอบรมที่ออกแบบไว้ไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลตั้งแต่การบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประเมินแผนการฝึกอบรม การปฏิบัติตามแผน และการแปลผลลัพธ์สุดท้าย

(๔) การออกแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเชี่ยวชาญ

Elvira, Q. et al.^{๓๔} ได้ออกแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ (Designing Education for Professional Expertise Development) มีการระบุหลักการจัดหลักสูตรการสอน ๑๐ ประการ โดยมีความเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการพัฒนาความเชี่ยวชาญซึ่งหลักการทั้ง ๑๐ ประการ สัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้หลัก ๓ ประการ เพื่อการพัฒนาความเชี่ยวชาญ ดังนี้ ๑) กระบวนการเรียนรู้การเปลี่ยนความรู้เชิงทฤษฎี/แนวคิดให้เป็นความรู้เชิงประสบการณ์/เชิงปฏิบัติ ๒) กระบวนการเรียนรู้การอธิบายความรู้ขั้นตอน/ประสบการณ์ให้เป็นความรู้เชิงแนวคิด/เชิงทฤษฎี และ ๓) กระบวนการเรียนรู้การสะท้อนความรู้ทั้งเชิงปฏิบัติและเชิงแนวคิดโดยใช้ความรู้ที่ควบคุมตนเอง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

(๔.๑) กระบวนการเรียนรู้ : เปลี่ยนความรู้เชิงทฤษฎี/แนวคิดให้เป็นความรู้เชิงประสบการณ์/เชิงปฏิบัติ

หลักการที่ ๑ : สนับสนุนผู้เรียนเข้าใจทางทฤษฎีแห่งความรู้

หลักการที่ ๒ : ให้โอกาสนักเรียนแยกแยะระหว่างแนวคิดต่าง ๆ

^{๓๔} Quincy Elvira, Jeroen Imants, Ben Dankbaar & Mien Segers (2017) Designing Education for Professional Expertise Development, Scandinavian Journal of Educational Research, 61:2, 187-204, DOI: [10.1080/00313831.2015.1119729](https://doi.org/10.1080/00313831.2015.1119729) .[Online] Retrieved from:

<https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080%2F00313831.2015.1119729>

[2022, August 14]

หลักการที่ ๓ : ฝึกฝนกับปัญหาที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับความซับซ้อนของปัญหา

หลักการที่ ๔ : ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าแนวคิดเฉพาะนั้นเชื่อมโยงกันอย่างไร

หลักการที่ ๕ : เป้าหมายสำหรับความสัมพันธ์กัน

(๔.๒) กระบวนการเรียนรู้ : อธิบายความรู้ขั้นตอน/ประสบการณ์ให้เป็นความรู้เชิงแนวคิด/เชิงทฤษฎี

หลักการที่ ๖ : แบ่งปันความรู้ที่อธิบายได้ยาก

หลักการที่ ๗ : ให้ความสนใจกับความรู้อื่นอย่างชัดเจน

(๔.๓) กระบวนการเรียนรู้ : สะท้อนความรู้ทั้งเชิงปฏิบัติและเชิงแนวคิดโดยใช้ความรู้ที่ควบคุมตนเอง

หลักการที่ ๘ : สนับสนุนผู้เรียนในการเสริมสร้างกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา

หลักการที่ ๙ : ทำให้เกิดการสะท้อนทางความคิด

หลักการที่ ๑๐ : อำนวยความสะดวกในการพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้และทักษะการเฝ้าสังเกตการวางแผน และการประเมินตนเอง

โดยสรุป จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญข้างต้น การที่บุคคลจะเป็นผู้เชี่ยวชาญได้นั้นต้องมีความสามารถ (Competency) ที่ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงานและแรงจูงใจอย่างแรงกล้า ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือความสามารถในการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับสูงหรือระดับผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และมีผลงานที่โดดเด่นหรือเหนือกว่าคนอื่น ๆ โดยแนวทางในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญนั้นในระดับบุคคล ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญก็คือ ประสบการณ์ (Experience) ซึ่งจะสัมพันธ์กับระยะเวลาในการทำงาน และการฝึกฝนด้วยความมุ่งมั่น (Deliberate Practice) อย่างวินัยในการปฏิบัติ สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง รวมทั้งการได้รับการสอนงานจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่า ก็จะสามารถบรรลุความเชี่ยวชาญได้อย่างรวดเร็ว ส่วนในระดับองค์กรนั้นหน้าที่ของหน่วยงานด้านการพัฒนาบุคลากร (HRD) ก็มีส่วนสำคัญในการวางแผนการพัฒนากุศลกรในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ และมีการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมที่เหมาะสมในการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และสามารถนำการปฏิบัติอธิบายเป็นทฤษฎีได้ ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องสร้างให้มีสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพต่อไป

๒.๓ กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

๒.๓.๑ กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

(๑) พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของชาติ

(๑.๑) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....^{๓๔} ในหมวด ๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคคล ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีทักษะการเรียนรู้ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก มีโอกาส พัฒนาความถนัดของตนให้เกิดความเชี่ยวชาญได้ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุก และมาตรา ๗ การดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ ต้องพัฒนา ฝึกฝน และบ่มเพาะให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่ดี ก่อเกิดเป็นสมรรถนะที่นำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตและการทำงานได้อย่างบูรณาการกัน

โดยในมาตรา ๘ ในการพัฒนา ฝึกฝน และบ่มเพาะให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามมาตรา ๗ ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามระดับช่วงวัย จำนวน ๗ ช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งอายุ ๑๘ ปี โดยในช่วงวัยที่ (๗) ช่วงวัยที่เจ็ด การศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือทักษะอาชีพขั้นสูง นอกจากต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม (๖) อย่างต่อเนื่อง และในระดับที่สูงขึ้นแล้ว ต้องฝึกฝน ให้รู้จักแสวงหาความสุขสงบทางจิตใจ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เคารพกฎกติกาอย่างเคร่งครัด เป็นปฏิบัติต่อการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ มีความกล้าหาญที่จะแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาของบ้านเมืองและสังคม มีทักษะในการค้นคว้าและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม แก้ไขอุปสรรคหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ มีความรู้ในภาษาต่างประเทศในระดับที่ใช้ประกอบอาชีพได้ และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนศึกษาสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือสร้างความรู้ใหม่ขึ้นได้

(๑.๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒^{๓๖}

“มาตรา ๓๒/๑ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและการสร้างสรรค์ นวัตกรรม เพื่อให้การพัฒนาประเทศเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือส่วนราชการ ที่สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มาตรา ๓๒/๒ การจัดระเบียบราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

^{๓๔} ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... (๒๕๖๒).[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://psdgopec.nma6.go.th/wp> [๒๕๖๕ ,กรกฎาคม ๑๕]

^{๓๖} พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๖๒. (๒๕๖๒, ๑ พฤษภาคม). กิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก, หน้า ๕๐

“มาตรา ๓๕/๑ ให้มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณา เสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึง ความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับปริญญา ตามกฎหมายว่าด้วย การจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๑.๓) พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒^{๓๗} ในมาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ “สภานโยบาย” หมายความว่า สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม “การอุดมศึกษา” หมายความว่า การศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม ผลิตและพัฒนา กำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง “สถาบันอุดมศึกษา” หมายความว่า สถาบันที่จัดการ อุดมศึกษาระดับปริญญาและระดับต่ำกว่าปริญญา ทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน “หน่วยงาน ในระบบวิจัยและนวัตกรรม” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้ง สถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัยและนวัตกรรม

(๑.๔) พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒^{๓๘} มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้ “มาตรฐานการอุดมศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดขั้นต่ำ เกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และเกณฑ์อื่นในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ข้อกำหนด ขั้นต่ำของหลักสูตรการศึกษา และข้อกำหนดขั้นต่ำของเกณฑ์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการ ในสถาบันอุดมศึกษา “คณะกรรมการการอุดมศึกษา” หมายความว่า คณะกรรมการ การอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม “คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา” หมายความว่า คณะกรรมการ มาตรฐานการอุดมศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

มาตรา ๒๖ สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้
(๑) การจัดการศึกษา (๒) การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (๓) การบริการวิชาการแก่สังคม (๔) การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (๕) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายกำหนด และในมาตรา ๕๓ ให้คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษากำกับดูแลให้สถาบันอุดมศึกษา จัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน สถาบันอุดมศึกษา ให้สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงกว่ามาตรฐานการอุดมศึกษา ที่กำหนด

^{๓๗} พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒.(๒๕๖๒, ๑ พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก, หน้า ๘-๑๘.

^{๓๘} พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒.(๒๕๖๒, ๑ พฤษภาคม).ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก, หน้า .๔๕-๗๐

(๑.๕) กฎกระทรวง มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕^{๓๙}

๑) “มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดขั้นต่ำของหลักสูตรการศึกษา คุณลักษณะ คุณภาพ และเกณฑ์อื่น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับอุดมศึกษา

๒) หลักสูตรปริญญาโท มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต

๓) หลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ ต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้ (๑) ชื่อปริญญาและสาขาวิชา (๒) ปรัชญา วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ (๓) โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาและหน่วยกิต (๔) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (๕) ความพร้อมและศักยภาพในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งรวมถึงคณาจารย์และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (๖) คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา (๗) การประเมินผลการเรียนและเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา (๘) การประกันคุณภาพหลักสูตร (๙) ระบบและกลไกในการพัฒนาหลักสูตร และ (๑๐) รายการอื่นตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาประกาศกำหนด ซึ่งจะมีรายละเอียดตามระเบียบกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

๔) เพื่อประโยชน์ในการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้จริงของทุกหลักสูตร การศึกษาในแต่ละระดับ มาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และติดตามประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ดังกล่าว ที่สามารถติดตามตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล และนำไปใช้ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

๒.๓.๒ ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

สำหรับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยนั้น มีกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เป็นกระทรวงใหม่ที่เกิดการควบรวมหน่วยงานด้านการอุดมศึกษา และด้านวิจัยและพัฒนา ที่เกิดการควบรวมของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยรัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมและกำกับดูแล สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงพัฒนากำลังคนให้มีทักษะสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ รวมถึงการกำกับดูแลและการพัฒนานวัตกรรมด้วย โดยที่ “การอุดมศึกษา” หมายความว่า การศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ “สถาบันอุดมศึกษา” หมายถึง สถาบันที่จัดการอุดมศึกษาระดับปริญญาและระดับต่ำกว่าปริญญาทั้งที่เป็นของรัฐ และของเอกชน และสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้ (๑) การจัดการศึกษา

^{๓๙} กฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕.(๒๕๖๕ , ๓๑ มีนาคม)ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๒๐ ก หน้า ๑๒-๑๘

(๒) การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (๓) การบริการวิชาการแก่สังคม (๔) การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (๕) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายกำหนด อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษากำกับดูแลให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษา ให้สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงกว่ามาตรฐานการอุดมศึกษาที่กำหนด โดยที่หลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้ (๑) ชื่อปริญญาและสาขาวิชา (๒) ปรัชญา วัตถุประสงค์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาและหน่วยกิต (๔) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (๕) ความพร้อมและศักยภาพในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งรวมถึงคณาจารย์และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (๖) คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา (๗) การประเมินผลการเรียนและเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา (๘) การประกันคุณภาพหลักสูตร (๙) ระบบและกลไกในการพัฒนาหลักสูตร และ (๑๐) รายการอื่นตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาประกาศกำหนด (ดังที่กล่าวแล้วในตอน ๑)

สถาบันอุดมศึกษาของไทย มีภารกิจโดยตรงในการผลิตกำลังคนระดับสูง ให้มีคุณสมบัติพร้อม จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงควรมีความหลากหลาย จากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมในมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนวิธีการสอนแบบบรรยายมาเป็นการสอนเน้นการเรียนจากปัญหา โดยเฉพาะในสาขาแพทยศาสตร์ ธุรกิจ และการผลิตครู โดยนักศึกษาจะได้ศึกษาปัญหา อภิปราย ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการปฏิบัติจริง ซึ่งการเรียนการสอนแบบนี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะระดับปริญญาตรีในชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้สอนจะมีการตั้งเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการให้ผู้เรียนฟังการบรรยายตลอดบทเรียน โดยผู้สอนจะใช้เวลาไม่มากในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อแนะนำ แต่เวลาส่วนใหญ่จะเน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น อภิปราย ศึกษาข้อมูลจากตำรา ห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต ระดมความคิด สร้างโครงงาน ผลิตผลงาน แสดงบทบาทสมมติ การแก้ปัญหา การวิจัย เป็นต้น ซึ่งวิธีการเรียนรู้เหล่านี้ตั้งอยู่บนฐานความคิด โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมมากกว่าการเรียนแบบรับฟังหรือรับรู้จากสิ่งที่ผู้สอนพูดอยู่คนเดียวเป็นเวลานาน และการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการพยายามทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้สอนอธิบาย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าไปช่วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษาจะค้ำถึงองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือส่วนที่หนึ่งคือผู้สอน ส่วนที่สองคือผู้เรียน และส่วนที่สามคือผู้เรียนได้เรียนรู้และทำงานด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายให้ผู้เรียนฟัง มาใช้วิธีการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการนั่งฟังบรรยายตลอดบทเรียน กล่าวคือผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ เสนอสถานการณ์ หรือวิจัย โดยใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและมีใช้วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง โดยค้ำถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทั้งความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะ โดยการการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕^{๔๐} ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก ประกอบด้วยอย่างน้อย ๔ ด้าน ได้แก่

(๑) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ที่เกิดจากหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติหรือต่อยอดความรู้ในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคม และพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล

(๒) ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ ฝึกฝนปฏิบัติ ให้เกิดความแคล่วคล่องว่องไว และชำนาญ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาวิชาชีพหรือวิชาการ พัฒนาดน และพัฒนาสังคมสำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล

(๓) จริยธรรม (Ethics) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำระดับบุคคล ที่สะท้อนถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตน ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

(๔) ลักษณะบุคคล (Character) หมายถึง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และค่านิยม ที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน โดยพัฒนาผ่านการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์จากหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับแต่ละระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมให้สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ และมุ่งการพัฒนา กำลังคนให้มีทักษะสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศและเป็นพลเมืองของโลก โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับ จะต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก ทั้ง ๔ ประการ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) จริยธรรม (Ethics) และลักษณะบุคคล (Character) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัลหรือทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ นั้นเอง โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ จากหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในแต่ละระดับ

^{๔๐} ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนพิเศษ ๒๑๒ ง ๙ กันยายน ๒๕๖๕ หน้า ๓๕-๓๖

๒.๔ ระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพต่างประเทศ

การศึกษาระบบการบริหารจัดการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ ความมั่นคง และการป้องกันประเทศของกองทัพต่างประเทศนั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษา ๒ ประเทศที่เป็นต้นแบบในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๔.๑ สถาบันการศึกษาของกองทัพออสเตรเลีย ตามแนวทางทหารอาชีพ ระดับนายทหารสัญญาบัตร และการศึกษาทางทหารระดับสูง

สติเฟ่น ฟอมมีอาที่^{๔๑} บรรยายให้กับคณะทำงานวิชาการของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (สปท.) สรุปได้ดังนี้

กองทัพออสเตรเลียมีหลักแนวคิดที่อ่อนตัวในการพัฒนาและใช้งานกำลังพลตามแนวทางการรับราชการ มุ่งเน้นความเป็นมืออาชีพ ๓ ด้าน คือ ด้านการป้องกันประเทศ (Defence Mastery) ด้านทักษะเฉพาะในการทำงาน (Technical Mastery) และด้านพฤติกรรมทางสังคม (Social Mastery) โดยการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของกำลังพลจะเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกเข้ากองทัพ (Induction) ชั้นกลาง (Intermediate) ชั้นการปฏิบัติการร่วม (Joint Operational) ชั้นการบูรณาการความร่วมมือ (Integrated) และชั้นการทำงานระดับชาติ (National) และเมื่อสังเกตการพัฒนาผู้เรียนระดับหลักสูตรเสนาธิการร่วม (Australian Command & Staff Course) จะอยู่ในระดับความเชี่ยวชาญชั้นการปฏิบัติการร่วม (Joint Operational) และหลักสูตรป้องกันประเทศและยุทธศาสตร์ศึกษา (Defence & Strategic Studies Course) อยู่ในระดับชั้นการบูรณาการความร่วมมือ (Integrated)

ส่วนการพัฒนากำลังพลตามแนวทางการรับราชการไปสู่การปฏิบัติการร่วม พบว่าการศึกษาและการฝึกของกำลังพลจะมีการดำเนินการอย่างประสานสอดคล้องกัน ดังนี้ นายทหารนักเรียนที่เข้ารับการศึกษามาจากโรงเรียนนายร้อยรวมออสเตรเลีย (Australian Defence Force Academy : ADF) จะได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีและวิชาทหารตามเหล่าทหารที่สังกัด (ทบ. ทร. และ ทอ.) ในขณะเดียวกันก็จะได้รับการฝึกทางทหารระดับแรกเริ่ม ดังนี้ (๑) เมื่อจบการศึกษาจาก ADFA แล้ว จะได้รับการบรรจุรับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ของเหล่าทัพ ชั้นยศ ร.ต. - พ.ต.(น.ต.) และได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทั้งทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาความสามารถ การใช้เทคโนโลยี และการบริหารงานหน่วยงาน รวมทั้งได้รับประสบการณ์ในการฝึกของศูนย์การสงคราม ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ก็ยังมีโอกาสได้รับการศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐบาลออสเตรเลีย เพื่อการพัฒนาทักษะด้านอาชีพเมื่อออกจากราชการในห้วงชั้นยศดังกล่าว (๒) ในระดับชั้นยศ พ.ต. ที่มีความรู้และประสบการณ์สูงขึ้นไปจะมีกำลังพลประจำการที่จะต้องเป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยระดับกองพัน กองเรือ หรือกองบิน ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกให้เข้าศึกษาต่อ

^{๔๑} สติเฟ่น ฟอมมีอาที่, ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารออสเตรเลีย, บรรยายเรื่องระบบการศึกษาของกองทัพออสเตรเลีย ณ กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, เมื่อ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๕.

ในหลักสูตรเสนาธิการร่วม (Australian Command & Staff Course) สำหรับผู้ที่อยู่ในส่วนกำลังสำรอง อาจจะได้รับการศึกษาในหลักสูตรระดับเดียวกัน ซึ่งจะได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในทักษะที่เกี่ยวข้องกับการฝึกในระดับที่สูงขึ้น (๓) เมื่อถึงระดับชั้นยศ พ.ท.(น.ท.) - พ.อ.(น.อ.) กำลังพลที่ประจำการอยู่จะเข้ารับการพิจารณาเข้ารับการการศึกษาในหลักสูตรป้องกันประเทศและยุทธศาสตร์ศึกษา (Defence & Strategic Studies Course) การฝึกของศูนย์การสงครามและหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย การวางแผนทางยุทธศาสตร์ และการเป็นคลังสมองด้านการรักษาความมั่นคงและการป้องกันประเทศ (๔) นายทหารระดับชั้นนายพลในตำแหน่งต่าง ๆ มีโอกาสที่จะเข้ารับการอบรมในหลักสูตรการสัมมนาตามวาระที่เหมาะสม

นอกจากนี้ นายทหารของกองทัพออสเตรเลียจะได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านยุทธศาสตร์ ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ในสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่

(๑) วิทยาลัยการทัพออสเตรเลีย (Australian War College) จัดการศึกษา ณ เมืองแคนเบอร์รา รูปแบบหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการที่เน้นการปฏิบัติการณ์ร่วม ผู้เข้ารับการศึกษาดูแล ข้าราชการกลาโหมพลเรือนอาวุโส นายทหารระดับ พ.ต./น.ต.- พ.อ.(พิเศษ)/น.อ.(พ.) และข้าราชการระดับสูงจาก กท. และหน่วยงานราชการอื่น ๆ รวมทั้งนายทหารมิตรประเทศ โดยมีหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการระดับยุทธศาสตร์และความมั่นคงที่สำคัญ ได้แก่ ๑) หลักสูตรป้องกันประเทศและยุทธศาสตร์ศึกษา (Defence and Strategic Studies Course (DSSC)) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาจได้รับปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจจากมหาวิทยาลัย Deakin University ๒) หลักสูตรเสนาธิการทหาร (Australian Command and Staff Course (ACSC)) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาจได้รับปริญญาโทการศึกษาการทหารและป้องกันประเทศ ๓) หลักสูตรเสนาธิการทหารระบบทางไกล Australian Command and Staff Course-Remote (ACSC-R) จัดการศึกษาให้กับนายทหารระบบกำลังสำรองของกองทัพ และนายทหารฝ่ายเสนาธิการกองทัพเรือที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ต่าง ๆ ของออสเตรเลีย รูปแบบการเรียนการสอนแบบเช่นเดียวกับหลักสูตรเสนาธิการ ณ เมืองแคนเบอร์รา แต่จะเน้นการศึกษาในเรื่องยุทธศาสตร์ การวางแผนการบังคับบัญชา ผู้นำและจริยธรรม เป็นไปตามความต้องการของประเทศออสเตรเลีย และการปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(๒) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านวิชาการ (Center of Excellence) เพื่อให้การดำเนินงานของวิทยาลัยป้องกันประเทศทางด้านวิชาการมีผู้เชี่ยวชาญ จึงได้จัดให้มีศูนย์ความเป็นเลิศ จำนวน ๓ ศูนย์ ได้แก่ ๑) ศูนย์วิจัยการป้องกันประเทศ (Centre for Defence Research (CDR)) ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยการสงครามในอนาคตและการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ การดำเนินการเป็นไปตามนโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด ๒) ศูนย์ศึกษาผู้นำและจริยธรรมสำหรับการป้องกันประเทศ (Center for Defence Leadership and Ethics (CDLE)) ทำหน้าที่ศึกษาและวิจัยระบบการบังคับบัญชา ภาวะผู้นำและจริยธรรม การจัดการศึกษาและหลักนิยามด้านผู้นำ ๓) กรมการศึกษาแนวทางทหารการเป็นทหารอาชีพด้านการปฏิบัติการร่วม (Directorate of Joint Professional Military Education (JPME)) ทำหน้าที่จัดการออกแบบ พัฒนา และการดำเนินการ

ต่อเนื่องในเรื่องระบบการศึกษาและการฝึกด้านการปฏิบัติการร่วมสำหรับการรับราชการของทหารในกองทัพออสเตรเลียในภาพรวม

ดังนั้น นายทหารสัญญาบัตรของกองทัพออสเตรเลียจะมีความพร้อมต่อการเป็นผู้บังคับบัญชา ฝ่ายเสนาธิการ และการเป็นนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ โดยเมื่อนายทหารสัญญาบัตรได้รับการศึกษาและการฝึกในระดับที่สูงขึ้นในสถาบันการศึกษาระดับที่สูงขึ้นในหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการ อาจได้รับปริญญาบัตรระดับหลังปริญญาตรีหรือปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาลซึ่งมีความร่วมมือกับกองทัพด้านการศึกษา เช่น Deakin University และ University of New South Wales ทั้งนี้ นายทหารสัญญาบัตรในแต่ละกองทัพจะมีการทำสัญญาว่าจะต้องรับราชการเป็นจำนวนระยะเวลาที่กำหนด เมื่อออกจากราชการนั้นสามารถเป็นกำลังพลในระบบกำลังสำรองของกองทัพโดยสามารถเข้าทำงานในองค์กรต่าง ๆ สามารถกลับเข้ามารับราชการได้ในภายหลัง รวมทั้งการเป็นผู้เชี่ยวชาญการวิจัยในศูนย์ความเป็นเลิศด้านวิชาการเฉพาะด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๒ สถาบันการศึกษาของกองทัพจีนตามแนวทางทหารอาชีพระดับนายทหารสัญญาบัตร และการศึกษาทางทหารระดับสูง

อู๋ เสี่ยวยี่^{๔๖} ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (สปจ.) ได้บรรยายให้กับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (สปท.) โดยกล่าวว่า มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศจีน มีความเป็นเอกลักษณ์ของจีนเอง ไม่เหมือนกับประเทศอื่น ๆ โดยขึ้นตรงกับคณะกรรมการทหารกลางของจีน จัดอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย โดยที่มีการศึกษา ฝึกอบรม และการบังคับบัญชาการร่วมกันแห่งเดียวในประเทศ โดยฝึกอบรมให้ กับฝ่ายเสนาธิการ ผู้นำระดับกลาง - สูง และผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของทั้งกองทัพ ฝ่ายพลเรือน และข้าราชการฝ่ายกลาโหมระดับสูงของต่างประเทศ โดยมีโครงสร้าง ๒ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ องค์กรบริหารงานหรือองค์กรบังคับบัญชา ประกอบด้วย ๕ ส่วนราชการ ได้แก่ (๑) General Office (เทียบเท่าสำนักงานเลขานุการ หรือสำนักงานผู้บังคับบัญชา) รับผิดชอบประสานงานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ รวมถึงงานของผู้บังคับบัญชา และการประสานงานกับต่างประเทศ (๒) กองการฝึกและศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษา ฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการศึกษา (๓) กองการวิจัย ด้านยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การทหาร และการบังคับบัญชา (๔) กองงานการเมือง ดำเนินการการฝึกอบรมในด้านความคิด หลักนิยม และงานด้านกำลังพล (๕) กองบริหารและการส่งกำลังบำรุง ดำเนินการด้านสถานที่และสิ่งอุปกรณ์

ระดับที่ ๒ องค์กรบริหารนักศึกษา ซึ่งเป็นการนำวิทยาลัยด้านต่าง ๆ มารวมไว้ในมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ ประกอบด้วย ๘ วิทยาลัย ดังนี้ (๑) วิทยาลัยป้องกันประเทศ ให้การศึกษาแก่ผู้บังคับบัญชาระดับยุทธศาสตร์ การวิจัย ทั้งทางทหารและการบริหารประเทศ รวมถึงฝ่ายพลเรือนในระดับอธิบดีขึ้นไป ผู้ว่ามณฑล รัฐมนตรีช่วย เป็นต้น ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี

^{๔๖} อู๋ เสี่ยวยี่ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารสาธารณรัฐประชาชนจีน .บรรยายระบบการศึกษาของกองทัพจีน ณ กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕

ทางการเมือง ยุทธศาสตร์ การทหาร นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรระดับปริญญาเอกและหลังปริญญาเอก ซึ่งเป็นวิทยาลัยที่สำคัญที่สุด (๒) วิทยาลัยการยุทธร่วมและยุทธผสม ให้การศึกษาด้านยุทธวิธี การยุทธร่วมและผสม การบังคับบัญชา การเมืองของทหาร การฝึกศึกษาในวิทยาการของยุทธโปกรณ์ การวางแผน แก่ข้าราชการทหารในระดับกลาง ให้ได้เรียนรู้ในด้านการสงคราม (๓) วิทยาลัยการจัดการทางทหาร/การบริหารงานทางทหาร ให้การศึกษาด้านการจัดการ เศรษฐกิจ การป้องกันประเทศ การเมือง การส่งกำลังบำรุงทางทหาร การบริหารงานด้านยุทธโปกรณ์ เป็นต้น (๔) วิทยาลัยการเมือง ให้การศึกษาด้านปรัชญา ประวัติของพรรค การปฏิบัติงานด้านการเมืองในกองทัพหลักนิยมของสังคมและของชาติ เน้นการปลูกฝังให้รักชาติ รักพรรค รักประชาชน รักประเทศชาติ รวมถึงการบริหารงานด้านฝ่ายการเมือง และงานด้านกำลังพล (๕) วิทยาลัยการส่งกำลังบำรุงร่วม โดยรวมมาจาก ๕ เหล่า ได้แก่ ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ จรวด และหน่วยสนับสนุนทางยุทธศาสตร์ ให้การศึกษาด้านการส่งกำลังบำรุงทั้งหมด (โลจิสติกส์) ซึ่งจะไม่เกี่ยวข้องกับยุทธโปกรณ์ หรืออาวุธ (๖) วิทยาลัยวัฒนธรรมทางทหาร (เดิมชื่อ วิทยาลัยศิลปะทางทหาร) ให้การศึกษาด้านศิลปะด้านวัฒนธรรม แก่บุคลากรด้านศิลปะ และวัฒนธรรมทางทหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่และนักวิจัยที่เกี่ยวข้อง (๗) วิทยาลัยป้องกันประเทศ นานาชาติ หรือวิทยาลัยป้องกันประเทศสากลให้การศึกษแก่นักศึกษาต่างประเทศชั้นสูงเป็นหลัก เน้นบุคลากรที่จะมีการพัฒนาเป็นผู้นำชั้นสูงในกองทัพต่างประเทศ เพื่อพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ประกอบด้วย ๓ หลักสูตร๑) หลักสูตรป้องกันประเทศ ระยะเวลา ๑ ปี (ใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส) ๒) หลักสูตรการบังคับบัญชาชั้นสูง ระยะเวลา ๕ เดือน (ใช้ภาษาสเปน รัสเซีย ฯลฯ) ๓) หลักสูตรการสัมมนาปัญหาระหว่างประเทศ ระยะเวลา ๑๕ วัน จนถึง ๑ เดือน โดยเน้นบุคลากรจากต่างประเทศที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ หรือในภูมิภาคต่าง ๆ (๘) บัณฑิตวิทยาลัยให้ข้าราชการได้เรียนในระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก

โดยที่สถาบันลำดับที่ ๒ - ๘ จะมีแต่ข้าราชการทหารเท่านั้น เฉพาะลำดับที่ ๑ ที่จะมีพลเรือนเข้าร่วมการศึกษาในหลักสูตร

นอกจากนี้ เพิ่มยศ แก้วสว่าง (น.อ.) และ โอฐศิลป์ นิลกุล (น.อ.) ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันประเทศ สปจ.^{๔๓} รายงานผลการศึกษาทางทหารของกองทัพจีน โดยสรุปการศึกษาที่กำหนดหน้าที่ (Pre-Assignment Education) ให้การศึกษาแก่ข้าราชการกองทัพจีน ดังนี้

(๑) ระดับต้น (Elementary Institutions (Single Service/Arm Command))

เช่น โรงเรียนนายทหารชั้นประทวน (NCO Schools) ของแต่ละเหล่าทัพ

^{๔๓} เพิ่มยศ แก้วสว่าง (น.อ.) และ โอฐศิลป์ นิลกุล (น.อ.) (พ.ศ.๒๕๖๒). รายงานผลการศึกษาศาสตร์หลักสูตรยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ ณ สปจ., เอกสารประกอบการสำเร็จการศึกษาของกำลังพลกองทัพอากาศ. กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ.

(๒) ระดับกลาง (Intermediate Institutions (Service/Combined Arms Command)) เป็นหลักสูตรในวิทยาลัยบังคับบัญชาแต่ละเหล่าทัพ เช่น หลักสูตร Senior Command and Staff Course ที่ Air Force Command College, Army Command College เป็นต้น ที่ทหารของแต่ละเหล่าทัพมาเรียนร่วมกัน ใช้เวลาการศึกษา ๒ - ๑๐ เดือน เพื่อเรียนรู้ทฤษฎีพื้นฐานของการปฏิบัติการร่วม (joint operations) เพื่อพัฒนาความสามารถการบังคับบัญชากองกำลังของตัวเองในการปฏิบัติการร่วมกัน

(๓) ระดับสูง (The advanced institution (joint command)) (การบังคับบัญชาาร่วม) หลักสูตร Defense and Strategic Study Course ที่ มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (Nation Defense University) ซึ่งมีข้าราชการพลเรือน และนายทหารระดับสูงของแต่ละเหล่าทัพ เข้ารับการศึกษาาร่วมกัน ใช้เวลาการศึกษา ๕ - ๑๐ เดือน เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ (National Security Strategy) ยุทธศาสตร์ทหาร (Military Strategy) ทฤษฎีการปฏิบัติการร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) และการบังคับบัญชาาร่วม (Joint Command) นอกจากนี้ยังมี การฝึกอบรมระยะสั้น หรือสัมมนาในหัวข้อเฉพาะ การฝึกอบรมข้ามสายงาน การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (สำหรับนายทหารที่ได้รับปริญญาตรีแล้ว)

ดังนั้น นายทหารสัญญาบัตรของกองทัพจีนจะได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมต่อการเป็นผู้บังคับบัญชา ฝ่ายเสนาธิการหรือฝ่ายอำนวยการ โดยการผ่านหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการ นอกจากนี้สถาบันการศึกษาของกองทัพจีนได้มีการมอบปริญญาระดับมหาบัณฑิต หรือปริญญาที่สูงขึ้นแก่ผู้เข้ารับการการศึกษาในหลักสูตรที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้ ปริญญาดังกล่าว ก็เป็นที่ได้รับการยอมรับจากกระทรวงศึกษาของประเทศจีนและสามารถนำไปใช้ในการทำงานกับหน่วยงานภายนอก หรือการเรียนในระดับที่สูงขึ้นต่อ ๆ ไป

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเพื่อพัฒนากำลังพลของกองทัพมิตรประเทศ ออสเตรเลีย และจีน นั้นมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นนักการทหารอาชีพตามหลักสูตรแนวทางการรับราชการ เช่น โรงเรียนนายร้อยของแต่ละเหล่าทัพหรือวิทยาลัยผลิตนายทหารระดับต้น จากนั้นจะได้รับการพัฒนาในระดับความรู้ที่สูงขึ้น ได้แก่ โรงเรียนหรือวิทยาลัยเสนาธิการของแต่ละเหล่าวิทยาลัยเสนาธิการร่วม เพื่อให้สามารถเป็นผู้บังคับบัญชาและฝ่ายเสนาธิการตามลำดับชั้นของหน่วยงานในกองทัพ โดยผู้สำเร็จการศึกษาในหลายหลักสูตรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด อาจจะได้รับปริญญาโท หรือประกาศนียบัตรหลังปริญญาตรี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสถาบันการศึกษาของกองทัพประเทศพันธมิตรดังกล่าว ได้มีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านวิชาการเพื่อรับผิดชอบการค้นคว้า การวิจัยเฉพาะเรื่อง รวมทั้งช่วยในการเป็นคลังสมองให้กับกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยครุอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการที่มีความสามารถมีความเชี่ยวชาญ มีทั้งที่เป็นอดีตนายทหารสัญญาบัตรที่มีประสบการณ์ และทั้งที่เป็นบุคคลพลเรือนที่ไม่ใช่ทหารแต่เข้ามารับราชการในสถาบันของกองทัพ

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา

“เทคโนโลยีทางการศึกษา” เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการทางการศึกษา การพัฒนา และการประยุกต์วัสดุ เครื่องมือ วิธีการ เพื่อนำมาใช้ในสถานการณ์การเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม ผ่านการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เพื่อการออกแบบ และส่งเสริมระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การนำเอา เทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้นั้นส่วนใหญ่จะนำมาประยุกต์กับการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้ทั้งในส่วนของผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา เวลา และระยะทาง นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีการศึกษาใช้ในการเรียนการสอนส่วนหนึ่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนและเพิ่มประสิทธิผลทางการศึกษาด้วยเช่นกัน

๒.๕.๑ ความสำคัญและความจำเป็นของเทคโนโลยีทางการศึกษา

ดร. ขจรพงษ์ พูลสวัสดิ์^{๔๔} กล่าวถึง ความจำเป็นของเทคโนโลยีทางการศึกษา ในโลกอนาคตอย่างมาก เพราะเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและยังเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนา บุคลากรให้มีความสามารถ เพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงทักษะในอนาคต โดยนำเทคโนโลยีเข้ามา ช่วยพัฒนาทักษะ ๕ ประเภท ดังนี้

(๑) Tech-Enabled immersive learning เป็นเทคโนโลยีเสมือนที่ได้รับ ความนิยม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโลกเสมือนจริง (Virtual Reality : VR) โดยผู้ใช้จะต้องใส่แว่นตา เพื่อที่จะได้เข้าไปยังโลกเสมือนจริงในการปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น การประกอบรถยนต์ ประกอบ รถไฟ ประกอบเครื่องบิน เป็นต้น ก่อนการปฏิบัติจริง ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มีราคาแพง โดยผู้เรียนสามารถแสวงประโยชน์จากโลกเสมือนจริงให้มีความชำนาญก่อนไปสู่การปฏิบัติการจริง รวมถึงเทคโนโลยีผสมผสานโลกแห่งความจริงและโลกเสมือนจริงเข้าด้วยกัน (Augmented Reality : AR) ผ่านการใช้เครื่องมืออย่างมือถือ iPad หรือ Tablet เช่น ในเกมส์ Pokemon Go หรืออย่างที่ ศ.ดร.เนาวนิตย์ สงคราม ได้พัฒนาเทคโนโลยีที่มีการนำเทคโนโลยี AR มาใช้สำหรับห้องเที่ยว เรียนรู้ประวัติศาสตร์ในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์จากสถานที่นั้น ๆ เพื่อเป็นการเรียนรู้ในอีกรูปแบบหนึ่ง

(๒) E-Learning จากวิกฤต COVID-19 มีอัตราใช้งาน E-Learning เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มทักษะในการทำงาน (Reskills) ซึ่งการพัฒนาทักษะ ของพนักงานโดยเฉพาะด้านธุรกิจมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากธุรกิจต้องมีการปรับตัวให้เท่าทัน ต่อความพลิกผัน (Disruption) ทางด้านเทคโนโลยี ดังนั้น ด้วยความสามารถพิเศษของระบบ E-Learning ทำให้การเรียนการสอนมีความสะดวกสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และค่าใช้จ่าย ที่ต่ำกว่าเรียนตัวต่อตัว รวมถึงการเรียนแบบ Home School ที่ปัจจุบันมีอัตราเพิ่มมากขึ้น ด้วยเครื่องมือที่สะดวกและหลากหลายมีทั้งไม่เสียค่าบริการและเสียค่าบริการ เช่น ZOOM,

^{๔๔} ขจรพงษ์ พูลสวัสดิ์. (๒๕๖๔). ๕ เทรนด์ “เทคโนโลยีการศึกษา” คอลัมน์ นอกรอบ สืบค้นจาก:

<https://www.prachachat.net/columns/news-747891> [๒๐๒๒, October ๕].

Google Classroom เป็นต้น และยังมีสถาบันกวดวิชา มหาวิทยาลัย และองค์กรต่าง ๆ ที่เปิดหลักสูตรออนไลน์ ให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจ เช่น Coursera, Udemy, MasterClass และ Skilllane เป็นต้น

(๓) **Blockchain Technology** โดยเทคโนโลยี Blockchain นำมาใช้ใน Massive Open Online Courses (MOOCs) และ E-Portfolios ได้ โดยเฉพาะการออกใบรับรอง ประกาศนียบัตร และใบปริญญาในการเรียนหลักสูตรออนไลน์เพราะเทคโนโลยี Blockchain สามารถนำไปยืนยันใบรับรองว่าเป็นของแท้ เพื่อนำไปสมัครงานบริษัทต่าง ๆ ได้อีกด้วย

(๔) **AI-Enabled Adaptive Learning** ด้วยเทคโนโลยี AI ที่มีความสามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนรู้แบบปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแบบเรียลไทม์ โดยระบบการสอนและการทดสอบจะปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยอัตโนมัติ และยังสามารถปรับให้ยากขึ้นตามความเหมาะสมด้วยประสิทธิภาพของการประมวลผลของระบบคลาวด์และอุปกรณ์ที่ผู้ใช้งานในปัจจุบันมีคุณภาพสูงจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวไกล

(๕) **Gamification For Education** คือการนำรูปแบบและองค์ประกอบของเกมที่มีความบันเทิงแต่ยังคงบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เช่น Minecraft เป็นเกมการสร้างบ้าน สถานที่ อาวุธต่าง ๆ ด้วยการใช้จินตนาการสร้างสรรค์ผ่านเกมส์ ทำให้ผู้เรียนฝึกความสร้างสรรค์โดยเกมส์ต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานควบคู่กับการเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้ปกครองอีกด้วย

เทคโนโลยีที่ส่งเสริมพัฒนาการการศึกษาที่สำคัญ^{๕๕} ได้แก่

(๑) การเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นระบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบหรือทำกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้จากทุกที่ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น บทความ หนังสือ เข้าถึงระบบ E-Learning ฟัง Podcast ทีวีดีโอ และทำแบบทดสอบ โดยสามารถพบปะผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่กำลังเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ตั้งคำถาม เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนร่วมกัน

(๒) เทคโนโลยีจากเกม (Gamification) เป็นการดึงเอาเทคโนโลยีการศึกษามาผสมเข้ากับการออกแบบเกมส์ เพื่อช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ในบทเรียนหรือการทบทวนหนึ่ง รวมไปถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมากยิ่งขึ้น ซึ่ง Gamification จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และทักษะการประเมินสถานการณ์ รวมถึงการแก้ปัญหาจากเหตุการณ์ที่ถูกสร้างขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาใหม่ๆ ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

^{๕๕} ดิจิทัลทิปส์. (ม.ป.ป.). ๕ เทคโนโลยีการศึกษาที่น่าจับตามอง. สืบค้นจาก: <https://www.tot.co.th/blogs/ดิจิทัลทิปส์/digital-updates/SME-tips/2020/06/09/5-เทคโนโลยีการศึกษาที่น่าจับตามอง>. [๒๐๒๒, October ๕]

(๓) การเรียนรู้แบบไมโคร (Microlearning) คือการเรียนรู้ผ่านการใช้งานสมาร์ทโฟน แหล่งเรียนรู้ขนาดเล็กหรือ Microlearning ที่ผู้ใช้งานทุกคนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาความรู้ที่สั้นกระชับ เช่น การฟัง Podcast การดู YouTube Video และทำแบบทดสอบสั้น ๆ การเรียนรู้แบบไมโครแม้ว่าจะไม่ใช่การเรียนรู้ที่เต็มรูปแบบ แต่เป็นการเรียนรู้แบบเกร็ดความรู้ผ่านการใช้เวลาสั้น ๆ เพียง ๑๐ - ๒๐ นาที

(๔) เทคโนโลยีการพิมพ์ ๓ มิติ (3D Printing) เป็นการพิมพ์ ๓ มิติผ่านการจำลองขึ้นมาจากการสั่งพิมพ์ภาพดิจิทัลให้เป็นวัตถุที่ต้องการ โดยใช้เป็นแบบก่อนผลิตชิ้นงานจริง หรือใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและสัมผัสกับวัตถุเสมือนจริงงานออกแบบภาพดิจิทัลบนคอมพิวเตอร์ สามารถถูกสั่งพิมพ์ออกมาด้วยเครื่องพิมพ์ ๓ มิติ ทำให้ได้โมเดลที่มีรูปทรง สี ขนาด เพื่อใช้ในการเรียนรู้ในห้องเรียนได้หลากหลายแขนง เช่น ๑) การศึกษาประวัติศาสตร์ที่สามารถพิมพ์วัตถุโบราณเสมือนจริง ๒) การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ ที่สามารถสั่งพิมพ์แบบจำลองโมเลกุล ๓) การศึกษาด้านการแพทย์ ใช้ในการสร้างแบบจำลองอวัยวะให้ผู้เรียนได้ศึกษา และ ๔) การศึกษาด้านวิศวกรรม ผู้เรียนสามารถสั่งพิมพ์ชิ้นงานจำลองก่อนไปผลิตเป็นชิ้นงานจริง ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยี 3D Printing ในการศึกษาเป็นเหมือนสะพานเชื่อมต่อกันระหว่างการเรียนรู้และเทคโนโลยี ที่ช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องจินตนาการภาพเอง แต่ได้มองเห็นและสัมผัสกับวัตถุเสมือนจริง

(๕) การเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Storytelling) การสื่อสารแบบเล่าเรื่องมีมาอย่างยาวนานและคนส่วนใหญ่ก็คุ้นเคยกับการเล่านิทาน การเล่นเกม การเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ และมาจนถึงปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาร่วมกับการเล่าเรื่องให้มีความตื่นตาตื่นใจมากกว่าเดิม เช่น ภาพยนตร์ วิดีโอ แอนิเมชัน ภาพถ่าย ดนตรี สำหรับ Digital Storytelling ถูกนำมาใช้ในการเรียนรู้ในห้องเรียนผ่านการสร้างเรื่องราวด้วยตัวผู้สอนเอง หรือให้ผู้เรียนได้นำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการเล่าเรื่องราวให้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนโดยมีเป้าหมายคือให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์จากการบอกเล่าเรื่องราวด้วยวิธีที่หลากหลาย

คณะกรรมการด้านเทคโนโลยีการศึกษา ได้สรุปความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาดังนี้

(๑) เทคโนโลยีการศึกษาทำให้การเรียนการสอนมีความหมายมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้กว้างขวาง เรียนได้เร็วขึ้น ทำให้ผู้สอนมีเวลาให้ผู้เรียนมากขึ้น

(๒) เทคโนโลยีการศึกษาสามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถของผู้เรียน การเรียนการสอนจะเป็นการตอบสนองความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคลได้ดี

(๓) เทคโนโลยีการศึกษาทำให้การจัดการศึกษา ตั้งบนรากฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้การจัดการศึกษาเป็นระบบและเป็นขั้นตอน

(๔) เทคโนโลยีการศึกษาช่วยให้การศึกษามีพลังมากขึ้น การนำเทคโนโลยีด้านสื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้การศึกษามีพลัง

(๕) เทคโนโลยีการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง และได้พบกับสภาพความจริงในชีวิตมากที่สุด

(๖) เทคโนโลยีการศึกษาทำให้เปิดโอกาสทางการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ The United States Department of Defense (DOC)^{๔๖} กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีกับการศึกษา โดยให้การสนับสนุนการพัฒนา เทคโนโลยีด้านการศึกษาและการฝึก ให้มีความสำคัญกับรูปแบบการเรียนการสอนด้วยระบบ คอมพิวเตอร์และการฝึกด้วยแบบฝึกจำลองในหลายรูปแบบตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๕๐ เป็นต้นมา มีการลงทุนโดยเน้นการสร้างเครือข่ายด้านการศึกษาและการฝึกสำหรับกำลังพล การฝึก การทำงานรูปแบบทีม และการฝึกระดับหน่วย ส่งผลต่อความคุ้มค่าทั้งด้านประสิทธิภาพ การปฏิบัติการและการเรียนการสอนที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งกิจกรรมที่มีการทำงานร่วมกันได้รับความสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ มีการลงทุนด้วยงบประมาณ ๑๕๐ - ๒๕๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี เพื่อจัดหาระบบการศึกษาและการฝึก อุปกรณ์ การฝึกด้วยแบบจำลองต่าง ๆ สำหรับกำลังพลประมาณ ๒.๑ ล้านคน ที่เป็นกำลังทหารประจำการ และกำลังสำรองพลเรือนที่ทำงานให้กองทัพอีกประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ คน และเยาวชน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอีกประมาณ ๘๕,๐๐๐ คน

๒.๕.๒ ประโยชน์ของเทคโนโลยีทางการศึกษา

สำหรับประโยชน์ของเทคโนโลยีทางการศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

(๑) ประโยชน์สำหรับผู้เรียน โดยผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

(๑.๑) ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่

(๑.๒) ผู้เรียนมีโอกาสตัดสินใจในการเลือกเรียนตามช่องทางที่เหมาะสมกับ ความสามารถของตนเอง

(๑.๓) ทำให้กระบวนการเรียนรู้ก้าวหน้าขึ้น

(๑.๔) ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก

(๑.๕) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในทุกเวลา ทุกสถานที่

(๑.๖) ทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๑.๗) ลดเวลาในการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าเดิม ในเวลาเท่ากัน

(๑.๘) ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในแนวกว้างและแนวลึก

^{๔๖} Fletcher, J. D. (2009). "Education and Training Technology in the Military" in Science (New York, N.Y.) Vol. 323. Issue 5910. pp.72-75.

- (๑.๙) ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเสาะหาแหล่งการเรียนรู้
- (๑.๑๐) ฝึกให้ผู้เรียน คิดเป็นและสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้
- (๒) ประโยชน์สำหรับผู้สอน โดยผู้สอนจะได้ประโยชน์ ดังนี้
  - (๒.๑) ทำให้ประสิทธิภาพของการสอนสูงขึ้น
  - (๒.๒) ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย
  - (๒.๓) ทำให้ผู้สอนมีเวลามากขึ้น จึงใช้เวลาที่เหลือในการเตรียมการสอน

ได้เต็มที่

- (๒.๔) ทำให้กระบวนการสอนง่ายขึ้น
- (๒.๕) ลดเวลาในการสอนน้อยลง
- (๒.๖) สามารถเพิ่มเนื้อหาและจุดมุ่งหมายในการสอนมากขึ้น
- (๒.๗) ผู้สอนไม่ต้องใช้เวลาสอนทั้งหมดอยู่ในชั้นเรียนเพราะบทบาท

ส่วนหนึ่งผู้เรียนทำเอง

- (๒.๘) ผู้สอนสามารถแก้ปัญหาความไม่ถนัดของตนเองได้
- (๒.๙) ผู้สอนสามารถสอนผู้เรียนได้เนื้อหาที่กว้างและลึกซึ้งกว่าเดิม
- (๒.๑๐) ในการประเมิน เพราะการใช้เทคโนโลยี มุ่งให้ผู้เรียนประเมินตนเองด้วย
- (๓) ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ในแง่ของการจัดการศึกษาจะได้รับประโยชน์

ดังนี้

- (๓.๑) สามารถเปิดโอกาสของการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง
- (๓.๒) ทำให้ลดช่องว่างทางการศึกษาให้น้อยลง
- (๓.๓) สามารถสร้างผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม
- (๓.๔) ทำให้การจัดการและการบริหารเป็นระบบมากขึ้น
- (๓.๕) ทำให้ลดการใช้งบประมาณและสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่

ให้คุ้มค่า

- (๓.๖) สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาได้หลายประการ

กล่าวโดยสรุป เทคโนโลยีทางการศึกษาคือ การประยุกต์นำหลักการทางวิทยาศาสตร์ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทั้งวัสดุ อุปกรณ์ กลไก เครื่องมือ รวมถึงเทคนิคต่าง ๆ มาออกแบบเพื่อเป็นการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาทางการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้ได้มากที่สุด โดยนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อมุ่งหวังให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการเรียนรู้ต่อผู้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ เช่น การจำลองสถานการณ์ ฝึกจำลองเหตุการณ์ เป็นต้น ซึ่งการจัดการศึกษาของกองทัพสามารถพิจารณานำเทคโนโลยีทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของกองทัพได้

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาครูและผู้เชี่ยวชาญ

๒.๖.๑ งานวิจัยภายในประเทศ

(๑) คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา (๒๕๖๔)^{๔๗} ศึกษาเรื่อง การศึกษาของกองทัพทรงรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) ศึกษาสมรรถนะ ความรู้ และทักษะของกำลังพลชั้นสัญญาบัตรที่พึงประสงค์ของกองทัพ และสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ๒) ศึกษาสมรรถนะ ความรู้ และทักษะของกำลังพลชั้นสัญญาบัตรที่กองทัพต้องพัฒนาเพิ่มเติม ให้สามารถปฏิบัติการกิจของกองทัพให้เกิดผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางและการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพ ให้สามารถผลิตกำลังพลชั้นสัญญาบัตรให้มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

จากผลการศึกษา คณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพให้สามารถผลิตกำลังพลชั้นสัญญาบัตรที่มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น คณะกรรมการฯ ได้แบ่งตามองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการสภาพการศึกษาวิชาการทหารกระทรวงกลาโหม ควรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายในภาพรวมให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หรือ Outcome Based Education (OBE) และสถาบันวิชาป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย ควรเป็นองค์กรขับเคลื่อนการศึกษาหลักของกองทัพที่มีเอกภาพ ๒) ผู้สอน ต้องปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยการ ความสะดวกและให้การสนับสนุนในการศึกษาเรียนรู้ หรือ Facilitators ที่มุ่งสอนวิธีการเรียนรู้ตามแนวทางการสร้างความรู้โดยผู้เรียนหรือ Constructivist Theory และแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดเชิงระบบและการจัดการด้วยการเรียนรู้ในฐานการทำงาน (Work-Based Learning) ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ (OBE) ตามที่กำหนด ๓) หลักสูตรและการเรียนการสอน ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้หรือ Knowledge Management (KM) การสร้างความรู้โดยผู้เรียนตามแนวทางการสร้างความรู้ โดยผู้เรียนหรือ Constructivist Theory และการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดเชิงระบบและการจัดการด้วยการเรียนรู้ในฐานการทำงาน (Work-Based Learning) และต้องมุ่งไปสู่แนวทางแบบเชิงรุก (Active Learning) ให้มากขึ้น ๔) ผู้เรียน ต้องพัฒนาระดับตนเองให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต ผ่านทางแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะที่จำเป็นหรือ Active Learning นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องสามารถมีส่วนร่วมในการระบุผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการตามแนวทางของ Outcome Based Education และการสร้างความรู้ที่จำเป็นด้วยตนเองตามแนวทางของ Constructivist Theory

^{๔๗} คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐวุฒิสภา.(๒๕๖๔).รายงานการศึกษาของกองทัพทรงรับศตวรรษที่ ๒๑.สำนักงานกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ตลอดจนการเสริมสร้างสมรรถนะในการคิดเชิงระบบและการจัดการด้วยตนเองตามแนวทาง Work-Based Learning

(๒) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ร่วมกับศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลล์ แล็บ ภายใต้บริษัท แมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวล็อปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (MQDC)^{๔๔} ศึกษาเรื่อง อนาคตของการเรียนรู้ (Future of Learning) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำเสนอข้อมูลสถิติสำคัญ บทวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญต่ออนาคตของการเรียนรู้และระบบการศึกษา รวมถึงผลการคาดการณ์ภาพอนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการออกแบบอนาคตที่พึงประสงค์ให้กับรูปแบบการเรียนรู้ในประเทศไทย เพื่อนำเสนอต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะตลอดชีวิต เพื่อให้ประชากรไทยมีความสามารถต่อการแข่งขันในระดับโลก มีทักษะที่จำเป็นต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ (Drivers of Change) หรือปัจจัยหรือกลุ่มสัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างการเปลี่ยนแปลง และเป็นแนวขับเคลื่อนไปสู่ภาพอนาคต ได้แก่ ๑) Flipped Learning Paradigm กระบวนทัศน์ต่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง สังคมให้ความสำคัญต่อปริญญาบัตรและวุฒิการศึกษาลดลง เห็นความสำคัญของการผสมผสานการเรียนรู้ไปกับการใช้ชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมสร้างระบบเก็บหน่วยการเรียนรู้ ภาคธุรกิจจะเข้ามามีส่วนร่วมต่อวงการการเรียนรู้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการยกระดับผู้คนให้มีทักษะที่จำเป็นในอนาคต ๒) Goodbye Sage on the Stage บทบาทของครูผู้สอนจะเปลี่ยนไป นอกจากเป็นผู้บรรยายให้ความรู้แล้ว ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การใช้ปัญญาประดิษฐ์ยังช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรายบุคคลจนถึงการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ ๓) Blended Learning การใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนและความบันเทิงมาพัฒนาสื่อและวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุข สนุก และเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น รูปแบบการเรียนมีความยืดหยุ่นและส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านประสบการณ์ตรง ๔) Learning Adaptability การเรียนรู้มีการออกแบบเฉพาะบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตรงตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ระบบการเรียนรู้จะเป็นรูปแบบทันสมัยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนและการทำงานมากขึ้น มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต รวมถึงคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตผ่านฉากทัศน์ (Scenarios) ดังนี้ ๑) Learning Decomposed ผู้เรียนรู้สึกเป็นทุกข์ต่อการเรียน การเรียนไม่สามารถนำไปตอบโจทย์การทำงานในชีวิตได้ ไม่ได้เรียนตามสิ่งที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้เป็นเรื่องที่ถูกจำกัด

^{๔๔} สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลล์ แล็บ ภายใต้บริษัท แมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวล็อปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (MQDC). (๒๕๖๕) อนาคตของการเรียนรู้ (Future of Learning). สืบค้นจาก: <https://fi.nia.or.th/wp-content/uploads/2022/01/NIA-x-FTL-2021-Future-of-Learning.pdf> [๒๐๒๒, October ๕]

และไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรหรือองค์ความรู้ที่ได้รับต่อผู้เรียน เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องแหล่งข้อมูลที่ทันสมัย การเข้าถึง และคุณภาพของผู้สอน รวมถึงรูปแบบการเรียนการสอน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ๒) The Vicious Cycle of Job Seekers ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกกดดันกับการเรียนรู้และเกิดการแข่งขันในวัยเรียนและวัยทำงาน เนื่องจากแรงผลักดันของตลาดแรงงานที่บังคับการเลือกชีวิตให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม ไม่ใช่ความชอบที่แท้จริงของตนเอง คุณภาพการเรียนรู้ที่ได้รับส่วนมากยังขึ้นอยู่กับโอกาส และเศรษฐฐานะทางสังคม สืบเนื่องจากความเหลื่อมล้ำในสังคม สังคมให้คุณค่ากับวุฒิการศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนอกห้องเรียน ๓) Never-Ending Learning การเรียนรู้เป็นเรื่องของคนทุกวัย สังคมมีรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้จากสถานที่ใด เวลาใดก็ได้ และ ๔) Design You Ideal Life ระบบการเรียนรู้ของประเทศเป็นระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ตลอดชีวิตมีเทคโนโลยีการวางแผนการเรียนรู้ผ่านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ร่วมกับผู้เรียนเป็นแผนรายบุคคล เพื่อการค้นพบตนเองและนำทักษะไปต่อยอดในการทำงานได้ตรงความสนใจและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างเต็มที่ มีเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ สังคมไม่มีการตัดสินใจจากวุฒิการศึกษา สื่อการเรียนรู้หลักสูตร และรูปแบบการเรียนรู้มีให้เลือกหลากหลาย ผู้เรียนรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในเมืองเอื้อต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา สำหรับผู้คนทุกช่วงวัย

(๓) สุกการ จันทรพิพัฒน์^{๔๔} ศึกษาเรื่อง แนวทางการประศาสน์วิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคงของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยและความพร้อมในการประศาสน์วิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคงของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และ ๓) เพื่อให้ได้แนวทางการประศาสน์วิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคงของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๔ คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันการศึกษาวิชาการทหาร และอาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการประศาสน์วิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ในระดับปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคงของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ แบ่งออกเป็น ๔ ประการ คือ ๑) แนวทางจัดการศึกษาของหลักสูตร โดยการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงเป้าหมายและวิธีการในการจัดหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง การออกแบบหลักสูตร ต้องครอบคลุมในทุกมิติ และตอบสนองต่อศตวรรษที่ ๒๑ ๒) การเตรียม

^{๔๔} สุกการ จันทรพิพัฒน์ (๒๕๖๕) แนวทางการประศาสน์วิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคงของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เอกสารวิจัยวิทยาลัยเสนาธิการรุ่นที่ ๖๓ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ความพร้อมของอาจารย์ บุคลากร และสถานที่ โดยต้องพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้สำเร็จ การศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก การสร้างผลงานทางวิชาการและการขอตำรง ตำแหน่งทางวิชาการในส่วนสถานที่ ต้องรองรับการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา และตอบสนองต่อยุค New Normal ๓) โครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินงาน ต้องปรับปรุง โครงสร้างหน่วยให้มีบัณฑิตวิทยาลัย โดยมีอธิการผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน อย่างเป็นรูปธรรม และ ๔) การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติและอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท พ.ศ. ๒๕๙๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นสถาบันการศึกษา วิชาการทหาร เพื่อให้มีศักดิ์และสิทธิ์ในการประกาศนียบัตรปริญญาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก รวมถึงการแก้ไขอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะในการนำไปศึกษาวิจัยต่อ ควรดำเนินการ ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยดำเนินการไว้ รวมทั้งการจัดทำ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ไปสู่การเป็น มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ (National Defense University)

(๔) สกฤตกาญจน์ นิยมพลอย (๒๕๖๔)^{๕๐} ศึกษาเรื่อง กรอบแนวคิดความมั่นคง แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและสมรรถนะนายทหารสัญญาบัตรกองทัพบก วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษากรอบแนวคิดความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคงและสมรรถนะนายทหารสัญญาบัตรกองทัพบก โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการประเมินกรอบแนวคิดความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และสมรรถนะนายทหารสัญญาบัตรกองทัพบกและการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า ๑) ความมั่นคงแห่งชาติ มีการเปลี่ยนแปลงบริบท ความมั่นคงแห่งชาติที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ แต่ละระดับ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน รูปแบบภัยคุกคามเป็นแบบผสมระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเดิมและ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ตัวแสดงสามารถเป็นได้ทั้งรัฐและกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐ รูปแบบภัยคุกคาม เปลี่ยนแปลงตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบภัยคุกคาม ความมั่นคงส่งผลต่อรูปแบบภารกิจของทหาร ๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเกี่ยวข้องกับ ภารกิจของนายทหารสัญญาบัตรกองทัพบกแบ่งได้เป็น ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) การป้องกันประเทศ (๒) การรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และ (๓) การปฏิบัติการ ทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม และ ๓) สมรรถนะนายทหารสัญญาบัตรกองทัพบกประกอบด้วย ๕ สมรรถนะ ได้แก่ (๑) ความเป็นผู้นำทางทหาร (๒) ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการภารกิจ (๓) ความรู้ความสามารถทั่วไป (๔) การพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและ (๕) ด้านการใช้ภาษา

^{๕๐} สกฤตกาญจน์ นิยมพลอย(๒๕๖๔) กรอบแนวคิดความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและสมรรถนะ นายทหารสัญญาบัตรกองทัพบก(ออนไลน์). , Available from: CRMA Journal of Humanities and Social Science Vol.๘ [๒๐๒๒,July ๑๕]

(๕) มาตรการ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๑)^{๕๑} ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการศึกษาของกองทัพเรือสู่มาตรฐานสากล วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น จนก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงทั่วทุกภูมิภาคของโลกในรูปแบบใหม่ หรือเรียกว่า “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาความมั่นคงทางทะเลรูปแบบใหม่ ที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนที่ต้องให้ความสำคัญ ๔ ปัญหาหลักคือ การก่อการร้ายทางทะเล การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นโดยใช้อาวุธ การลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบค้าอาวุธและภัยพิบัติ และวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของนายทหารสัญญาบัตรที่ปฏิบัติงานภายในเรือยังไม่มีองค์ความรู้กับการปฏิบัติที่เพียงพอภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทางทะเล ข้อเสนอแนะ กองทัพเรือ มีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของกองทัพ

(๖) ธาตุ เคียมทองคำ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๑)^{๕๒} ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากำลังพลกองทัพอากาศเพื่อรองรับเทคโนโลยีอวกาศ วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ ๑) ศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของกำลังพล กองทัพอากาศในกิจการอวกาศ ๒) เสนอแนะแนวทางการพัฒนากำลังพลกองทัพอากาศในกิจการอวกาศ โดยจะศึกษาเน้นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ด้านมิติอวกาศ และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสมรรถนะกำลังพลกองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ แบบเจาะจง (Purposive Method) จำนวน ๒๑ คน

ผลจากการวิจัย พบว่า ๑) คุณลักษณะของกำลังพล กองทัพอากาศในกิจการอวกาศ ประกอบด้วย ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านความรู้ (๒) ด้านทักษะ (๓) ด้านแรงจูงใจ (๔) ด้านบทบาททางสังคม (๕) ด้านอุปนิสัย และ (๖) ด้านอัตมโนทัศน์ ๒) แนวทางการพัฒนากำลังพลกองทัพอากาศในกิจการอวกาศ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการสร้าง ความเข้มแข็ง (๒) ด้านการเสริมขีดความสามารถ และ (๓) ด้านการสานต่อการพัฒนา ข้อเสนอแนะในการวิจัย กองทัพอากาศควรสรรหากำลังพลเพิ่มเติม ปรับโครงสร้างอัตรากำลังพล

^{๕๑} มาตรการ (๒๕๖๐-๒๕๖๑) การพัฒนาการศึกษาของกองทัพเรือสู่มาตรฐานสากล.(ออนไลน์) เอกสารวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. สืบค้นจาก:http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8486m.html [๒๐๒๒, July ๑๕]

^{๕๒} ธาตุ เคียมทองคำ (๒๕๖๐-๒๕๖๑).แนวทางการพัฒนากำลังพลกองทัพอากาศเพื่อรองรับเทคโนโลยีอวกาศ.(ออนไลน์). เอกสารวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.สืบค้นจาก:http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8424m.html[๒๐๒๒,กรกฎาคม ๑๕]

พิจารณาค่าตอบแทนพิเศษ บรรจุหลักสูตรและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนความต้องการกำลังพล จัดตั้งหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางเพื่อบูรณาการองค์ความรู้สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพึ่งพา ส่งเสริมและสนับสนุนให้กำลังพลมีการศึกษา อบรม และดูงาน นอกจากนี้ควรจัดการอบรมสัมมนาและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

(๗) สิบพงษ์ ปราบใหญ่(๒๕๖๒)^{๔๓} ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ๑) บุคลากรทางการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดของรัฐ ๒) อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิในระดับบัณฑิตศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = ๔.๒๗$) และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง ๔ ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านเทคโนโลยี ($X = ๔.๓๗$) ได้แก่ ๑) นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ($IOC = ๐.๘$) ๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ ($IOC = ๐.๘$) ๓) ใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ($IOC = ๐.๘$) และ ๔) สร้างระบบการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา ($IOC = ๑.๐$) ด้านนโยบายการเมือง ($X = ๔.๒๗$) ได้แก่ ๑) ควรจัดการศึกษาโดยเน้นความรู้ความเชี่ยวชาญในอาชีพและสายงานต่าง ๆ ($IOC = ๐.๘$) ๒) ควรประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาทักษะของบัณฑิต ($IOC = ๐.๘$) ๓) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($IOC = ๐.๖$) และ ๔) จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($IOC = ๐.๖$) ด้านเศรษฐกิจ ($X = ๔.๒๔$) ได้แก่ ๑) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและทุนวิจัยจากภายนอกสถาบัน ($IOC = ๑.๐$) ๒) ควรเน้นการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงทั้งในปัจจุบันและอนาคต ($IOC = ๑.๐$) ๓) ควรบูรณาการข้ามศาสตร์วิชาเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ($IOC = ๐.๘$) และ ๔) ลดต้นทุนในการเรียนโดยใช้ระบบสนับสนุนผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ($IOC = ๐.๖$) และด้านสังคมและวัฒนธรรม ($X = ๔.๒๓$) ได้แก่ ๑) ควรจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรและเกณฑ์วิชาชีพที่กำหนด ($IOC = ๑.๐$) ๒) พัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองกับบริบทสังคมไทยและวัฒนธรรมและสังคมโลก ($IOC = ๐.๖$) ๓) บูรณาการสังคมและวัฒนธรรมกับการสอนโดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมหลากหลาย ($IOC = ๑.๐$) และ ๔) ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภาษาและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ($IOC = ๐.๘$)

^{๔๓} สิบพงษ์ ปราบใหญ่ (๒๕๖๒).แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ (GUIDELINES MANAGEMENT FOR GRADUATE STUDIES IN THE ๒๑ST CENTURY) (ออนไลน์), สืบค้นจาก :วารสารมหาจุฬานาครทรรณปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ (ธันวาคม ๒๕๖๒) [๒๐๒๒,กรกฎาคม ๑๕]

(๘) พจนีย์ มั่งคั่ง^{๔๔} ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา ๑) ระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ๒) ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครู และ ๓) แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครู

ผลการวิจัย พบว่า ๑) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครู มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ๒) ปัญหาเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครู ได้แก่ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวางแผน ออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบัน ความเพียงพอและความทันสมัยของสื่ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และภาระงานอื่น ค่อนข้างมาก แนวทางแก้ไข ได้แก่ จัดอบรมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม ที่ทันสมัย จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ครูเสนอผลงาน นวัตกรรมสร้างสรรค์ สัมมนา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) จัดหาคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอ ทันสมัย จัดลำดับ ความสำคัญการทำงานให้ชัดเจน เหมาะสม ๓) แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครู ได้แก่ การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรม เชิงระบบ สนับสนุนครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและสร้างสรรค์ นำสื่อ นวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตสื่อ นวัตกรรม และเสนอผลงานนวัตกรรม ที่สร้างสรรค์ พัฒนาครูเกี่ยวกับการสนทนา การเขียนและการสื่อสารอื่น ๆ อย่างหลากหลาย ควรส่งเสริมให้ครูใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การแก้ไขปัญหา ตลอดจนการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ทุกระดับ และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดหาสื่อเทคโนโลยีตามความเหมาะสมและเพียงพอ ควรพัฒนา คุณภาพครูให้มีความรู้ความสามารถ มีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ มีมาตรฐานทัดเทียมกับ นานาประเทศ

(๙) พิชญาภา ยืนยาว และ อีรวิฐ ธาราตันติโชค^{๔๕} ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ ห่องค์ประกอบคุณลักษณะของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ห่องค์ประกอบคุณลักษณะของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ดำเนินการวิจัย แบบผสมวิธีด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

^{๔๔} พจนีย์ มั่งคั่ง (๒๕๖๓). แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนเครือข่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู. เอกสารวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ สืบค้นจาก:

<http://hs.pbnu.ac.th/journal/wp-content/uploads/2020/09/63-01-07.pdf> [๒๐๒๒, สิงหาคม ๑๕]

^{๔๕} พิชญาภา ยืนยาวและอีรวิฐ ธาราตันติโชค (๒๕๖๑). การวิเคราะห์ห่องค์ประกอบคุณลักษณะของครูมืออาชีพใน ศตวรรษที่ ๒๑. เอกสารวิจัยสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สืบค้นจาก:

http://pws.npru.ac.th/pitchayapa/system/20200724095214_683f03670a59749a944fe78046d9c95f.pdf [๒๐๒๒, สิงหาคม ๑๕]

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ มี ๑๒ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) ผู้อำนวยการ ๒) ผู้นำวิชาการ ๓) บุคคลแห่งการเรียนรู้ ๔) ผู้สอน ๕) ที่ปรึกษา ๖) ผู้สร้างนวัตกรรมหรือนักประดิษฐ์ ๗) นักทฤษฎี ๘) นักกิจกรรม ๙) นักเทคโนโลยี ๑๐) ผู้สร้างการเปลี่ยนในองค์กร ๑๑) นักวิจัย และ ๑๒) นักเรียนหรือนักศึกษา โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง ๐.๕๕ - ๐.๘๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายคุณลักษณะของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ร้อยละ ๖๙.๕๗ ดังนั้น “ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑” ต้องมีการเตรียมพร้อมในการปฏิบัติงาน ทั้งเตรียมการสอน เตรียมตัวในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนโยบายทางการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีการวางแผนการสอน วัดและการประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยให้จัดกิจกรรมการเรียน การสอนได้ตรงตามหลักสูตร การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ หมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แนวทางในการฝึกฝนเพื่อก้าวสู่การเป็นครูมืออาชีพนั้น ครูควรร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมหรือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึก หรือทัศนคติทางบวกในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง

(๑๐) บันเย็น เฟ็งกระจาง^{๔๖} ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ วัตถุประสงค์ของการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพการพัฒนาคูเพื่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๒) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคูเพื่อจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๓) พัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัย พบว่า ๑) ความคิดของครูที่มีต่อการพัฒนาคูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๑๐$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และต่ำสุด ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเคารพ ให้เกียรติ อยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๒๗$) รองลงมา คือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๑๖$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ($X = ๓.๙๗$) ข้อเสนอแนะ ๑) ควรส่งเสริมครูเป็นผู้นำในการวางแผนงานของสถานศึกษา ๒) ควรส่งเสริมครูให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนางานตามเป้าหมายและครอบคลุมงานทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงความสามารถอย่างสร้างสรรค์ ๓) ควรส่งเสริมการปฏิบัติงานในสถานศึกษาตามความรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อเพื่อนครู

^{๔๖} บันเย็น เฟ็งกระจาง (๒๕๖๑). การพัฒนาคูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑. เอกสารวิจัย การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก สืบค้นจาก: https://mis.krirk.ac.th/librarytext/ED/2561/F_Banyen_%20%20Phengkkrachang.pdf [๒๐๒๒, สิงหาคม ๑๕]

(๑๑) **สุคนธา ชินศิริ^{๕๗}** ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครู โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ๑) ศึกษาสมรรถนะครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน โมเดลสมรรถนะครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ๑) สมรรถนะครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน มีสมรรถนะอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า องค์ประกอบด้านความรู้ทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือองค์ประกอบด้านคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคลและองค์ประกอบด้านทักษะในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สมรรถนะเป็นความสามารถ ในการค้นหาวิธีการปรับพฤติกรรม ความรู้ทักษะของแต่ละบุคคลในองค์กรต่าง ๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด จำแนกตามรายชื่อ พบว่าองค์ประกอบสมรรถนะด้านการใช้สารสนเทศ ในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือองค์ประกอบสมรรถนะด้านมีการวางแผน ในการใช้สื่อการเรียนการสอนและการจัดลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ๒) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลองค์ประกอบสมรรถนะครู โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ค่าไค - สแควร์มีค่าเท่ากับ ๒๐.๕๒ องศาอิสระเท่ากับ ๑๓ ค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์มีค่า ๑.๕๘ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ๒ ค่าดัชนีวัด ความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๙ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๖ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ ๑.๐๐ ซึ่งมากกว่า ๐.๙๐ ค่าดัชนี รากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ ๐.๐๑๑ และค่าดัชนี รากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๓๘ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ ดังนั้น สรุปได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณา น้ำหนักองค์ประกอบพบว่ามีค่าระหว่าง ๐.๘๗ - ๐.๙๗ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และแต่ละข้อคำถามมีสัมประสิทธิ์การอธิบายอยู่ระหว่าง ๐.๗๕ - ๐.๙๗ แสดงว่าองค์ประกอบ ทั้ง ๓ องค์ประกอบซึ่งแบ่งเป็น ๙ องค์ประกอบย่อยและตัวแปรสังเกตได้รวมจำนวน ๔๕ ข้อ

^{๕๗} สุคนธา ชินศิริ (๒๕๖๒). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญาตุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สืบค้นจาก:

http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55810171.pdf [๒๐๒๒,สิงหาคม ๑๕]

สามารถวัดสมรรถนะครูประถมศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานได้

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

(๑) Ericsson, K. Anders(๒๐๐๖)^{๔๘} ศึกษาเรื่อง The Influence of Experience and Deliberate Practice on the Development of Superior Expert Performance (อิทธิพลของประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างมุ่งมั่นในการพัฒนาความสามารถของผู้เชี่ยวชาญระดับสูง) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เชี่ยวชาญระดับสูงคือประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างมุ่งมั่นภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์มากกว่าจะสามารถทำให้บรรลุในระดับความสามารถที่ยอมรับได้ และด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานและหลายปี ก็จะสามารถปฏิบัติงานเป็นผู้เชี่ยวชาญอิสระได้ เมื่อถึงจุดนั้นผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่จะมีระดับความสามารถโดยเฉลี่ยที่มั่นคงและองค์กรก็จะรักษาบุคลากรเหล่านี้ไว้ตลอดชีวิตการทำงาน และในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญบางคนยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและในที่สุดก็บรรลุถึงระดับสูงสุดของความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพ นอกจากนี้การพัฒนาขีดความสามารถของแต่ละบุคคลสำหรับสภาพแวดล้อมทั่วไปนั้นทุกคนจะพัฒนาในขั้นต้นโดยผ่านประสบการณ์ แต่ในที่สุดการพัฒนาเหล่านี้ถูกจำกัดด้วยปัจจัยที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการฝึกอบรม เช่น ปัจจัยพื้นฐานด้านความสามารถ ความสามารถทางจิตใจ และพรสวรรค์โดยกำเนิด อีกทั้งปัจจัยด้านอายุยังส่งผลต่อการลดลงของผลสัมฤทธิ์ของความสามารถและการพัฒนา

(๒) ภาควิชารัฐบาล คณะสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ University of Padjadjaran, Jatinangor,อินโดนีเซีย(๒๐๑๗)^{๔๙} ศึกษาเรื่อง The Civil-Military Integration and the Development of Education System in Defense Institutions : Indonesia's Case (บูรณาการพลเรือน – ทหารและการพัฒนาระบบการศึกษาในสถาบันการป้องกันประเทศ : กรณีของอินโดนีเซีย) วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ความต้องการให้สถาบันการศึกษาด้านการป้องกันประเทศมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ทั่วไป ไม่เพียงแต่ในด้านสงครามและวิทยาศาสตร์การป้องกันประเทศเท่านั้น รวมทั้งภัยคุกคามในปัจจุบันต่อประเทศที่เปลี่ยนไป ซึ่งครอบคลุมถึงพลวัตของภาคประชาสังคมด้วย ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการพลเรือนและทหารในการพัฒนาการศึกษาด้านการทหารและการป้องกันประเทศ จำเป็นต้องมีข้อตกลง

^{๔๘} Ericsson, K. A. (2006). *The Influence of Experience and Deliberate Practice on the Development of Superior Expert Performance*. (ออนไลน์) In K. A. Ericsson, N. Charness, P. J. Feltovich, & R. R. Hoffman (Eds.), *The Cambridge handbook of expertise and expert performance* (pp. 683–703). Cambridge University Press. Available from : <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816796.038> [๒๐๒๒, July ๑๔]

^{๔๙} ภาควิชารัฐบาล คณะสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ University of Padjadjaran, Jatinangor,อินโดนีเซีย.(๒๐๑๗): *The Civil-Military Integration and the Development of Education System in Defense Institutions: Indonesia's Case*. (ออนไลน์), Available from: Asian Social Science; Vol. ๑๓, No. ๓; ๒๐๑๗ ISSN ๑๙๑๑-๒๐๑๗ E-ISSN ๑๙๑๑-๒๐๒๕ Published by Canadian Center of Science and Education [๒๐๒๒, July ๑๔]

เบื้องต้นในกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างน้อย ๕ ประเด็น ได้แก่ คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา หลักสูตร ระบบการศึกษาแห่งชาติแบบบูรณาการ และนโยบายทางการเมืองในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาด้านการป้องกันประเทศ นอกจากนี้ผู้ศึกษายังชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการภาคพลเรือนและทหารในมุมมองของการพัฒนาการศึกษาด้านการทหาร และการป้องกันประเทศนั้น ไม่เพียงแค่นำระบบและรูปแบบการศึกษาของสถาบันการศึกษาพลเรือนมาใช้เท่านั้น แต่จำเป็นต้องมีการบูรณาการเพื่อเสริมสร้างและยืนยันลักษณะและรูปแบบการศึกษาในสถาบันทางการทหารแบบมืออาชีพ โดยไม่ให้อายุเสียความโดดเด่นของการศึกษา ด้านการป้องกันประเทศ

(๓) Ericsson, KA, & Charness, N. (๑๙๙๔)^{๖๐} ศึกษาเรื่อง Expert Performance Its Structure and Acquisition (ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ : โครงสร้างและวิธีการสร้าง) วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการสร้างผู้เชี่ยวชาญระดับสูงจากระยะเวลาของประสบการณ์ ชื่อเสียง และการรับรู้ความเชี่ยวชาญของความรู้และทักษะ เมื่อเทียบกับความเชื่อทั่วไปที่ว่าความสามารถของผู้เชี่ยวชาญสะท้อนถึงพรสวรรค์โดยกำเนิดและความสามารถ การวิจัยความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันได้แสดงให้เห็นความสามารถของผู้เชี่ยวชาญนั้นอาศัยทักษะที่ซับซ้อนและการปรับตัวทางสรีรวิทยาเป็นหลัก สำหรับผู้เชี่ยวชาญระดับสูง การฝึกภายใต้การดูแลจะเริ่มต้นตั้งแต่อายุยังน้อย ผลกระทบของการฝึกฝนด้วยความมุ่งมั่นเป็นเวลานานนั้นเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ ผู้เชี่ยวชาญสามารถรับและฝึกฝนทักษะที่ติดจำกัดพื้นฐานเกี่ยวกับความจุของหน่วยความจำในการทำงานและการประมวลผลตามลำดับ การฝึกฝนอย่างมุ่งมั่นยังสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางกายวิภาคที่เกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับการออกกำลังกายอย่างหนัก การศึกษาความสามารถของผู้เชี่ยวชาญมีนัยสำคัญต่อการทำความเข้าใจโครงสร้างและขีดจำกัดของการปรับตัวของมนุษย์และการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของความสามารถระหว่างผู้เชี่ยวชาญและบุคคลทั่วไปคือความน่าเชื่อถือที่ผ่านมาตรฐานการตรวจสอบและควบคุม ผู้เชี่ยวชาญที่พัฒนาตนเองตลอดเวลาจะสามารถบรรลุผลการปฏิบัติงานได้อย่างสม่ำเสมอ สามารถสรุปได้ว่าความสามารถของผู้เชี่ยวชาญแสดงถึงประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยอาศัยความรู้และวิธีการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การได้มาซึ่งความสามารถของผู้เชี่ยวชาญของแต่ละบุคคลจึงจำเป็นต้องผ่านการทดสอบขีดจำกัดความสามารถของสมรรถนะของมนุษย์อาจมองเป็นรูปธรรมได้ยาก เนื่องจากคำว่าความสามารถจะสังเกตได้จากผลงานและสภาพแวดล้อมโดยรวม

โดยสรุป จากการทบทวนผลงานวิจัยภายในประเทศ ในพบว่ามีการศึกษาของสถาบันการศึกษาทั้งพลเรือนและกองทัพ เนื่องจากสถาบันการศึกษามีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรและกำลังพลจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

^{๖๐} Ericsson, KA, & Charness, N. (๑๙๙๔) Expert Performance Its Structure and Acquisition (ออนไลน์).

Available from: Neil Charness is now at Department of Psychology, Florida State University.

Correspondence may be addressed to K. Anders Ericsson, Department of Psychology, Florida State University, Tallahassee, FL, 32306—1051. [2022, July 14]

ทั้งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และภัยคุกคามความมั่นคงที่มีการเปลี่ยนรูปแบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาหลัก ๆ ได้แก่แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะกำลังพลของกองทัพเพื่อรองรับกับภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป ศึกษาปัจจัยและความพร้อมในการประสานวิทยการระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ แนวทางและการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑ และการศึกษาเพื่อพัฒนาครูและวิเคราะห์คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ส่วนผลงานวิจัยในต่างประเทศนั้น มีการศึกษาแนวทางในการบูรณาการการจัดการศึกษาระหว่างพลเรือนและสถาบันการศึกษาทางทหาร รวมทั้งการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและแนวทางการการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ โดยผลการวิจัยดังกล่าวมานั้นมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ผู้ศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของกองทัพและแนวทางการพัฒนากำลังพลของกองทัพไทยเพื่อรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ หลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ในการนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปแบบการศึกษาโดยแบ่งคณะทำงานออกเป็น ๓ คณะ และแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น ๓ หัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

คณะทำงานที่ ๑ ศึกษาาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน

คณะทำงานที่ ๒ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน

คณะทำงานที่ ๓ ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ โดยมีขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(๑) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

(๒) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพต่างประเทศ และการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ

(๓) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเทคโนโลยีทางการศึกษา

๓.๑.๒ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ตามแนวทางของ Bernard (2011)^{๖๑} แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

(๑) กลุ่มที่ ๑ แนวทางการบูรณาการการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ จำนวน ๑๖ คน

(๒) กลุ่มที่ ๒ การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ จำนวน ๑๗ คน

^{๖๑} Bernard, H.R. (2011). Research Methods in Anthropology: Qualitative and quantitative approaches. 5th edition. Altamira Press, United Kingdom. pp. 143 – 155.

(๓) กลุ่มที่ ๓ การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาและยกระดับการจัดการศึกษา หลักสูตรระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าของกองทัพ จำนวน ๒๘ คน

(๔) กลุ่มที่ ๔ การสร้างและการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ จำนวน ๑๒ คน

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารระดับสูง ที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ (กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ)

๓.๑.๓ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

(๑) กลุ่มที่ ๑ การบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ และการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ จำนวน ๗ คน

(๒) กลุ่มที่ ๒ การสร้างและการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ จำนวน ๔ คน

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ (กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ) ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยของไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของกองทัพมิตรประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้ชุดคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้เครื่องบันทึกเสียงพร้อมทั้งจัดบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปลงได้ดังนี้

๓.๒.๑ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

กลุ่มที่ ๑ แนวทางการบูรณาการการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ มีหัวข้อการสนทนา รวม ๓ หัวข้อ ดังนี้

(๑) ท่านคิดว่ากองทัพควรมีการยกระดับการศึกษาให้เกิดการพัฒนา กำลังพล เพื่อรองรับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในอนาคตหรือไม่ อย่างไร

(๒) ท่านคิดว่านโยบายด้านการศึกษาของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกองบัญชาการกองทัพไทยควรมีการบูรณาการร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

(๓) ท่านคิดว่าการยกระดับการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโท หรือสูงกว่าปริญญาโท หากกองทัพมีปริญญาดังกล่าวควรมีลักษณะใด

กลุ่มที่ ๒ การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ มีหัวข้อการสนทนา รวม ๔ หัวข้อ ดังนี้

(๑) ท่านคิดว่าโครงสร้างที่พึงประสงค์ของหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพ ควรเป็นอย่างไรและควรมีความสัมพันธ์กับอย่างไร

(๒) ท่านคิดว่าโครงสร้างที่พึงประสงค์ของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควรเป็นอย่างไร

(๓) ท่านคิดว่าสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควรมีแนวทางในการเปลี่ยนแปลง ทางโครงสร้างอย่างไร

(๔) ท่านคิดว่าก้าวแรกของการเปลี่ยนแปลงในการสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ควรเป็นอย่างไร

กลุ่มที่ ๓ การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาและยกระดับการจัดการศึกษา หลักสูตรระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าของกองทัพ มีหัวข้อการสนทนา รวม ๔ หัวข้อ ดังนี้

(๑) การบูรณาการการศึกษาในแนวระดับควรมีลักษณะอย่างไร (กลุ่มการศึกษา ในระดับพื้นฐาน (เตรียมกำลังพลเข้ารับราชการ) ระดับต้น (ยุทธวิธี) ระดับกลาง (ยุทธการ) และระดับสูง (ยุทธศาสตร์))

(๒) ท่านคิดว่าสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควรมีการยกระดับเป็นวิทยาลัย ป้องกันประเทศ (National Defence University ; NDU) หรือไม่ หากไม่ควรมีการยกระดับเป็นวิทยาลัย สถาบันวิชาการป้องกันประเทศควรมีโครงสร้างอย่างไร

(๓) ท่านคิดว่าหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพควรมีการประสิทธิ์ประสาท ปริญญาโทและปริญญาเอกเพื่อยกระดับมาตรฐานให้เทียบเท่าหน่วยราชการอื่นหรือไม่ หากเห็นควรให้มีการประสิทธิ์ประสาทปริญญาดังกล่าว ควรดำเนินการในลักษณะอย่างไร

(๔) ท่านคิดว่ากองทัพควรมีการบูรณาการการศึกษาในด้านอื่น ๆ เพื่อให้สามารถ ผลิตกำลังพลให้มีคุณภาพรองรับภัยคุกคามในอนาคตได้อย่างไร

กลุ่มที่ ๔ การสร้างและการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ มีหัวข้อ การสนทนา รวม ๕ หัวข้อ ดังนี้

(๑) ท่านคิดว่าผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ควรมีนियามหรือความหมายอย่างไร

(๒) ท่านคิดว่าผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ควรมีลักษณะอย่างไร

(๓) ท่านคิดว่าผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ควรมีอยู่ที่หน่วยงานใดบ้าง และควรจัดการบูรณาการเครือข่ายเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

(๔) ท่านคิดว่าควรสร้างและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศอย่างไร

(๕) ท่านคิดว่าศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ในปัจจุบันมีข้อจำกัดอย่างไรบ้าง และควรมีโครงสร้าง อัตรา และงบประมาณเพื่อรองรับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศอย่างไร

๓.๒.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

กลุ่มที่ ๑ การบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ และการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ โดยผู้ศึกษาได้นำหัวข้อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ของกลุ่มที่ ๑ กลุ่มที่ ๒ และกลุ่มที่ ๓ มาใช้เป็นชุดคำถามในการสัมภาษณ์

กลุ่มที่ ๒ การสร้างและการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ โดยผู้ศึกษาได้นำหัวข้อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ของกลุ่มที่ ๔ มาใช้เป็นชุดคำถามในการสัมภาษณ์

สำหรับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าวนั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาเอกสาร ทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

(๒) พิจารณากำหนดหัวข้อการสนทนากลุ่มเฉพาะ และสร้างชุดคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา

(๓) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำเสนอหัวข้อการสนทนากลุ่มเฉพาะและชุดคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษา

๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ดังนี้

๓.๓.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของกองทัพมิตรประเทศในรูปแบบของการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยให้ช่วยกันระดมความคิดเห็นร่วมกัน การวิพากษ์ การถกเถียง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

๓.๓.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๓.๔ วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผ่านการจัดประชุมและสัมมนา ณ ที่ตั้งของหน่วยที่รับผิดชอบ และในรูปแบบออนไลน์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อยืนยันผลการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม โดยนอกจากจะเป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารระดับสูงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพแล้ว ยังได้มีการสัมภาษณ์ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารของกองทัพมิตรประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน เพิ่มเติมด้วย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นเป็นไปในลักษณะของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) อันประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

(๑) การจัดระเบียบข้อมูล ได้แก่ การสรุปผลการติดต่อกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การอ่านข้อมูล และวิเคราะห์โครงสร้างของข้อมูล

(๒) การลดทอนข้อมูล ได้แก่ การแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล

(๓) การกำหนดประเด็นหลัก เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างกันของข้อมูล แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่

(๔) การสร้างแบบแผนของข้อมูล ทำความเข้าใจ หาความเชื่อมโยง และให้ความหมายจากการเชื่อมโยงข้อมูล

(๕) นำข้อสรุปที่ได้มาเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ทั้งนี้ สรุปขั้นตอนวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของคณะทำงานทั้ง ๓ คณะ ดังนี้

๓.๔.๑ คณะทำงานที่ ๑ ศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ศึกษาวิชาการทหาร นโยบาย คำสั่งเกี่ยวกับการศึกษาของกองทัพ ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๒ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมคณะอนุกรรมการ ตสร. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) (โดยการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ ณ สำนักงานศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ) เพื่อช่วยกันระดมความคิด วิพากษ์และถกแถลงในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนด และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อยืนยันผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลจากการประชุมคณะอนุกรรมการ ตสร. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ

๓.๔.๒ คณะทำงานที่ ๒ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ กฎกระทรวง มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ การบริหารจัดการการศึกษาของมหาวิทยาลัยไทย ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๒ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมคณะอนุกรรมการ ตสร. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อช่วยกันระดมความคิด วิพากษ์ ถกแถลงในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนด และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อยืนยันผลการสนทนากลุ่มเฉพาะและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลจากการประชุมคณะอนุกรรมการ ตสร. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ

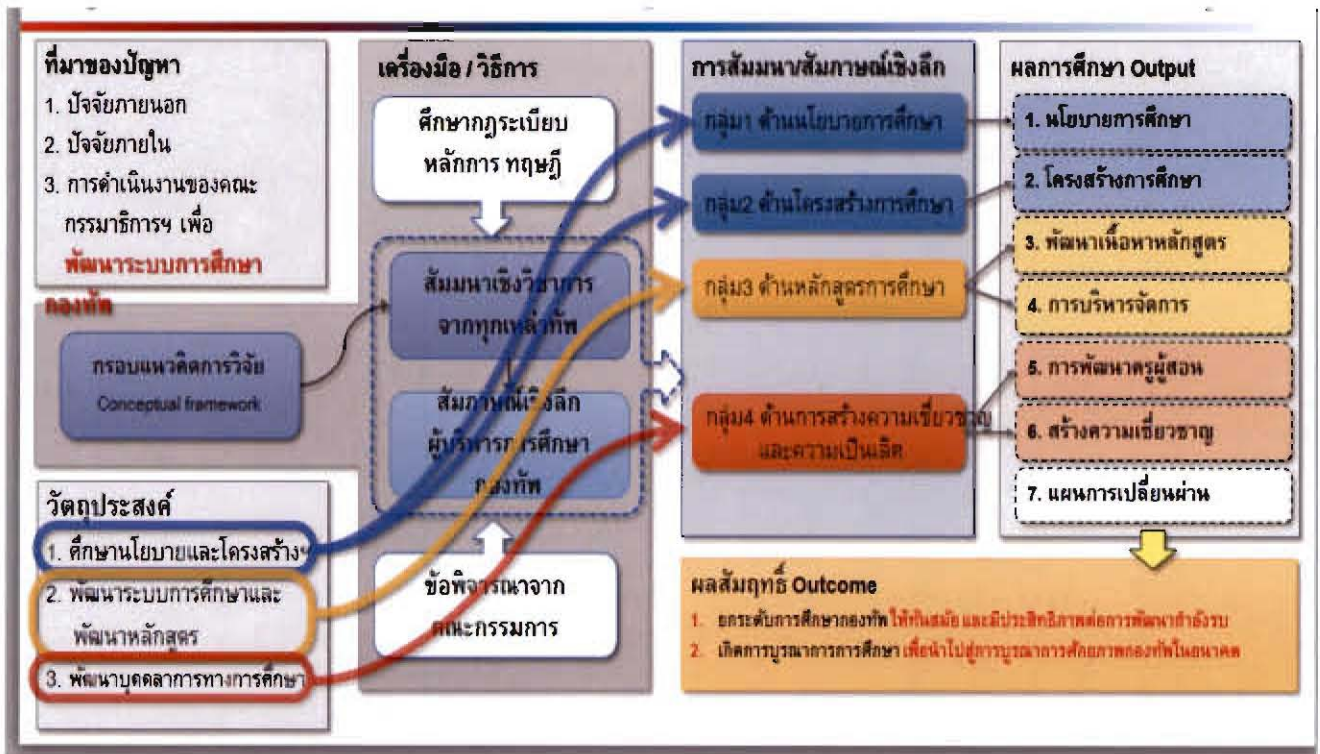
๓.๔.๓ คณะทำงานที่ ๓ ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ได้แก่ นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาการศึกษาวิชาการทหาร นโยบาย คำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา

ของกองทัพ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๒ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมคณะอนุกรรมการ ๓๓. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อช่วยกันระดมความคิด วิพากษ์ ถกเถียง ในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนด และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อยืนยันผลการสนทนากลุ่มเฉพาะและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลจากการประชุมการประชุมคณะอนุกรรมการ ๓๓. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ

แผนภาพที่ ๓ : ขั้นตอนและวิธีการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการ การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ”

๓.๕ วิธีการเสนอผลการศึกษา

สรุปผล อภิปรายผล นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ได้แก่

๑. เพื่อศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน
๓. เพื่อศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน

อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปแบบการศึกษาโดยแบ่งคณะทำงานออกเป็น ๓ คณะ และแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น ๓ หัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

คณะทำงานที่ ๑ ศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ

คณะทำงานที่ ๒ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ

คณะทำงานที่ ๓ ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

๔.๑ ผลการศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน

๔.๑.๑ ผลการศึกษาจากการทบทวนเอกสาร

สืบเนื่องจากการก่อกำเนิดของเหล่าทัพ ธรรมเนียมปฏิบัติ ภารกิจและบทบาทหน้าที่ตามการจัดระเบียบส่วนราชการกระทรวงกลาโหมที่กำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมีหน้าที่เกี่ยวกับงานนโยบายและยุทธศาสตร์ และกองทัพมีหน้าที่เตรียมกำลังและการป้องกันราชอาณาจักร โดยกองทัพดังกล่าวยังแบ่งออกเป็นกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ซึ่งแต่ละเหล่าทัพมีหน้าที่ที่แตกต่างกันตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับแต่ละเหล่าทัพก็ได้มีการจัดระเบียบส่วนราชการภายในที่แตกต่างกันตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ

และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการของแต่ละเหล่าทัพ ดังนั้น แต่ละเหล่าทัพจึงต่างมีนโยบายและการบริหารจัดการการศึกษาที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน

ถึงแม้ว่าภารกิจงานด้านการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพนั้นจะได้ถูกจัดให้อยู่ในงานด้านกำลังพลเป็นส่วนใหญ่เพราะเป็นภารกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังพล การจัดกำลังพลเข้าศึกษาตามหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ หลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ และหลักสูตรเฉพาะทางก็ตาม แต่ด้วยความแตกต่างทางด้านความเชี่ยวชาญและหลักนियมการปฏิบัติการของแต่ละเหล่าทัพ จึงทำให้การศึกษาของกองทัพมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันและมีความเฉพาะเจาะจงตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของเหล่าทัพนั้น ๆ

นอกจากความแตกต่างทางด้านนโยบายและการบริหารจัดการการศึกษาที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนของแต่ละเหล่าทัพแล้ว ยังมีความแตกต่างทางโครงสร้างสายการบังคับบัญชาหน่วยงานด้านการศึกษาที่ทำหน้าที่บริหารจัดการหลักสูตรและพิจารณาผู้เข้ารับการศึกษาอีกด้วยซึ่งหน่วยงานดังกล่าว ได้แก่ กรมยุทธศึกษาทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ และสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย จึงทำให้ระบบการศึกษาของกองทัพยังไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร โดยมีสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นหน่วยงานด้านการศึกษาหลักของกระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ รับผิดชอบงานของสภาการศึกษาวิชาการทหารของกระทรวงกลาโหม และทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายการศึกษาของกระทรวงกลาโหม ซึ่งสภาการศึกษาวิชาการทหารนี้เป็นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาในภาคส่วนการศึกษาของกองทัพไทยในระดับสูงสุด มีหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดวิถียุทธฐานะ พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่มีเป้าหมายเพื่อจัดการภารกิจด้านการศึกษา สนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความมั่นคงและผลิตกำลังพลของกองทัพให้สามารถปฏิบัติการป้องกันประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

	สปท.บ.ก.พท.	ยศ.ท.บ.	ยศ.ท.ร.	ยศ.ท.อ.
นโยบาย การศึกษา	- สำนักการศึกษาทหาร	สำนักการศึกษา	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา กองการศึกษา	กองบัญชาการ
	- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์	ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและ ยศ.	ฝ่ายวิชาการ	กองวิทยาการ
	- กองมาตรฐานการศึกษาทหาร	สำนักการฝึก	กองประกันคุณภาพการศึกษา	โรงเรียนครุหาร
	- ศูนย์ภาษา	ศูนย์ภาษา	ศูนย์ภาษา	ศูนย์ทดสอบบุคคล ศูนย์ภาษา
ยศ.	- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร - วิทยาลัยเสนาธิการทหาร	วิทยาลัยการทัพบก	วิทยาลัยการทัพเรือ	วิทยาลัยการทัพอากาศ
ยศ.	- หลักสูตรเสนาธิการทหารร่วม - หลักสูตรนายทหารอาวุโส บ.ก.พท. - สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง	โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรนายทหารอากาศอาวุโส	โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ หลักสูตรนายทหารอาวุโส ทร.	โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ โรงเรียนนายทหารอากาศอาวุโส
ยศ.	- หลักสูตรปฏิบัติการรวม - กองเสนาธิการร่วม กองทัพไทย	ศูนย์การทหารราบ ศูนย์การทหารม้า ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ศูนย์ฝึกทางยุทธวิธีกองทัพบก	โรงเรียนนายทหารเรือขั้นต้น ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ	โรงเรียนนายทหารขั้นผู้บังคับหมู่ โรงเรียนนายทหารขั้นผู้บังคับหมวด โรงเรียนการบิน ทอ.
ยศ.	- โรงเรียนเตรียมทหาร - หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรใหม่	โรงเรียนนายเรือ	โรงเรียนนายเรือ	โรงเรียนนายเรืออากาศ
ยศ.	- โรงเรียนช่างฝีมือทหาร - หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรใหม่ - หลักสูตรนายทหารประทวนอาวุโส	โรงเรียนนายสิบทหารบก	โรงเรียนช่าง โรงเรียนชุมพลทหารเรือ	โรงเรียนช่างอากาศ โรงเรียนนายทหารชั้นประทวน
ส่วนฐาน	- กองนโยบายและแผน - กองเทคโนโลยีสารสนเทศ - กองการเงิน - กองจัดหา - กองกลาง - กองประชาสัมพันธ์และพิธีกรรมศพทหาร	กองกำลังพลและธุรการ กองคิดสรรและพัฒนาศักยภาพ กองยุทธการและการข่าว กองส่งกำลังบำรุง กองปลัดบัญชา กองบัญชาการ กองการเงิน กองบริการ	กองกำลังพลและธุรการ กองส่งกำลังบำรุง กองบัญชาการ กองสนับสนุน กองบริการการศึกษา กองห้องสมุด กองประชาสัมพันธ์	กองบริการ แผนกการเงิน กองบัญชาการ

แผนภาพที่ ๕ : ตารางแสดงโครงสร้างหน่วยด้านการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน

จากตารางแสดงโครงสร้างหน่วยด้านการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า โครงสร้างหน่วยด้านการศึกษามีการแยกส่วนกันอย่างชัดเจน เนื่องจากในกลุ่มหลักสูตรระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) กลุ่มหลักสูตรระดับกลาง (ระดับยุทธการ) กลุ่มหลักสูตรระดับต้น (ระดับยุทธวิธี) และกลุ่มหลักสูตรแรกเข้าของแต่ละเหล่าทัพมีความเฉพาะเจาะจงเป็นอัตลักษณ์ตามภารกิจและหลักนิยมที่แต่ละเหล่าทัพกำหนด รวมถึงในส่วนของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จัดให้มีการประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโทได้ ในขณะที่ กองบัญชาการกองทัพไทยยังไม่มีการดำเนินงานในส่วนนี้ แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพไทยยังคงมีการทำงานที่เกี่ยวกับการศึกษาร่วมกับเหล่าทัพในบางโอกาส เช่น การฝึกร่วม/ผสม การจัดการฝึกและศึกษา ร่วมกันในระดับและหลายโอกาส การแลกเปลี่ยน

จากการวิเคราะห์ข้อจำกัดบางประการในด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา พบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละเหล่าทัพจะต้องร่วมกันบูรณาการโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ ทั้งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการ

กองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และเพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษามีความเป็นเอกภาพร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยให้ยึดถือเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับหน่วยงานการศึกษาของกระทรวงกลาโหมให้อยู่ในระดับที่ได้รับการยอมรับจากสากลได้

๔.๑.๒ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า เนื่องจากโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในขณะนี้ไม่มีความชัดเจนว่าหน่วยใดมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และหน่วยได้รับผิดชอบเรื่องการศึกษา ทุกหลักสูตรของกองทัพ ทำให้การศึกษาของกองทัพในภาพรวมยังขาดการวางกรอบ การกำหนดแนวทางปฏิบัติ และการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ทิศทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างพัฒนาไปตามนโยบายและตามอัตลักษณ์และหลักนิยมของแต่ละเหล่าทัพ อีกทั้งหลักสูตรการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีจำนวนมาก และหลากหลายหลักสูตร ซึ่งเมื่อพิจารณาในเนื้อหาของหลักสูตรแล้วจะเห็นได้ว่าบางหลักสูตรสามารถเรียนร่วมกันได้หรือสามารถบูรณาการให้เรียนร่วมกันได้ แต่ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏถึงความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงกันเท่าที่ควร ดังนั้น ทุกเหล่าทัพจึงควรมีการบูรณาการการบริหารจัดการการศึกษาระหว่างกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน อีกทั้งเพื่อให้การศึกษาของกองทัพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

แผนภาพที่ ๕ : โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ

นอกจากนี้ ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกยังมีความเห็น และข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาให้เกิดการบูรณาการ การบริหารจัดการการศึกษาร่วมกันระหว่างเหล่าทัพ ซึ่งเป็นการบูรณาการในแนวระดับ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ในประเด็นสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) แม้ว่าสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการของสภาการศึกษา วิชาการทหาร จะมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่สภาการศึกษา วิชาการทหาร กระทรวงกลาโหม กำหนดก็ตาม แต่โดยที่การพัฒนาด้านการศึกษาของทุกเหล่าทัพ เป็นเพียงเครื่องมือส่วนหนึ่งในการพัฒนากำลังพล โดยมีกรมกำลังพลทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และกรมกำลังพลของเหล่าทัพ เป็นผู้อำนวยการ กำกับ ดูแลในแต่ละเหล่าทัพ แบบแยกขาดจากกัน จึงทำให้ไม่มีจุดเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะไม่มีผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาเพื่อให้ทุกเหล่าทัพ มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกัน

(๒) นโยบายการศึกษาของกองทัพในปัจจุบันสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติ ของกระทรวงกลาโหม คือ แผนพัฒนาบุคลากรของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐ ซึ่งมีการกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาสอดแทรกอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างบุคลากร ของกระทรวงกลาโหมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งกรณีนี้ มีข้อสังเกตว่า ควรพิจารณาใช้ชื่อ “ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา” เพื่อให้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการศึกษามากยิ่งขึ้น

(๓) สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมและกองทัพควรจัดทำ “นโยบายการศึกษา ของกระทรวงกลาโหม” เป็นแม่บท เพื่อให้ทุกเหล่าทัพมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการศึกษา โดยให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกนโยบายเพื่อรองรับ แผนพัฒนาบุคลากรดังกล่าว และให้ “คณะกรรมการเพื่อบูรณาการงานด้านการศึกษาและวิจัย พัฒนาของกองทัพไทย” ตามคำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๒๕๖/๕๙ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ (มีผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นประธานกรรมการ และมีผู้แทนเหล่าทัพ ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาเป็นกรรมการ) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว กำหนดขอบเขตเนื้อหา ของหลักสูตรของแต่ละเหล่าทัพให้มีความสอดคล้องกัน สำหรับหลักสูตรความชำนาญเฉพาะเหล่า ควรให้แต่ละเหล่าทัพรับผิดชอบดูแลในส่วนของตนเอง เช่น กองทัพบก ให้องค์ความรู้ ด้านความมั่นคงทางบก/ความเชี่ยวชาญการปฏิบัติการทางบก กองทัพเรือ ให้องค์ความรู้ ด้านความมั่นคงทางทะเล/ความเชี่ยวชาญการปฏิบัติการทางทะเล กองทัพอากาศ ให้องค์ความรู้ ด้านความมั่นคงทางอากาศ/ความเชี่ยวชาญการปฏิบัติการทางอากาศ และกองบัญชาการกองทัพไทย ให้องค์ความรู้เรื่องการบริหารร่วม การปฏิบัติการร่วม และการยุทธวิธีร่วม โดยจัดให้ทุกเหล่าทัพ ได้ปฏิบัติ/ทำงานร่วมกัน เรียนด้วยกัน ฝึกด้วยกัน แลกเปลี่ยนครูผู้สอนระหว่างกัน

สำหรับผู้ขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของกระทรวงกลาโหมนั้น เนื่องจากสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม อีกทั้งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมยังได้มอบนโยบายให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านการศึกษาในภาพรวม โดยมีกรมกำลังพลทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบฝ่ายอำนวยการ ดังนั้น จึงควรให้ “คณะกรรมการศึกษากองทัพไทย” ตามระเบียบกองทัพไทย ว่าด้วยคณะกรรมการศึกษากองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ (มีรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานกรรมการ และมีเจ้ากรมที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาของเหล่าทัพเป็นกรรมการ) เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล ปรับปรุง พัฒนาระบบการศึกษาของกระทรวงกลาโหม

ดังนั้น หากจะพิจารณาให้นโยบายด้านการศึกษาเกิดความชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างเหล่าทัพเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นว่า การปรับทัศนคติ (Mindset) เป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชา ที่จะทำให้การบูรณาการประสบความสำเร็จ นำมาซึ่งกรอบแนวความคิดเกิดภาพของการร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ แล้วลงมือจัดทำนโยบาย การศึกษาให้เกิดการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน สามารถนำนโยบายไปสร้าง แผนดำเนินงาน (Implementation Plan) ให้ประยุกต์ใช้ได้จริง มีตัวชี้วัด มีค่าเป้าหมาย กรอบระยะเวลาการดำเนินการ เป็นผลให้การบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาของสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

ในการนี้ ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการพิจารณาทบทวนในระดับโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ ดังนี้

(๑) เสนอให้มีการจัดตั้งสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม ซึ่งประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาจากทุกเหล่าทัพ กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มีบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในภาพรวมของกองทัพ และกระทรวงกลาโหมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

(๒) เสนอให้มีการจัดตั้งสภาการศึกษากองทัพไทย โดยมีสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นผู้รับผิดชอบ ทำหน้าที่เป็นหน่วยบูรณาการร่วมพิจารณากลับกรองข้อเสนอ ด้านการศึกษาที่มาจากกองบัญชาการกองทัพไทยหรือเหล่าทัพ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ด้านการศึกษาต่อสภาการศึกษากลาโหม เพื่ออนุมัติ ทำให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การศึกษาของกองทัพในภาพรวม

(๓) เสนอให้มีการปรับบทบาทหรือจัดตั้งให้มีสภาการศึกษากองบัญชาการ กองทัพไทย และสภาการศึกษาเหล่าทัพ ทำหน้าที่ถ่ายทอดนโยบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

เข้าร่วมประชุม ติดตามผลการดำเนินงานด้านการศึกษาให้กับสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม เพื่อรับนโยบายในการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน

(๔) เสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบูรณาการการศึกษาจำนวน ๕ คณะ ได้แก่

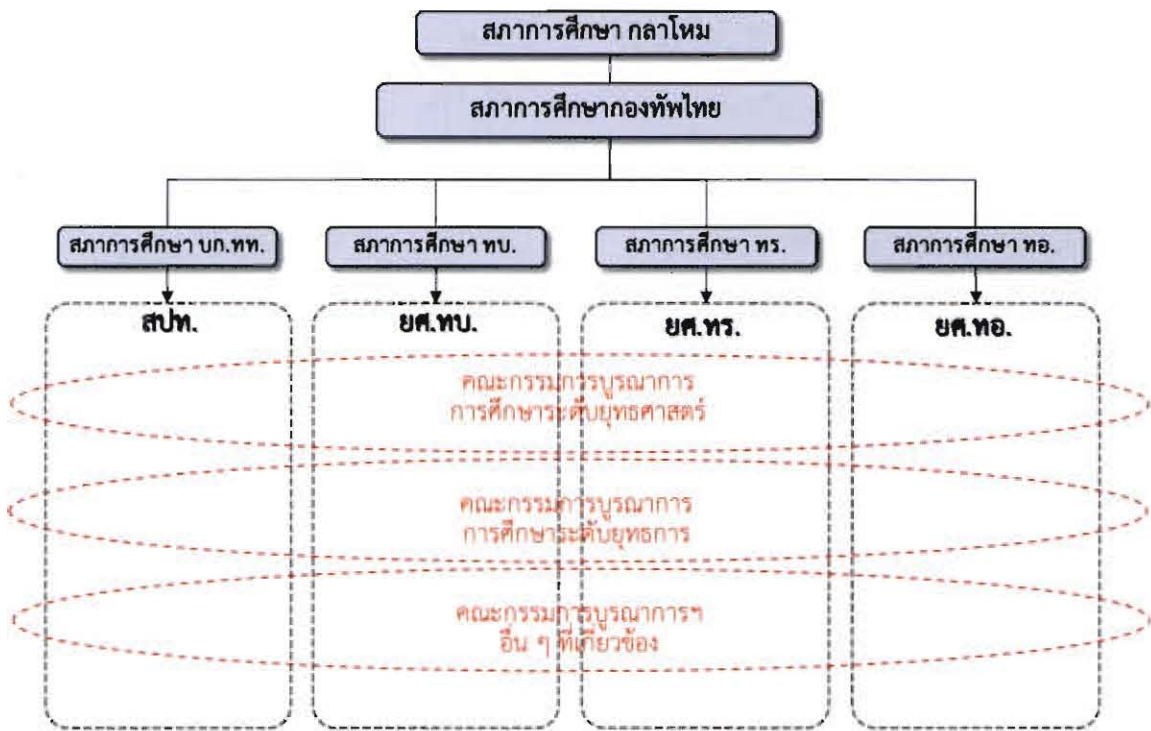
(๔.๑) คณะกรรมการบูรณาการการศึกษาในระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) ทำหน้าที่บูรณาการหลักสูตรการศึกษาให้มีความประสานสอดคล้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญในเรื่องยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทหาร บูรณาการความมั่นคงในทุกมิติแบบองค์รวม ต้องศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ทหารได้

(๔.๒) คณะกรรมการบูรณาการการศึกษาในระดับกลาง (ระดับยุทธการ) ทำหน้าที่บูรณาการหลักสูตรการศึกษาให้มีความประสานสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถคิด วิเคราะห์ วางแผนงาน เน้นการปฏิบัติการทางทหารให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกร่วม บูรณาการการฝึกพร้อม ให้มีประสิทธิภาพ

(๔.๓) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับปริญญาโท ทำหน้าที่พิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการทบทวนหลักสูตรที่มีอยู่ให้สามารถประสิทธิประสาทปริญญาบัตรระดับบัณฑิตศึกษาได้ หรือการจัดทำหลักสูตรใหม่ หรือปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป มุ่งให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนางานและสังคม ตลอดจน กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

(๔.๔) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการฐานข้อมูลการศึกษาร่วม ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานและเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติการศึกษา การจัดทำทะเบียนประวัติการศึกษา การตรวจสอบการสำเร็จการศึกษา และออกหนังสือสำคัญทางการศึกษา ตลอดจนการจัดทำสถิติทางการศึกษาและเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ให้กับกำลังพลของกองทัพทุกนายอย่างเฉพาะเจาะจงได้ รวมทั้งกองทัพสามารถบูรณาการข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาแบบองค์รวมได้

(๔.๕) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการครูผู้สอนและทรัพยากรด้านการศึกษาร่วม ทำหน้าที่พิจารณาการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนครูผู้สอนร่วมกัน ทั้งครูผู้สอนที่อยู่ในอัตราและผู้ที่ทำหน้าที่สอนของกองทัพ และพิจารณาทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น อาคารเรียน อาคารอเนกประสงค์ ลานกิจกรรม ที่ฝึกนักศึกษา รวมถึงความพร้อมของอุปกรณ์ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก หรือทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุด หนังสือ ตำรา สิ่งพิมพ์ วารสาร ฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น แหล่งเรียนรู้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกทางทหาร

แผนภาพที่ ๖ : มโนทัศน์รูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ

จากข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ จะต้องมีความสอดคล้องและบูรณาการร่วมกันระหว่างเหล่าทัพ เพื่อให้พร้อมรับมือต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งภัยคุกคามจากธรรมชาติและภัยคุกคามที่เกิดจากมนุษย์ อีกทั้งให้พร้อมรับมือวิกฤตการณ์ยุคใหม่ที่ต้องเผชิญ ได้แก่ โรคระบาดร้ายแรง สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยมลพิษ การแข่งขันอำนาจทางการเมือง ข้อมูลข่าวสารเท็จ การก่อจลาจลของประชาชน และการถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้ กองบัญชาการกองทัพไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านการศึกษาของกองทัพจะต้องมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่กว้างไกล ทันสมัย และมีหลักอุดมการณ์ทางทหารที่เข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักนิยมการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน เพื่อกำหนดความชัดเจนของขอบเขตภารกิจ และหน้าที่ความรับผิดชอบในการใช้กำลังและเตรียมกำลังของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ อย่างไรก็ตาม การกำหนดนโยบายการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของทหารต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของกองทัพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างเต็มศักยภาพ

โดยสรุป ผลการศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน พบว่าภาพรวมนโยบายการศึกษาของกองทัพยังไม่มี ความชัดเจนและเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาบุคลากรของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐ เท่านั้น ทำให้ภารกิจ

ด้านการศึกษากองทัพบกยังไม่ได้มีการมอบหมายให้หน่วยงานใดเป็น หน่วยหลัก หรือหน่วยรับผิดชอบในการสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการบริหารจัดการการศึกษา ของกองทัพบก นอกจากนี้ ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพยังขาดมาตรฐาน และแนวปฏิบัติร่วมกันจนอาจทำให้เกิดเป็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการปฏิบัติกร่วม ดังนั้น การบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพบกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับนโยบาย การศึกษาของกระทรวงกลาโหมให้เป็นเสมือนแม่บท เพื่อให้ทุกเหล่าทัพมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา และควรดำเนินการควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้าง การบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพบกให้มีความเป็นรูปธรรมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มากยิ่งขึ้น เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างประสานสอดคล้องระหว่าง เหล่าทัพร่วมกัน มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน มีกรอบการทำงานหรือกลไกการขับเคลื่อน ร่วมกันอย่างชัดเจน แต่ยังคงมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนอยู่ อันจะทำให้งานด้านการศึกษา ของกองทัพบกมีพัฒนาการในทุกมิติ มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่ากำลังพลของกองทัพบก ในทุกชั้นยศสามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปและพร้อมเผชิญกับ ภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

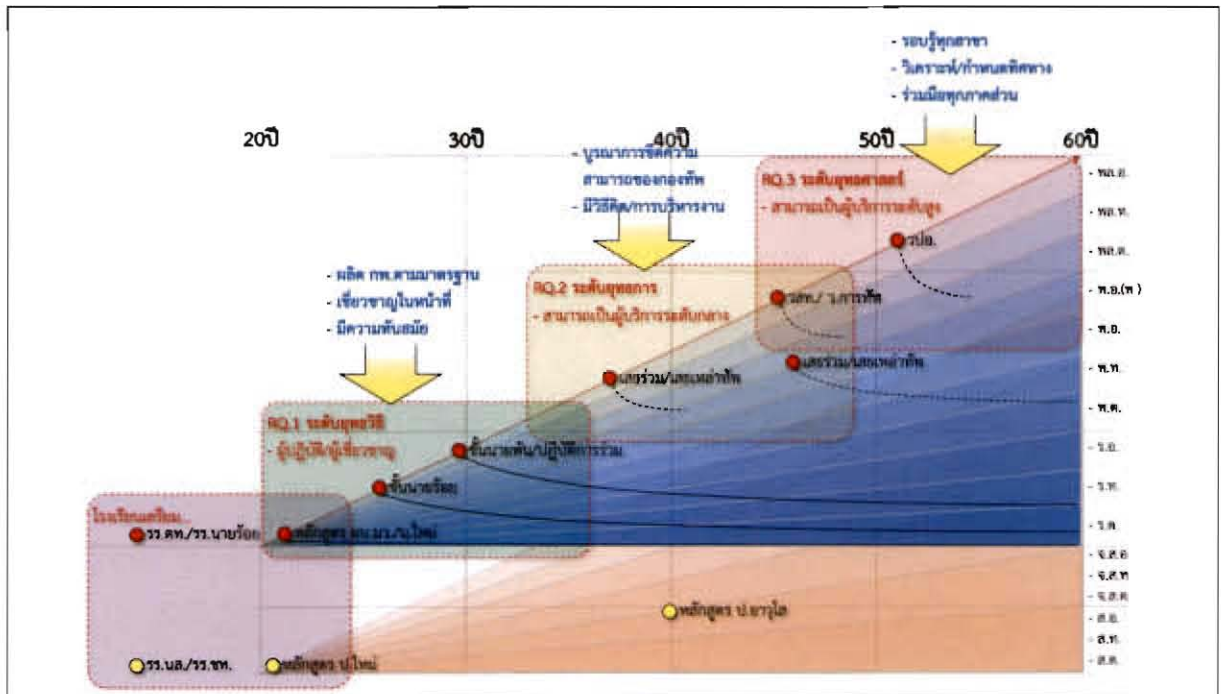
๔.๒ ผลการศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพบกที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน

๔.๒.๑ ผลการศึกษาจากการทบทวนเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า แนวทางการรับราชการทหารและการพัฒนากำลังพล ของกองทัพบกในปัจจุบัน กำลังพลส่วนมากมีอายุการรับราชการช่วงอายุตั้งแต่ ๒๐ ถึง ๖๐ ปี โดยแบ่งชั้นยศออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) นายทหารประทวน และ (๒) นายทหารสัญญาบัตร และโดยที่นายทหารประทวนสามารถปรับระดับเป็นนายทหารสัญญาบัตรได้เมื่อผ่านการเรียน หลักสูตรที่แต่ละเหล่าทัพกำหนด และผ่านการสอบเลื่อนฐานะหรือปรับคุณวุฒิ อันเป็นการพัฒนา กำลังพลอีกทางหนึ่ง ดังนั้น กำลังพลของกองทัพบกจึงมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามชั้นยศนายทหารประทวนและนายทหารสัญญาบัตรตามลำดับ

แนวทางการศึกษาหลักของกำลังพลในกองทัพบกเริ่มต้นตั้งแต่กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ได้แก่ หลักสูตรนักเรียนนายสิบของแต่ละเหล่าทัพ และหลักสูตรเตรียมทหารของโรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมให้กำลังพลก่อนเข้ารับราชการ และเมื่อได้รับการบรรจุ เข้ารับราชการแล้ว กำลังพลของกองทัพบกจะได้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตร นายทหารใหม่ หลักสูตรชั้นนายร้อย/หลักสูตรชั้นผู้บังคับหมวด หลักสูตรนายทหารเรือชั้นต้น หลักสูตรชั้นนายพัน/หลักสูตรชั้นผู้บังคับฝูง หลักสูตรนายทหารอาวุโส หลักสูตรเสนาธิการ ของแต่ละเหล่าทัพ หลักสูตรเสนาธิการร่วม หลักสูตรเสนาธิการทหาร หลักสูตรวิทยาลัยการทัพ และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ตามลำดับ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเส้นทางการศึกษา ของกำลังพลในกองทัพบกส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับหลักสูตรระดับยุทธการ (หลักสูตรเสนาธิการร่วม

หลักสูตรเสนาธิการทหารบก หลักสูตรเสนาธิการทหารเรือ หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ และหลักสูตรนายทหารอาวุโส) ขึ้นไปเนื่องด้วยมีความสัมพันธ์และมีความเชื่อมโยงกัน อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรของวิทยาลัยการทัพ หลักสูตรเสนาธิการทหาร สามารถสมัครเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรร่วมกับผู้เข้ารับการศึกษามาจากภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งข้าราชการพลเรือน ข้าราชการการเมือง รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ตามคุณลมบัติที่กำหนดได้ ปรากฏตามแผนภาพแนวทางการรับราชการทหารและการพัฒนากำลังพลของกองทัพด้านการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปพิจารณาและวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรได้

แผนภาพที่ ๗ : แนวทางการรับราชการทหารและการพัฒนากำลังพลของกองทัพด้านการศึกษา

๔.๒.๒ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้มีการถกแถลงถึงปัญหา แนวทาง และความร่วมมือในการพิจารณาหลักสูตรของกองทัพในภาพรวม และมีความเห็นร่วมกันว่า ปัจจุบันกองทัพยังขาดการวางกรอบและเป้าหมายร่วมในการวางหลักสูตรให้กำลังพลเข้ารับการศึกษิตตามแนวทางรับราชการที่เหมาะสม ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากำลังพลส่งผลให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความมั่นคงและการทหารยังขาดการบูรณาการร่วมกัน ทำให้กำลังพลแต่ละเหล่าทัพมีหลักคิดและมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของกองทัพต่อประเด็นความมั่นคงหรือภัยคุกคามแตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังส่งผลให้กำลังพล

ของแต่ละเหล่าทัพที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะเหล่าสายวิทยาการของตนหรือตามภารกิจหน้าที่ของเหล่าทัพที่ตนสังกัดเท่านั้น โดยมีความเข้าใจถึงอัตลักษณ์และการปฏิบัติการของเหล่าทัพอื่นไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งกรณีดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการวางแผนร่วม การประสานงาน การอำนวยความสะดวกร่วม และการปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับมือกับภัยคุกคามหรือสงครามในรูปแบบใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ในการระดมความคิดเห็นจากผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพต่อประเด็นดังกล่าว ทำให้ทราบถึงปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน ดังนี้

(๑) ปัจจุบันกองทัพไม่มีนโยบายหรือแผนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่ชัดเจน และไม่ได้มีการกำหนดกรอบ ทิศทาง และเป้าหมายของการพัฒนากำลังพลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งไม่มีการกำหนดสมรรถนะกำลังพลของกองทัพที่ต้องการในแต่ละระดับในภาพรวม แม้ว่าจะมีบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยการอุดมศึกษา กำหนดกรอบและเป้าหมายการพัฒนาคนไว้ (ซึ่งสถาบันการศึกษาของกองทัพส่วนหนึ่งก็อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว) และมียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ และแนวทางการพัฒนาคนในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งมีรายงานการศึกษา เรื่อง “การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑” โดยคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไว้แล้วก็ตาม

การขาดนโยบายหรือแผนด้านการศึกษาของกองทัพที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้การออกแบบหลักสูตร/รายวิชา การกำหนดชุดทักษะที่จำเป็น (Skill Set) ของกำลังพลแต่ละระดับ และการพัฒนาทรัพยากรทางการเรียนการสอน ตั้งแต่กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ระดับยุทธวิธี ระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์ ขาดมาตรฐานร่วมกันภายในกองทัพ อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนบุคลากรตามแนวทางของการพัฒนาประเทศมีทิศทางที่แตกต่างกัน

(๒) การเทียบเคียงระดับหลักสูตรและสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละเหล่าทัพยังมีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น หลักสูตรนายทหารเรือชั้นต้นของกองทัพเรือ มีความมุ่งหมายในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์วิชาการทหารเรือให้แก่กำลังพลนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตร เพื่อให้กำลังพลมีพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติงานในระดับหัวหน้าแผนก รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ โดยเป็นการผ่านการฝึกอบรมเพียงหลักสูตรเดียว ในขณะที่หลักสูตรของกองทัพบกนั้น สมรรถนะที่พึงประสงค์ในลักษณะดังกล่าวจะเทียบเท่าหลักสูตรชั้นนายร้อยและหลักสูตรชั้นนายพัน กล่าวคือ การจะสร้างกำลังพลในระดับนายทหารสัญญาบัตรให้มีพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติงานในระดับหัวหน้าแผนก และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก กำลังพลของกองทัพบกต้องผ่านการฝึกอบรม ๒ หลักสูตร นอกจากนี้ ในส่วนของหลักสูตรระดับของวิทยาลัยการทัพนั้น คุณสมบัติหรือสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา

วิทยาลัยการทัพเรือ คือ นายทหารระดับผู้บังคับการเรือขึ้นไป ในขณะที่วิทยาลัยการทัพบก คือ ผู้บังคับการกรม

(๓) ด้วยอัตลักษณ์และความถนัดเฉพาะของแต่ละเหล่าทัพที่มีความแตกต่างกัน ทำให้การตีความเนื้อหาวิชาและการแบ่งหมวดวิชาของแต่ละเหล่าทัพมีความแตกต่างกันด้วย เช่น วิชาที่เกี่ยวกับผู้นำของหลักสูตรเสนาธิการทหารเรือ มีเนื้อหาการสอนในรูปแบบผู้นำทางรัฐศาสตร์ ในขณะที่วิชาที่เกี่ยวกับผู้นำของหลักสูตรเสนาธิการทหารบก มีเนื้อหาการสอนในรูปแบบผู้นำ ๑๔ ประการ เป็นต้น

(๔) ด้วยนโยบายของผู้บังคับบัญชา ประกอบกับการจัดหลักสูตรในระดับเดียวกัน ของแต่ละเหล่าทัพที่มีห้วงระยะเวลาการศึกษาที่ไม่ตรงกัน จึงอาจเป็นข้อจำกัดในการบูรณาการหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ต้องมีการใช้ทรัพยากรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน อาทิ หลักสูตรวิทยาลัยการทัพบกไม่สามารถเข้าร่วมกับหลักสูตรเสนาธิการทหาร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง และหลักสูตรเสนาธิการเหล่าทัพ ซึ่งเป็นหลักสูตรการฝึกพร้อมได้ ทำให้การบูรณาการการฝึกในภาพรวมของกองทัพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดหลักสูตร รวมทั้งเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติการร่วมและการอำนวยความสะดวกความสมบูรณ์ครบถ้วนในการฝึกปฏิบัติร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้ แนวทางการบูรณาการหลักสูตรควบคู่กับการปรับโครงสร้างการศึกษานั้น จึงจำเป็นที่จะต้องบูรณาการหลักสูตรทั้ง ๔ ระดับของกองทัพร่วมกัน ได้แก่ กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ระดับยุทธวิธี ระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์ เพื่อให้หลักสูตรทั้งหมดมีลักษณะประสาน สอดคล้องซึ่งกันและกันระหว่างเหล่าทัพ และเพื่อให้ระบบการศึกษาของกองทัพสามารถผลิต และสร้างกำลังพลที่มีคุณลักษณะและสมรรถนะอันพึงประสงค์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ความแตกต่างของแต่ละเหล่าทัพ และหลักการปฏิบัติการร่วมกัน อันจะเป็นการช่วยลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการปฏิบัติการทางทหารและการประสาน การปฏิบัติในภารกิจต่าง ๆ ระหว่างเหล่าทัพ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกและทวิกำลัง ของกองทัพต่อการปฏิบัติการทางทหารในการสงคราม และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือ การสงคราม

สำหรับแนวทางการบูรณาการหลักสูตรของกองทัพทั้ง ๔ ระดับนั้น ผู้ร่วม การสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ควรมีการบริหารจัดการให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถภาพสูง ทั้งนี้ โดย

(๑) หลักสูตรแรกเข้า ควรมีการส่งเสริมด้านงานวิจัยร่วมกันตั้งแต่ระดับ เตรียมกำลังพล เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาต่อยอดเกิดนวัตกรรม ด้านความมั่นคงร่วมกันได้จริง

(๒) หลักสูตรระดับยุทธวิธีและระดับยุทธการ ควรพิจารณากำหนดกรอบ และโครงสร้างของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ทำให้การเรียนหลักสูตรต่าง ๆ มีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนา กำลังพลในแต่ละระดับร่วมกันให้เกิดความชัดเจน มีการจัดทำ

หลักสูตรแกนกลาง ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมร่วมกัน การใช้ทรัพยากรตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญร่วมกัน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาคมอาจารย์ของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ

(๓) หลักสูตรระดับยุทธการเชื่อมโยงหลักสูตรระดับยุทธศาสตร์ ลำดับแรกควรให้การส่งเสริมในด้านการฝึกพร้อม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลในการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภายในเหล่าทัพ ตั้งแต่เริ่มการวางแผนร่วม การอำนวยการยุทธร่วม และการปฏิบัติการร่วม และการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงการทำงานวิจัยระดับยุทธศาสตร์ร่วมกันให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนากองทัพให้มีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ส่วนการบูรณาการหลักสูตรจะมีผลลัพธ์ออกมาในรูปแบบใดนั้น จำเป็นจะต้องมีเวทีกลางหรือกลไกในการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทาง ตลอดจนแนวทางปฏิบัติในการบูรณาการการศึกษาของกองทัพที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมต่อไป เพื่อให้กำลังพลของกองทัพมีสมรรถนะและทักษะที่ตอบโจทย์กับผลการศึกษาระบบการศึกษา กองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑ แผนพัฒนาบุคลากรของกระทรวงกลาโหม และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงข้อดีของการบูรณาการหลักสูตรร่วมกัน ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นว่า แนวทางในการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ จะเป็นการปรับหลักคิดและวิถีคิดของกำลังพลในกองทัพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเข้าใจอัตลักษณ์ของแต่ละเหล่าทัพ ทำให้เกิด “เอกภาพในเชิงความคิด” ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการบรรร่วมนโยบายตามบทบาทหน้าที่ของกำลังพลแต่ละนายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละรายวิชา ตัวอย่างเช่น โรงเรียนนายเรือมีปัญหาด้านการขาดบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ เนื่องจากรูปแบบการจัดครูผู้สอนของกองทัพเรือ เป็นไปในลักษณะหมุนเวียนบุคลากรตามเหล่าสายวิทยาการเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่เป็น ครูผู้สอน ทำให้ไม่สามารถอยู่ในตำแหน่งอาจารย์ในลักษณะแบบยาวนานได้ (Long Term) การทำหน้าที่สอนจึงขาดความต่อเนื่องและขาดการสั่งสมประสบการณ์ ดังนั้น หากมีการบูรณาการครูผู้สอนทุกเหล่าทัพ โดยใช้ครูผู้สอนจากต่างเหล่าทัพที่มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาสนับสนุนร่วมกันได้ จะเป็นการแก้ไขปัญหาในส่วนนี้ และในประเด็นด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกร่วมกันนั้น หากหน่วยงานใดมีศักยภาพในด้านใด ก็สามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านนั้น เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ย่อมจะทำให้ทุกเหล่าทัพมีส่วนร่วมและไม่เป็นการพัฒนาในลักษณะต่างคนต่างทำ อีกทั้งยังเป็นการลดความซ้ำซ้อน รวมถึงลดค่าใช้จ่ายงบประมาณที่มากเกินไปเกินความจำเป็น และยังมีความเป็นไปได้ว่าผลลัพธ์ (Outcome) ของแต่ละหลักสูตรที่เกิดขึ้นนั้นจะมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บังคับบัญชาระดับสูง มีความเห็นเพิ่มเติมสรุปได้ว่า กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นหน่วยงานหลักด้านการศึกษาของกองทัพ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาประเทศผ่านระบบการศึกษาที่มีแนวคิดว่าการศึกษาไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในห้องเรียนเสมอไป ควรเกิดการบูรณาการระบบการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เปิดดำเนินการโดยกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ การกำหนดขอบเขตเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกันตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูง สามารถนำความรู้ในระดับต้นมาต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นได้ อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาหลักสูตร กล่าวคือเนื้อหาวิชาความรู้ในระดับหนึ่งจะต้องเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป แต่ทั้งนี้ทุกหลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องการสร้างคามั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การสร้างความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และการสร้างผู้นำพอเพียงด้วย ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้ต้องมีหลักนิยมการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อให้หน่วยที่เปิดหลักสูตรสามารถนำไปจัดหลักสูตรที่ชัดเจนรองรับได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาคุณภาพครูผู้สอนการประเมินครูผู้สอน ระบบการคัดเลือกผู้เข้ารับการศึกษา รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการเรียนการสอนยังคงขาดการบูรณาการร่วมกัน จึงต้องนำกระบวนการคิดแบบองค์รวมที่เรียกว่ากระบวนการคิด STAR STEMs มาปรับใช้กับระบบงานด้านการบริหารจัดการศึกษาของกองทัพ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วได้ให้ความสำคัญใน ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ (๒) การพัฒนาระบบการศึกษา และ (๓) การพัฒนาระบบการสนับสนุน

โดยสรุป สำหรับแนวทางการบูรณาการหลักสูตรของกองทัพไทยให้มีศักยภาพสามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เกิดเป็นองค์กรที่มีสมรรถภาพสูงต้องมีความเกี่ยวข้องในประเด็นการส่งเสริมให้มีงานวิจัยร่วมกันตั้งแต่ระดับแรกเข้า เมื่อเข้าสู่การเรียนในหลักสูตรระดับยุทธวิธีและยุทธการ ให้เพิ่มเติมการกำหนดกรอบและโครงสร้างของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมร่วมกัน การใช้ทรัพยากรตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญร่วมกัน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาคมอาจารย์ของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ สำหรับการเรียนในหลักสูตรระดับยุทธศาสตร์นั้น ควรให้การส่งเสริมในด้านการฝึกอบรมเป็นลำดับแรก และส่งเสริมให้มีงานวิจัยในหลักสูตรระดับยุทธศาสตร์ร่วมกัน ซึ่งผลลัพธ์ของการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่จะเกิดขึ้นนี้ ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการในภาพรวมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อน ลดการใช้จ่ายงบประมาณที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น และทำให้หลักสูตรที่เกิดขึ้นนั้นมีมาตรฐานใกล้เคียงกันได้ ส่งผลให้กำลังพลของกองทัพมีสมรรถนะที่พึงประสงค์ มีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในเป้าประสงค์ของหลักสูตรแต่ละระดับ สามารถตอบสนองแผนพัฒนาบุคลากรของกระทรวงกลาโหมและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในประเด็นของการยกระดับการจัดการศึกษาของกองทัพนั้น เนื่องด้วยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญ

ของการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับกองทัพในภาพรวม จึงมีแนวความคิดริเริ่มที่จะยกระดับหน่วยงาน การศึกษาด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงแบบองค์รวมภายในหน่วยขึ้นตรงของสถาบันวิชาการ ป้องกันประเทศให้ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น โดยผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ และผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานและบูรณาการ (Center of Enablement) การดำเนินงาน ของศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ที่จะจัดตั้งขึ้น โดยกำหนดให้ ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) มีภารกิจหลักในเรื่องของการสร้าง และพัฒนาองค์ความรู้ หลักการปฏิบัติ แนวความคิดด้านความมั่นคงทางทหารเพื่อการป้องกัน ประเทศ ประกอบด้วย ๑) ศูนย์ด้านยุทธศาสตร์ ๒) ศูนย์ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม ๓) ศูนย์ด้านการปฏิบัติการร่วม และ ๔) ศูนย์ด้านการปฏิบัติการข่าวสารและการสื่อสาร ทางยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ แนวทางการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศสามารถทำได้จากการปรับเปลี่ยน ภารกิจหรือมอบหมายงานที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยขึ้นตรงของสถาบันวิชาการป้องกัน ประเทศให้สามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ โดยไม่เปลี่ยนแปลงภารกิจของหน่วยเดิมมากนัก และสามารถดำเนินการได้ทันที โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) เน้นการให้การศึกษากระบวนการด้านความมั่นคงแบบองค์รวมทุกแขนง และการบริหารทรัพยากรของชาติในบริบทของความมั่นคงในทุกระดับ

(๒) วิทยาลัยเสนาธิการทหาร ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านการปฏิบัติการร่วม เน้นการให้ การศึกษาด้านการวางแผนร่วม/ผสม เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ด้านการวางแผนร่วม โดยประยุกต์แนวคิดจากการปฏิบัติการร่วม/ผสม โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำแนะนำ

(๓) ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านยุทธศาสตร์ เน้นการให้ การศึกษาหลักด้านองค์ความรู้ทางยุทธศาสตร์ และเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่เป็นคลังสมอง ทางด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศและของกองทัพ

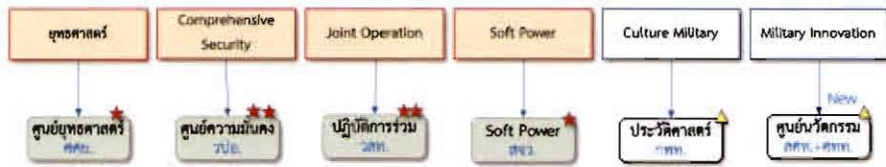
(๔) สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านการปฏิบัติการข่าวสาร และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เน้นการนำอำนาจอ่อน (Soft Power) ไปใช้ในการปฏิบัติการ ข่าวสารด้านความมั่นคง (Information Operation : IO) และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communication) โดยขยายขอบเขตการปฏิบัติการให้ครอบคลุมถึงภัยคุกคาม จากต่างประเทศ

นอกจากนี้ อาจมีการพัฒนาต่อยอดนำความคิดในการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยขึ้นตรงอื่น ๆ ของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อีกด้วย เช่น ศูนย์ด้านประวัติศาสตร์ทหาร ศูนย์ด้านนวัตกรรมทหาร ศูนย์ด้านการฝึกศึกษา ศูนย์ด้านภาษาต่างประเทศ

ทั้งนี้ องค์ประกอบเงื่อนไขที่สำคัญในการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ ประกอบด้วย (๑) การเป็นสถาบันหลัก (๒) การมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ (๓) การมีองค์ความรู้/ทักษะ

และ (๔) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สามารถใช้ประกอบการพิจารณา จัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศในเบื้องต้นได้ อย่างไรก็ตาม ต้องมีการพิจารณาความเป็นเลิศ ของแต่ละศูนย์ให้เกิดความชัดเจนด้วยเพราะบางหน่วยงานอาจมีภารกิจที่คล้ายคลึงกัน เช่น ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์และวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่มีองค์ความรู้ด้านยุทธศาสตร์ ทั้งสองหน่วย

Center of Excellent

องค์ประกอบที่สำคัญของ Excellent Center

	ยุทธศาสตร์ ศสย.	ความมั่นคงแบบองค์รวม วปอ.	การปฏิบัติการทางทหาร วปอ.	Soft Power สจว.
1. เป็นสถาบันหลักในด้าน...				
2. มีบุคลากรเชี่ยวชาญในด้าน...				
3. มีองค์ความรู้/ทักษะในด้าน...				
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ...				

แผนภาพที่ ๘ : มโนทัศน์ศูนย์แห่งความเป็นเลิศและองค์ประกอบสำคัญของศูนย์แห่งความเป็นเลิศ

โดยที่กองทัพมีความร่วมมือทางด้านการศึกษากับสาธารณรัฐประชาชนจีน มาอย่างยาวนาน กองทัพจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ป้องกันประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เพราะเป็นหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่จัดการด้านการศึกษา ฝึกอบรม และบัญชาการร่วมกันแห่งเดียวในสาธารณรัฐ ประชาชนจีน เป็นองค์กรสูงสุดในการบังคับบัญชา และจัดอยู่ในระดับเดียวกับมหาวิทยาลัย ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการทหารกลางของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ โครงสร้างหน่วยของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศของกองทัพ พบว่า หน่วยงานด้านการศึกษา ของทั้งสองแห่งมีความคล้ายคลึงกัน ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก จึงมีความเห็นร่วมกันว่า ควรมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับสูงของกองทัพหรือมหาวิทยาลัย ป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) ขึ้นในโอกาส ที่เหมาะสมต่อไป

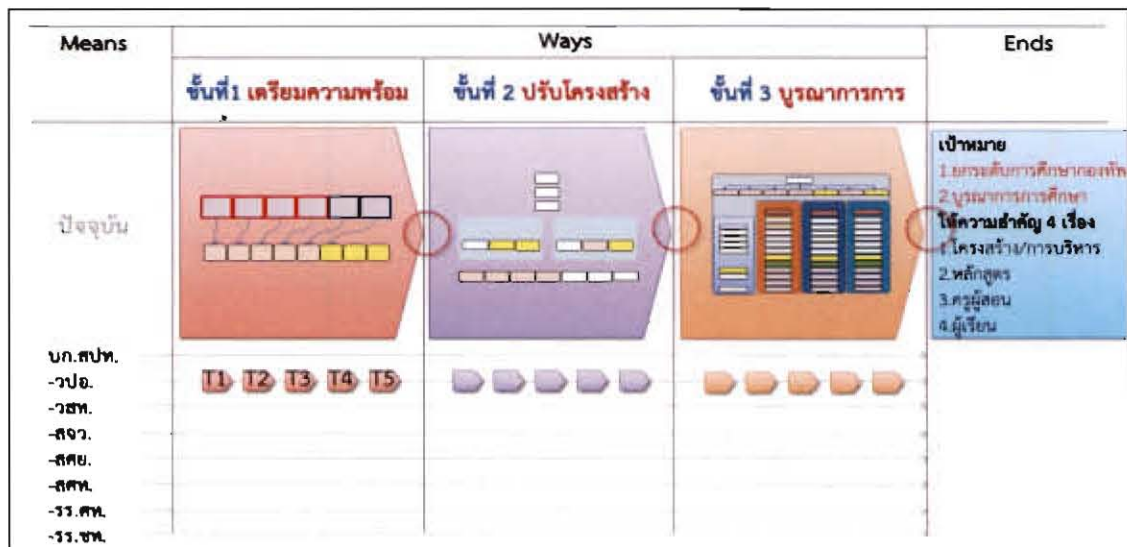
ทั้งนี้ ในการปรับเปลี่ยนให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นมหาวิทยาลัย ป้องกันประเทศด้านความมั่นคงนั้น จะต้องมีการบูรณาการตั้งแต่ระดับนโยบาย แผนงาน ผู้บริหาร และกำลังพลผู้ปฏิบัติให้เกิดความสอดคล้องกันทั้งระบบ โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อม ของทุกหน่วยจากการสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ถัดมาคือการปรับโครงสร้างโดยดำเนินการแยกส่วน หน่วยสำนักการศึกษาทหาร ออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ (๑) ส่วนสำนักการศึกษา และ (๒) ส่วนสำนักบริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ส่วนสำนักการศึกษา ประกอบด้วย กองการศึกษา และกองมาตรฐานการศึกษา มีศูนย์แห่งความเป็นเลิศขึ้นตรงต่อส่วนนี้ ได้แก่ ศูนย์ด้านภาษาต่างประเทศ และศูนย์การศึกษา

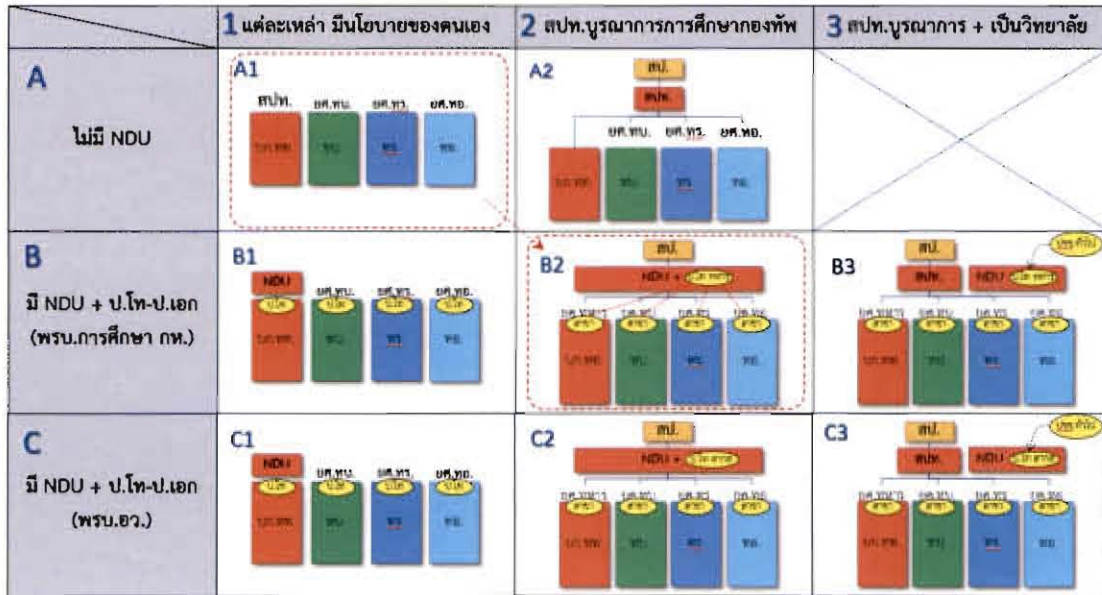
(๒) ส่วนสำนักบริหาร ประกอบด้วย กองนโยบายและแผน กองงบประมาณ/การเงิน และกองสนับสนุน/จัดหา มีศูนย์แห่งความเป็นเลิศขึ้นตรงต่อส่วนนี้ ได้แก่ ศูนย์ด้านประวัติศาสตร์ และศูนย์ด้านนวัตกรรม แผนกห้องสมุด

อย่างไรก็ตาม ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ นั้นจะต้องมีการนำไปหารือพิจารณาเพื่อให้ได้ความตกลงที่เป็นข้อยุติเสียก่อน ทั้งนี้ แนวทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้างจะต้องพิจารณาให้รอบคอบในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านนโยบาย ด้านกฎหมาย ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านระบบการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านรายได้ (ถ้ามี) หรือด้านอื่น ๆ โดยคำนึงถึงภารกิจของหน่วยงาน/กองงาน การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีด้านการศึกษา ความพร้อมของบุคลากรหรือจำนวนบุคลากรด้านการศึกษา และการสร้างการรับรู้ให้แก่หน่วยงาน อีกทั้งกระบวนการเปลี่ยนผ่านตามขั้นตอนต่าง ๆ นี้ ต้องอาศัยกระบวนการสัมมนา จัดทำแผนร่วมกับผู้บังคับบัญชา สอบถามความคิดเห็น และพิจารณาร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การอนุมัติ การสร้างความรับรู้ และการปฏิบัติร่วมกันของทุกหน่วย

แผนภาพที่ ๙ : แนวความคิดขั้นตอนการปรับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศให้เป็นมหาวิทยาลัย
ป้องกันประเทศ

จากการพิจารณารูปแบบโครงสร้างการบูรณาการงานด้านการศึกษาของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศร่วมกับเหล่าทัพเพื่อก้าวไปสู่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) และการประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกของกองทัพผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้พิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงสร้างการบูรณาการที่มีการเชื่อมโยงร่วมกันดังกล่าว สรุปได้ ๘ แนวทางตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๐ : รูปแบบโครงสร้างการบูรณาการงานด้านการศึกษาที่พึงประสงค์ของหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพไทย

(๑) โครงสร้างรูปแบบ A คือ ไม่มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

(๑.๑) รูปแบบ A1 เป็นรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน เหล่าทัพมีนโยบายการศึกษาและกำกับดูแลหลักสูตรการฝึก/ศึกษาตามอัตลักษณ์ของตนเอง จะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินการกันอย่างแยกส่วน

(๑.๒) รูปแบบ A2 เป็นรูปแบบสถาบันวิชาการป้องกันประเทศแบบบูรณาการการศึกษาร่วมกับเหล่าทัพ โดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นส่วนประสานความร่วมมือด้านการศึกษาอีกชั้นหนึ่งก่อนเสนอนโยบายไปยังกระทรวงกลาโหม

(๒) โครงสร้างรูปแบบ B คือ มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) และให้การประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกเองได้ โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาของกระทรวงกลาโหม แบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้

(๒.๑) รูปแบบ B1 เป็นรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนสถาบันวิชาการป้องกันประเทศให้เป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) โดยให้สามารถประสิทธิ์ประสาท

ปริญญาโทและปริญญาเอกได้เองในกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพยังคงดำเนินงานด้านนโยบายการศึกษาและกำกับดูแลหลักสูตรการฝึก/ศึกษาตามอัตลักษณ์ของตนเองเช่นเดิม

(๒.๒) รูปแบบ B2 เป็นรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนสถาบันวิชาการป้องกันประเทศให้เป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) โดยให้เกิดการบูรณาการการศึกษา ร่วมกับเหล่าทัพในการทำหน้าที่เป็นส่วนประสานความร่วมมือหลักทางการศึกษาระดับสูงของกองทัพที่รองรับนโยบายจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม สามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้เองโดยใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ให้เป็นหน้าที่ของเหล่าทัพ โดยกำหนดเฉพาะสาขาวิชาด้านความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพโดยตรงเท่านั้น

(๒.๓) รูปแบบ B3 เป็นรูปแบบที่ให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศบูรณาการการศึกษาร่วมกับเหล่าทัพในการทำหน้าที่เป็นส่วนประสานความร่วมมือหลักทางการศึกษาที่รองรับนโยบายจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และแยกส่วนหนึ่งออกมาเป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) ซึ่งเปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยที่สามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้เอง โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ให้เป็นหน้าที่ของเหล่าทัพ โดยกำหนดเฉพาะสาขาวิชาด้านความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพโดยตรง และให้พลเรือนสามารถเข้ารับการศึกษาในสาขาวิชาที่เปิดสอนได้ด้วย

(๓) โครงสร้างรูปแบบ C คือ ให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) และสามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกเองได้ โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษา แบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้

(๓.๑) รูปแบบ C1 เป็นรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนสถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) โดยให้สามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้เองในกองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพยังคงดำเนินงานด้านนโยบายการศึกษาและกำกับดูแลหลักสูตรการฝึก/ศึกษาตามอัตลักษณ์ของตนเองเช่นเดิม

(๓.๒) รูปแบบ C2 เป็นรูปแบบที่ปรับเปลี่ยนสถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) โดยให้เกิดการบูรณาการการศึกษาร่วมกับเหล่าทัพในการทำหน้าที่เป็นส่วนประสานความร่วมมือหลักทางการศึกษาระดับสูงของกองทัพที่รองรับนโยบายจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม สามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้เอง โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษา ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ให้เป็นหน้าที่ของเหล่าทัพ โดยกำหนดเฉพาะสาขาวิชาด้านความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพโดยตรงเท่านั้น

(๓.๓) รูปแบบ C3 เป็นรูปแบบที่ให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศบูรณาการการศึกษาร่วมกับเหล่าทัพในการทำหน้าที่เป็นส่วนประสานความร่วมมือหลักทางการศึกษาที่รองรับนโยบายจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และแยกส่วนหนึ่งออกมาเป็น

มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (NDU) ซึ่งเปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยที่สามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้เอง โดยใช้กฎหมายว่าด้วยการอุดมศึกษา ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ให้เป็นหน้าที่ของเหล่าทัพ โดยกำหนดเฉพาะสาขาวิชาด้านความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพโดยตรง และให้พลเรือนสามารถเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนได้ด้วย

โดยสรุป จากการสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของกองทัพไทยในปัจจุบัน ปรากฏความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า เห็นควรปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ โดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศควรบูรณาการการศึกษาร่วมกับทุกเหล่าทัพ เพราะในปัจจุบันสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคงมีหลายรูปแบบ กองทัพจึงต้องมีความพร้อมเผชิญเหตุและรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงซึ่งอำนาจทางทหาร เรียกว่า “โดเมน” ประกอบด้วย (๑) พื้นที่ปฏิบัติการบนดิน (Land Domain) (๒) พื้นที่ปฏิบัติการในน้ำ (Sea Domain) (๓) พื้นที่ปฏิบัติการในอากาศ (Air Domain) (๔) พื้นที่ปฏิบัติการบนห้วงอวกาศ (Space Domain) และ (๕) พื้นที่ปฏิบัติการด้านไซเบอร์โดเมน (Cyber Domain) และด้วยเหตุที่กองทัพมีโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาที่เป็นอิสระ ขาดความเชื่อมโยงระหว่างเหล่าทัพ กำลังพลจึงมีความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์และการปฏิบัติการของเหล่าทัพอื่นที่มีความแตกต่างกันในลักษณะที่จำกัด ซึ่งส่งผลให้กำลังพลของแต่ละเหล่าทัพมีหลักคิดและมุมมองบทบาทความมั่นคงของที่แตกต่างกันไปด้วย

สำหรับประเด็นที่ว่า โครงสร้างการบูรณาการงานด้านการศึกษาที่พึงประสงค์ของหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพควรเป็นไปในแนวทางใดนั้น ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก มีความเห็นว่า รูปแบบตามโครงสร้าง B2 มีความเป็นไปได้มากกว่ารูปแบบและโครงสร้างอื่น ๆ เพราะเป็นโครงสร้างที่จัดให้หน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพบูรณาการการศึกษาระหว่างสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กรมยุทธศึกษาทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารเรือ และกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ด้วยการยกระดับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศให้เป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) ทำหน้าที่เป็นส่วนประสานความร่วมมือหลักทางการศึกษาระดับสูงของกองทัพที่รองรับนโยบายจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เพื่อวางแผน กำกับดูแล อำนวยการ ประสานงานเกี่ยวกับงานการศึกษาและการฝึกอบรมของกองทัพ จัดทำต้นแบบองค์ความรู้ด้านความมั่นคงระดับสูงของกระทรวงกลาโหม กำหนดมาตรฐาน หลักนิยม ศูนย์แห่งความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ และกำหนดเป้าหมายให้กับกำลังพลในระดับยุทธการและยุทธศาสตร์ รองรับต่อความต้องการของกองทัพทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง มีภารกิจหลักในการออกนโยบาย แผนงาน และกำหนดกรอบแนวทางให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งในกระทรวงกลาโหมนำไปปฏิบัติ โดยมีสภาการศึกษาวิชาการทหาร กระทรวงกลาโหม เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ

ตามนโยบายที่เสนอ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงภารกิจในฐานะหน่วยจัดการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทยด้วย กล่าวคือ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศจะมีภารกิจทั้งการเป็นฝ่ายอำนวยการของกระทรวงกลาโหมและเป็นฝ่ายปฏิบัติของกองบัญชาการกองทัพไทยด้วย นอกจากนี้ ควรจะต้องมีการเทียบเคียงการจัดการศึกษาวิชาพื้นฐานในแนวระดับเดียวกันบางส่วน ให้มีการจัดการเรียนการสอนหรือบูรณาการร่วมกัน ในส่วนของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และบุคลากร/อาจารย์ ตลอดจนการต่อยอดสู่การจัดการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโทของกระทรวงกลาโหมในอนาคต ซึ่งจะเป็นยกระดับการศึกษาของกองทัพให้เทียบเท่ากับสถาบันอุดมศึกษาของพลเรือนได้ แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดนโยบายและการแบ่งอำนาจสายการบังคับบัญชาอาจมีข้อจำกัดในบางประการ

สำหรับในเรื่องของการยกระดับการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกของกองทัพนั้น เป็นแนวคิดที่มีความมุ่งหมายให้เกิดการต่อยอดและขยายผลการศึกษาของกองทัพให้สามารถเพิ่มพูนศักยภาพของกำลังพลของกองทัพในระยะยาว โดยมีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีมารองรับ ซึ่งนอกเหนือไปจากการพัฒนาบุคลากรของกองทัพแล้วยังเป็นการขยายผลไปสู่การสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง การป้องกันประเทศ และการทหารในการผลิตและเผยแพร่องค์ความรู้ ผลงานวิชาการให้เป็นที่ยอมรับจากภายนอก ซึ่งในประเด็นนี้ จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า หากกองทัพสามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้เองแล้ว จะทำให้กองทัพสามารถผลิตและสร้างคนในระดับยุทธศาสตร์ในสาขาวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพโดยตรง จึงเป็นสิ่งที่ควรต้องดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรม แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการดำเนินการ ได้แก่ (๑) การจัดสรรและการบริหารจัดการงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเปิดหลักสูตร (๒) ความพร้อมของบุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ในการสอน และความพร้อมของระบบการบริหารจัดการหลักสูตร รวมไปถึงความพร้อมของทรัพยากรทางด้านสถานที่และสื่อการเรียนการสอน (๓) การดึงดูดกลุ่มผู้เรียนของหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเพราะอาจมีคู่แข่งในสาขาวิชาการที่คล้ายกัน เช่น รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารรัฐกิจ หรือรัฐศาสตร์ (๔) การสร้างมาตรฐานเพื่อให้ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

นอกจากนี้ จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะซึ่งเป็นการระดมความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญจากทั้งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมและกองบัญชาการกองทัพไทย สามารถสรุปแนวทางการยกระดับการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกของกองทัพได้เป็น ๓ แนวทาง รวมทั้งข้อดีข้อเสียของแต่ละแนวทางได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๑ : เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียแนวคิดการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก

แนวทางที่ ๑ การจัดหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอกร่วมกับมหาวิทยาลัยภายนอก ซึ่งถึงแม้ว่าแนวทางที่ ๑ นี้จะมีข้อดีเนื่องจากสามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และมหาวิทยาลัยภายนอกก็มีความเชี่ยวชาญในการจัดหลักสูตร มีระบบการบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน อีกทั้งยังมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาที่ครบถ้วนอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นแนวทางที่ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยเพราะอาจมีปัญหาด้านการประสานแนวคิด การออกแบบหลักสูตรและเนื้อหาวิชา

แนวทางที่ ๒ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศดำเนินการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศสามารถดำเนินการจัดหลักสูตรและประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกได้ ซึ่งแนวทางที่ ๒ นี้สามารถดำเนินการได้โดยใช้เวลาไม่นานเท่าใดนัก ประกอบกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศก็เป็นหน่วยที่มีความพร้อมในเรื่องขององค์ความรู้ด้านความมั่นคงที่หลากหลายสาขา อีกทั้งยังมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งในระดับเหล่าทัพ และสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาออกสังกัดกระทรวงกลาโหม จึงสามารถแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่นี้ในการจัดหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกต่อไป

อย่างไรก็ตาม แนวทางที่ ๒ นี้มีข้อที่ควรพิจารณาคือ เนื่องจากการประกาศใช้หลักสูตรมีขั้นตอนทางกฎหมายหลายประการ อีกทั้งจะต้องมีเตรียมความพร้อมและปรับระบบ (ทั้งกำลังพล ภารกิจ สถานที่ และอื่น ๆ) รวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศเพื่อรองรับต่อการจัดหลักสูตร ซึ่งทำให้การเปิดหลักสูตรมีความล่าช้าและมีข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติ รวมทั้งยังไม่ทำให้เกิดการบูรณาการในภาพรวมของกองทัพ

ตลอดจนยังไม่สามารถที่จะนำศักยภาพความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ของแต่ละเหล่าทัพมาใช้ในการจัดหลักสูตรได้

แนวทางที่ ๓ ให้มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) ดำเนินการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งแนวทางนี้จะต้องมีการจัดทำกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับการจัดตั้งหน่วยงาน การกำหนดหน้าที่และอำนาจ รวมทั้งการมีสิทธิที่จะประสิทธิ์ประสาทปริญญา รวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และการปรับบุคลากรที่มีอยู่ให้เข้ามารับภารกิจใหม่ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร แต่หากสามารถดำเนินการให้สำเร็จได้ กองทัพจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบงานด้านการผลิต การบูรณาการ การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความมั่นคงและการประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทและปริญญาเอกในระดับยุทธศาสตร์โดยเฉพาะเป็นการส่งเสริมบทบาทความน่าเชื่อถือของกองทัพและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพต่อวิชาการด้านความมั่นคงในระดับประเทศและระดับสากล

สำหรับประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม สรุปได้ว่า จำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ และสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไปคือการบูรณาการหลักสูตรร่วมกัน เพื่อเป้าประสงค์คือให้ได้กำลังพลที่มีสมรรถนะตามที่พึงประสงค์และมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายของการพัฒนากำลังพลร่วมในระดับกองทัพ จึงต้องมีการยกระดับองค์ความรู้ด้านความมั่นคงในทุกมิติให้สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และสอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าบางหลักสูตรสามารถบูรรวมกันได้ โดยให้กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นหน่วยที่ควบคุมงบประมาณทั้งหมด จากนั้นจึงให้มีการจัดสรรงบประมาณไปตามหลักสูตรของเหล่าทัพ เพื่อควบคุมให้หลักสูตรที่เป็นระดับเดียวกันมีมาตรฐานเดียวกัน โดยการนำหลักสูตรจากต่างประเทศมาพิจารณาเทียบเคียง

ในส่วนของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) นั้น เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างหน่วยกับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศแล้ว พบว่า สามารถปรับสถาบันวิชาการป้องกันประเทศไปสู่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคงได้ โดยเริ่มต้นจากการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศขึ้นมาเสียก่อน เน้นการสร้างผู้เชี่ยวชาญ พัฒนาองค์ความรู้ด้านความมั่นคง และสร้างตำแหน่งงานเพื่อรองรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สามารถมีแนวทางรับราชการเป็นการเฉพาะ เพื่อให้กลุ่มบุคลากรเหล่านี้สามารถแสดงความคิดเห็นทางวิชาการได้ในสื่อสาธารณะ และมีผลงานวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศ โดยมีแนวคิดในการพัฒนาประสบการณ์ครูผู้สอนด้วยการจัดครูผู้สอนไปทัศนศึกษา จัดกิจกรรมวิชาการ และการแลกเปลี่ยนในสายงานวิชาการทั้งจากภายในและภายนอกกองทัพ ทั้งนี้ จะต้องให้ความสำคัญกับการหมุนตำแหน่งหน้าที่ครูผู้สอน เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้และประสบการณ์ของครูผู้สอนให้ครอบคลุมในด้านการฝึกศึกษา ซึ่งหมายถึงการจัดให้มี

การหมุนเวียนตำแหน่งจากหน่วยการศึกษา ไปยังหน่วยปฏิบัติ และไปยังหน่วยระดับนโยบาย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้แนวทางที่ ๓ นี้จะมีความเป็นไปได้ยากกว่าแนวทางอื่น แต่หากสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ ก็ย่อมจะทำให้เกิดการพัฒนานที่เป็นประโยชน์สูงสุดของกองทัพ และประเทศชาติต่อไป

โดยสรุป การยกระดับการจัดการศึกษาของกองทัพให้มีเป้าหมายในการเตรียมพร้อม เผชิญเหตุและรับมือกับภัยคุกคามด้านการทหารทั้งในพื้นที่ปฏิบัติการบนดิน น้ำ อากาศ ห้วงอวกาศ และไซเบอร์โดเมนได้ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาประสานวิทยการด้านความมั่นคงแบบองค์รวม การวิจัยทางยุทธศาสตร์ และวิทยาการทางทหารตั้งแต่ระดับแรกเข้าจนถึงระดับสูง ให้มีประสิทธิภาพในทุกภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สถาบันวิชาการป้องกันประเทศจึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีความเหมาะสมในการบูรณาการการศึกษา ร่วมกับทุกเหล่าทัพ โดยเริ่มต้นจากการจัดตั้ง ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ในส่วนราชการของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศทั้ง ๗ ส่วน ได้แก่ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยเสนาธิการทหาร ศูนย์ศึกษา ยุทธศาสตร์ สถาบันจิตวิทยาแห่งความมั่นคง โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนช่างฝีมือทหาร และสำนักการศึกษาทหาร โดยไม่เปลี่ยนแปลงภารกิจของหน่วยเดิมมากนัก เพียงแต่ปรับภารกิจ หรือมอบหมายงานให้ตอบสนองต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้ครอบคลุมในทุกพลังอำนาจของชาติ

สำหรับแนวคิดการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกของกองทัพนั้น ควรดำเนินการให้เกิดขึ้นในเวลาต่อมา ซึ่งจะเป็นยกระดับการศึกษาของกองทัพให้เทียบเท่าสถาบันอุดมศึกษา ภายนอกได้ และถึงแม้ว่าจะมีข้อพิจารณาด้านกฎหมายในหลายขั้นตอน รวมทั้งการกำหนด นโยบายและอำนาจสายการบังคับบัญชาอาจมีข้อจำกัดบางประการ รวมถึงการเตรียมความพร้อม และปรับระบบ (กำลังพล ภารกิจ สถานที่ และอื่น ๆ) แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดในการพัฒนา กำลังพลของกองทัพก็เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ และขยายผล ไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง การป้องกันประเทศ และการทหาร ในการผลิตและเผยแพร่องค์ความรู้ สร้างผลงานวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพ อันจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพ ความเชื่อมั่น ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและมิตรประเทศ

๔.๓ ผลการศึกษาในหัวข้อบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่

ในปัจจุบัน

การศึกษาในหัวข้อบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ หัวข้อ ได้แก่ ๑) บทบาทของครูผู้สอนของกองทัพ และ ๒) บทบาทของผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

๔.๓.๑ บทบาทของครูผู้สอนของกองทัพ

ครูผู้สอนของกองทัพ หมายถึง ข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนและฝึกศึกษา ให้กับกำลังพลของกองทัพและบรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ

ผลการศึกษาจากการทบทวนเอกสาร

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูผู้สอนของกองทัพที่มีอยู่ ในปัจจุบัน สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

(๑) การจัดการศึกษาของกระทรวงกลาโหมได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดไว้ว่า กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐอาจจัดการศึกษาเฉพาะทาง ตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐาน การศึกษาของชาติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และโดยที่ กระทรวงกลาโหมได้เล็งเห็นความสำคัญของข้าราชการที่ทำหน้าที่สอน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ในการจัดการศึกษาของกองทัพ และเพื่อพัฒนากำลังพลทุก ๆ ระดับ จึงได้ดำเนินการแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มตำแหน่งวิทยฐานะ ค่าตอบแทนข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน เพื่อดึงดูดคนเก่งและคนดีเข้าสู่ระบบการศึกษา และรักษาข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนให้อยู่ในตำแหน่งอย่างมีเกียรติยศศักดิ์ศรี เหมาะสมกับ การเป็น “ครู” ซึ่งเป็นการยกระดับมาตรฐานครูผู้สอนของกองทัพ^{๒๒}

นอกจากนี้ ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการกำหนดวิทยฐานะ สำหรับข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน พ.ศ. ๒๕๖๑^{๒๓} ข้อบังคับที่ ๓.๓ - ๓.๗ ยังได้มีข้อกำหนด ไว้ว่า (๓.๓) กำหนดให้สถานศึกษาของกระทรวงกลาโหม หมายถึง สถาบันการศึกษา โรงเรียนทหาร และหน่วยทหารทุกระดับในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่มีภารกิจหลักในด้านการจัดการเรียน การสอนฝึก ศึกษา ตามหลักสูตรที่ส่วนราชการกำหนด (๓.๔) “ตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ” หมายความว่า ตำแหน่งในสถานศึกษาของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่หลักในการสอน

^{๒๒} สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย. (๒๕๖๒). การประเมินข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน เพื่อให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ.

^{๒๓} (สำเนา) ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการกำหนดวิทยฐานะสำหรับข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน พ.ศ. ๒๕๖๑. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://ndsi.rtarf.mi.th/ndsi_mhad/Data/academic/rules61.pdf. [๒๕๖๕. กันยายน ๑๒]

ฝึก ศึกษา ตามหลักสูตรที่ส่วนราชการกำหนดซึ่งมิใช่ตำแหน่งประเภทวิชาการ ไม่ว่าจะเรียกชื่อ ตำแหน่งว่าอย่างไร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด (๓.๕) “ข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน” หมายความว่า ข้าราชการทหารที่บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะและทำหน้าที่ครูทหาร หรือครูวิชาการ (๓.๖) “ครูทหาร” หมายความว่า ข้าราชการทหารซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอน ฝึก ศึกษา วิชาความรู้ความชำนาญการทางทหารหรือวิชาการอื่นที่สนับสนุนการปฏิบัติการ ทางทหาร (๓.๗) “ครูวิชาการ” หมายความว่า ข้าราชการทหารซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอน ฝึก ศึกษา วิชาสามัญ วิชาพลศึกษา และวิชาอื่นซึ่งมิใช่วิชาความรู้ความชำนาญการทางทหาร หรือวิชาการอื่นที่สนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร และในข้อบังคับที่ ๑๕ วิทยฐานะข้าราชการทหาร ที่ทำหน้าที่สอนมีดังต่อไปนี้ (๑๕.๑) ครูชำนาญการต้น (๑๕.๒) ครูชำนาญการ (๑๕.๓) ครูชำนาญการพิเศษ (๑๕.๔) ครูเชี่ยวชาญ (๑๕.๕) ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ ของคณะกรรมการบริหารข้าราชการทหารในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ รวมทั้ง แนวทางต่าง ๆ สำหรับการขอวิทยฐานะของข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนและบุคลากร ทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม วิธีการประเมินวิทยฐานะ มาตรฐานการเป็นผู้สอน และผู้ช่วยสอน รวมทั้งภาระงานของข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน โดยมีกองวิทยฐานะทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นหน่วยรับผิดชอบ

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๖๑^{๖๔} กำหนดบัญชีอัตราเงินประจำตำแหน่งข้าราชการทหาร ๕. ประเภทวิทยฐานะ ได้แก่ ระดับ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ ๑๕,๖๐๐ /๑๓,๐๐๐ บาท ระดับครูเชี่ยวชาญ ๙,๙๐๐ บาท ระดับ ครูชำนาญการพิเศษ ๕,๖๐๐ บาท ระดับครูชำนาญการ ๓,๕๐๐ บาท ระดับครูชำนาญการต้น ๒,๕๐๐ บาท ทั้งนี้ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้ทำหน้าที่สอนในสถาบันการศึกษา ของกองทัพที่มีตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ มีการพัฒนาตัวเองให้มีสมรรถนะในการสอน และมีการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีมาตรฐาน

(๒) สำหรับแนวทางการพัฒนาครูผู้สอน พบว่า ในปัจจุบันการพัฒนาครูผู้สอน ของกองทัพมีอยู่ ๓ แนวทางด้วยกัน ได้แก่ ๑) การพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิทยฐานะ ๒) การพัฒนา ครูผู้สอนให้มีตำแหน่งทางวิชาการ และ ๓) การบูรณาการครูผู้สอน

(๒.๑) การพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิทยฐานะมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ข้าราชการทหารที่บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะและมีคุณสมบัติ ตามหลักเกณฑ์ ต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรข้าราชการที่ทำหน้าที่สอนวิชาชีพครู (ระยะเวลา ๑๐ สัปดาห์) หรือหลักสูตรเทียบเท่า เช่น หลักสูตรครูทหาร ซึ่งดำเนินการโดย กวท. กองบัญชาการกองทัพไทย และกรมยุทธศึกษาเหล่าทัพ

^{๖๔} พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒๕๖๑,๒๖ มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๔ ก หน้า ๓

๒) เมื่อครูผู้สอนมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สามารถขอหนังสือรับรองมาตรฐานการสอนและผ่านการประเมินข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะโดยคณะกรรมการจากสถาบันการศึกษา

๓) สถาบันการศึกษาของกองทัพดำเนินการวางแผนพัฒนาครูผู้สอนตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนมีคุณสมบัติและสรรณะภาระงาน และตำแหน่งวิทยฐานะ

๔) การประเมินให้มีวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะมีองค์ประกอบ ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านที่ ๑ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ด้านที่ ๒ ความรู้ความสามารถ และด้านที่ ๓ ผลการปฏิบัติงาน

ปัจจุบันมีจำนวนสถานภาพของข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีวิทยฐานะ ตามรายละเอียดดังนี้

ส่วนราชการ	อัตราตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ	มีหนังสือรับรองมาตรฐานการเป็นผู้สอน	มีวิทยฐานะครูชำนาญการต้น	มีวิทยฐานะครูชำนาญการ	มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	รวมผู้มีวิทยฐานะ
บก.ทท.	๓๗๖	๒๒๘	๒๒	๗๔	๑๙	๑๑๕
ทบ.	๕,๐๖๕	๑,๗๙๑	๑๐๓	๒๓๐	๓	๓๓๖
ทร.	๑,๐๓๕	๖๙๔	๓๗	๕๙	๑	๙๗
ทอ.	๖๗๔	๘๕	๔	๑๒	๑	๑๗
รวม	๗,๑๕๐	๒,๗๙๘	๑๖๖	๓๗๕	๒๔	๕๖๕

แผนภาพที่ ๑๒ : แสดงสถานะภาพของข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนประเภทวิทยฐานะ (ที่มา รายงานการประชุม ออกทส.ครั้งที่ ๔/๖๕ ลงวันที่ ๓๑ ส.ค.๒๕๖๕)

จากตารางข้างต้น พบว่ากองทัพบกเป็นส่วนราชการที่มีอัตราตำแหน่งประเภทวิทยฐานะและผู้มีวิทยฐานะมากที่สุด (อัตราตำแหน่ง ๕,๐๖๕ อัตรา และผู้มีวิทยฐานะ ๓๓๖ นาย) ส่วนราชการที่มีผู้มีวิทยฐานะรองลงมาคือกองบัญชาการกองทัพไทย (๑๑๕ นาย) กองทัพเรือ (๙๗ นาย) และกองทัพอากาศ (๑๗ นาย) รวม ๕๖๕ นาย จากจำนวนผู้มีหนังสือรับรองมาตรฐานเป็นผู้สอนทั้งสิ้น ๒,๗๙๘ นาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเร่งการพัฒนาครูผู้สอนให้ได้รับการประเมินตามวิทยฐานะ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการสอนให้กับข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนอย่างเป็นระบบต่อไป

(๒.๒) การพัฒนาครูผู้สอนให้มีตำแหน่งทางวิชาการ มีหลักเกณฑ์และแนวทางในการขอตำแหน่งทางวิชาการให้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์

สถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๑^{๖๕} โดยสถาบันการศึกษากระทรวงกลาโหม หมายถึง สถาบัน วิทยาลัย โรงเรียน หรือสถาบันอื่นในสังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ให้การศึกษา หรือจัดการศึกษาในระดับปริญญา ส่วนหลักเกณฑ์เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๔^{๖๖} ซึ่งในปัจจุบัน สถาบันการศึกษาของกระทรวงกลาโหมที่ครูผู้สอนสามารถขอตำแหน่งทางวิชาการได้ ได้แก่ โรงเรียนเหล่าทัพ (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ นวมินทราชดิยาธิราช) วิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ (วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ) และวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า ทั้งนี้ ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดในข้อบังคับที่อ้างถึงข้างต้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอน มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีสมรรถนะในการสอน มีตำแหน่งวิชาการรองรับความรู้ ความสามารถ และมีเงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่งตามพระราชกฤษฎีกาการได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑^{๖๗} ในอัตราดังต่อไปนี้ (๑) ศาสตราจารย์ ได้รับ ๑๓,๐๐๐/๑๕,๖๐๐ บาทต่อเดือน (๒) รองศาสตราจารย์ ได้รับ ๕,๖๐๐/ ๙,๙๐๐ บาทต่อเดือน (๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ได้รับ ๓,๕๐๐/๕,๖๐๐ บาทต่อเดือน

(๒.๓) การบูรณาการครูผู้สอน ดำเนินการโดยกรมยุทธศึกษาทหารเรือ ที่เริ่มจากการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาาระดับยุทธวิธี (หลักสูตรชั้นนายพัน) ในโรงเรียนนายทหารชั้นต้น หรือระดับยุทธการในโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และระดับยุทธศาสตร์ ในวิทยาลัยการทัพเรือ โดยพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตรหมวดวิชาที่มีเนื้อหาหลักเหมือนกัน ทำให้สามารถจัดหลักสูตรได้โดยไม่มีเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกัน นำไปสู่การบูรณาการครูผู้สอนให้สามารถสอนได้ในทุกโรงเรียนที่มีหลักสูตรวิชาแกนกลางเหมือนกัน พร้อมทั้งบรรจุครูผู้สอนให้มารวมศูนย์ เป็นโครงสร้างหนึ่งในกรมยุทธศึกษาทหารเรือ เรียกว่า ฝ่ายวิชาการ มีทั้งหมด ๖ กอง ได้แก่ กองวิชายุทธศาสตร์ กองวิชาเสนาธิการกิจ กองวิชาวิศวกรรม กองวิชาการความมั่นคง และวิชาพิเศษ กองวิชาสงครามทางเรือและวิชาทหาร และกองเอกสารวิจัย มีหัวหน้าฝ่ายวิชาการ อัตรารับรองตรี และผู้อำนวยการกองวิชา อัตรานาวาเอก (พิเศษ) มีอัตราครุประมาณ ๔๐ อัตรา ซึ่งหน่วยงานนี้มีหน้าที่สนับสนุนการสอนให้กับสถาบันการศึกษาของกองทัพเรือตามที่ร้องขอ ซึ่งเป็นผลดีต่อองค์กรเพราะมีการใช้ทรัพยากร (ครูผู้สอน) ร่วมกัน โดยข้าราชการที่จะเข้าสู่ตำแหน่งต้องจบโรงเรียนเสนาธิการหรือเทียบเท่า และมียศนาวาโทขึ้นไป ซึ่งครูที่บรรจุในตำแหน่ง

^{๖๕} (สำเนา) ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๑.

^{๖๖} ประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๔ (๒๕๖๕, ๗ มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๙ ตอนพิเศษ ๔๖ ๗ มกราคม ๒๕๖๕ หน้า ๒๖-๓๓

^{๖๗} พระราชกฤษฎีกาการได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑, ๒๗ มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๙ ก หน้า ๖๔-๖๖

ประเภทวิทยฐานะนั้นสามารถขอหนังสือรับรองมาตรฐานและเข้าสู่กระบวนการประเมินวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะได้ตามลำดับมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถกลับเข้าสู่ตำแหน่งบริหารได้ถ้าหากมีตำแหน่งที่เหมาะสมกับความสามารถ

ระบบการพัฒนาครูผู้สอนและการได้มาซึ่งครูผู้สอนที่มีคุณภาพ และมีความสามารถนั้น ยังมีระเบียบให้บุคลากรของทหารเรือที่ไปศึกษาต่อหลักสูตรต่างประเทศ เช่น หลักสูตรเสนาธิการทหาร หรือหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือต่างประเทศต้องกลับมาขอใช้ทุนที่ฝ่ายการศึกษา กรมยุทธศึกษาทหารเรือ เท่ากับจำนวนปีของการขอใช้ทุนตามระเบียบของกองทัพซึ่งแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนแบบรวมศูนย์นี้ นอกจากจะมีผลดีด้านการพัฒนาครูผู้สอนแล้ว ยังมีผลดีในเรื่องของการบริหารครูผู้สอนให้สามารถใช้ทรัพยากร (ครูผู้สอน) ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาครูผู้สอนได้ ดังนี้

(๑) การพัฒนาครูผู้สอนระดับกลุ่ม/ทีม มีวิธีการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑.๑) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการฝึกครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) ประสบการณ์ของการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และการร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันและการถอดบทเรียน เป็นการจัดการกลุ่มการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทำงานจริงของครูผู้สอน และการเปิดใจกับเพื่อนครูผู้สอนด้วยกัน เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการในการพัฒนาครูผู้สอนที่ได้ผลดีที่สุดวิธีหนึ่ง เพื่อให้ครูผู้สอนมีทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

(๑.๒) การพัฒนาประสบการณ์ให้กับครูผู้สอนเป็นกลุ่ม การฝึกอบรม (Training) ประกอบด้วย เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การระดมสมอง การวิเคราะห์ กรณีตัวอย่าง เทคนิค บทบาทสมมุติ เกมการศึกษา การเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม การศึกษาดูงานภาคสนาม (Field Trip) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ตรงให้กับครูผู้สอน การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Meeting) การประชุมทางวิชาการ (Conference) และการนำเสนอผลงานทางวิชาการในเวทีต่าง ๆ

(๒) การพัฒนาครูผู้สอนระดับบุคคล มีวิธีการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(๒.๑) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (On the Job Training) เป็นวิธีการพัฒนาในขณะปฏิบัติงาน โดยการมอบหมายงานให้ช่วยทำงานหรือมอบหมายงานให้ทำเป็นโครงการ การพัฒนาลักษณะนี้ ผู้สอนงาน (Superior Coach) จะเลือกสรรกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้ฝึกปฏิบัติ

(๒.๒) การพัฒนาครูผู้สอนด้วยการสอนงานและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เป็นการพัฒนาคด้วยวิธีการสอนงานเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by Doing) ภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า โดยมีระบบพี่เลี้ยงคอยสอนงาน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เหมาะสำหรับผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยหรือเพิ่งเข้าปฏิบัติงานใหม่

(๒.๓) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) การพัฒนาวิธีนี้ทำโดยหมุนเวียนการปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้รอบรู้งานและมีประสบการณ์ในการทำงานหลากหลายหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถในการสอน ซึ่งเป็นวิธีในการพัฒนาครูผู้สอนที่องค์กรสามารถดำเนินการจัดประสบการณ์ในการทำงานในหน่วยปฏิบัติ หน่วยงานด้านการศึกษา หน่วยงานระดับนโยบาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในงานในหลาย ๆ ประสบการณ์ อันจะทำให้เกิดองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี ปฏิบัติ และการบริหาร

(๒.๔) การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง พื้นฐานด้วยการฟัง อ่าน จดบันทึก การสอบถามแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ และการสะท้อนคิดและทบทวน (Self Reflection) เช่น การพัฒนาตนเองโดย Planned Reading Program เป็นการพัฒนาโดยการศึกษาด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ โดยผู้จัดทำโปรแกรมฝึกอบรม จัดเตรียมสื่อต่าง ๆ ให้ ซึ่งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาในแต่ละประเภท สิ่งที่สำคัญคือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) มีความสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

๔.๓.๒ บทบาทของผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

ผู้เชี่ยวชาญของกองทัพเป็นข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนและฝึกศึกษามีความเชี่ยวชาญในสายวิทยาการเฉพาะ และไม่ได้บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ เช่น นายทหารกรมฝ่ายเสนาธิการที่มีความรู้ ทักษะและความสามารถด้านการทหารและการป้องกันประเทศ

ปัจจุบันการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพนั้นยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน กล่าวคือกองทัพมีการพัฒนากำลังพลในระดับยุทธวิธีและระดับยุทธการเพื่อการปฏิบัติงาน โดยมีหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ (Professional Military Education : PME) ในแต่ละระดับ ตั้งแต่บรรจุแรกเข้าเพื่อเตรียมคนหรือพัฒนาคนไปสู่ภารกิจหรือการทำงานที่สูงขึ้นในอนาคต แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการพัฒนากำลังพลเป็นการเฉพาะเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้เป็นผู้เชี่ยวชาญของกองทัพได้ ส่วนการพัฒนาและสร้างผู้เชี่ยวชาญของกองทัพในระดับยุทธศาสตร์และความมั่นคงที่ต้องมีความรู้แบบองค์รวมนั้นสามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ แต่กองทัพยังไม่ได้มีการเตรียมการทั้งโครงสร้างระบบการศึกษาและการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระดับนี้มากนัก

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมภาษณ์เชิงลึกพบประเด็นสำคัญในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ รวม ๖ ประเด็น ได้แก่ ๑) การให้คำนิยาม คุณลักษณะ

และระดับของผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ๒) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ๓) แนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ๔) ขั้นตอนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ๕) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ และ ๖) การเสนอให้มีหน่วยนำร่องในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การให้คำนิยาม คุณลักษณะ และระดับผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกต่างให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ผู้เชี่ยวชาญ คือผู้ที่ได้รับการยอมรับ มีวุฒิภาวะและข้อมูล สามารถตอบข้อซักถามให้ข้อเสนอแนะที่ปฏิบัติได้จริง มีองค์ความรู้และประสบการณ์ มีความเข้าใจบริบทของความมั่นคงทั้งรูปแบบเก่าและใหม่ มีทัศนคติที่ดีและเข้าใจมุมมองของแต่ละภาคส่วน ตลอดจนเปิดกว้างและยอมรับความคิดของทุกฝ่าย ทุกองค์กร และสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายได้ โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในระดับยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ จะต้องมีความรู้เพิ่มเติมที่สำคัญ เช่น มีความเข้าใจและองค์ความรู้ในรูปแบบสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) แต่อย่างไรก็ตาม ควรที่จะต้องมีความรู้อย่างถ่องแท้ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งก่อน เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงรู้เท่าทันสถานการณ์ของโลก สามารถประเมินภัยคุกคามและสามารถเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญในระดับยุทธศาสตร์จะต้องมีความสามารถในการประเมินภัยคุกคามภายในประเทศและภายนอกประเทศ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และเสนอแนวทางเลือกทางยุทธศาสตร์ หรือแนวทางกลยุทธ์ได้หลากหลายมิติ สามารถนำไปกำหนดนโยบายและแผนได้

การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ		
นิยาม คุณลักษณะ ผู้เชี่ยวชาญ	ระดับของผู้เชี่ยวชาญ	
	ผู้เชี่ยวชาญระดับหน่วยยุทธวิธี/ยุทธการ	ผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์
<ul style="list-style-type: none"> • ได้รับการยอมรับ มีวุฒิภาวะและข้อมูล ตอบข้อซักถามได้ • ทำงานได้จริง เข้าใจสถานการณ์จริง มีพื้นฐานทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ • มีข้อเสนอแนะ ปฏิบัติได้จริงเอาไปใช้ได้จริง ติดตามผลได้จริง • มีความกระตือรือร้น สนใจในสถานการณ์ปัจจุบัน เรียนรู้โลกสม่ำเสมอ • มีองค์ความรู้และประสบการณ์ เข้าใจความมั่นคงแบบเก่าและใหม่ • มีทัศนคติที่ดีเข้าใจมุมมองของแต่ละภาคส่วน • เปิดกว้างและยอมรับความคิดของทุกฝ่าย ทุกองค์กรและนำมาปรับใช้ให้ยอมรับจากทุกฝ่ายได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้เชี่ยวชาญในระดับต่างๆ ระดับปฏิบัติ ระดับหน่วย ระดับกองทัพ ระดับพื้นที่ • ในระดับต่างๆมีโรงเรียนสอน มีการฝึก มีโรงเรียนเสนาธิการทหาร มีวิทยาลัยการทัพ (Professional Military Education : PME) • ผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ แต่ละหน่วยงาน มีหน้าที่ของตนเอง มีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายชัดเจน มีผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงาน • หน่วยต้องมีความรู้ สร้างความเป็นเลิศ(Center of Excellence)มีผู้เชี่ยวชาญในหน่วย -ไม่มีคนเก่งทุกเรื่องแต่ทุกเรื่องมีคนเก่ง 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ • เข้าใจและองค์ความรู้ในรูปแบบสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) แต่รู้ลึกในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งก่อน • สามารถสอน เสนอแนะ หรือชี้แจงนโยบายเชิงวิชาการได้ • เข้าใจการเปลี่ยนแปลง ทักษะและมีเชิง รู้เท่าทัน สถานการณ์ของโลก • สามารถในการประเมินภัยคุกคามและเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์

แผนภาพที่ ๑๓ : แสดงนิยาม คุณลักษณะ และการจำแนกระดับผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

(๒) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารจัดการ อัตราและแรงจูงใจ

(๒.๑) ปัญหาโครงสร้าง เป็นปัญหาใหญ่ของระบบการศึกษาของกองทัพ เนื่องจากโครงสร้างในปัจจุบันนั้นยังไม่ครอบคลุมภาพใหญ่ในระดับยุทธศาสตร์ ส่งผลให้ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรมถึงแม้ว่าระบบการศึกษาในปัจจุบันอาจสร้างผู้เชี่ยวชาญหรือครูผู้สอนในระดับยุทธวิธีหรือยุทธการได้ก็ตาม นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาทางทหารในระดับสูง เช่น วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ยังได้ดำเนินการบริหารจัดการเรียนการสอนโดยการเชิญอาจารย์ภายนอกมาเป็นผู้บรรยายเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การเรียนการสอนของกองทัพควรทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เข้ารับการศึกษาสามารถพัฒนาความรู้ได้อย่างแท้จริง สามารถผลิตผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญแบบองค์รวม เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีหลากหลายมิติ ทั้งเชิงลึกและกว้าง

(๒.๒) การบริหารจัดการ สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นประการแรก คือ วัตถุประสงค์ของการใช้ผู้เชี่ยวชาญ เช่น นำไปใช้งานในระดับใด (ระดับยุทธวิธีหรือระดับยุทธศาสตร์) นำไปใช้เพื่อให้ข้อเสนอแนะทางสื่อสารณะ หรือเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้ชัดเจนและครอบคลุม ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ผู้เชี่ยวชาญเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ในการบริหารจัดการผู้เชี่ยวชาญ ควรมีกระบวนการประเมินค่าทั้งก่อนและระหว่างการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ เพราะการวัดค่าและประเมินมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ เพราะสถาบันการศึกษาต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นตำแหน่งสำหรับการแก้ไขปัญหา การโยกย้ายเพื่อยศหรือตำแหน่งจากการช่วยเหลือและระบบอุปถัมภ์ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผู้เชี่ยวชาญ และการมีระบบมาตรฐานในการประเมินจะทำให้กองทัพมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

(๒.๓) อัตราและแรงจูงใจ เนื่องจากการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญนั้นมีการระดมการมีการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ จึงควรต้องมีแนวทางการเติบโตในสายงานมีค่าตอบแทนมีแรงจูงใจ ดังนั้น กองทัพจึงควรกำหนดอัตราสายงานสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราผู้เชี่ยวชาญยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในสายทหาร อีกทั้งควรเปิดให้มีอัตราครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ ประจำหน่วยทั้งในส่วนของข้าราชการพลเรือนและทหารในสายงานพลเรือน มีการเติบโตในสายงานทางวิชาการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน โดยนำแนวทางของข้าราชการพลเรือนกลาโหมมาใช้ ซึ่งจะทำให้กองทัพมีการพัฒนาบุคลากรประเภทนี้อย่างต่อเนื่องจนเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการศึกษาระดับสูงของกองทัพที่มีการจัดการศึกษาในระดับยุทธศาสตร์ เช่น วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ รวมถึงวิทยาลัยการทัพบกจากแต่ละเหล่าทัพด้วย

(๓) แนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกมีความเห็นพ้องกันว่าในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพนั้นต้องมีการกำหนดระดับผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้การพัฒนา มีเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น ผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธวิธี/ระดับยุทธการ หรือผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ของประเทศ ของภูมิภาคหรือนานาชาติ ทั้งนี้ กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management : HRM) ที่ประกอบไปด้วยการสรรหาและคัดเลือก (Selection and Recruitment) การธำรงรักษาบุคลากร (Retention) และการพัฒนาบุคคล (Development of Staff) สามารถนำมาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ดังนี้

(๓.๑) การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธวิธี/ระดับยุทธการ กองทัพมีการพัฒนาตามหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ กล่าวคือ ระดับปฏิบัติต่าง ๆ มีการพัฒนากำลังพลเพื่อทำงาน โดยมีการออกแบบหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ (Professional Military Education : PME) ในแต่ละระดับ เช่น การสร้าง Professional Military Education (PME) ของโรงเรียนเสนาธิการหรือวิทยาลัยการทัพ ซึ่งเป็นเสมือนการเตรียมคนหรือพัฒนาคนเพื่อให้รับผิดชอบการทำงานที่สูงขึ้นในอนาคต เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วกองทัพจะเน้นการเตรียมคนเพื่อไปทำงาน ไม่ใช่การเตรียมคนเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น ทั้งโครงสร้างและหลักสูตรจึงยังไม่สามารถตอบโจทย์สำหรับการสร้างและการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ เพราะการเป็นผู้เชี่ยวชาญนั้นจำเป็นต้องมีทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์ควบคู่กันไป ในระดับของหน่วยจะมีผู้เชี่ยวชาญของแต่ละหน่วย เป็นผู้เชี่ยวชาญที่รู้งานในหน้าที่ของตัวเอง อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญของหน่วยต้องมีองค์ความรู้และสามารถเป็นคลังสมองให้กับหน่วย โดยอาจมีการตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) และควรมีอัตรครุผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์แห่งความเป็นเลิศ เพื่อดำเนินการบริหารจัดการองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญของหน่วย

(๓.๒) การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระดับยุทธศาสตร์ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญสามารถศึกษาจากแนวทางของสถาบันยุทธศาสตร์และคลังสมองของนานาชาติ ตัวอย่างเช่น สถาบันศึกษาความมั่นคงแห่งเอเชีย - แปซิฟิกของสหรัฐ (APCSS) มีการจัดตั้งหลักสูตรและเชิญผู้เรียนจากมิตรประเทศ มีการตั้งโจทย์คำถามที่ท้าทายผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตร เพื่อการได้มาซึ่งองค์ความรู้และมุมมองที่หลากหลายจากความเชี่ยวชาญของผู้เรียนที่มาจากนานาประเทศ หรือสถาบันนานาชาติเพื่อการศึกษาทางยุทธศาสตร์ (IISS) ของสิงคโปร์มีจัดตั้งเวทีการประชุม Forum ต่าง ๆ เช่น เวทีการประชุม Shangri-La Dialogue ซึ่งเป็นตัวอย่างความสำเร็จหนึ่งทำให้เกิดผู้เชี่ยวชาญในลักษณะของความมั่นคงของกองทัพในระดับนานาชาติ ในระดับภูมิภาค ทำให้เห็นภาพรวมที่กว้างและลึกได้ความเห็นมุมมองและนโยบายความมั่นคงหลายเรื่องที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมพบปะของผู้บริหารระดับสูงและนักวิชาการด้านนโยบายด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนั้น การจัดหลักสูตรและการมีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในประเทศจนถึงระดับนานาชาติ ตลอดจนการเชิญนักวิชาการระดับโลกมาร่วมประชุม จึงเป็นการสร้างเครือข่ายและเวทีทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญมากขึ้น

นอกจากนี้ การศึกษาตัวแบบจากสถาบันวิชาการหรือมหาวิทยาลัย ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และความมั่นคงของต่างประเทศ รูปแบบลักษณะโครงสร้างของหน่วยงานคลังสมอง (Think Tank Model) ของประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น สถาบัน (RSIS) ของสิงคโปร์ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการทหาร ยุทธศาสตร์ และนานาชาติศึกษา ประกอบด้วยพลเรือนที่มีเครือข่ายภายในกองทัพและผลิตงานตีพิมพ์ระดับโลก หรือสถาบัน (CSIS) จากการ์ตาอินโดนีเซีย ผลิตงานวิจัยของผู้เชี่ยวชาญระดับโลกจากประเทศต่าง ๆ และงานวิจัยที่มีหลากหลายภาษา เป็นการระดมคลังสมอง เช่น สิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม หรือสถาบันวิจัยทัศนเอเชีย (AVI) กัมพูชา เป็นสถาบันที่รวบรวมคลังสมองนักยุทธศาสตร์ ตัวแทนของกองทัพ เอกชน และกระทรวงการต่างประเทศ

(๔) ขั้นตอนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะสั้นสามารถดำเนินการได้ทันที โดยใช้โครงสร้างเดิมที่มีอยู่ แล้วขยายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภายนอกสังกัดกระทรวงกลาโหม เป็นการพัฒนาให้พลเรือนมีขีดความสามารถไปด้วยกัน มีการทำข้อตกลงกับสถาบันการศึกษาในฝ่ายพลเรือนมากขึ้น โดยมีกองทัพเป็นแกนในการส่งข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพแล้ว ยังเป็นการพัฒนาบุคลากรให้กับฝ่ายพลเรือนด้วย นอกจากนี้ กองทัพควรมีการสร้างประชาคมเครือข่าย เพื่อจัดการสัมมนาเฉพาะเรื่องสำหรับการเจาะประเด็น อันประกอบไปด้วย บุคลากรภายในกองทัพ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการระดมความคิดและออกแบบแนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอแนะอย่างเป็นขั้นเป็นตอนให้กับทุกองค์กรได้

สำหรับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะกลางและระยะยาวนั้น ควรจะต้องมีการจัดเวทีในประเทศให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การพัฒนาจัดเวทีสนทนา รับประทานอาหาร ฝึกปฏิบัติในระดับประเทศ เพื่อแก้และปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติเพิ่มเติมจากคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การจัดให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธการเป็นประจำทุกปี เพื่อมาพบปะและร่วมสร้างเครือข่ายให้เป็นปึกแผ่นมากยิ่งขึ้นทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับในประเทศ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ซึ่งจะทำให้สามารถสร้างผู้เชี่ยวชาญจากเวทีต่าง ๆ เหล่านี้ได้

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกยังได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องการขอรับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากกองทุนสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (สกว.) เช่น ทุนวิจัยร่วมกับสถาบันต่าง ๆ ที่จะเป็นการพัฒนา นักยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะด้านความมั่นคง เนื่องจากปัจจุบันงานวิจัยทางด้านนี้ ยังมีไม่มากนัก อีกทั้งควรสร้างโอกาสให้กับผู้เชี่ยวชาญทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยให้ประเทศไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของที่ประชุมใหญ่ในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแนวความคิด มีการปฏิบัติ มีความสำเร็จทางด้านการบริหารยุทธศาสตร์ให้มั่นคงปลอดภัย อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีความเป็นมิตรและได้รับความร่วมมือ

จากนานาชาติสูงมีศักยภาพในการจัดเวทีของผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงในระดับนานาชาติได้ เช่นเดียวกับเวทีการประชุม Shangri-La Dialogue ของสิงคโปร์

(๕) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

(๕.๑) การกำหนดโครงสร้างประจำตำแหน่งและความก้าวหน้าในอาชีพ ที่ชัดเจนเพื่อให้การพัฒนาสู่ความสำเร็จ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพควรมีอัตรา โครงสร้าง การพัฒนาบุคลากร และแรงจูงใจที่ส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ให้เกิดผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะส่งผลให้ ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นเติบโตภายในองค์กรได้นานพอที่จะสั่งสมประสบการณ์ มีองค์ความรู้ ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม การมีโครงสร้าง ตำแหน่ง และกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ในส่วนของทหารนั้น ควรมีการออกแบบระบบขั้นยศให้สอดคล้องกับความก้าวหน้า และการสร้าง แรงจูงใจในตำแหน่งนั้น ๆ มีการกำหนดอัตราและโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และมีแนวทาง การเติบโตในอาชีพเป็นการเฉพาะ โดยให้มีผลเรือนอยู่ในโครงสร้างองค์กร ซึ่งในปัจจุบัน กระทรวงกลาโหมได้มีนโยบายในการนำระบบข้าราชการพลเรือนกลาโหมมาใช้ในกองทัพ นอกจากนี้ การให้มีวิทยฐานะเช่นเดียวกับตำแหน่งวิทยฐานะของครูอาจารย์และข้าราชการทหาร ที่ทำหน้าที่สอน ซึ่งได้มีการแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ได้แก่ ครูพื้นฐาน ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูผู้เชี่ยวชาญ และครูผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งทั้งหมดจะถูกจัดสรรและแบ่งตามระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่ง ชั่วโมงในการปฏิบัติงาน วินัย คุณธรรม และผ่านการพัฒนาตามที่กระทรวง กำหนด สิ่งต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาจะเป็นหนึ่งในวิธีการสร้างและการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญให้ได้รับการ ยอมรับ รวมทั้งการมี Career Path ที่สามารถเติบโตได้ มีตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ นักวิจัย เมธีอาวุโส ย่อมทำให้มี เสถียรภาพและแรงจูงใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น

(๕.๒) ปัจจัยสนับสนุนการสร้างและการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ได้แก่ งบประมาณ และวัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดหางานวิจัย จากทั่วทุกมุมโลกในหลากหลายแขนงให้นักวิจัยได้ค้นคว้างานวิชาการ (Journal) การกำหนด โควตาจัดซื้อหนังสือให้นักวิชาการ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ให้มีความกลมเกลียวเป็นการสร้างบรรยากาศภายในองค์กรให้น่าอยู่ เช่น การจัด Workshop, Coffee Talk, Book Talk เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการและมีความยืดหยุ่น ในกฎระเบียบต่าง ๆ ย่อมเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงภายในตัวมากยิ่งขึ้น

(๕.๓) การศึกษาแนวทางตัวอย่างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ คือ ครูอาจารย์ ผู้สอน ผู้ผลิตงานวิจัยเชิงวิชาการ และฝ่ายสนับสนุนวิชาการ คือ เจ้าหน้าที่งานสารบัญ งานเทคนิค ประชาสัมพันธ์ ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีการวางเป้าหมาย กำหนดข้อบังคับของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ ในมหาวิทยาลัยว่าจะต้องผลิตงานวิจัยเชิงวิชาการและทำการสอนตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนและตำแหน่ง เป็นการบังคับตนเองให้วางแผนการทำงาน เป็นรายปี เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน การเป็นผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานจำเป็นต้องสร้างสมดุล ๓ ส่วนให้เหมาะสม คือ การสอน การวิจัย และการบริหาร

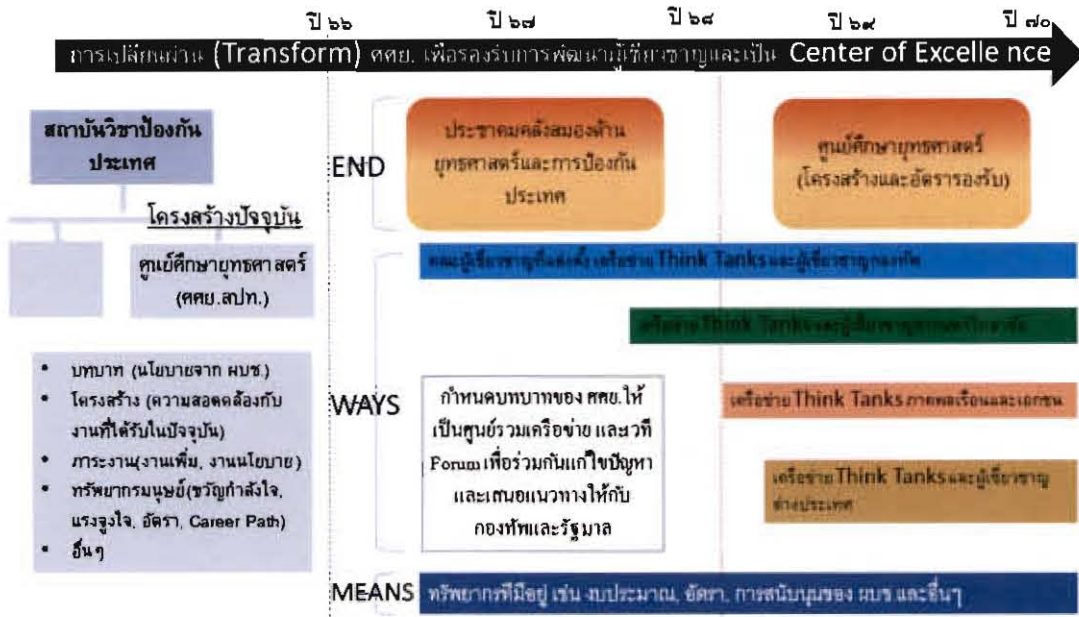
โดยกองทัพสามารถศึกษาแนวทางเหล่านี้เพื่อประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของกองทัพได้

(๕.๔) การสนับสนุนการศึกษาและอบรมต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยการส่งบุคลากรไปศึกษาและอบรมหลักสูตรสั้น ๆ หรือตั้งโครงการวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ โดยเชิญอาจารย์จากประเทศที่สนใจมาสอนในระยะสั้น ๆ ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบต่อเนื่อง (Block Course) หรือมีหลักสูตรปรับพื้นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสรรหาบุคลากร การพัฒนาต่อยอด และการรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กร นอกจากนี้ การสรรหาบุคลากรอาจพิจารณาจากพื้นฐาน ความสนใจ หรือการศึกษา เช่น จบจากสถาบันในพื้นที่ที่ต้องการจะศึกษา เพื่อที่จะได้มีเครือข่าย ตลอดจนการรับงานวิจัยในหัวข้อที่ต้องการบุคลากรมาทำงาน

(๖) เสนอให้มีหน่วยงานนำร่องในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ เช่น ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

ในการนี้ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเห็นว่าควรให้มีหน่วยนำร่องเพื่อเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งได้เสนอให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นหน่วยงานต้นแบบของการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ โดยให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทำหน้าที่เป็นคลังสมอง ประสานเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและคลังสมองทั้งจากภายในและภายนอกกองทัพ สรรหาผู้เชี่ยวชาญในระยะสั้นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันที โดยเริ่มจากบุคลากรภายในกองทัพหรือทหารชั้นผู้ใหญ่ที่เกษียณมีประสบการณ์และเป็นที่ยอมรับหรืออีกทางหนึ่งคือให้กองทัพว่าจ้างผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงมาจากองค์กรภายนอก เพื่อมาให้ความรู้เชิงลึก นอกจากนี้ กองทัพยังสามารถเชิญกลุ่มบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทั้งที่เกษียณและดำรงตำแหน่งอยู่จากภายนอกเพื่อมาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ โดยกองทัพสามารถแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง และค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ทั้งนี้ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะกลางและระยะยาวนั้น ควรให้มีแผนงานแนวทางในการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๑๔ : แสดงการเปลี่ยนผ่าน(Transform) ศตย.เพื่อรองรับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและเป็น Center of Excellence

โดยเป้าหมายระยะสั้น (End) เป็นประชาคมคลังสมองด้านยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ ด้วยการกำหนดบทบาทของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ให้เป็นศูนย์รวมเครือข่ายของคลังสมองและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ เป็นเวที Forum หรือการถกแถลงระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและเสนอแนะแนวทางให้กับกองทัพและรัฐบาล ตลอดจนให้มีการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญประจำหน่วย โดยมีการสนับสนุนสถานที่และงบประมาณตามความเหมาะสม ส่วนในระยะกลางและยาวนั้น ควรให้มีอัตรา โครงสร้าง การพัฒนาบุคลากร และแรงจูงใจที่ส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ให้เกิดผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบด้วยพลเรือนและทหารเช่นเดียวกับ โครงสร้างของหน่วยงานคลังสมอง (Think Tanks) ของต่างประเทศ

โดยสรุป การพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพนั้น แบ่งออกได้เป็น ๒ กรณี ได้แก่ ๑) การพัฒนาครูผู้สอนของกองทัพ และ ๒) การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาครูผู้สอนของกองทัพนั้นมี ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) การพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิทยฐานะ ๒) การพัฒนาครูผู้สอนให้ได้ตำแหน่งทางวิชาการ และ ๓) การบูรณาการครูผู้สอนส่วนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ทั้งในระดับยุทธวิธีและระดับยุทธการ กองทัพมีการสร้างระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรตามแนวทางรับราชการ หรือที่เรียกว่า Professional Military Education (PME) ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ในปัจจุบันและอนาคต แต่กองทัพยังไม่มีแนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะและผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกต่างมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญนั้น ควรที่จะต้องมีความร่วมมือและการจัดประชาคมคลังสมองและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อระดมความคิด

ในการแก้ไขโจทย์ปัญหาความมั่นคงร่วมกัน ทั้งจากทางภาคทหารและภาคพลเรือน นอกจากนี้ การมีโครงสร้าง อัตราและแรงจูงใจที่เหมาะสมสำหรับครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ การส่งเสริมให้บุคลากรเหล่านี้มีประสบการณ์ผ่านการปฏิบัติจริง มีเส้นทางการเติบโตในสายงานวิชาการ โดยนำแนวคิดของข้าราชการพลเรือนกลาโหมมาใช้ ย่อมจะทำให้ครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญของกองทัพสามารถเป็นกำลังสมองที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง ให้กับกองทัพและประเทศชาติต่อไป

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ หลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ในปัจจุบันซึ่งในการนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดรูปแบบการศึกษาเป็นคณะทำงาน รวม ๓ คณะ และแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น ๓ หัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

คณะทำงานที่ ๑ ศึกษาาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน
คณะทำงานที่ ๒ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน
คณะทำงานที่ ๓ ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาในหัวข้อต่าง ๆ ดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Outcome) ที่สำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ยกระดับการศึกษาของกองทัพให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนากำลังรบ และ ๒) บูรณาการการศึกษาเพื่อนำไปสู่การบูรณาการศักยภาพกองทัพในอนาคต

๕.๑ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ

๕.๑.๑ สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพในปัจจุบัน พบว่านโยบายและการบริหารจัดการการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ รวมทั้งมีความเฉพาะเจาะจงตามอัตลักษณ์ของแต่ละเหล่าทัพ ประกอบกับโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพยังไม่มี ความชัดเจนว่าหน่วยใดมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย หน่วยใดรับผิดชอบเรื่องการศึกษาทุกหลักสูตรของกองทัพ อีกทั้งยังมีการดำเนินการที่แยกส่วนกันอย่างชัดเจน ทำให้การศึกษาของกองทัพในภาพรวมยังขาดการวางกรอบ การกำหนดแนวทางปฏิบัติ และการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ความแตกต่างทางโครงสร้างสายการบังคับบัญชาหน่วยงานด้านการศึกษาที่ทำหน้าที่บริหารจัดการหลักสูตรและพิจารณาผู้เข้ารับการศึกษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ระบบการศึกษาของเหล่าทัพไม่มีความเป็นเอกภาพเท่าที่ควร ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพดังกล่าวจึงยังขาดมาตรฐานและแนวปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

มีการปรับนโยบายการศึกษาของกระทรวงกลาโหมให้เป็นเสมือนแม่บท เพื่อให้ทุกเหล่าทัพมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพให้มีความเป็นรูปธรรมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากยิ่งขึ้น เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างประสานสอดคล้องระหว่างเหล่าทัพ มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน มีกรอบการทำงานหรือกลไกการขับเคลื่อนร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อให้การบูรณาการด้านการบริหารจัดการการศึกษามีความเป็นเอกภาพอย่างต่อเนื่อง ยึดถือเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนอยู่ อันจะทำให้งานด้านการศึกษาของกองทัพมีพัฒนาการในทุกมิติ นำไปสู่การยกระดับหน่วยงานการศึกษาของกระทรวงกลาโหมให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้อีกทั้งกำลังพลของกองทัพในทุกชั้นยศสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปและพร้อมเผชิญกับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะ

จากแนวคิดที่ว่าทุกเหล่าทัพควรมีการบูรณาการการบริหารจัดการการศึกษาระหว่างกัน เพื่อให้การศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีความสอดคล้อง เชื่อมโยง และสัมพันธ์กัน รวมทั้งเพื่อให้การศึกษาของกองทัพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(๑) จัดให้มีโครงสร้างเชิงนโยบายด้านการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑.๑) จัดตั้งสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม ซึ่งประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาจากทุกเหล่าทัพ กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม โดยให้มีโครงสร้างในลักษณะใกล้เคียงหรือทำนองเดียวกับสภาการศึกษาวิชาการทหารในปัจจุบัน มีบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในภาพรวมของกองทัพและกระทรวงกลาโหมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

(๑.๒) จัดตั้งสำนักงานสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม โดยมีสถาบันวิชาการป้องกันประเทศเป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ซึ่งประกอบด้วย เสนาธิการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และเสนาธิการกรมยุทธศึกษาทหารของเหล่าทัพ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกและให้ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาในภาพรวมของกองทัพไทยและกระทรวงกลาโหมต่อสภาการศึกษากระทรวงกลาโหมเพื่อขออนุมัติ อีกทั้งยังมีหน้าที่ติดตามการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษา เพื่อรายงานผลต่อสภาการศึกษากระทรวงกลาโหมตามระยะเวลาที่กำหนด

(๑.๓) จัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่สภาการศึกษากองบัญชาการกองทัพไทย และสภาการศึกษาเหล่าทัพ ทำหน้าที่รับนโยบายและตอบสนองภารกิจด้านการศึกษาจากสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม โดยให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศและกรมยุทธศึกษาทหารของเหล่าทัพเป็นหน่วยดำเนินการด้านการศึกษาตามนโยบายที่กำหนด

(๒) จัดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเฉพาะด้าน เพื่อบูรณาการในทุกเหล่าทัพ จำนวน ๕ คณะ ดังนี้

(๒.๑) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) ทำหน้าที่บูรณาการหลักสูตรการศึกษาระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) ให้มีความประสานสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญในเรื่องยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทหาร การบูรณาการความมั่นคงแบบองค์รวมในทุกมิติ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทหารได้

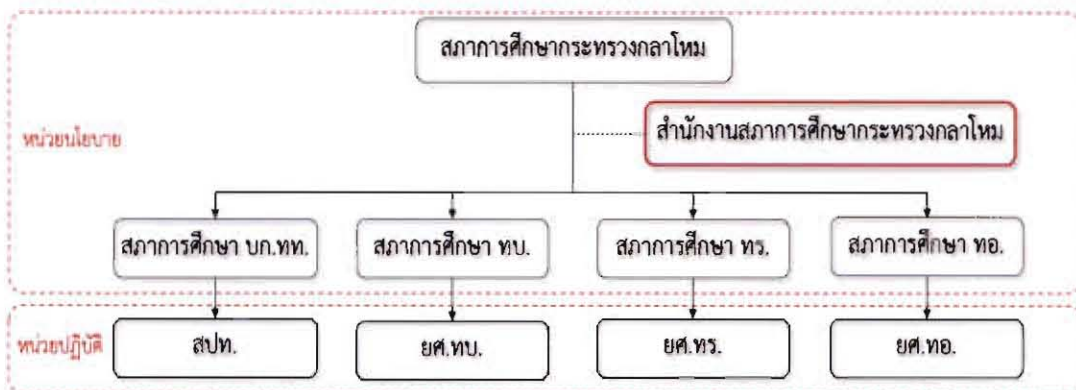
(๒.๒) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับกลาง (ระดับยุทธการ) ทำหน้าที่ บูรณาการหลักสูตรการศึกษาระดับกลาง (ระดับยุทธการ) ให้มีความประสานสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วางแผนงาน เน้นการปฏิบัติการทางทหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการร่วม รวมทั้งบูรณาการการฝึกร่วมให้มีประสิทธิภาพ

(๒.๓) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ทำหน้าที่บูรณาการการจัดหลักสูตรการศึกษาทางทหารให้สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการประสิทธิ์ประสาทปริญญาโทภายหลังสำเร็จการศึกษาทางทหารหลักสูตรนั้นได้

(๒.๔) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการครูผู้สอนและทรัพยากรด้านการศึกษาร่วม ทำหน้าที่บูรณาการครูผู้สอนทั้งครูตามอัตราและครูผู้สอนที่ไม่มีอัตราตามอัตรา

(๒.๕) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการและจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาร่วม ทำหน้าที่วางแผนจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของกองทัพในอนาคต

โครงสร้างเชิงนโยบายด้านการศึกษา

แผนภาพที่ ๑๕ : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างเชิงนโยบายด้านการศึกษา

ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนนโยบายเฉพาะด้านดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนงาน การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

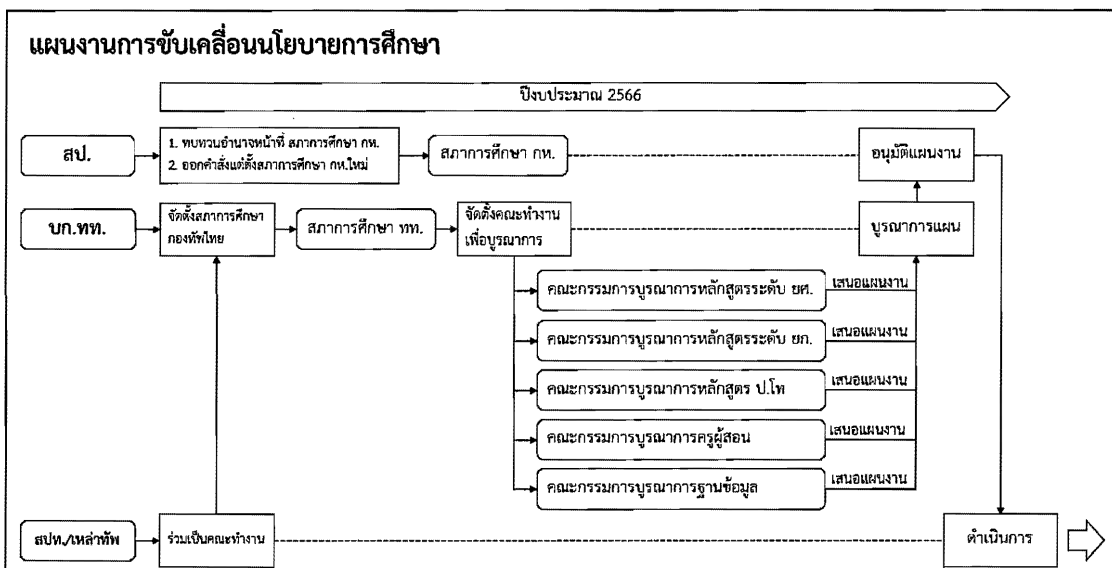
๑) สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมทบทวนอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษา วิชาการทหาร กระทรวงกลาโหม ที่มีอยู่ในปัจจุบัน แล้วออกคำสั่งแต่งตั้งสภาการศึกษา กระทรวงกลาโหมขึ้นใหม่หรือเพิ่มเติม

๒) กองบัญชาการกองทัพไทยจัดตั้งสภาการศึกษา กองบัญชาการกองทัพไทยและสำนักงานสภาการศึกษา กลาโหม และเหล่าทัพจัดตั้งสภาการศึกษาเหล่าทัพ โดยให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศและเหล่าทัพเข้าร่วมเป็นคณะทำงานในการดำเนินการจัดตั้ง สภาการศึกษาดังกล่าว

๓) เมื่อจัดตั้งสภาการศึกษา กองบัญชาการกองทัพไทยและสภาการศึกษาเหล่าทัพ เรียบร้อยแล้ว ให้สภาการศึกษา กองบัญชาการกองทัพไทยจัดตั้งคณะทำงาน จำนวน ๕ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) คณะกรรมการ เพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับกลาง (ระดับยุทธการ) คณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตร ระดับปริญญาโท คณะกรรมการเพื่อบูรณาการครูผู้สอนและทรัพยากรด้านการศึกษาร่วม และคณะกรรมการเพื่อบูรณาการและจัดทำฐานข้อมูลการศึกษาร่วม

๔) คณะทำงานแต่ละคณะที่สภาการศึกษา กองบัญชาการกองทัพไทยจัดตั้ง ขึ้นจะต้องจัดทำและเสนอแผนงานการศึกษา จากนั้น นำแผนงานการศึกษาของคณะทำงาน แต่ละคณะมาบูรณาการเป็นแผนงานร่วม เพื่อเสนอไปยังสภาการศึกษากระทรวงกลาโหม

๕) สภาการศึกษากระทรวงกลาโหมพิจารณาอนุมัติแผนงานบูรณาการ การศึกษา เพื่อให้หน่วยรับผิดชอบนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมต่อไป

แผนภาพที่ ๑๖ : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนงานขั้นตอนการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา

๕.๒ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ

๕.๒.๑ สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาของกองทัพสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ระดับ ดังนี้

(๑) หลักสูตรการศึกษาระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) เป็นกลุ่มการศึกษาของนายทหารสัญญาบัตรระดับผู้บริหารระดับสูง เช่น หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรเสนาธิการทหารของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และหลักสูตรระดับวิทยาลัยการทัพของแต่ละเหล่าทัพ

(๒) หลักสูตรการศึกษาระดับกลาง (ระดับยุทธการ) เป็นกลุ่มการศึกษาของนายทหารสัญญาบัตรระดับผู้บริหารระดับกลาง เช่น หลักสูตรเสนาธิการร่วมของวิทยาลัยเสนาธิการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย หลักสูตรเสนาธิการของโรงเรียนเสนาธิการเหล่าทัพ และหลักสูตรนายทหารอาวุโส

(๓) หลักสูตรการศึกษาระดับต้น (ระดับยุทธวิธี) เป็นกลุ่มการศึกษาของนายทหารสัญญาบัตรในระดับต้น เช่น หลักสูตรชั้นนายร้อยของกองทัพบก หลักสูตรนายทหารเรือชั้นต้นของกองทัพเรือ และหลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับหมวดของกองทัพอากาศ

(๔) หลักสูตรแรกเข้า เป็นกลุ่มหลักสูตรการศึกษาเตรียมพร้อมให้กับบุคลากรก่อนเข้ามาเป็นข้าราชการทหาร ได้แก่ หลักสูตรเตรียมทหารของโรงเรียนเตรียมทหาร หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน

ทั้งนี้ โดยงานวิจัยฉบับนี้จะให้ความสำคัญกับหลักสูตรระดับยุทธการขึ้นไป เพราะมีความสัมพันธ์และมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันกองทัพยังไม่มีนโยบายหรือแผนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่ชัดเจน และไม่ได้มีการกำหนดกรอบ ทิศทาง และเป้าหมายร่วมในการวางหลักสูตรให้กำลังพลเข้ารับการศึกษาตามแนวทางรับราชการที่เหมาะสม ทำให้การออกแบบหลักสูตรหรือรายวิชาตั้งแต่กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ระดับยุทธวิธี ระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์ ขาดมาตรฐานร่วมกันภายในกองทัพไทย องค์กรความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความมั่นคง และการทหารขาดการบูรณาการร่วมกัน ทำให้กำลังพลแต่ละเหล่าทัพมีหลักคิดและมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของกองทัพต่อประเด็นความมั่นคงหรือภัยคุกคามแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ ยังส่งผลให้กำลังพลของแต่ละเหล่าทัพมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะเหล่าสายวิทยาการของตน หรือตามภารกิจหน้าที่ของเหล่าทัพที่ตนสังกัดเท่านั้น โดยมีความเข้าใจถึงอัตลักษณ์ และการปฏิบัติการของเหล่าทัพอื่นไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ประกอบกับการเทียบเคียงระดับหลักสูตร และสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละเหล่าทัพก็มีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการวางแผนร่วมการประสานงาน การอำนวยความสะดวกร่วมกัน

และการปฏิบัติการร่วมระหว่างเหล่าทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับมือกับภัยคุกคามหรือสงครามในรูปแบบใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลสรุปผลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า กองทัพอากาศจำเป็นต้องร่วมกันบูรณาการหลักสูตรทั้ง ๔ ระดับของแต่ละเหล่าทัพ ได้แก่ กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ระดับยุทธวิธี ระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์ เพื่อให้หลักสูตรทั้งหมดมีลักษณะประสานสอดคล้อง ซึ่งกันและกันระหว่างเหล่าทัพ และเพื่อให้ระบบการศึกษาของกองทัพสามารถผลิตและสร้างกำลังพลที่มีคุณลักษณะและสมรรถนะอันพึงประสงค์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ความแตกต่างของแต่ละเหล่าทัพและหลักการปฏิบัติการร่วมกัน นอกจากนี้ การศึกษาทุกหลักสูตรยังจะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องการสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การสร้างความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และการสร้างผู้นำพอเพียงด้วย ทั้งนี้ ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพนั้น ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) แนวทางการพัฒนาเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ (๒) แนวทางการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ และ (๓) แนวทางการยกระดับการจัดการศึกษาของกองทัพ

(๑) แนวทางการพัฒนาเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

หลักสูตรระดับยุทธศาสตร์ เน้นการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เน้นความมั่นคงทางทหาร รวมถึงบูรณาการความมั่นคงในทุกมิติแบบองค์รวม สามารถมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทหารได้ ซึ่งอาจมีการพัฒนาต่อยอดสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องไปสู่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) ในอนาคตได้

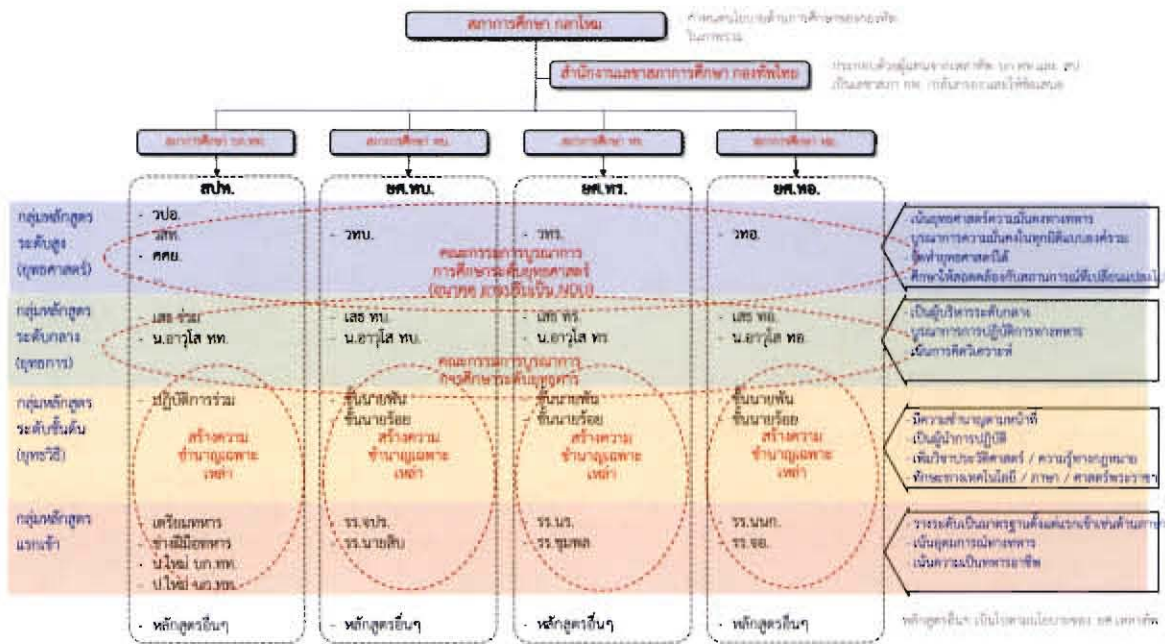
หลักสูตรระดับยุทธการ ให้มุ่งเน้นความสามารถในการคิด วิเคราะห์วางแผนงาน และรายงานสรุปการปฏิบัติไปสู่การตกลงใจได้

ทั้งนี้ หลักสูตรระดับยุทธการจะต้องมีความเชื่อมโยงกับหลักสูตรระดับยุทธศาสตร์ และควรให้การส่งเสริมในด้านการฝึกซ้อม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลในการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานภายในเหล่าทัพ เริ่มตั้งแต่การวางแผนร่วม การอำนวยการยุทธวิธีร่วม การปฏิบัติการร่วม และการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงการทำงานวิจัยระดับยุทธศาสตร์ร่วมกันให้มีคุณภาพ ซึ่งทั้งสองหลักสูตรนี้ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการการศึกษาระดับกลางและระดับสูง (ตามลำดับ) เพื่อพัฒนาและบูรณาการหลักสูตรให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ความมั่นคงทุกมิติ ให้มีความเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

หลักสูตรระดับยุทธวิธี ให้มุ่งเน้นด้านการปฏิบัติการทางทหารและการปฏิบัติการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สงคราม และเพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ไทย ความรู้ทางกฎหมาย ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะทางเทคโนโลยีและภาษา

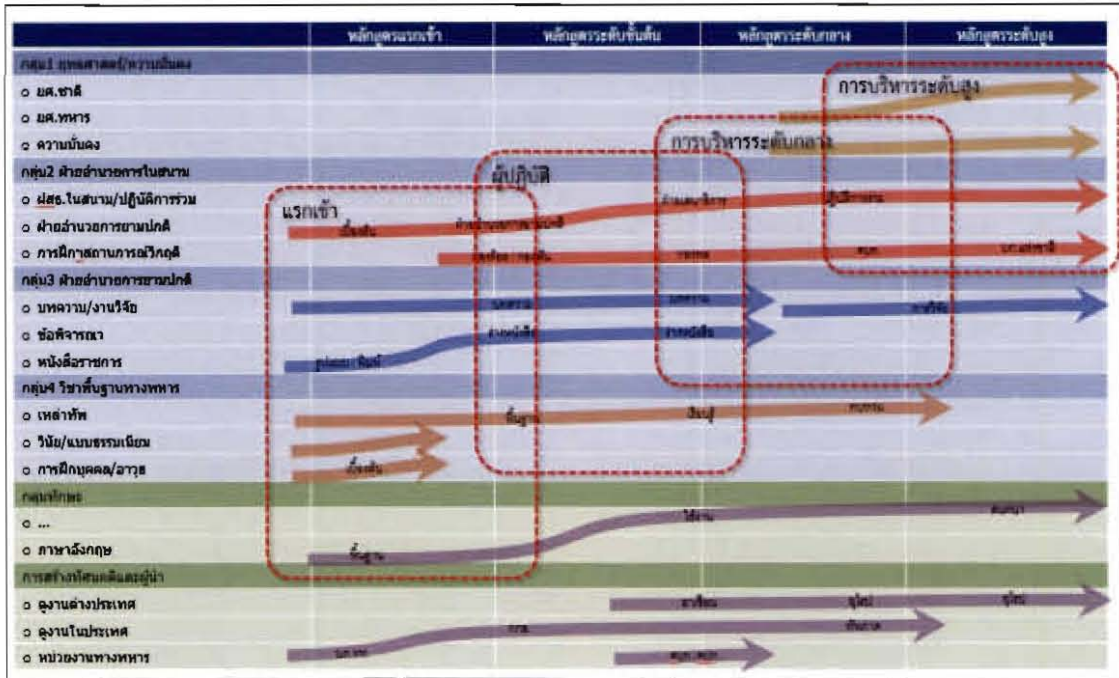
ทั้งนี้ โดยหลักสูตรระดับยุทธวิธีและหลักสูตรระดับยุทธการ ควรพิจารณากำหนดกรอบและโครงสร้างของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ทำให้การเรียนหลักสูตรต่าง ๆ มีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังพลในแต่ละระดับร่วมกันให้เกิดความชัดเจน มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมร่วมกัน การใช้ทรัพยากรตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญร่วมกัน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสภาคณาจารย์ของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ ทั้งนี้ โดยให้กรมยุทธศึกษาเหล่าทัพ เป็นหน่วยควบคุม กำกับ ดูแลแผนการจัดหลักสูตรให้มีมาตรฐาน และมีการติดตามประเมินผลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลด้านการศึกษาเป็นรายบุคคลทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ เช่นเดียวกับหลักสูตรแรกเข้า

หลักสูตรแรกเข้า ให้มุ่งเน้นอุดมการณ์ทางทหาร การเป็นทหารอาชีพ และควรมีการส่งเสริมด้านงานวิจัยร่วมกันตั้งแต่ระดับเตรียมกำลังพล เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาต่อยอดเกิดเป็นนวัตกรรมด้านความมั่นคงแบบองค์รวมร่วมกันได้จริง โดยให้กรมยุทธศึกษาเหล่าทัพเป็นหน่วยควบคุม กำกับ ดูแลแผนการจัดหลักสูตรให้มีมาตรฐานในการแรกรับให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากำลังพล พร้อมทั้งจัดทำการประเมินคุณภาพที่มีมาตรฐาน จัดทำฐานข้อมูลด้านการศึกษาเป็นรายบุคคลทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ

แผนภาพที่ ๑๗ : แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของกองทัพในหลักสูตรการศึกษาระดับสูง (ยุทธศาสตร์) ระดับกลาง (ยุทธการ) ระดับต้น (ยุทธวิธี) และกลุ่มหลักสูตรแรกเข้า

นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับก็มีความสำคัญ กล่าวคือ หลักสูตรการศึกษาของกองทัพต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เข้ารับการศึกษาในแต่ละระดับ โดยเนื้อหาวิชาความรู้ในระดับหนึ่งจะต้องเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป และทุกหลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องการสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การสร้างความรัก ความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และการสร้างผู้นำพอเพียงด้วย อีกทั้งจะต้องจัดให้มีการศึกษาในลักษณะให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดอายุการรับราชการ และการจัดกลุ่มชั้นยศต้องเกิดความสอดคล้องกันในทุกเหล่าทัพ

แผนภาพที่ ๑๘ : ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับ

(๒) แนวทางการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ ผู้ศึกษา มีข้อเสนอแนะโดยกำหนดเป็น ๗ ประเด็นหลัก ดังนี้

(๒.๑) กำหนดกรอบและโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยออกแบบกรอบและโครงสร้างของหลักสูตรให้มีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังพล ในแต่ละระดับร่วมกันให้ชัดเจน เกิดเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน ในส่วนของเนื้อหาของหลักสูตร ให้คงความอ่อนตัวไว้เพื่อให้สามารถแก้ไข เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

(๒.๒) จัดทำหลักสูตรแกนกลาง โดยต้องกำหนดสมรรถนะร่วม (Core Competencies) ของหลักสูตรการศึกษาทั้ง ๔ ระดับ หลังจากนั้นจึงทำการออกแบบการบูรณาการ หลักสูตรว่าองค์ความรู้หรือวิชาอะไรบ้างที่สามารถนำมาเรียนร่วมกันได้ และจัดทำเกณฑ์ การจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับให้เหมาะสมและเชื่อมโยงกัน (วิชาที่นอกเหนือจากนี้ แต่ละเหล่าทัพสามารถดำเนินการไปตามอัตลักษณ์ของเหล่าทัพ) โดยวิชาที่ควรให้มีการเรียนร่วมกัน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ อุดมการณ์/ค่านิยมทางทหาร ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีพื้นฐาน จิตสำนึก พลเมืองโลก ความเป็นผู้นำ จริยธรรม การปฏิบัติการร่วม และกฎหมายทหาร

(๒.๓) การใช้ทรัพยากรตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง และง่ายต่อการเข้าถึงร่วมกัน เช่น การเรียนรู้แบบออนไลน์ (E-Learning) บทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction CAI) ชุดสื่อการเรียนการสอน (อาจจัดทำเป็นชุด ฐานข้อมูลกลาง) ห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนการศึกษาทางไกล วิดีทัศน์ตามอัธยาศัย (Video on

Demand - VOD) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Library) ซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ ทุกเหล่าทัพสามารถใช้งานร่วมกันได้

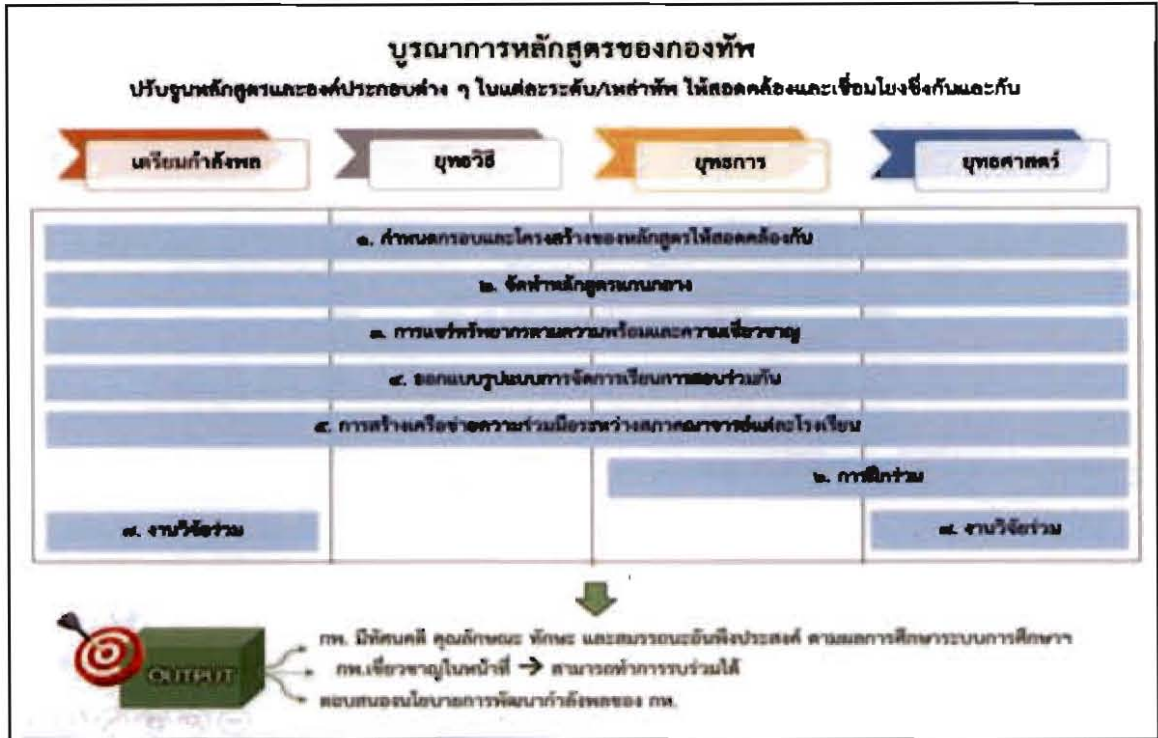
(๒.๔) การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยที่จัดการเรียนการสอนได้นำไปปรับใช้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารช่องทางเดียวกัน เน้นการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivist Theory) การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการลงมือปฏิบัติ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ มีความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และให้ความสำคัญกับหลักการประเมินที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน ตลอดจนเร่งดำเนินการพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในวิชาแกนกลางร่วมกันให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ควรนำกระบวนการการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้การเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์เป็นฐาน (Situation-Based Learning : SBL) ผ่านกระบวนการ STAR STEMS^{๒๘} ซึ่งกระบวนการร่วมคิดบูรณาการดังกล่าว ประกอบไปด้วย ๕ ด้าน และมีองค์ประกอบ ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) Situation-Based Learning (SBL) (๒) STAR ผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่ต้องการ แก่โจทย์สถานการณ์ และ (๓) STEMS ประกอบด้วย S (Scientific Thinking) T (Thai+Inter Technology) E (English-Engineering) M (Moral-Mathematics) และ S (Socio-Geology)

(๒.๕) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยการประสานงานระหว่าง สภาคณาจารย์ของกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ การจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยน และพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมวิชาการ หรือกิจกรรมสัมพันธ์ต่าง ๆ ร่วมกัน

(๒.๖) การฝึกซ้อม เพิ่มการฝึกซ้อมกันของหลักสูตรในระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพล และเป็นการสร้างความพร้อมของกลไกและการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงาน ในการการวางแผนร่วม การอำนวยความสะดวกร่วม และการปฏิบัติการร่วมทั้งในระดับการปฏิบัติในกองทัพ และการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

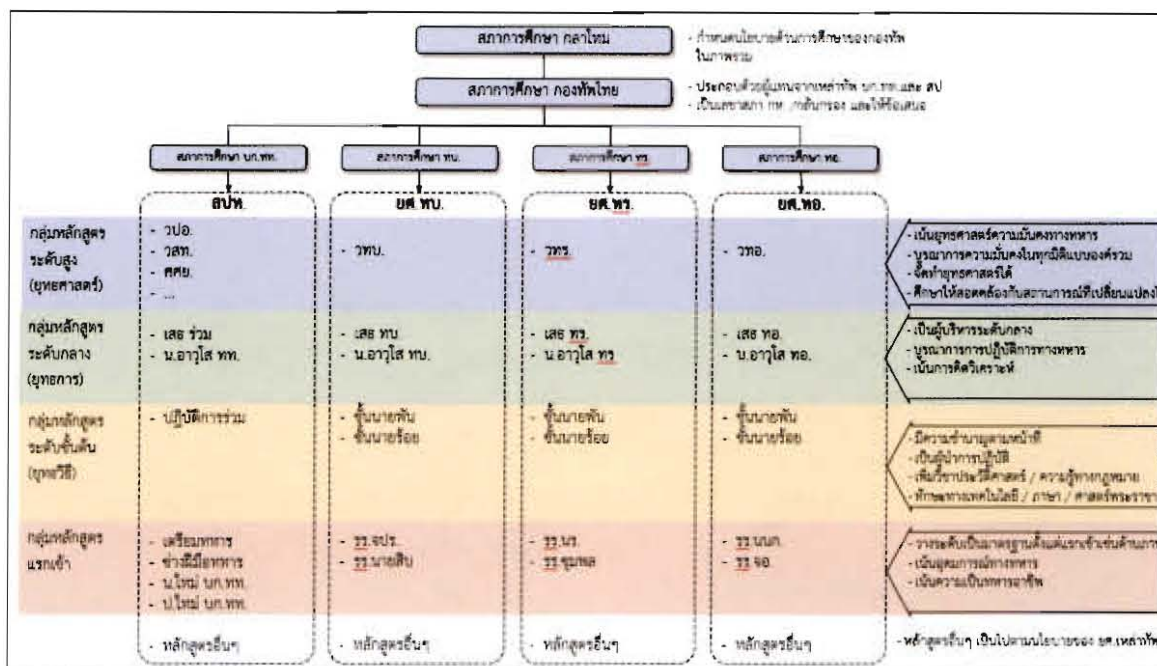
(๒.๗) งานวิจัยร่วม ส่งเสริมให้มีงานวิจัยร่วมกันในทุกระดับหลักสูตร การศึกษา (ตั้งแต่กลุ่มหลักสูตรแรกเข้าจนถึงระดับยุทธศาสตร์) เพื่อบูรณาการศักยภาพ และองค์ความรู้ของกองทัพ รวมไปถึงการสร้างนวัตกรรมด้านความมั่นคงร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

^{๒๘} พหล สง่าเนตร, (สัมภาษณ์) วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕ เวลา ๐๙๐๐-๑๒๐๐ ณ ณ รร.สธ.ทบ. และพหล สง่าเนตร. (๒๕๖๓). การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่ยุค “ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ด้วย STAR STEMS ใน วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๑๙ : แนวทางการบูรณาการหลักสูตรของกองทัพไทย ๔ ระดับ ได้แก่ กลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ระดับยุทธวิธี ระดับยุทธการ และระดับยุทธศาสตร์

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาทางทหารมีจำนวนมาก จึงควรให้มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาในภาพรวม เฉพาะหลักสูตรตามแนวทางรับราชการที่สำคัญ และจัดให้มีแบ่งกลุ่มการศึกษาของกองทัพเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการศึกษาระดับสูง (ระดับยุทธศาสตร์) กลุ่มการศึกษาระดับกลาง (ระดับยุทธการ) กลุ่มการศึกษาระดับขั้นต้น (ระดับยุทธวิธี) และกลุ่มการศึกษาแรกเข้า เพื่อกำหนดนโยบายการศึกษาที่เหมาะสมในแต่ละระดับ ทั้งนี้ โดยให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศและกรมยุทธศึกษาเหล่าทัพเป็นหน่วยที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านการศึกษาตามสายการบังคับบัญชาเช่นเดิม

แผนภาพที่ ๒๐ : โครงสร้างการแบ่งระดับการศึกษาเพื่อการบริหารจัดการ

(๓) แนวทางการยกระดับสถาบันการศึกษาของกองทัพ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(๓.๑) ในระยะสั้น ให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานและบูรณาการ (Center of Enablement) การดำเนินงานของศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ที่จะจัดตั้งขึ้น โดยกำหนดให้ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) มีภารกิจหลักในเรื่องของการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ หลักการปฏิบัติ แนวความคิดด้านความมั่นคงทางทหารเพื่อการป้องกันประเทศ ประกอบด้วย ๑) ศูนย์ด้านยุทธศาสตร์ ๒) ศูนย์ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม ๓) ศูนย์ด้านการปฏิบัติการร่วม และ ๔) ศูนย์ด้านการปฏิบัติการข่าวสารและการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ แนวทางการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

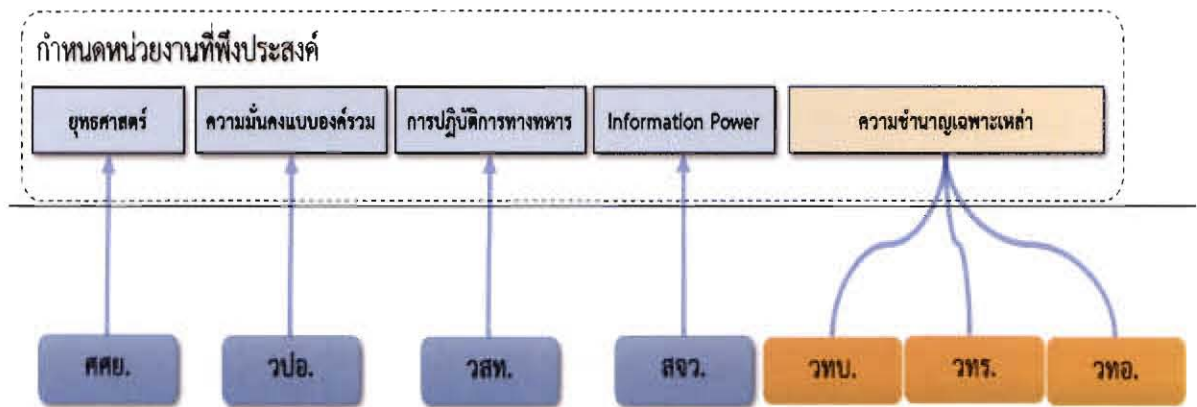
๑) วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) เน้นการให้การศึกษาระบบการด้านความมั่นคงแบบองค์รวมทุกแขนงและการบริหารทรัพยากรของชาติในบริบทของความมั่นคงในทุกระดับ

๒) วิทยาลัยเสนาธิการทหาร ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านการปฏิบัติการร่วม เน้นให้การศึกษาด้านการวางแผนร่วม/ผสม เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ด้านการวางแผนร่วม โดยประยุกต์แนวคิดจากการปฏิบัติการร่วม/ผสม โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำแนะนำ

๓) ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านยุทธศาสตร์ เน้นให้การศึกษาด้านองค์ความรู้ทางยุทธศาสตร์ และเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่เป็นคลังสมองทางด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศและของกองทัพ

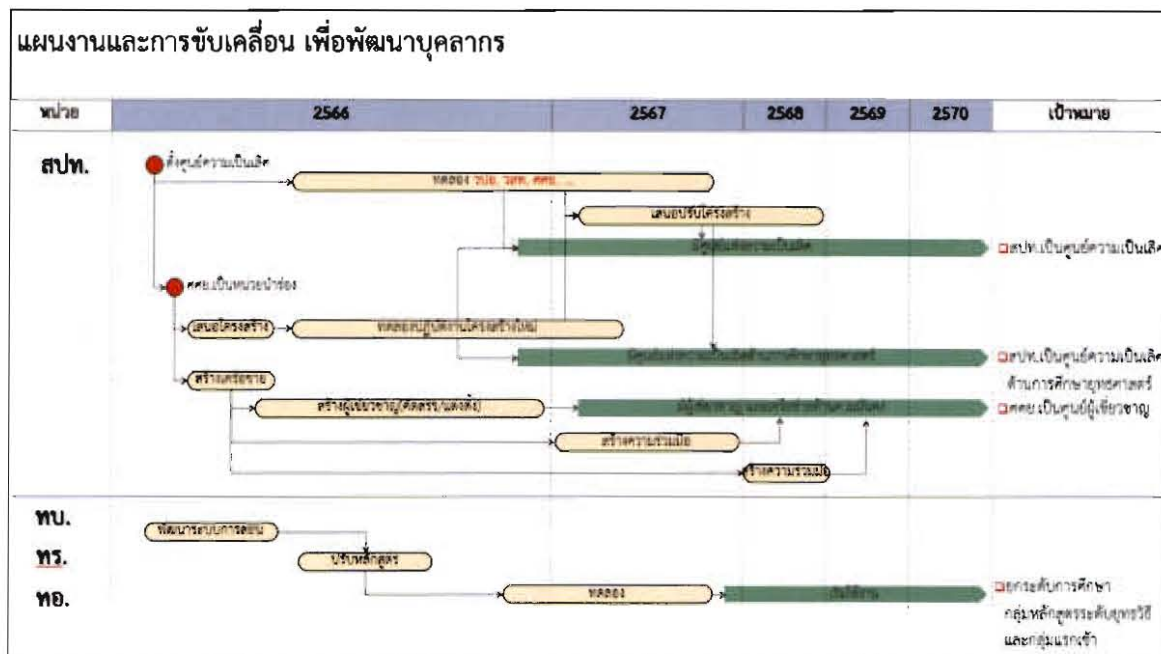
๔) สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ด้านการปฏิบัติการข่าวสารและการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เน้นการนำอำนาจอ่อน (Soft Power) ไปใช้ในการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคง (Information Operation : IO) และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communication) โดยขยายขอบเขตการปฏิบัติการให้ครอบคลุมถึงภัยคุกคามจากต่างประเทศ

นอกจากนี้ อาจพัฒนาต่อยอดนำแนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยขึ้นตรงอื่น ๆ ของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้อีกด้วย เช่น ศูนย์ด้านประวัติศาสตร์ทหาร ศูนย์ด้านนวัตกรรมทหาร และศูนย์ด้านภาษาต่างประเทศ

แผนภาพที่ ๒๑ : การพัฒนาสถาบันการศึกษาระดับสูงของกองทัพ

(๓.๒) ในระยะยาว ควรพัฒนาสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ให้เป็นมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศด้านความมั่นคง (National Defense University : NDU) โดยเป็นสถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงของประเทศ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการศึกษาร่วมกับเหล่าทัพในการทำหน้าที่เป็นส่วนประสานความร่วมมือหลักทางการศึกษาระดับสูงของกองทัพ ที่รองรับนโยบายจากสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม สามารถประสิทธิ์ประสาทปริญญาโท และปริญญาเอกได้เองโดยใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาของกระทรวงกลาโหม พร้อมทั้งยกระดับการจัดหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกของกองทัพ เพื่อให้เกิดการต่อยอดและขยายผลการศึกษาของกองทัพให้สามารถเพิ่มพูนศักยภาพของกำลังพลของกองทัพในระยะยาว ซึ่งนอกเหนือไปจากการพัฒนาบุคลากรของกองทัพแล้ว ยังเป็นการขยายผลไปสู่การสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง การป้องกันประเทศ และการทหาร ในการผลิตและเผยแพร่องค์ความรู้ ผลงานวิชาการให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและระดับสากลอีกด้วย

แผนภาพที่ ๒๒ : แผนงานและการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาบุคลากรของกองทัพ

๕.๓ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

๕.๓.๑ กรณีครูผู้สอนของกองทัพ

(๑) สรุปผลการศึกษา

ปัจจุบันกระทรวงกลาโหมได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือ จัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงาน โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งในส่วน of ครูผู้สอนนั้น กระทรวงกลาโหมได้ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๒๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มตำแหน่งวิทยฐานะและค่าตอบแทนข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน เพื่อยกระดับมาตรฐานครูผู้สอนของกองทัพ

ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการกำหนดวิทยฐานะสำหรับข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดวิทยฐานะของครูผู้สอนไว้ ๕ ระดับ ได้แก่ (๑) ครูชำนาญการต้น (๒) ครูชำนาญการ (๓) ครูชำนาญการพิเศษ (๔) ครูเชี่ยวชาญ และ (๕) ครูเชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งแต่ละระดับจะมีอัตราเงินประจำตำแหน่งมากน้อยต่างกัน ทั้งนี้ โดยครูเชี่ยวชาญพิเศษเป็นระดับวิทยฐานะที่ได้รับเงินประจำตำแหน่งมากที่สุด และครูชำนาญการต้นเป็นระดับวิทยฐานะที่ได้รับเงินประจำตำแหน่งน้อยที่สุด

(๒) ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนของกองทัพรวม ๓ แนวทาง ได้แก่ (๑) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิทยฐานะ (๒) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนให้มีตำแหน่งทางวิชาการ และ (๓) แนวทางการบูรณาการครูผู้สอน

(๒.๑) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิทยฐานะ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑) สถาบันการศึกษาของกองทัพจะต้องมีการวางแผนการพัฒนาครูผู้สอนและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพื่อให้ครูผู้สอนมีคุณสมบัติและสมรรถนะภาระงาน และตำแหน่งวิทยฐานะ

๒) ให้ครูผู้สอนที่บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะและมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ เข้ารับการอบรมหลักสูตรข้าราชการที่ทำหน้าที่สอนวิชาชีพครูหรือหลักสูตรเทียบเท่า เพื่อให้มีสมรรถนะตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินตำแหน่งวิทยฐานะ และเมื่อครูผู้สอนมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ให้สามารถขอหนังสือรับรองมาตรฐานการสอนและผ่านการประเมินข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะโดยคณะกรรมการจากสถาบันการศึกษาได้

๓) ในการกำหนดวิทยฐานะหรือเลื่อนวิทยฐานะ จะต้องมีการประเมินใน ๓ เรื่องนี้สำคัญ ได้แก่ ๓.๑) วินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ๓.๒) ความรู้ความสามารถ และ ๓.๓) ผลการปฏิบัติงาน

(๒.๒) แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนให้มีตำแหน่งทางวิชาการซึ่งหลักเกณฑ์และแนวทางในการขอตำแหน่งทางวิชาการนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยศาสตราจารย์รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๑ และประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งปัจจุบันเฉพาะสถาบันการศึกษาของกระทรวงกลาโหมบางแห่งเท่านั้นที่ครูผู้สอนสามารถขอตำแหน่งทางวิชาการได้ ได้แก่ โรงเรียนเหล่าทัพ วิทยาลัยพยาบาลเหล่าทัพ และวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์พระมงกุฎเกล้า ดังนั้น กระทรวงกลาโหมจึงควรทบทวนหลักเกณฑ์และแนวทางในการขอตำแหน่งทางวิชาการให้ครอบคลุมไปถึงครูผู้สอนในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ของเหล่าทัพด้วย นอกจากนี้กองทัพจะต้องสนับสนุนให้ครูผู้สอนในสถาบันการศึกษาทุกแห่งของเหล่าทัพสามารถขอตำแหน่งทางวิชาการได้ ด้วยการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก มีผลงานวิจัยและผลงานวิชาการเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการขอตำแหน่งทางวิชาการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะในการสอน และมีตำแหน่งทางวิชาการรองรับ

(๒.๓) แนวทางการบูรณาการครูผู้สอน ให้มีการบูรณาการครูผู้สอนจากทุกเหล่าทัพ โดยเริ่มจากการบูรณาการหลักสูตรที่มีหมวดวิชาเดียวกัน มีเนื้อหาหลักเหมือนกัน ทำให้สามารถใช้ครูผู้สอนร่วมกันได้ นอกจากนี้ จะต้องสนับสนุนให้ครูผู้สอนที่บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะได้มีโอกาสพัฒนาองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญมากขึ้น สามารถเก็บชั่วโมงสอนหรือภาระงานเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะได้

นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ อันจะเป็นการพัฒนาครูผู้สอนอีกส่วนหนึ่งด้วย

สำหรับรูปแบบของการพัฒนาครูผู้สอนนั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนระดับกลุ่ม/ทีม มีวิธีการที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นการฝึกให้ครูได้มีโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) ประสบการณ์ของการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และการร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันและการถอดบทเรียน เป็นการจัดกลุ่มการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทำงานจริงของครู และการเปิดใจกับเพื่อนครูด้วยกัน เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการในการพัฒนาครูที่ได้ผลดีที่สุดวิธีหนึ่ง

๑.๒) การพัฒนาประสบการณ์ให้กับครูผู้สอนเป็นกลุ่ม การฝึกอบรม (Training) ด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย การเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม การศึกษาดูงานภาคสนาม (Field Trip) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ตรงให้กับครูผู้สอน การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Meeting) การประชุมทางวิชาการ (Conference) และการนำเสนอผลงานทางวิชาการในเวทีต่าง ๆ

๒) รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนระดับบุคคล มีวิธีการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๒.๑) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (On the Job Training)

๒.๒) การพัฒนาครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยหรือเพิ่งเข้าปฏิบัติงานใหม่ ด้วยการสอนงานและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

๒.๓) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)

๒.๔) การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การฟัง การอ่าน การจดบันทึก การสอบถามแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ และการสะท้อนคิดและทบทวน (Self Reflection)

๒.๕) การส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) มีความสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลและบันทึกผลการศึกษารายบุคคลไว้ในฐานข้อมูลเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ข้อมูลด้านความรู้ ข้อมูลด้านทักษะ และข้อมูลด้านทัศนคติ และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลดังกล่าวในการพัฒนาส่งเสริมการศึกษาและนำกำลังพลไปปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล

๕.๓.๒ กรณีผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

(๑) สรุปผลการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญของกองทัพเป็นข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอนและฝึกศึกษา มีความเชี่ยวชาญในสายวิทยาการเฉพาะ แต่ไม่ได้บรรจุในตำแหน่งประเภทวิทยฐานะ ซึ่งปัจจุบัน กองทัพมีแนวทางในการพัฒนากำลังพลให้เป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งในระดับยุทธวิธีและระดับยุทธการ โดยมีหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ (Professional Military Education : PME) เพื่อพัฒนาคนไปสู่ภารกิจหรือการทำงานที่สูงขึ้นและการพัฒนากำลังพลให้เป็นผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ในระดับยุทธศาสตร์และความมั่นคงที่ต้องมีความรู้แบบองค์รวม แต่อย่างไรก็ตาม กองทัพยังไม่มีหลักสูตรเฉพาะเพื่อพัฒนากำลังพลให้มีขีดความสามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ รวมทั้งยังไม่มีแนวทางในการสนับสนุนหรือพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพในแต่ละระดับที่ชัดเจน

(๒) ข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management : HRM) ที่ประกอบไปด้วยการสรรหาและคัดเลือก (Selection and Recruitment) การธำรงรักษาบุคลากร (Retention) และการพัฒนาบุคคล (Development of Staff) สามารถนำมาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธวิธี ผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธการ และผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญแต่ละระดับ ดังนี้

(๒.๑) แนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธวิธีและผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธการ เนื่องจากในปัจจุบันกองทัพได้มีการออกแบบหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ (Professional Military Education : PME) ในแต่ละระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมกำลังพลหรือพัฒนากำลังพลให้สามารถรับผิดชอบการทำงานที่สูงขึ้น กล่าวคือ เป็นการเตรียมกำลังพลเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ ไม่ใช่การพัฒนากำลังพลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ดังนั้น กองทัพจึงควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะเพิ่มเติมหรือส่งกำลังพลไปรับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนากำลังพลให้มีขีดความสามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญของกองทัพได้ อีกทั้งต้องพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างการศึกษาเพื่อให้สามารถตอบโจทย์สำหรับการสร้างผู้เชี่ยวชาญ โดยในระดับของหน่วย อาจมีการจัดตั้งศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ที่มีอัตราครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์แห่งความเป็นเลิศเพื่อบริหารจัดการองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญของหน่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นคลังสมองของหน่วยได้

(๒.๒) แนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ จากการศึกษาแนวทางของสถาบันยุทธศาสตร์และคลังสมองของนานาชาติ ได้แก่ สถาบันศึกษาความมั่นคงแห่งเอเชีย - แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา (APCSS) สถาบันนานาชาติเพื่อการศึกษาทางยุทธศาสตร์ (IISS) และสถาบัน (RSIS) ของสิงคโปร์ สถาบัน (CSIS) จากอาร์ดา อินโดนีเซีย และสถาบันวิจัยทัศนเอเชีย (AVI) กัมพูชา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ ดังนี้

(๒.๒.๑) กองทัพอควรจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญระดับยุทธศาสตร์ โดยเชิญผู้แทนจากมิตรประเทศเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรดังกล่าว สำหรับรูปแบบของการอบรมนั้นควรเป็นไปในลักษณะของการให้ผู้ร่วมอบรมได้แสดงความคิดเห็น เช่น การตั้งโจทย์คำถามที่ท้าทาย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้และมุมมองที่หลากหลายจากความเชี่ยวชาญของผู้เข้าอบรมที่มาจากนานาประเทศ

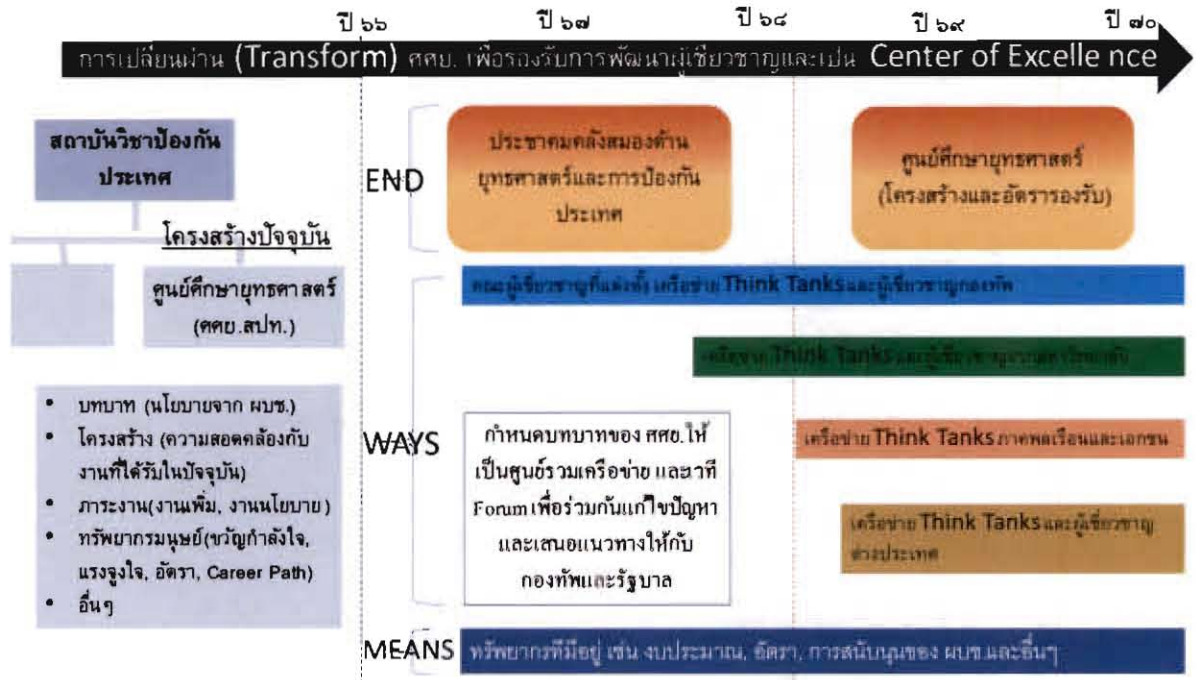
(๒.๒.๒) กองทัพอควรจัดให้มีเวทีการประชุมเกี่ยวกับความมั่นคงของกองทัพในระดับภูมิภาคหรือระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ได้องค์ความรู้และความคิดเห็นที่แตกต่างของแต่ละประเทศ มุมมองและนโยบายความมั่นคงในหลาย ๆ เรื่องที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมผู้บริหารระดับสูงและนักวิชาการด้านนโยบายด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ อีกด้วย

(๒.๒.๓) กองทัพอควรสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญทุกระดับผลิตผลงานวิจัยในหลากหลายสาขา และมีการตีพิมพ์ผลงานวิชาการทั้งในระดับประเทศ ระดับนานาชาติ และระดับโลก เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นในวงวิชาการทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

ทั้งนี้ การจัดหลักสูตร การจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ และการสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญผลิตผลงานวิจัย นอกจากจะได้มาซึ่งองค์ความรู้ มุมมอง และความคิดที่หลากหลายแล้ว ยังเป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการอีกด้วย

อนึ่ง ในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพอควรให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เป็นหน่วยงานนำร่องดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ดังนี้

๑) เริ่มแรก ให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์เป็นหน่วยงานต้นแบบของการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ ทำหน้าที่เป็นคลังสมอง โดยปรับย้ายกำลังพลและเชิญนายทหารที่เกษียณอายุราชการไปแล้วที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาปฏิบัติงานหรือทำงานเพิ่มเติมในหน่วยงาน พร้อมทั้งประสานเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและคลังสมองทั้งจากภายในและภายนอกกองทัพ จัดเวทีถกแถลง ระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและเสนอแนวทางให้กับกองทัพและรัฐบาล ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันที ในกรณีนี้ กองทัพสามารถแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญให้ดำรงตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนดและให้ได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม ส่วนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพในระยะกลางและระยะยาวนั้น ควรมีแผนงานแนวทางในการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ที่ชัดเจน มีอัตราโครงสร้าง การพัฒนาบุคลากร และแรงจูงใจที่ส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ให้เกิดการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบด้วยพลเรือนและทหาร เช่นเดียวกับโครงสร้างของหน่วยงานคลังสมอง (Think Tanks) ของต่างประเทศ

แผนภาพที่ ๒๓ : การเปลี่ยนผ่าน (Transform) ศศย. เพื่อรองรับผู้เชี่ยวชาญและเป็น Center of Excellence

๒) ให้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์นำการปฏิรูประบบงานกำลังพลของกองทัพมาใช้ในการปรับโครงสร้างและอัตราของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เพื่อความอ่อนตัวของโครงสร้าง อัตรากำลังและความคล่องตัวของการปฏิบัติงานด้านวิชาการ และเพื่อให้การบรรจุและแต่งตั้งให้พลเรือนที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญเฉพาะทางสามารถรับราชการในตำแหน่งที่มีใช้อัตรากลาโหมและไม่มีชั้นยศ ในรูปแบบของข้าราชการพลเรือนกลาโหม

๓) ปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังพลของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ให้มีขนาดที่เหมาะสมและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเพิ่มอัตราและตำแหน่งข้าราชการพลเรือนกลาโหมเข้ามาในโครงสร้างอัตรากำลังพลศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดกลุ่มบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะทาง/กลุ่มเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังเกิดแรงจูงใจต่อบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านวิชาการและการวิจัยของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญจะมีแนวทางเจริญก้าวหน้าในการรับราชการที่ชัดเจน

นอกจากนี้ การเพิ่มระบบข้าราชการพลเรือนกลาโหมในโครงสร้างของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนผ่านศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ให้เป็น “ศูนย์ความเป็นเลิศด้านยุทธศาสตร์” อย่างแท้จริง เพราะสามารถขจัดปัญหาเรื่องบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะมาปฏิบัติงานในศูนย์ได้อย่างถาวร

ร่าง แผน CoE ศสย.สปท. (พัฒนาผู้เชี่ยวชาญ)

ลำดับ	กิจกรรม	ปี ๖๖	ปี ๖๗	ปี ๖๘	ปี ๖๙	ปี ๗๐	ผลสัมฤทธิ์	
๑	การสรรหาผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ๑.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก ศสย. ๑.๒ คณะกรรมการสรรหาผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก ศสย. ๑.๓ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญจาก บก.ภท.วชที่ ๑ (๑๒ ท่าน สาขา ๒ ท่านตามกรอบ STEEP-M) ๑.๔ ขยายเครือข่ายคณะผู้เชี่ยวชาญในภาครัฐฯ ระดับที่ ๒ (๓๐ ท่าน ขึ้นไป) ๑.๕ ขยายเครือข่ายคณะผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศและองค์กรเอกชน ระดับที่ ๓ ๑.๖ จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัย ศสย.	■	■	■	■	■	■	ประชาชนคลังสมองของ ศสย.
๒	การปรับโครงสร้างศสย. รองรับ CoE ๒.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการ ยกร่างโครงสร้างคณะกรรมการ ศสย. (สำนักงาน อัตรากำลังอัตรากำลัง ระบบการทำงาน) ๒.๒ จัดโครงสร้างศสย.(เพื่อกลาง) ทดลองดำเนินงาน ๒.๓ ขออนุมัติการปรับโครงสร้างภายใน บสท. ๒.๔ ขออนุมัติการปรับโครงสร้าง กท. ๒.๕ คำนึงงานตามโครงสร้างฯ อย่างเป็นรูปธรรม	■	■	■	■	■	■	โครงสร้างศสย.รองรับ Center of Excellence for Strategic Security and Defence Research Center :SSDRC

แผนภาพที่ ๒๔ : แผนพัฒนาศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สู่ศูนย์แห่งความเป็นเลิศในการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

แผนภาพที่ ๒๕ : โครงสร้างศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์รองรับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับขั้นตอนการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพนั้น แบ่งออกได้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังนี้

การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะสั้น ซึ่งกองทัพสามารถดำเนินการได้ทันที โดยใช้โครงสร้างเดิมที่มีอยู่ ปรับย้ายกำลังพล รวมทั้งเชิญนายทหารที่เกษียณอายุราชการไปแล้ว ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาทำงานร่วมกันในฐานะผู้เชี่ยวชาญ แล้วขยายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภายนอกสังกัดกระทรวงกลาโหม นอกจากนี้ กองทัพควรสร้างประชาคมเครือข่ายเพื่อการสัมมนาเฉพาะเรื่องสำหรับการเจาะประเด็น อันประกอบไปด้วย บุคลากรภายในกองทัพ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการระดมความคิดและออกแบบแนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอแนะอย่างเป็นขั้นเป็นตอนให้กับทุกองค์กรได้

การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในระยะกลางและระยะยาว ได้แก่ การวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การจัดทำเอกสารทางวิชาการ บทวิเคราะห์ บทความ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ การจัดเวทีสนทนา รับประทานอาหาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ การจัดให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญระดับปฏิบัติเป็นประจำทุกปี เพื่อร่วมสร้างเครือข่ายให้เป็นปึกแผ่นทั้งในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับสากล

บทสรุป โดยที่คณะกรรมการธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ และสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คณะกรรมการธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา จึงได้ทำการศึกษา เรื่อง “การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑” และมีข้อเสนอแนะว่า กองทัพจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาให้สามารถผลิตกำลังพลชั้นสัญญาบัตรให้มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ตามองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการการศึกษา (๒) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (๓) ครูผู้สอน และ (๔) ผู้เรียน

แต่โดยที่รูปแบบของการบริหารจัดการการศึกษา รวมทั้งหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของกองทัพในปัจจุบันเป็นการศึกษาเฉพาะทาง ประกอบกับ การบริหารจัดการการศึกษาของแต่ละเหล่าทัพมีความแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของเหล่าทัพนั้น ๆ โดยขาดการบูรณาการและกำหนดทิศทางทางการศึกษาร่วมกัน นอกจากนี้ โดยที่การบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพยังขาดศักยภาพในการสร้างเสริมและพัฒนานักวิชาการและนักวิจัยที่มีองค์ความรู้ด้านความมั่นคงแบบบูรณาการ (Comprehensive Security) ให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายในประเทศ และในระดับนานาชาติ จึงทำให้นโยบายและแนวปฏิบัติด้านความมั่นคงแห่งชาติและการป้องกันประเทศในปัจจุบันไม่ถูกเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการรอบด้านกับทุกภาคส่วนความมั่นคงที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในระยะยาวได้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาการพัฒนากระบวนและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนขับเคลื่อนให้มั่นนโยบาย

มีแผนงาน และผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการศึกษาของกองทัพ ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดการบูรณาการการศึกษา อันจะนำไปสู่ การบูรณาการศักยภาพกองทัพให้สามารถตอบสนองกับภัยคุกคามในอนาคต

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา เชื่อมั่นว่าหากกระทรวงกลาโหมโดยสถาบันวิชาการป้องกันประเทศและกรมยุทธศึกษาทหาร ของเหล่าทัพ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพ ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น แผนการขับเคลื่อนตามข้อเสนอนี้ย่อมสามารถเกิดผลที่เป็นรูปธรรมได้ ภายใน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ ด้านความมั่นคงของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕.(๒๕๖๕ , ๓๑ มีนาคม).
ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม ๑๓๙ ตอนที่ ๒๐ ก หน้า ๑๒ - ๑๘
- กองบัญชาการกองทัพไทย.(๒๕๕๘).คำสั่งกองทัพไทยว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษากองทัพไทย.
ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘.
- กองบัญชาการกองทัพไทย.(๒๕๕๙).คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ)ที่ ๒๕๖/๕๙ เรื่องการแต่งตั้ง
คณะกรรมการเพื่อบูรณาการงานด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนาของกองทัพไทย. ลงวันที่
๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.
- กองบัญชาการกองทัพไทย.(๒๕๖๔).คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ ๒๖๑/๖๔ เรื่อง นโยบายการศึกษา
ของกองทัพไทย. ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔.
- ขจรพงษ์ พูลสวัสดิ์. (๒๕๖๔). ๕ เทรนด์ “เทคโนโลยีการศึกษา” คอลัมน์ นอกรอบ.สืบค้นจาก:
<https://www.prachachat.net/columns/news-747891> [๒๐๒๒,October ๕].
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการกำหนดวิถีสถาณะสำหรับข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่สอน
พ.ศ. ๒๕๖๑.[ออนไลน์].แหล่งที่มา :
https://ndsi.rtarf.mi.th/ndsi_mhad/Data/academic/rules61.pdf[๒๕๖๕,กันยายน ๑๒]
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๑.(สำเนา)
- ข้อบังคับของสภาการศึกษาวิชาการทหารว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของ
สถาบันการศึกษาวិชาการทหาร พ.ศ.๒๕๕๙.
- คณะกรรมการวิชาการทหารและความมั่นคงของรัฐวุฒิสภา.(๒๕๖๔).รายงานการพิจารณาการศึกษา
เรื่อง การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑. สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการ
วุฒิสภา.
- คำสั่งกระทรวงกลาโหม(เฉพาะที่) ๒๒๐/๔๕ เรื่อง นโยบายด้านการศึกษากระทรวงกลาโหม(๒๕๕๕).
[ออนไลน์].แหล่งที่มา:
<http://www.afaps.ac.th/~smt/website/policy/modedupolicy.pdf>[๒๕๖๕ ,
กรกฎาคม ๑๕]
- ดิจิทัลทีปส์. (ม.ป.ป.): ๕ เทคโนโลยีการศึกษาที่น่าจับตามอง.สืบค้นจาก:
<https://www.tot.co.th/blogs/ดิจิทัลทีปส์/digital-updates/SME-tips/2020/06/09/5-เทคโนโลยีการศึกษาที่น่าจับตามอง>. [๒๐๒๒, October ๕]
- ธงชัย คาบวง (๒๕๖๑).การพัฒนาครูแบบองค์รวมโดยการเทียบเคียงสมรรถนะ.วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยนเรศวร.หน้า ๓๕

ธาดา เคี่ยมทองคำ. (๒๕๖๐-๒๕๖๑). แนวทางการพัฒนากำลังพลกองทัพอากาศเพื่อรองรับเทคโนโลยี อวกาศ. (ออนไลน์). เอกสารวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. สืบค้นจาก:

http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8424m.html

[๒๐๒๒, กรกฎาคม ๑๕]

บันเย็น เฟ็งกระจาง (๒๕๖๑). การพัฒนาครุฑานการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑. เอกสารวิจัย การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกริก สืบค้นจาก:

https://mis.krirk.ac.th/librarytext/ED/2561/F_Banyen_%20%20Phengkrachang.pdf

[๒๐๒๒, สิงหาคม ๑๕]

ประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๖๔ .(๒๕๖๕ ,๗ มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๙ ตอนพิเศษ ๔ ง ๗ มกราคม ๒๕๖๕ หน้า ๒๖-๓๓

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดตผลัผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนพิเศษ ๒๑๒ ง ๙ กันยายน ๒๕๖๕ หน้า ๓๕-๓๖

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ [ออนไลน์] (๒๕๕๔) สืบค้น [๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๕] จากแหล่งที่มา: https://dictionary.orst.go.th/lookup_domain.php

พจนินัย มั่งคั่ง (๒๕๖๓). แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของครูโรงเรียนเครือข่ายฝกประสบการณ์วิชาชีพครู. เอกสารวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ สืบค้นจาก: <http://hs.pbru.ac.th/journal/wp-content/uploads/2020/09/63-01-07.pdf> [๒๐๒๒, สิงหาคม ๑๕]

พระราชกฤษฎีกาการได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑. (๒๕๖๑, ๒๗ มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๙ ก หน้า ๖๔-๖๖

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒, ๑ พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก, หน้า ๕๐

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒, ๑ พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก, หน้า ๔๕-๗๐

พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๘. (๒๕๕๘, ๕ มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๑๕ ก, หน้า ๔๑

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒๕๖๑, ๒๖ มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๔ ก หน้า ๓

พระราชบัญญัติสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒. (๒๕๖๒, ๑ พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก, หน้า ๘-๑๘.

- พหล สง่าเนตร, (สัมภาษณ์) วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕ เวลา ๐๙๐๐-๑๒๐๐ ณ ณ รร.สธ.ทพ.
และพหล สง่าเนตร. (๒๕๖๓). การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่ยุค “ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ด้วย STAR STEMS ใน วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓.
- พิชญาภา ยืนยาวและธีรวัส ธาราตันติโชค (๒๕๖๑). การวิเคราะห์ห้องปฏิบัติการคุณลักษณะของ ครุมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑. เอกสารวิจัยสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สืบค้นจาก:
http://pws.npru.ac.th/pitchayapa/system/20200724095214_683f03670a59749a944fe78046d9c95f.pdf [๒๐๒๒,สิงหาคม ๑๕]
- เพ็ญยศ แก้วสว่าง (น.อ.) และ โอฐศิลป์ นิลบุล (น.อ.) (พ.ศ.๒๕๖๒). รายงานผลการการศึกษาหลักสูตรยุทธศาสตร์และการป้องกันประเทศ ณ สปจ., เอกสารประกอบการสำเร็จการศึกษา ของกำลังพลกองทัพอากาศ. กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ.
- ภาควิชารัฐบาล คณะสังคมศาสตร์และรัฐศาสตร์ University of Padjadjaran, Jatinangor, อินโดนีเซีย. (๒๐๑๗). The Civil-Military Integration and the Development of Education System in Defense Institutions: Indonesia's Case. (ออนไลน์)., Available from: Asian Social Science; Vol. ๑๓, No. ๓; ๒๐๑๗ ISSN ๑๙๑๑-๒๐๑๗ E-ISSN ๑๙๑๑-๒๐๒๕ Published by Canadian Center of Science and Education [๒๐๒๒,July ๑๔]
- มารุต พัฒผล. (๒๕๖๒). แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์เผยแพร่ออนไลน์) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาศพันธ์ ถาวรามร. (๒๕๖๐-๒๕๖๑) การพัฒนาการศึกษาของกองทัพเรือสู่มาตรฐานสากล. (ออนไลน์) เอกสารวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. สืบค้นจาก:
http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/8486m.html [๒๐๒๒,July ๑๕]
- ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... (๒๕๖๒).[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://psdgopec.nma6.go.th/wp> [๒๕๖๕ ,กรกฎาคม ๑๕]
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.(๒๕๖๒). คู่มือการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาปีการศึกษา ๒๕๖๓ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ แหล่งที่มา: <http://academic.crma.ac.th/upload/files/StudentHanbook2563.pdf> [๒๕๖๕,กรกฎาคม ๑๖]
- โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช. (๒๕๖๓). รายละเอียดหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ(หลักสูตรใหม่ พ.ศ.๒๕๖๓).

- วิจารณ์ พาณิช (๒๕๖๑). การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning). [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.arsomsilp.ac.th/lifeislearning-vichan/๒๕๖๕,สิงหาคม ๑๒>
- วิจารณ์ พาณิช. (๒๕๕๖). เอกสารถอดความโดยสรุปเรื่องการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21. การประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือวันที่ ๒๙ เมษายน - ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมตักสิลา จังหวัดมหาสารคาม [ออนไลน์]แหล่งที่มา: https://www.scbfoundation.com/media_knowledge/knowledge/2938A-5673 [๒๕๖๕,สิงหาคม ๑๒]
- วิทย์ เทียงบูรณธรรม.(๒๕๔๑).พจนานุกรมไทย-อังกฤษ(SE-ED'S MODERN ENGLISH-THAI DICTIONARY(COMPLETE&UPDATE) DESK REFERENCE EDITION.กรุงเทพฯ:ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- สกุลกาญจน์ นิยมพลอย. (๒๕๖๔) กรอบแนวคิดความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และสมรรถนะนายทหารสัญญาบัตรกองทัพก.(ออนไลน์). , Available from: CRMA Journal of Humanities and Social Science Vol.๘ [๒๐๒๒,July ๑๕]
- สตีเฟ่น พอมมีอาที่.ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารออสเตรเลีย. บรรยายเรื่องระบบการศึกษาของกองทัพ ออสเตรเลีย ณ กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.เมื่อ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๕.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย. (๒๕๖๒).การประเมินข้าราชการทหาร ที่ทำหน้าที่สอนเพื่อให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ.
- สมหวัง ว่องไพศาล.(๒๕๕๘).การบริหารโรงเรียนกรุงเทพมหานครศตวรรษที่ ๒๑. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. อ้างถึงใน Peter F. Drucker , **Management Challenges** , เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 20 ตุลาคม 2557 , เข้าถึงข้อมูลได้จาก: http://www.novabizz.com/NovaAce/Mange/Management_Challenges.
- ส่วนบัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก. (๒๕๖๔.) คู่มือการศึกษาประจำปี ๒๕๖๔ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ความมั่นคงศึกษา). หน้า ๔-๙.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ ภายใต้บริษัท แมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวล็อปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (MQDC). (๒๕๖๕). อนาคตของการเรียนรู้ (Future of Learning).สืบค้นจาก: <https://ifi.nia.or.th/wp-content/uploads/2022/01/NIA-x-FTL-2021-Future-of-Learning.pdf> [๒๐๒๒, October ๕]
- สีปพงษ์ ปราบใหญ่ (๒๕๖๒).แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ (GUIDELINES MANAGEMENT FOR GRADUATE STUDIES IN THE ๒๑ST CENTURY) (ออนไลน์), สืบค้นจาก:วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ (ธันวาคม ๒๕๖๒) [๒๐๒๒,กรกฎาคม ๑๕]
- สุคนธา ชินศิริ (๒๕๖๒). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาค

ตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรัชญาคุณิพนธ์หลักสูตร
ปรัชญาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สืบค้นจาก: http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/55810171.pdf [๒๐๒๒,
สิงหาคม ๑๕]

สุภการ จันทร์พุ่ม.(๒๕๖๕).แนวทางการประศาสนวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์
และความมั่นคงของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.เอกสารวิจัยวิทยาลัยเสนาธิการรุ่นที่ ๖๓
วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สุไม บิลโบ สมรรถนะ (ม.ป.ป.)ทักษะและบทบาทครูไทย ในศตวรรษที่ ๒๑.(ออนไลน์) เอกสาร
ประกอบการเรียนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ: บทบาทครูในยุคเทคโนโลยี
สารสนเทศ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
แหล่งที่มา:<https://drumaibinbai.files.wordpress.com/2015/11/e0b89ae0b897e0b89ae0b8b2e0b897e0b882e0b8ade0b887e0b884e0b8a3e0b8b9e0b984e0b897e0b8a2e0b983e0b899e0b8a8e0b895e0b8a7e0b8a3e0b8a3e0b8a9.pdf>
[๒๕๖๕,สิงหาคม ๑๓]

อุ๋ เสียวยี่.ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน .บรรยายระบบการศึกษาของ
กองทัพจีน ณ กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕

ภาษาอังกฤษ

Andrew Biggs[Online]Retrieved from: Mobile.Twitter.com[2022, August 14]

Bernard, H.R. (2011). *Research Methods in Anthropology: Qualitative and quantitative approaches*. 5th edition. Altamira Press, United Kingdom. pp. 143 – 155.

Charness, P. J; Feltovich, & R. R. Hoffman (Eds.), *The Cambridge handbook of expertise and expert performance* (pp. 683–703). Cambridge University Press. Available from : <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816796.038> [๒๐๒๒, July ๑๔]

Cooper, S.; Lawrence, E., Kierstead, J.; Lynch, B.; and Luce, S. (2001). *Competencies: A brief overview of development and application to public and private sectors*. [Online]. Available from : http://www.psagency-agencefp.gc.ca/research/personnel/comp_overview.asp [2022, July 15]

Ericsson, K. A. (2006).The Influence of Experience and Deliberate Practice on the Development of Superior Expert Performance. (ออนไลน์) In K. A. Ericsson, N.

Ericsson, KA, & Charness, N. (1994) *Expert Performance Its Structure and Acquisition* (ออนไลน์). Available from: Neil Charness is now at Department of Psychology, Florida State University. Correspondence may be addressed to K. Anders

- Ericsson, Department of Psychology, Florida State University, Tallahassee, FL, 32306—1051.[2022,July 21]
- Fletcher, J. D. (2009). “Education and Training Technology in the Military” in Science (New York, N.Y.) Vol. 323. Issue 5910. pp.72-75.
- Framework for 21st Century Learning.(2019).[ออนไลน์]
แหล่งที่มา:<https://www.battelleforkids.org/networks/p21>[2022, August 10]
- Hoffman, R.R. (1998). How Can Expertise be Defined? Implications of Research from Cognitive Psychology. In: Williams, R., Faulkner, W., Fleck, J. (eds) Exploring Expertise.
- McClelland, D. C. (1998). Identifying competencies with behavioral-event interviews. American Psychological Society 5, 9: 331-339.
- Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-13693-3_4. [Online]
Retried from : https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-13693-3_4[2022, August 14]
- Quincy Elvira, Jeroen Imants, Ben Dankbaar & Mien Segers (2017) Designing Education for Professional Expertise Development, Scandinavian Journal of Educational Research, 61:2, 187- 204, DOI: [10.1080/00313831.2015.1119729](https://doi.org/10.1080/00313831.2015.1119729) .
[Online] Retrieved from:
<https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080%2F00313831.2015.1119729> [2022, August 14]
- Stevenson, John C.(2003). *Developing vocational expertise: Principles and issues in vocational education*. Crows Nest, Australia: Allen & Unwin.
- Werner J.N.and Randy L.Desimon (2006) Human Resource Development,4th Edition.Mason:Thomson South-Western.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” วันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา ณ สำนักการศึกษาทหารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ของโลกแห่งยุคศตวรรษที่ ๒๑ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรูปแบบของภัยคุกคามมีความซับซ้อนและคลุมเครือ (VUCA World) ภาพอนาคตข้างหน้าโลกอาจต้องเจอกับความท้าทายที่รุนแรงและส่งผลกระทบเชื่อมโยงต่อกันเป็นลูกโซ่ ดังนั้น กองทัพในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคง จึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและปรับเปลี่ยนตนเอง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้พร้อมเผชิญกับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในทุกมิติ สำหรับการเพิ่มขีดความสามารถดังกล่าวไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการพัฒนาระบบการศึกษาทางทหารให้กับกำลังพลทุกนายของกองทัพนับถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพให้มีประสิทธิภาพสูง มีความพร้อมปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมายได้อย่างเต็มศักยภาพ

เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๔ คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานศึกษาแนวทางการพัฒนากองทัพ เรื่อง “การศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑” เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพให้สอดคล้องตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในอนาคต ซึ่งคณะกรรมการได้รายงานผลการศึกษาดังกล่าวต่อที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๔ ในวันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เป็นที่เรียบร้อย

ต่อมา ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพได้เห็นชอบต่อผลการบูรณาการเพื่อพัฒนาการศึกษาของกองทัพ คณะกรรมการจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งในชื่อคณะกรรมการการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ เพื่อเป็นการวางแผนขับเคลื่อนให้มียุทธศาสตร์ มีแผนงาน และผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้มอบให้สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านการศึกษาของกองทัพเป็นเจ้าภาพในการบูรณาการ

คณะกรรมการการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ ได้ประชุมร่วมกันแล้วมีความเห็นว่า การยกระดับการศึกษาและบูรณาการศักยภาพของกองทัพ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จึงเป็นที่มาสำคัญของการจัดสัมมนาในครั้งนี้

การประชุมสัมมนาปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ได้จัดขึ้นในวันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษาของกองทัพร่วมกันระดมความคิดเห็นในการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาของกองทัพ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพ และเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อภารกิจการป้องกันประเทศรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

กำหนดการการสัมมนา

เวลา ๐๘๐๐ - ๐๘๔๕ นาฬิกา	- เริ่มลงทะเบียน ณ ห้องประชุม ๔๒๑ ชั้น ๒ อาคารอเนกประสงค์ สปท.
เวลา ๐๘๔๕ - ๐๙๐๐ นาฬิกา	- พิธีเปิดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ๑) พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร รองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่หนึ่ง กล่าวรายงานและเชิญประธานในพิธีกล่าวเปิดการสัมมนา ๒) พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ ประธานคณะกรรมการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา กล่าวเปิดการสัมมนา
เวลา ๐๙๐๐ - ๐๙๓๐ นาฬิกา	- รับฟังปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การปฏิรูประบบการศึกษาของกระทรวงกลาโหม โดย พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม - พิธีกรกล่าวคำขอบคุณ/เชิญมอบของที่ระลึกแก่วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และถ่ายภาพร่วมกัน
เวลา ๐๙๓๐ - ๑๐๐๐ นาฬิกา	- พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๐๐๐ - ๑๒๐๐ นาฬิกา	- ชี้แจงประเด็นการสัมมนา “แนวทางการขับเคลื่อนระบบการศึกษาของกองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑” โดย ๑) พลโท ทนงศักดิ์ รongทิม รองผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ : บรรยายภาพรวมการสัมมนา

๒) พลตรี อรรถเดช ประทีปอุษานนท์ ผู้อำนวยการสำนัก
การศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ :

บรรยายการศึกษากองทัพรองรับศตวรรษที่ ๒๑ ที่ผ่านมา

๓) พันเอก ทักษิณ สิริสิงห์ รองผู้อำนวยการสำนัก

การศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ :

บรรยายแนวทางการปรับโครงสร้างเพื่อก้าวไปสู่วิทยาลัย

ป้องกันประเทศ (National Defense University : NDU)

- แบ่งกลุ่มการระดมสมองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมี
ประเด็นการสนทนา ดังนี้

๑) แนวทางบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา
ของกองทัพไทย

๒) การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพไทย

๓) การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาและยกระดับ
การจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า
ของกองทัพไทย

๔) การสร้างผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ นาฬิกา - รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๔.๓๐ นาฬิกา - แลกเปลี่ยนประเด็นสนทนาต่อ (เฉพาะห้องสัมมนาที่ ๒ ๓ และ ๔)

เวลา ๑๔.๓๐ – ๑๔.๔๕ นาฬิกา - รับประทานอาหารว่าง

เวลา ๑๔.๔๕ – ๑๕.๐๐ นาฬิกา - สรุปผลข้อคิดเห็น

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (๔ กลุ่ม)

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เรื่อง “การพัฒนาระบบ
และโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนานุเคราะห์ทางการศึกษาของกองทัพ”

กลุ่มสัมมนาที่ ๑ เรื่อง การบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพ

๑. พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร

๒. พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ

๓. พลโท ทนงศักดิ์ รongทิม

๔. พลตรี พลวุฒ ลำเจียก

๕. พลเรือตรี วีรุตม ม่วงจีน

๖. เจ้ากรมยุทธการทหารบก หรือผู้แทน

๗. เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก หรือผู้แทน
๘. เจ้ากรมกำลังพลทหารเรือ
๙. เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือ หรือผู้แทน
๑๐. เจ้ากรมยุทธการทหารเรือ หรือผู้แทน
๑๑. ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ หรือผู้แทน
๑๒. เจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศ หรือผู้แทน
๑๓. เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารอากาศ หรือผู้แทน
๑๔. เจ้ากรมยุทธการทหารอากาศ หรือผู้แทน
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร หรือผู้แทน
๑๖. รองเจ้ากรมกำลังพลทหาร

กลุ่มสัมมนาที่ ๒ เรื่อง การปรับโครงสร้างด้านการศึกษาของกองทัพ

๑. พลเอก เจิดวุธ คราประยูร
๒. พันเอก ทักษิณ สิริสิงห
๓. นาวาเอกหญิง สิริรัตน์ เนียมอินทร์
๔. พันเอก อาชวกุล กาญจนาคม
๕. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ หรือผู้แทน
๖. เสนาธิการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๗. ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๘. ผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๙. ผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๐. ผู้บัญชาการโรงเรียนช่างฝีมือทหารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๑. รองเสนาธิการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (๑)
๑๒. ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๓. ผู้อำนวยการกองกลาง กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๔. ผู้อำนวยการกองคุณภาพและมาตรฐานการฝึกศึกษาทหารกองบัญชาการ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๕. ผู้อำนวยการกองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหารกองบัญชาการ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๖. ผู้อำนวยการสถาบันภาษากองทัพอากาศกองบัญชาการ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๑๗. ผู้อำนวยการกองวิชาทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน

กลุ่มสัมมนาที่ ๓ เรื่อง การบูรณาการด้านหลักสูตรของกองทัพ

๑. พลเรือตรี นเรศ เพ็ชรนิน
๒. พลอากาศตรี ศุภโชค ชัยวงษ์
๓. พลตรี พลวุฒ ลำเจียก
๔. พลตรี ธวัชชัย ทรงศรีเอี่ยม
๕. พลตรี อรรคเดช ประทีปอุษานนท์
๖. นาวาอากาศเอก วินิจ จันทรมณี
๗. พันเอก กาญจนะดิษฐ์ ไยเกตุ
๘. ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการกำลังพล หรือผู้แทน
๙. ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า หรือผู้แทน
๑๐. ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก หรือผู้แทน
๑๑. ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หรือผู้แทน
๑๒. ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัยโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หรือผู้แทน
๑๓. ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ หรือผู้แทน
๑๔. ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพเรือ หรือผู้แทน
๑๕. ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช หรือผู้แทน
๑๖. ผู้อำนวยการศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช หรือผู้แทน
๑๗. ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพอากาศ หรือผู้แทน
๑๘. ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ หรือผู้แทน
๑๙. รองผู้บัญชาการวิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๒๐. รองผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๒๑. รองผู้บัญชาการโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๒๒. ผู้อำนวยการกองวิทย์ฐานะทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๒๓. ผู้อำนวยการกองฝึกอบรม สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๒๔. ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หรือผู้แทน
๒๕. รองผู้อำนวยการกองการศึกษา สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๒๖. หัวหน้าศึกษาในประเทศ กองการศึกษาสำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กลุ่มสัมมนาที่ ๔ เรื่อง การสร้างผู้เชี่ยวชาญของกองทัพ

๑. พลเอก อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์
๒. พลเอก จุมพล เฉลยถ้อย
๓. พลอากาศโท ภูมิใจ เลขสุนทรากร
๔. พลตรี ไชยา ศรีนวล

๕. พลตรี ประเทือง ปิยะกะโพธิ์
๖. พลตรี กิตติ คงสมบัติ
๗. พลตรี ศักดิ์สิทธิ์ แสงชนินทร์
๘. นาวาอากาศเอก เนติภัทร ภัทร์กุลชัย
๙. นาวาอากาศเอก ไชยา ออกแดง
๑๐. นาวาอากาศเอก อาทิตย์ เจนจบสกลกิจ
๑๑. พันเอก ดิษฐรัตน์ อมรวิวัฒน์
๑๒. พันโทหญิง กัลยา จุลศรี
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานคลังสมอง กองทัพอากาศ

รูปภาพการดำเนินการ

รูปภาพการดำเนินการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ

ผนวก ข

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บังคับบัญชาระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มที่ ๑ ผู้บังคับบัญชาระดับสูง

๑. พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
๒. พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์	ประธานคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐวุฒิสภา
๓. พลเอก พหล สำนะเนตร	อดีตรองปลัดกระทรวงกลาโหม
๔. พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง	อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีตผู้บัญชาการทหารอากาศ
๕. พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์	ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๖. พลเอก ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์	ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๗. พลเรือโท ชลทิศ นาวานุเคราะห์	เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือ

กลุ่มที่ ๒ ผู้เชี่ยวชาญนอกกระทรวงกลาโหม

๑. รศ.ดร.ปณิธาน วัฒนายากร	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ตันตยกุล	ผู้แทนกลุ่มวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะกรรมการประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๓. รศ.ดร.ปิติ ศรีแสงนาม	ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา และอาจารย์ประจำ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร.ตุลยภาค ปรีชารัชช	รองผู้อำนวยการศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียง และอาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บังคับบัญชาระดับสูงและผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๑ : พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์

ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปสาระสำคัญดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยกับแนวทางที่คณะวิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะการศึกษาเรื่อง “การพัฒนา ระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ทั้งด้านนโยบาย การปรับโครงสร้างสภาการศึกษา กระทรวงกลาโหม ด้านโครงสร้าง ด้านการพัฒนา หลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน และด้านการสร้างความเชี่ยวชาญ และการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ โดยให้เหตุผลว่ามีความสมเหตุสมผลสอดคล้องกัน เน้นให้ทีม คิดให้เหมือนกัน ที่ดีที่สุดคือที่พอเป็นไปได้ ทั้งนี้ ขึ้นกับ Sense ของผู้นำที่จะดำเนินการ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ให้ตั้งเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว แล้วค่อยๆทำที่สำคัญต้องเคลื่อนที่ไปสู่ Vision ให้ตรงกัน เน้นเศรษฐกิจพอเพียงนำมาเป็นเนื้อหาหลักสูตรทางการศึกษาในสภาวะนี้ ทหารเหมาะสมที่สุดที่จะทำเรื่องนี้ และให้ความสำคัญกับ National Security และ Globalization

๒. ความฝันของผู้ให้ข้อมูลคือ NDU มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศภูมิพลอดุลยเดช หรือมหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โดยที่ตัวมหาวิทยาลัยต้องมีระบบการบริหารหน่วยงาน มารองรับ หรือจะตั้งขึ้นมาใหม่โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและแลกเปลี่ยนความรู้กัน โดยโครงการวิจัย ให้ขยายขอบเขตให้กว้างขึ้น โดยใช้ระบบให้อาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการ มีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ และอาจารย์สามารถทำ Research ได้ แต่ปัญหาของการจัดการศึกษาของกองทัพ คือ เนื้อหาไม่เข้มข้น เท่าอาจารย์มหาวิทยาลัย และไม่มีการวัดผล ต้องเรียนรู้การทำ Research อาจไม่ต้องทำครบกระบวนการ แต่ให้ทำการศึกษาแทนการมีอาจารย์เก่ง ๆ จะทำให้มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับ เนื่องจาก บุคลากรของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศก็เป็นผู้ริเริ่มในการการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมือง โดยมี ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นเลขาธิการสถาบันคนแรก

๓. ทำอย่างไรให้คนไทยคิดได้ด้วยตัวเอง ให้คนไทยยืนด้วยขาของตัวเอง สร้างสังคมนักคิดสอนได้ เน้น Leadership และผู้นำ สอนให้รู้จักคิดเป็นและมีความเป็นผู้นำ ศักยภาพในการสอนต้องสร้าง

๔. เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (UNSDG) ๑๗ ข้อ ให้บรรลุ ใน ปี ๒๐๓๐ โดยมีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเป้าหมายสำคัญ ต้องฝึกผู้นำให้เป็นคนทำต่อ เพิ่มศักยภาพให้มากที่สุด โดยขณะนี้ ก็มีหลักสูตรผู้นำพอเพียงเพื่อความมั่นคง ซึ่งขณะนี้ก็มีคนต้องการเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก

๕. กองทัพต้องมีแหล่งตักศิลาด้านความมั่นคง เศรษฐกิจพอเพียงระดับวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหรือมหาวิทยาลัยป้องกันประเทศ โดยมีรายละเอียด อาจารย์ภายใน ๑๕ ปี คงจะบรรลุได้ภายในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อสร้างคนให้มีศักยภาพต่อไป

๖. แนวทางการสร้างความเชี่ยวชาญต้องมีการเขียนบทความ ต้องใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์

๗. ในการปรับโครงสร้างของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เพื่อรองรับการเป็น Center of Excellence และสร้างผู้เชี่ยวชาญนั้น ให้คำนึงถึงเรื่องงบประมาณด้วย ในระยะแรกหาอาจารย์มาทำงานที่หน่วยก่อน เช่น ทำวิจัย นอกจากนี้ ควรมีการหาทุนสนับสนุนการทำวิจัย จากบริษัทเอกชนที่สนใจเรื่องความมั่นคง จ้างให้เราทำวิจัยให้ ซึ่งเป็นการสร้างเครดิตของกองทัพได้ เช่น เศรษฐกิจพอเพียงทำแล้วได้ผลดีก็สามารถนำไปสอนประชาชนต่อได้.

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๒ : พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง
 ตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา อธิการบดีกรมการศึกษานานาชาติ และอดีตผู้อำนวยการทหารอากาศ
 สัมภาษณ์วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๘.๐๐ – ๑๐.๐๐ นาฬิกา
 ณ วุฒิสภา

สรุปสาระสำคัญดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ทั้งด้านนโยบาย การปรับโครงสร้างสถานการศึกษา กระทรวงกลาโหม ด้านโครงสร้าง ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน และด้านการสร้างความเชี่ยวชาญและการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ โดยมีข้อพิจารณาในการจัดการศึกษาของกองทัพ ๒ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ สภาวะแวดล้อมโลกในภาพรวม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของกระแสของโลก การดำรงชีวิต คุณภาพชีวิต การท่องเที่ยว สินค้าและบริการต่าง ๆ นอกจากนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงในมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง

ส่วนที่ ๒ ภัยคุกคาม โดยอ้างอิงจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ ๑) ภัยธรรมชาติ เช่น อุณหภูมิสูงขึ้น การกัดเซาะของริมฝั่ง กระแสน้ำร้อน น้ำเย็น และคลื่นความร้อน-ความเย็น โรคระบาด น้ำท่วม น้ำแล้ง เป็นต้น และ ๒) ภัยจากมนุษย์เป็นคนทำ เช่น การปล่อยก๊าซ CO₂ ก๊าซเรือนกระจก จากโรงงานอุตสาหกรรม ชยะ การปล่อยน้ำเสีย ความขัดแย้ง ภัยสงครามจากการแย่งชิงผลประโยชน์แห่งชาตินำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง เป็นต้น

สำหรับการจัดการศึกษาควรต้องคำนึงถึง

๑. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (UNSDG) ๑๗ ข้อ มุ่งที่คนต้องมีความรู้ความเข้าใจในสังคมปัจจุบัน สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และการพัฒนาเทคโนโลยี ไปสู่ Digital เป็นเครื่องมือ แทรกเข้าไปในทุกส่วนของชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นส่วนของ Cyber

๒. ต้องเข้าใจผู้เรียนแต่ละช่วงวัย Generation Y และ Z

๓. แนวคิดในการจัดการศึกษา เปลี่ยนจาก Classroom เป็น Studio Classroom มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วย Smart Device เป็น Digital Classroom เช่น E-book, E-learning

๔. การเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน เน้นสมรรถนะ/Performance การศึกษามีทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพส่วนตัวได้ สอดคล้องกับกระแสโลกในปัจจุบัน

๕. การวางหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิภาค และโลก

๖. ต้องสอดคล้องกับภารกิจของกองทัพตามรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๕ ประเด็น ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย การปกป้องและรักษาสถาบันฯ การพัฒนาประเทศ และการบรรเทาภัยพิบัติ

๗. เป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้คนมีคุณภาพและมีเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๘. เนื้อหาที่จะต้องเรียนคือประวัติศาสตร์ชาติไทย เรียนรู้บทเรียนในอดีต ศึกษาภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ของประเทศบนดิน ใต้น้ำ ท้องฟ้า ทะเล ต้องศึกษาลงลึก เพื่อปกป้องประเทศชาติ

๙. กฎหมายระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงเร็วมาก โดยเฉพาะอาเซียน

๑๐. พ.ร.บ.จัดระเบียบ กท. มีสภากลาโหมดูแลนโยบายในการใช้กำลัง โดยพิจารณาจากหลักนิยม แปลงเป็นการดำเนินการในระดับยุทธศาสตร์ต้องมีแผน มีการฝึกซ้อมและเชื่อมั่น ระดับยุทธการ และระดับยุทธวิธีเหล่าทัพต้องมีแผนเชื่อมโยงกับ บก.ทท. คำนึงถึงการฝึกอย่างไร ฝึกบนโต๊ะหรือฝึกภาคสนาม

๑๑. ภัยคุกคาม ต่าง ๆ ควรมีการนำมาถอดบทเรียน พิจารณานำมาจัดทำหลักสูตร ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี จะฝึกพร้อมกับพลเรือนอย่างไร

๑๒. หน่วยจัดหลักสูตรต้องคำนึงถึง ๓ ส่วน คือส่วนที่ ๑ เนื้อหาที่เป็นแกน (หัวใจใจ) ใช้ในระยะยาว ส่วนที่ ๒ ต้องปรับตามยุคสมัย ส่วนที่ ๓ ปรับตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑๓. วิธีการเรียนการสอน ควรให้ครูไปดูงานภายในและต่างประเทศ พอสมควร กรณีที่มีอาจารย์พิเศษ มาสอนอาจารย์ภายใน ต้อง Observe การสอน แล้วนำมาทบทวน ทุก ๓ เดือน เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร ๖ - ๑๒ เดือน

๑๔. วัฒนธรรมของกองทัพได้เปรียบในการพัฒนาคนเป็นระดับ ๆ และเชิงวิชาชีพ (วิชาการ วิชาชีพ และวิชาทหาร)

โดยสรุป ในการจัดการศึกษาของกองทัพควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และวิธีการสอน รักษาแก่นหลักของหลักสูตรไว้ ใช้กลไกวิชาชีพทหารมาช่วย ฝึกปฏิบัติให้มากมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อสร้างคุณค่าให้กับวิชาชีพ

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๓ : พลเอก พหล สง่าเนตร

ตำแหน่ง อธิการบดีกระทรวงกลาโหม

สัมภาษณ์วันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

ณ วุฒิสภา

สรุปสาระสำคัญดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ทั้งด้านนโยบาย การปรับโครงสร้างสภาพการศึกษา กลาโหม ด้านโครงสร้าง ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน และด้านการสร้างความเชี่ยวชาญและการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

๑. ด้านความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ประเด็นสภาพแวดล้อมภายนอกให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม VUCA ว่า ไม่แน่นอน ซับซ้อน และกำกวม ส่วนประเด็นภายใน เพิ่มความขัดแย้งทางความคิด เนื่องจากในปัจจุบันโลกเทคโนโลยีทำให้โลกแคบใจแคบ ส่งผลให้เกิดการคิดขัดแย้ง เสนอรูปแบบ STAR STEMS เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้ ภัยคุกคาม ๖P : Pandemic, Pollution, Politic, Pseudo-Information, Public Insurrection และ Post Human ภัยคุกคามยุคใหม่ร้ายแรง รวดเร็ว หลากหน้า ครบทุกมิติ แก่ไขที่ Mindset ของคนให้รักชาติ ให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ทางทหาร นอกจากนี้ สาเหตุที่ทำให้เกิดทัศนคติลบ ทำให้สังคมมีความขัดแย้ง ไม่เชื่อมั่น ไม่สันติสุข ขาดโอกาสพัฒนา ต้องพัฒนาคน ให้รอบรู้ คุณค่าของไทย คุณธรรม มีวินัย ต้องพัฒนารอบแนวคิด ปัญญาเพื่อหาทางออกให้ชีวิตและสังคม

๒. ด้านนโยบายและโครงสร้างการศึกษาของกองทัพ กองทัพไทยควรทำนโยบายการศึกษาของกองทัพ

๓. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ ต้องพัฒนาอุดมการณ์ ปณิธานของกองทัพ (ความรู้ทักษะในวิชาการ, พัฒนาประชาชน) โดยมีการบูรณาการในระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธวิธี บูรณาการบางส่วน ยุทธวิธีร่วมกันบางวิชา พัฒนาระบบการฝึกศึกษา ทั้งวิธีการ การฝึกพร้อม เรียนเชิงรุก ใช้ SBL (Situation Based Learning) เพื่อสร้างอุดมการณ์ รู้แจ้ง ทักษะ จินตนาการ นวัตกรรม และความเชี่ยวชาญ โดยใช้กระบวนการ STAR STEMS ให้ความรู้เชื่อมโยงอดีต - อนาคต

๔. การพัฒนาครู - อาจารย์ของกองทัพ ควรดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ควรพัฒนาวุฒิการศึกษาของครุทหารให้สูงกว่าระดับที่สอนตามมาตรฐานของกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๔.๒ ควรพัฒนาการศึกษาของทหารตามยุทธศาสตร์

๔.๓ ควรพัฒนาประสบการณ์ของครุทหาร เช่น จัดทัศนศึกษา จัดกิจกรรมวิชาการ แลกเปลี่ยนทางวิชาการ และการหมุนเวียนหน้าที่

๔.๔ ควรพัฒนาการทำวิจัย มีทุนวิจัย และมีเครือข่ายทางวิชาการ มีเวทีในการนำเสนอ ผลงานของบุคลากรทางการศึกษา

๔.๕ ควรมีตำแหน่งทางวิชาการจากการเขียนตำราและผลงานวิชาการ

๔.๖ มีแนวทางรับราชการในกองทัพชัดเจน นายทหารที่ยศสูงสุดควรเป็นผู้เชี่ยวชาญ

๕. การพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ควรมีแนวทางรับราชการมีความก้าวหน้าชัดเจน และมีระบบหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาความเชี่ยวชาญ

โดยสรุป ท่านเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่กับการนำเสนอของผู้ศึกษาฯ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรเพิ่มเติมภัยคุกคาม ๖ P และปัจจัยภายในคือความแตกแยกในสังคม ต้องเร่งพัฒนาอุดมการณ์ ทางทหาร เพื่อให้ทหารไปพัฒนาชุมชนรอบค่ายทหารให้เป็นฝ่ายของทหาร ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามเร่งด่วนของชาติ และหลักสูตรใช้วิธีการสอน STAR STEMS ที่จะส่งผลต่อการเกิด ผู้เชี่ยวชาญ และการพัฒนาครู ต้องมีการหมุนเวียนตำแหน่งเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญ ครู - อาจารย์ ต้องพัฒนาทักษะการพูด การถ่ายทอด อีกทั้งควรมีการหมุนเวียน ครู - อาจารย์เพื่อให้เกิดประสบการณ์ ทั้งในส่วนของการศึกษา ส่วนนโยบาย และส่วนการปฏิบัติ และให้สามารถเลือกทางเดินของอาชีพได้ โดยตำแหน่งครู - อาจารย์สามารถจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บริหารได้ นอกจากนี้ ยังเห็นด้วยกับการเพิ่มคุณวุฒิของครู - อาจารย์ ระดับปริญญาโท/ปริญญาเอก เพื่อให้ได้ ความรู้ที่ชัดเจนและเชิงลึกมากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๔ : พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์

ตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

สัมภาษณ์วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ณ กองบัญชาการกองทัพไทย

สรุปสาระสำคัญดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” ทั้งด้านนโยบาย การปรับโครงสร้าง สภาการศึกษา กลาโหม ด้านโครงสร้าง ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนา ครูผู้สอน และ ด้านการสร้าง ความเชี่ยวชาญและการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

ด้านนโยบายและโครงสร้างการศึกษาของกองทัพ ในกรอบแนวคิด คือ ให้กลาโหมรับผิดชอบ กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพเป็นรอง ซึ่งนำแผนของกลาโหมให้กองทัพไทยไปวิเคราะห์ และปฏิบัติ โดยแผนของกองทัพไทยจำเป็นต้องเชื่อมต่อกับเหล่าทัพ ซึ่งทั้งหมดต้องถูกกำหนดในระดับ กลาโหม สำหรับกองบัญชาการกองทัพไทยจะเป็นการศึกษาปฏิบัติการณ์ร่วม ซึ่งเหล่าทัพควรเข้ามาอยู่ใน สภาการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย เมื่อถึงการพิจารณาดำเนินการจำเป็นต้องมีบุคลากรของ เหล่าทัพมาอยู่ร่วม โดยสรุป ผลของแผนสภาการศึกษาของกองทัพไทยและสภาการศึกษาแต่ละเหล่าทัพ นำไปให้เกิดความเชื่อมต่อ

การที่สภากลาโหมยังไม่มีการขับเคลื่อนและกองบัญชาการกองทัพไทยนั้นมี ๒ สถานะ ๑) เป็นกองบัญชาการกองทัพไทยสำหรับเสริมสร้างกำลังพลของตัวเอง ๒) เป็นที่เสริมสร้างสำหรับ ทั้งกองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ เพื่อให้มีการศึกษานำไปสู่การปฏิบัติการณ์ร่วม คำถามคือ ถ้าหากโครงสร้างมีลักษณะเช่นนี้ บทบาทของกองบัญชาการกองทัพไทยจะมีส่วนเฉพาะการเสริมสร้าง พัฒนาฝั่งกองทัพไทยเท่านั้นหรือไม่ แล้วบทบาทกองทัพไทยที่ควรจะต้องทำแผนให้ไปดำเนินการ อยู่ตรงไหน

สำนักงานเลขาธิการสภาจะทำหน้าที่เป็นกองทัพไทย สำหรับการขับเคลื่อนโดยสถาบัน วิชาการป้องกันประเทศ แต่โครงสร้างของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศสร้างมาเพื่อเป็นสถาบัน มีหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาไม่ว่าระดับใด แต่บทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาต้องอำนวยความสะดวก เพราะฉะนั้นเครื่องมือและบุคลากรที่สถาบันวิชาการป้องกันประเทศมียังทำหน้าที่ได้ ไม่ครอบคลุม การใช้สถาบันการศึกษากับการตอบสนองความต้องการการใช้กำลังพลยังมีความ ไม่สอดคล้องกับการใช้งานเพราะคนวางแผนในการใช้งานคือฝ่ายอำนวยการจากมุมมอง

โดยสรุป ที่ต้องการ คือ สำนักงานเลขาธิการสภากลาโหมควรจะใช้บทบาทหรือองค์กรใด ในการขับเคลื่อนและจำเป็นต้องประกอบด้วยผู้แทนจากเหล่าทัพ จะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการดำเนินงานเพื่อให้สถาบันหรือหน่วยรับผิดชอบสถาบันนำไปพิจารณาในงานวิชาการ

และการสัมภาษณ์หาข้อมูลจากผู้ช่วยทูต ๓ ประเทศสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง ควรนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

เหล่าทัพมีลักษณะเป็นสถาบันการศึกษา ซึ่งควรได้รับการออกแบบ โดยกลุ่มที่ได้รับบทบาท หรือองค์กรที่เชื่อมต่อกับแผนการใช้จ่ายกำลังพลและเชื่อมต่อการเจริญเติบโต แม้จะตีกรอบ แค่การศึกษาแต่ผู้ดูแลจะต้องดึงการศึกษาไปเชื่อมต่อกับกำลังพลได้เช่นกัน แต่ไม่นำมาเป็นภาระ สำหรับการศึกษา ปัจจุบันองค์ความรู้ของกำลังพลนั้นยังไม่เพียงพอ แนะนำว่าควรเป็นระดับ J7 หรือเจ้ากรมถึงจะมีเครื่องมือเพียงพอที่จะครอบคลุมได้หรือหาองค์กรขึ้นมาปฏิบัติชั่วคราวก่อน แต่ไม่ควรเป็นบุคคลอาจเกิดปัญหาขึ้นและจะไม่เป็นระบบ

โครงสร้างเป็นส่วนสำคัญพื้นฐานที่จะต้องได้รับการออกแบบ วิเคราะห์ เนื่องจากมีภารกิจ ที่ต้องปฏิบัติจำเป็นต้องกำหนดว่าหน่วยใดจะรับผิดชอบในส่วนนั้น ๆ ต้องกำหนดโครงสร้างหน่วย องค์ประกอบ จัดระบบกำลังพล ซึ่งปัจจุบันที่วางกรอบแนวคิดไว้ยังไม่ตรงหรือไม่สอดคล้อง NDU จะเป็นเสมือนหน่วยควบคุมสถาบันการศึกษา โดยนำความต้องการ หลักนิยมที่รวบรวมมาปรับปรุง กำหนดหลักสูตรการศึกษา ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี NDU เกิดขึ้นมาหรือเป็นสำนักงานเลขาธิการกลาโหม หรือไม่ แต่สำนักงานเลขาธิการทำหน้าที่เป็นสถาบันวิชาการป้องกันประเทศอาจจะไม่สอดคล้อง หรือเหมาะสม ควรนำกรณีศึกษาตัวอย่างของต่างประเทศมาเป็นแนวทางปฏิบัติ แนวทางออกแบบ หรือเทียบเคียงแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด เนื่องจากเป็นคนละกรณีหรือสถานการณ์ และสภาพแวดล้อม ยกตัวอย่าง การสื่อสารทหารเป็นทั้งฝ่ายอำนาจการและหน่วยปฏิบัติ แต่ปัจจุบัน ทำได้เพียงหน่วยปฏิบัติเท่านั้น ยังไม่มีการปฏิบัติส่วนอำนาจการ ปัญหานี้อาจเกิดได้จากหลายปัจจัย เช่น โครงสร้าง เป็นต้น

กรณีโครงสร้างของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์และการสร้างผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยอย่างยิ่ง สำหรับโครงสร้างศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เพื่อรองรับการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ เห็นสมควรและเหมาะสม ซึ่งสามารถนำแนวคิดจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับชั้นยศ หรือมีความต้องการเป็นทหารชั้นสัญญาบัตรก็เห็นสมควร ควรเพิ่มค่าตอบแทนให้เหมาะสมอาจ กำหนดด้วยผลงานวิชาการหรือการยอมรับ เนื่องจากการหาหรือสร้างผู้เชี่ยวชาญขึ้นมาค่อนข้างยาก และใช้เวลา จำเป็นต้องหาวิธีปฏิบัติหรือขั้นตอนให้ออกมาชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งจากแนวคิด ที่นำเสนอและวิเคราะห์มาแนะนำให้ตั้งงบประมาณไว้ในการเชิญบุคลากรสำหรับงานกึ่งสัมมนา ในแต่ละเรื่องที่ต้องการวิจัยหรือแนวคิดจากบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ยกตัวอย่าง การสัมมนา ๑ เรื่อง และสรุปผลต่อเดือน ภายใน ๑ ปีสามารถวิจัยศึกษาได้ ๑๒ เรื่องซึ่งสามารถกำหนดกรอบ จำนวนกำลังพล จำนวนวัน งบประมาณได้แบ่งสัดส่วนตามความเร่งด่วนและสามารถหาเงิน หรือกองทุนนอกงบประมาณเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมและในอนาคตถ้ามีแนวทางชัดเจน สามารถนำไปใช้กับโรงเรียนช่าง

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของกองทัพ โรงเรียนนายร้อยผลิตออกมาเป็นชั้นผู้บังคับหมวด ชั้นนายพันเป็นระดับ ผบ.ร้อย หรือเตรียมเป็นฝ่ายเสนาธิการ จึงควรนำวิชาการเข้ามา ในหลักสูตรในโรงเรียน การปลูกฝังที่เปลี่ยนไปจากสมัยก่อน เมื่อนำนักเรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียน ทหารตั้งแต่จรมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กรอบแนวคิดและสังคมภายนอกทำให้โดดเดี่ยว จะแตกแยกออกจากกลุ่ม ความสัมพันธ์และความเข้าใจค่อนข้างต่ำและไปในเชิงด้านลบ ซึ่งการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงหลักสูตรและโครงสร้างจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ ของนักเรียนนายทหารได้อย่างมีนัยสำคัญ กระบวนการทั้งหมดจำเป็นต้องผ่านการวิจัย และการวิเคราะห์สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผลจึงจะออกมาเป็นความน่าเชื่อถือและนำไปใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้เสนอแนวทางและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑. วางแผนร่วมเหล่าทัพ : วางแผนรวมกรม, ปฏิบัติแยกการให้มาเชื่อมต่อการปฏิบัติการร่วม

(๑) พัฒนาหลักนิยมการปฏิบัติการร่วม เพื่อการกำหนดความชัดเจนของขอบเขตภารกิจ และหน้าที่ความรับผิดชอบในการใช้กำลังและเตรียมกำลังของ บก.ทท. และเหล่าทัพ

(๒) จัดระบบการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เปิดโดย บก.ทท. และเหล่าทัพ โดยการ กำหนดขอบเขตว่าหลักสูตรระดับใดควรจะมีให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติการร่วม เกี่ยวกับเรื่องอะไร ในระดับใด โดยเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกันตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูง ไม่ซ้ำซ้อนกัน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากระดับต้นมาต่อยอดในหลักสูตรระดับที่สูงขึ้น ซึ่งการดำเนินการได้ในลักษณะนี้จะต้องมีหลักนิยมการปฏิบัติการร่วมที่สามารถบอกได้ว่าการปฏิบัติการในระดับใด (ตามระดับผู้เข้าเรียนของแต่ละหลักสูตร) ต้องปฏิบัติอะไร อย่างไร เพื่อให้หน่วยเปิดหลักสูตรนั้น ๆ สามารถนำไปจัดหลักสูตรที่ชัดเจนรองรับได้

๒. ควรเชื่อมต่อสถาบันการศึกษากับกรม สรร. และ/หรือหน่วยปฏิบัติ : แผนกับการสร้างคน, ระบบ

(๑) กรม สรร. กำหนดทิศทาง นโยบาย แผน และแนวทางการพัฒนากำลังพลของแต่ละสายงาน โดยกำหนดเนื้อหาที่จะใช้สำหรับให้สถาบันการศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรรองรับ

(๒) จัดทำแนวทางรับราชการของกำลังพล เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการส่งกำลังพลเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรม

(๓) การพัฒนากำลังพล กำหนดให้ กรม สรร. ทน.เหล่าสายวิทยาการ หรือหน่วยเจ้าของ ตำแหน่งวางแผนการพัฒนากำลังพลตามประเภทหลักสูตรในความรับผิดชอบ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนากำลังพลของหน่วยดังกล่าว ต้องมีความสอดคล้องกับการกำหนดแนวทางการรับราชการและแผนการใช้กำลังพล

๓. องค์ความรู้ในระดับผู้บริหาร (นายพล) ควรทราบเช่น สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมในประเทศ ในภูมิภาค และในโลก, ยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ, ภูมิรัฐศาสตร์โลก

(๑) การเตรียมการให้ความรู้ตั้งแต่เป็นระดับรองนายพล โดยการเปิดฝึกรอบมระยะสั้น และการเปิด การฝึกรอบมหบทวนให้ความรู้สำหรับนายทหารชั้นนายพลในห้วงระยะเวลาที่สภาพแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยได้รับการพัฒนาความรู้มาก่อนหน้าแล้ว โดยการพิจารณาของ กรม สทร. ที่เกี่ยวข้องร่วมกับหน่วยการศึกษาในระดับยุทธศาสตร์

(๒) การสร้างองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาผู้บริหาร โดย กรม สทร. ร่วมกับหน่วยการศึกษา ในระดับยุทธศาสตร์ เพื่อให้หน่วยที่ได้รับมอบหมายสามารถนำไปจัดการฝึกรอบมตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดในแต่ละด้าน เช่น ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ในประเทศ และในภูมิภาค ในโลก, ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ, ภูมิรัฐศาสตร์โลก

๔. สร้างผู้เชี่ยวชาญ องค์ความรู้ด้านความมั่นคง และสามารถแสดงความคิดเห็น ทางวิชาการได้ในสื่อสาธารณะ เช่น ในระดับ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข, ดร.ปนิธาน วัฒนายากร

การสร้างตำแหน่งงานที่รองรับสำหรับการสร้างผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ระดับชั้นยศพันโท/ นาวาโท ขึ้นไปให้สามารถมีแนวทางการรับราชการเป็นการเฉพาะ แยกจากตำแหน่งงานทั่วไป หรือตำแหน่งผู้บังคับบัญชาโดยการให้ทุนการศึกษาในระดับ ป.โท จนถึง ป.เอก รวมถึงการส่งเข้ารับ การฝึกรอบมในหลักสูตรระยะสั้นใน สถาบันที่มีชื่อเสียงระดับโลก ซึ่งตำแหน่งงานดังกล่าวจะต้องสามารถ ให้เลื่อนไหลชั้นยศสูงขึ้นได้ตามความชำนาญของบุคคล และสามารถปรับลดลงมาเพื่อรองรับ ในการสร้างกำลังพลใหม่ในกลุ่มนี้ทดแทน

๕. แบ่งกำลังพลเป็นประเภทตามลักษณะงาน และเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ให้ตรงความต้องการของหน่วย, หน่วยต้องกำหนดให้กำลังพลเข้ารับการศึกษาและใช้งาน ตามความรู้ที่ได้ (มิใช่ให้กำลังพลสมัครเอง อาจมีบ้างเป็นข้อมูล แต่หน่วยต้องเป็นผู้กำหนด)

(๑) กำหนดเหล่าสายวิทยาการ โดยจำแนกเป็นกลุ่มตามภารกิจงานที่มีการปฏิบัติ เพื่อให้ หน่วยทราบว่าจะต้องวางแผนส่งกำลังพลเข้าเรียนในหลักสูตรใดตามที่แต่ละเหล่าสายวิทยาการ กำหนด

(๒) จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ที่มีการกำหนดคุณสมบัติหลักสูตรที่ต้องผ่าน ให้ชัดเจนของตำแหน่งงานนั้น ๆ เพื่อให้หน่วยสามารถวางแผนเตรียมการส่งกำลังพลเข้ารับการศึกษา ในหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติม โดยกำลังพลจะมีความพร้อมก่อนการปรับย้ายเข้าสู่ตำแหน่งงานนั้น ๆ

(๓) การสร้างสายงานเสริมสร้างความรู้ความสามารถ ให้ตรงความต้องการของหน่วย, หน่วยต้องกำหนดให้กำลังพลเข้ารับการศึกษา และใช้งานตามความรู้ที่ได้ (มิใช่ให้กำลังพลสมัครเอง อาจมีบ้างเป็นข้อมูล แต่หน่วยต้องเป็นผู้กำหนด)

๖. ให้การศึกษาในการสร้างความพร้อมให้กำลังพลออกไปประกอบอาชีพได้ เพื่อลดความคับคั่ง

(๑) สร้างระบบการเกษียณอายุข้าราชการทหารตามระดับชั้นยศ เพื่อให้กำลังพลทราบก่อนเพื่อการเตรียมตัวในการไปประกอบอาชีพใหม่ หากไม่ได้รับการพิจารณาให้รับราชการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

(๒) กรมกำลังพล พิจารณาสร้างหลักสูตรเพื่อการเตรียมการให้กำลังพลได้เรียนรู้ และเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพใหม่ตามสาขาอาชีพต่าง ๆ และประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความต้องการในสาขาวิชาชีพที่กองทัพได้เสริมสร้างให้มีความรู้และประสบการณ์ ในการรับเข้าทำงาน

๗. นโยบายของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมของไทย

๘. ความรู้ในการปฏิบัติการร่วม

- สอดแทรกในแต่ละลำดับหลักสูตรการศึกษาอย่างไร

๙. โครงสร้างองค์กร

(๑) เสนาธิการร่วม

(๒) สถาบันฝึกการศึกษา

(๓) บุคลากร ไม่จำกัดด้วยชั้นยศ แต่ด้วยคุณวุฒิ เช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์, รองศาสตราจารย์

๑๐. การพิจารณาจากต่างประเทศมาเทียบเคียง

นำกรณีศึกษาตัวอย่างของต่างประเทศมาเป็นแนวทางปฏิบัติ แนวทางออกแบบหรือเทียบเคียงแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมดเนื่องจากเป็นคนละกรณีหรือสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ยกตัวอย่าง การสื่อสารทหารเป็นทั้งฝ่ายอำนวยการและหน่วยปฏิบัติแต่ปัจจุบันทำได้เพียงหน่วยปฏิบัติเท่านั้น ยังไม่มีการปฏิบัติส่วนอำนวยการ ปัญหานี้อาจเกิดได้จากหลายปัจจัย เช่น โครงสร้างฯ เป็นต้น

๑๑. การประเมินติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา, การประเมินผู้สอน

(๑) การศึกษาจับแต่ละหลักสูตรเชื่อมต่อกับนักเรียน ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานได้อย่างไร ผลการเรียนรู้เป็นอย่างไร พัฒนาการเป็นอย่างไร

(๒) การประเมินอาจารย์ผู้สอน นักเรียนและปัจจัยสถานะแวดล้อม เครื่องมือระยะเวลาการศึกษาหลักสูตร จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและปรับหลักสูตรตลอด

๑๒. การเตรียมเสริมสร้างนายพล

แนวทางการพัฒนาเป็นขั้นนายพลจำเป็นต้องรับผิดชอบชัดเจน ทั้งเรื่องนโยบาย การกำกับงบประมาณ การติดต่อประสานงาน สถานะแวดล้อมต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ต่อสื่อมวลชน ต้องผ่านการกรอง

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๕ : พลเอก ศิริวุฒิ วงศ์ขันตี
 ตำแหน่ง ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
 สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕
 ณ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปสาระสำคัญดังนี้

๑. VUCA World ซึ่งไม่มีความแน่นอน เราจะปรับการเรียนการสอนอย่างไร แต่สถาบันควรสอนให้มีทักษะในการคิด นำกระบวนการคิดแบบ Design Thinking เข้ามาปรับใช้ในหลักสูตร โดยเริ่มจากการอบรมครูผู้สอนให้มีทักษะก่อน จากนั้นขยายผลไปปรับใช้ในรายวิชา
๒. ปัญหาครูผู้สอน ทั้งเรื่องปริมาณและคุณภาพของครูผู้สอน และการประเมินครู
๓. ปัญหาผู้เข้ารับการศึกษา ขาดระบบการคัดเลือกผู้เข้ารับการศึกษาที่มีความรู้พื้นฐาน ปัญหาเรื่องความต้องการเรียนกับจำนวนที่นั่งที่ไม่สอดคล้องกัน
๔. ปัญหางบประมาณ บางหลักสูตรสามารถรวมกันได้ โดย บก.ทท.ถืองบประมาณทั้งหมด จากนั้นจัดสรรงบประมาณไปตามหลักสูตรของเหล่าทัพ เพื่อควบคุมให้หลักสูตรที่เป็นระดับเดียวกัน มีมาตรฐานเดียวกัน
๕. ขาดการบูรณาการ ในด้านการเรียนการสอน ครูอาจารย์ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
๖. ด้านการเรียนการสอน - ในรายวิชาเฉพาะของเหล่าทัพ ให้เรียนกับเหล่าทัพโดยตรง
  - ด้านครูอาจารย์ - ครูทหารสอนวิชาเฉพาะโดยบูรณาการจาก ยศ.เหล่าทัพ ในส่วนของรายวิชาพื้นฐานให้ประสานขอสนับสนุนครูอาจารย์จากสถานศึกษาภายนอก
  - สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิเช่น ห้องบรรยาย ห้องประชุม ห้องสัมมนา สนามกีฬา ห้องฟิตเนส ห้องอาหาร - แต่ละสถาบันสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันได้ โดยจัดทำเป็นระบบของสถานที่
๗. การยุบรวมหลักสูตร ในหลักสูตรระดับเดียวกันสามารถยุบรวมกันได้
๘. การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญของกองทัพด้านต่าง ๆ ซึ่ง สปท. จัดตั้งให้มีศูนย์ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีโครงสร้างตำแหน่งทางวิชาการ ทั้งผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์
๙. ในส่วนของ รร.ชท.สปท. ให้รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมหรือระดับ ปวช. เพื่อมาฝึกเพิ่มเติมในส่วนของความรู้ทางทหารได้เลย ไม่ต้องเสียเวลาเรียนในรายวิชาพื้นฐาน
๑๐. ทบทวน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่ประกาศใช้บังคับว่า สถานศึกษาของกองทัพจะสามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๒ : พลเรือโท ชลทิศ นาวานุเคราะห์

ตำแหน่ง เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือ

สัมภาษณ์วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ณ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ด้านนโยบายและโครงสร้างด้านการศึกษา

๑.๑ การเสนอให้ตั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กท. โดยเรียนเชิญ เสธ.สปท. และ เสธ.ยศ.เหล่าทัพ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยการร่วมพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาต่อสภาการศึกษา กท. เพื่อขออนุมัตินั้น ในส่วนของ ยศ.ทร. ขอเสนอ รอง จก.ยศ.ทร. (สายงานการศึกษา) ร่วมเป็นคณะทำงานในสำนักเลขาฯ ข้างต้นแทน เสธ.ยศ.ทร. เนื่องจาก รอง จก.ยศ.ทร. (สายงานการศึกษา) มีหน้าที่ดูแลงานด้านการศึกษาทั้งปวง ของ ยศ.ทร.

๑.๒ การเสนอให้ปรับหรือตั้งสภาการศึกษา บก.ทท. และสภาการศึกษาเหล่าทัพ ทำหน้าที่รับนโยบายและตอบสนองภารกิจในด้านการศึกษาจากสภาการศึกษา กท. เพื่อนำไปดำเนินการภายใต้ความรับผิดชอบของ สปท. และ ยศ.เหล่าทัพต่อไปนั้น ในส่วนของ ทร. มีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับสูงของ ยศ.ทร. (เสธ.ทร. เป็นประธานกรรมการฯ) ซึ่งพิจารณาหลักสูตรสำหรับสถานศึกษา วทร.ยศ.ทร., รร.สธ.ยศ.ทร., รร.ชต.ยศ.ทร. เป็นหลัก และมีการจัดตั้งสภาการศึกษาของ ยศ.ทร. (จก.ยศ.ทร. เป็นประธานฯ) เพื่อรองรับการพิจารณาการศึกษาของนายทหารสัญญาบัตรตามข้างต้น ทั้งนี้ มีแนวความคิดในการปรับรูปแบบคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระดับสูงฯ เป็นรูปแบบสภาการศึกษา ทร. เพื่อให้สอดคล้องกับการเสนอปรับหรือตั้งสภาฯ ข้างต้น โดยมี ผช.ผบ.ทร. เป็นประธานสภาฯ เนื่องจาก ผช.ผบ.ทร. มีหน้าที่ดูแลงานด้านกำลังพลและการศึกษาของกองทัพเป็นหลัก และมีแนวความคิดในการขยายขอบเขตสภาการศึกษาของ ยศ.ทร. ให้ครอบคลุมการพิจารณาการศึกษาทั้งนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน เพื่อรองรับแนวความคิดในการจัดตั้งสภาการศึกษาของ ทร. ต่อไป

๒. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

๒.๑ เห็นด้วยกับการบูรณาการหลักสูตรระดับสูง (ยุทธศาสตร์) และหลักสูตรระดับกลาง (ยุทธการ) แต่ในระดับหลักสูตรระดับขั้นต้น (ยุทธวิธี) และกลุ่มหลักสูตรแรกเข้า ซึ่งเป็นหลักสูตรในการสร้างความชำนาญเฉพาะทาง เห็นควรให้แต่ละเหล่าทัพเสริมสร้างความรู้เฉพาะทางนี้เองในเบื้องต้น ซึ่งอาจมีบางวิชาในระดับยุทธวิธีที่มีความจำเป็นและสามารถบูรณาการร่วมกันได้ เช่น การปฏิบัติการในการรับ - ส่งอากาศยาน โดยสามารถแลกเปลี่ยนครู - อาจารย์กันได้ รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษา (ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ) ซึ่งสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันในการเพิ่มพูนและพัฒนาความรู้ด้านภาษาให้กับกำลังพลในภาพรวม

๒.๒ การเสนอให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อบูรณาการหลักสูตรระดับสูง (ยุทธศาสตร์) และหลักสูตรระดับกลาง (ยุทธการ) เห็นควรให้เหล่าทัพรับนโยบายและร่วมพิจารณาการบูรณาการหลักสูตรฯ ตามคณะกรรมการข้างต้น รวมทั้งนำนโยบายและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการพิจารณา มาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรภายใต้การเห็นชอบหลักสูตรจากเหล่าทัพ

๓. ด้านการสร้างผู้เชี่ยวชาญ

๓.๑ การจัดการศึกษาของหลักสูตรระดับปริญญาโท หรือสูงกว่าปริญญาโท ปัจจุบัน ทบ. เริ่มให้มีการจัดการศึกษาดังกล่าว สำหรับ ทร. ยังขาดความพร้อมในการดำเนินการ โดยเฉพาะความพร้อมด้านครู - อาจารย์ในการรองรับด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะมีการพิจารณาต่อไป เพื่อรักษาองค์ความรู้เฉพาะทางของ ทร. (โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่เป็นเลิศในด้านความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเล) และเพื่อเสริมสร้าง ครู - อาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่องต่อไป

๓.๒ มีความเห็นสอดคล้องกับการจัดทำฐานข้อมูลด้านการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนากำลังพลในระยะยาว รวมทั้งการบูรณาการแลกเปลี่ยนครู - อาจารย์ ในแต่ละกลุ่ม หลักสูตร เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๗ : พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล

ตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

สัมภาษณ์วันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา

ณ สภาผู้แทนราษฎร

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ด้านนโยบายและโครงสร้างด้านการศึกษา

การสัมภาษณ์ในฐานะ พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล ข้อเสนอแนะสำหรับโครงสร้างกองทัพ การกำกับโครงสร้าง สภาวะแวดล้อมและสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับโครงสร้างประสิทธิภาพของกองทัพ คือ กำลังพล, ชีตความสามารถ, จริยธรรม, คุณธรรมจำเป็นต้องเน้นให้มากกว่าในอดีต การศึกษานั้น มีอยู่ในทุกระดับชั้นเริ่มตั้งแต่ชั้นนายสิบ นายร้อย จะมีสภาการศึกษาวิชาทหารกำกับอยู่โดยเป็นสิ่งที่ กำหนดประสิทธิภาพที่ประสาทปริญญาแต่จะเน้นในส่วนของวิชาการมากกว่า ใน ๑ ปีจะมีการประชุม เพียงปีละครั้งและจะมีการมอบนโยบายซึ่งมองว่าไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือในเหล่าทัพ ซึ่งในความเป็นจริง การบูรณาการภาพรวม การแต่งตั้งสภาการศึกษากลาโหมให้เหมาะสมและกำหนด กรอบแนวทาง Core Function ของกลาโหมทั้งโครงสร้าง เป้าหมายของเหล่าทัพควรมองเป็น ภาพรวมใหญ่ที่สอดคล้องและกระชับมากขึ้น การเสริมสร้างประสิทธิภาพของกำลังพล ชีตความสามารถและสำคัญควรเน้นทางด้านวิชาการทหารด้วยเช่นเดียวกัน เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นทหาร ดังนั้น ควรมีการประชุมหารือและการออกแบบการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้อง กับการศึกษาในปัจจุบันให้มากขึ้น

ระดับยุทธศาสตร์ของสถาบันวิชาป้องกันประเทศเป็นการให้ความรู้อีกระดับหนึ่ง การตั้ง ศูนย์ความเป็นเลิศหรือ National Defense University ในอนาคตมองว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการทหาร ควรเป็นพลเรือนมากกว่าทหารเนื่องจากมีน้ำหนักมากกว่า แต่ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ควรมีทั้งทหาร และพลเรือนอยู่ร่วมกันการใช้ประโยชน์จากมหาวิทยาลัยภายนอกเพราะในอนาคตมีความจำเป็นอย่างสูง ที่ทหารทำงานร่วมกับพลเรือน ทั้งสองฝ่ายต่างมีชีตความสามารถ องค์กรความรู้ การวิจัยแต่ทางทหาร ยังขาดผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางการทหาร (วิชาการด้านการทหาร เช่น รองศาสตราจารย์ ด้านความมั่นคง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้านความมั่นคง) ควรทำอย่างไรให้กองทัพได้รับความน่าเชื่อถือ ด้านความมั่นคง แนวทางตัวอย่างเช่นการเข้าร่วมศึกษากับมหาวิทยาลัยภายนอกด้านความมั่นคง หรือการก่อตั้งมหาวิทยาลัยทหารขึ้นมา โดยสรุปทั้งหมดโครงสร้างต้องอยู่ในกรอบที่ผ่านการวิเคราะห์ และออกแบบใหม่มิใช่การขยายให้โตขึ้น ปรับเปลี่ยนนโยบาย วิธีการปรับหน่วย ลดกำลังพล หรือโครงสร้างให้เล็กลงแต่ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๒. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ในมุมมองต่อกองทัพ ควรการกระชับและประสิทธิภาพสูงในส่วนของกำลังพล การเรียน การศึกษา การฝึก ซึ่งไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนชั้นนายร้อย นายพันถึง ๖ เดือน อาจเรียน ฝึก ทำงาน

เรียนนอกเวลาต้องออกแบบผสมผสานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ปัจจุบันแต่ละเหล่าทัพมีตัวตนของตนเองควรทำอย่างไรให้เป็นตัวตนของกองทัพไทยหรือกลาโหม เพื่อให้สามารถใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรร่วมกันได้ การฝึกพร้อมควรมีทุกเหล่าทัพเข้าร่วมการเรียน การฝึกผ่านบุคลากรร่วมกัน ให้มีความรู้และขีดความสามารถที่มีมาตรฐานเดียวกันให้สอดคล้องกับสถานการณ์

๓. ข้อเสนอแนะ

สำหรับความมั่นคงสังคมจะรับฟังอาจารย์ที่มาจากพลเรือนมากกว่าผู้เชี่ยวชาญที่มาจากทหารแม้ว่าจะมีประสบการณ์แต่ถ้าหากยังเป็นในนามของทหารประชาชนจะมีความเคลือบแคลงใจ เพราะฉะนั้นทางกองทัพหรือสถาบันวิชาป้องกันประเทศควรสร้างความร่วมมือหรือนักวิชาการพลเรือนด้านกองทัพความมั่นคงที่สื่อสารให้ประชาชนเข้าใจความสำคัญของความมั่นคง ในปัจจุบันมีการตื่นสื่อเกี่ยวกับความมั่นคงซึ่งคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แม้ทางกองทัพจะมีแต่เป็นเพียงแค่การตื่นระดับพื้นหรือท้องถิ่น นี่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าควรทำอย่างไรให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของความมั่นคง การแสดงให้เห็นความสำคัญของกองทัพ ยกตัวอย่างเช่น การส่งทหารช่วยเหลือประชาชนด้านอุทกภัยทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อกองทัพ ในแง่ของการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียแม้จะมีทั้งกลุ่มที่เห็นและไม่เห็นแต่ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีได้ ปัจจุบันจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการหรือรูปแบบคณะกรรมการให้สอดคล้องกับกลไกและกระชับ สถาบันวิชาป้องกันประเทศควรขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุด เช่น งานนโยบายด้านการศึกษา การบริหารจัดการฝึก การดูแลการทำงาน เป็นต้น และสำหรับหลักนิยม IO มอบให้ทางกองทัพไทยปฏิบัติ เรื่องวิชาการ หลักนิยม เรื่องการบริการข่าวสาร การศึกษาไซเบอร์ ทำอย่างไรให้ศูนย์ไซเบอร์ของกองทัพไทยมีขีดความสามารถหลังจากนั้นถึงจะสามารถขยายความสามารถขึ้นได้ การรวมการศึกษาถ้าหากเป็นไปได้อยากให้รวมกันได้ระดับหนึ่ง เช่น โรงเรียนเสนาธิการ วิทยาลัยการทัพ เป็นการศึกษาาร่วมตามแบบอย่างต่างประเทศเสริมสร้างมาตรฐานและความเป็นหนึ่งสำหรับกองทัพ

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่ ๘ : รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิธาน วัฒนายากร
 ตำแหน่ง ประธานกรรมการ คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความมั่นคง ทำเนียบรัฐบาล และ
 อดีตอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สัมภาษณ์วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา
 ณ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปสาระสำคัญดังนี้

๑. ข้อมูลภูมิหลังและประสบการณ์สำคัญ

การศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก (รัฐศาสตร์) วิชาเอก การเมืองเปรียบเทียบ
 วิชาโท รัฐประศาสนศาสตร์ วิชาเฉพาะด้าน นโยบายการป้องกันประเทศเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัย
 Northern Illinois รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา ปริญญาโท (รัฐศาสตร์) สาขา ความสัมพันธ์ระหว่าง
 ประเทศ มหาวิทยาลัย Akron รัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ปริญญาโท (ศิลปศาสตร์) สาขา Urban
 Studies (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัย Akron รัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา และปริญญาตรี
 (ศิลปศาสตร์) สาขา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์สำคัญ หลังจากจบปริญญาโท เป็นนักวิจัยให้กับมหาวิทยาลัยที่ทำงาน
 ให้กับหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา และหลังจากจบปริญญาเอกทางด้านการเมืองเปรียบเทียบทางด้าน
 รัฐประศาสนศาสตร์แล้วก็ต้องพัฒนาความรู้พิเศษขึ้นมาในสาขาพิเศษซึ่งเป็นสาขาเฉพาะด้าน ก็คือ
 สาขานโยบายป้องกันประเทศเปรียบเทียบในระดับปริญญาเอก Comparative Defense Policy
 ระบบนโยบายระบบการจัดการ และศึกษาทางด้านระบบการซื้อขายอาวุธยุทธภัณฑ์ของอาเซียน
 ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดูการพึ่งพาต่างประเทศแล้วก็พัฒนาตัวดัชนีตัวพึ่งพาของการจัดซื้อ
 จัดหายุทธภัณฑ์ของอาเซียน เป็นคะแนน ระดับ และกลับมาสอนและทำงานวิจัยที่สถาบันศึกษา
 ความมั่นคงและนานาชาติ (ISIS) ที่จุฬาฯ ซึ่งเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่ทางจุฬาฯ เขาสนใจตอนนั้นประมาณ
 ๓๐ ปีก่อน พ.ศ. ๒๕๓๖ ต่อมาได้ทำงานวิจัย เป็นโครงการวิจัยของสภาการวิจัยแห่งชาติ ลงพื้นที่
 สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องความมั่นคงตามแนวชายแดน ๑๐๐ คน ที่เกี่ยวข้องด้วยในเรื่อง
 ความมั่นคงตามแนวชายแดน มี พ.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์, พล.อ.จรัส กุลละวณิชย์ และ
 คุณวิกรม กรมดิษฐ์ เป็นต้น ต่อมาที่ช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ได้ทำวิจัยเรื่องนโยบาย
 การป้องกันประเทศของอาเซียนกับสหภาพยุโรปที่อังกฤษ และบรัสเซลส์ ต่อมาก็ได้รับการติดต่อว่า
 ให้กลับมาช่วยรัฐบาลใหม่ซึ่งจะมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมฝ่ายพลเรือน โดยท่านนายกฯ ชวนหลีกภัย
 ตอนนั้นก็ถูกติดต่อให้เข้ามาช่วยราชการที่ทำเนียบรัฐบาล ให้ดูโครงการให้ดูงบประมาณ ให้ดูนโยบาย
 ให้ดูการลดกำลังให้ดูกันคืนเครื่องบิน F18 ให้ดูเรื่องเกี่ยวกับการส่งทหารไปติมอร์ให้เป็นหัวหน้า
 คณะทำงานด้านความมั่นคงให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (นายชวน หลีกภัย) ซึ่งเป็น
 นายกรัฐมนตรีด้วย ต่อมาก็พบว่าการทำงานวิจัยยังไม่เพียงพอ จะต้องทำงานจริง และต้องเข้าไปอยู่

ในส่วนของนโยบาย จึงเข้าไปอยู่ที่ทำเนียบรัฐบาล ๓ ปี ครึ่ง แล้วก็ได้เข้าไปมีส่วนช่วยทำงานให้ข้อมูลให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยจัดคำกล่าวสุนทรพจน์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ต่อมาไปช่วยดูเรื่องประสบการณ์ไปเก็บข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลและการปฏิบัติจริงของหน่วยงานต่าง ๆ แทนที่จะทำงานในเชิงนโยบายที่ทำเนียบรัฐบาลอย่างเดียว ตอนหลังก็ได้มีโอกาสนอกเหนือจากการทำงานในส่วนนโยบายที่เป็นที่ปรึกษาท่านรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ฯ ช่วงหนึ่ง และท่านอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งตอนนั้นเป็นรองเลขาธิการรัฐมนตรีและรักษาการเป็นโฆษกรัฐบาลชั่วคราว โดยคำสั่งของคณะรัฐมนตรีให้ออกจากราชการชั่วคราวไปช่วยงานที่ทำเนียบรัฐบาล แล้วก็คืนกลับไปเป็นข้าราชการประจำที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้นก็ได้ประสบการณ์มาก ตอนนั้นก็ทำทางด้านต่างประเทศทั้งด้านความมั่นคงหลายเรื่อง แต่ก็มีเหตุการณ์ชุมนุมต่าง ๆ แต่สุดท้ายก็กลับมาในช่วงปัจจุบันแล้วก็รัฐบาลที่แล้วก็กลับมาดูในเชิงปฏิบัติลงไปดูรายละเอียดเป็นที่ปรึกษาให้กับให้กับรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกท่านหนึ่งคือท่าน พลเอก ประวิตรฯ ก็ทำให้มีโอกาสได้ลงไปช่วยดูเก็บข้อมูลในเรื่องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชายแดน ค้ามนุษย์ IUU และอีกหลายเรื่องที่เกี่ยวข้อง สุดท้ายนี้ก็มาทำวิจัยให้กับสภาวิจัยแห่งชาติเป็นโครงการซึ่งยังดำเนินการอยู่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทีมงานอยู่ในพื้นที่และเข้าไปสัมภาษณ์ตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประมาณเกือบ ๑๐๐ คน ถ้าเป็นคนที่ยังอยู่ในกระบวนการเป็นคนที่ยังออกมาแล้วและเป็นคนที่กำลังจะเข้าไปอาจจะเข้าไปแล้ว และขณะนี้กำลังสรุปทำเป็นรายงานวิจัยร่างฉบับสมบูรณ์ส่งให้กับสภาวิจัยแห่งชาติและจะผลิตคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อต่อต้านความรุนแรงสุดโต่งให้กับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

นอกจากนั้นก็จะมีตำแหน่งที่ปรึกษาต่าง ๆ เช่น ที่ปรึกษาของสภาความมั่นคง ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความมั่นคง กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านความมั่นคงพลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ อันนี้ก็เป็นทำให้เรามีประสบการณ์เพิ่มเติมผสมผสานกันไปกับงานวิชาการ ซึ่งเราก็ตกยอมพิมพ์ออกมา แล้วก็ทยอยเผยแพร่ อันนี้ก็เป็นภาพรวมทั้งหมดในเรื่องประสบการณ์

๒. ความหมายของคำว่า "ผู้เชี่ยวชาญ" และคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญควรเป็นอย่างไร
ความหมายของผู้เชี่ยวชาญ จะต้องประกอบไปด้วยทั้งทฤษฎีและปฏิบัติแล้วก็ต้องมีการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลของชุดข้อมูลที่แตกต่างกัน มีการติดตามงาน และการสรุป รวมทั้งการส่งนำไปให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยที่ไม่มีความขัดแย้งในชุดข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญต้องทำงานได้จริงเข้าใจสถานการณ์จริง แล้วก็พื้นฐานทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ แล้วก็ถ้าปฏิบัติได้จริงเอาไปใช้ได้จริงติดตามผลได้จริงมีข้อเสนอแนะ ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้ก็ไม่มีประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

แบบที่ ๑ แบบ Top Down มองภาพรวม มองภาพใหญ่ มองทฤษฎี มองนโยบายแล้วก็ไล่ลงมาจนถึงระดับปฏิบัติลงไปเก็บข้อมูลจริงในพื้นที่แล้วก็สังเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแล้วก็สรุป

เป็นข้อเสนอ สรุปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ก็เป็นการทำงานของผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติซึ่งจำเป็นต้องมีอยู่ร่วมกัน ซึ่งส่วนนี้จะติดกับดักอย่างเช่นในกลุ่มแรกติดกับทฤษฎีเกินไปจนไม่เข้าใจเรื่องเงื่อนไขในการปฏิบัติจริง

แบบที่ ๒ แบบ Bottom Up ผู้เชี่ยวชาญสามารถที่จะพัฒนาจากระดับปฏิบัติขึ้นมา แล้วก็เข้าไปสู่ทฤษฎี แล้วก็เข้าไปสู่การสังเคราะห์ในเชิงนโยบายก็ได้ หรือว่ามาจากนักปฏิบัติจริง ๆ ไล่ระดับมาจากนักปฏิบัติปกติจนถึงนักปฏิบัติระดับสูงแล้วก็ไปเป็นผู้บังคับหน่วย ผู้บัญชาการ แล้วกลับมาเป็นนักวิเคราะห์สังเคราะห์ที่อาจจะเป็นอย่างอื่น ก็อาจจะเน้นในแง่ของการปฏิบัติพื้นฐาน ซึ่งจะติดกับดักในเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติที่เป็นประจำจนไม่เห็นภาพรวมใหญ่

ทั้งสองส่วนนี้ถ้ามีความพอดีก็จะเป็นประโยชน์มาก ซึ่งก็คงจะต้องผลักดันพัฒนาไป อีกส่วนหนึ่งที่ผมทำในปัจจุบันก็คือว่าผมได้นำเอาทั้งสองกลุ่มนี้มารวมกันในคณะกรรมการที่ปรึกษา ด้านความมั่นคง แล้วก็ใช้แนวทางตามประกาศใหม่ของวุฒิสภาของกระทรวง อว. ตามหมวดที่ ๘ ก็คือหมวดนโยบายสาธารณะ แล้วก็ไปทำตามเงื่อนไขที่ทางสำนักงานสภาความมั่นคงและรัฐบาล และทำรัฐมนตรีได้ขอให้ผมตอนนั้นออกมาจากจุฬามาช่วยงาน คือไม่ออกเลยก็คือว่าให้มาช่วยงาน อีกตำแหน่งหนึ่ง โดยขอไปทางจุฬาฯ ให้มาทำงานทางด้านนโยบายสาธารณะตามหมวดที่ ๘ ตามประกาศของอาจารย์ ก็หมายความว่าเราต้องเชิญนักปฏิบัติมา เชิญนักวิชาการมาสังเคราะห์ ร่วมกัน เป็นร้อย ๆ คนงานที่ผมส่งให้ท่านนายภมรินทร์ในรอบ ๒ ปีที่ผ่านมา เป็นร้อย ๆ คนก็ต้องมี คณะกรรมการขับเคลื่อน มีการสังเคราะห์วิเคราะห์นโยบาย แล้วก็ต่อ ยอดการศึกษาต่าง ๆ ออกไป ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ แล้วก็นำกลับไปสรุป นำกลับไปให้หน่วยงานปฏิบัติ พอปฏิบัติเสร็จแล้วก็ไปวัดว่าเขาสามารถปฏิบัติได้จริงมีอะไรติดขัดตรงไหน หลังจากนั้นก็ต้องเอากลับไปที่มหาวิทยาลัย ให้คณะกรรมการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยประเมินผลแล้วก็แล้วก็สรุปรับรองว่าเป็นผลงาน ทางวิชาการตามบท ๘ ตามประกาศของพุทธาจารย์ อันนี้ก็จะเป็นอย่างอื่นที่ทำให้เราเชื่อมโยง ผู้เชี่ยวชาญสองกลุ่มเข้าไว้ด้วยกัน เป็นครั้งแรกคณะศาลก็ยอมรับว่ามันไม่เคยทำแบบนี้มาก่อน แม้แต่สำนักงานสภาความมั่นคงก็ยังไม่ค่อยเข้าใจว่าคืออะไร แล้วก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผมผลักดันร่วมกับ ท่านอดีตนายกรัฐมนตรี พลเอก ทวีป เนตรนิยม ให้มีการตั้งคณะที่ปรึกษา ของสภาความมั่นคงขึ้นมาตาม พรบ.ฉบับใหม่ แล้วให้ผสมผสานระหว่างผู้เชี่ยวชาญในเชิงปฏิบัติ ข้าราชการประจำ กับนักวิชาการในคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความมั่นคงของสำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งขณะนี้ก็กลายเป็นคณะใหญ่มาก มีเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติระดับ ผู้บัญชาหน่วยหลายคนแล้วก็มันักวิชาการ แล้วก็ได้พยายามผลักดันให้มีการสังเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูล ส่งให้กับสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๓. ข้อเสนอแนะแนวทาง และวิธีการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงของกองทัพ
ควรมีแนวทาง ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวอย่างไร

ผมคิดว่าจะต้องจัดระดับจัดของผู้เชี่ยวชาญให้ดี จะได้ช่วยให้การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ
มันมีเป้าหมายที่ชัดเจนผู้เชี่ยวชาญระดับโลก,ระดับนานาชาติ,ระดับภูมิภาค,ผู้เชี่ยวชาญ
ระดับประเทศ, ผู้เชี่ยวชาญระดับในประเทศในระดับต่าง ๆ ระดับหน่วยต่าง ๆ ผมคิดว่าอาจจะ
เป็นประโยชน์ คงไม่มีใครคนเดียวที่จะเชี่ยวชาญทั้งหมด อาจจะมีบ้างแต่ว่ายากที่จะพัฒนา เราอาจจะต้อง
วางระบบการพัฒนาแต่ในที่สุดก็อาจจะยึดโยงกันได้ แต่ว่าผู้เชี่ยวชาญระดับปฏิบัติในระดับต่าง ๆ
ในระดับกองทัพในระดับพื้นที่ผมว่าไม่ยากในระบบของทหารของฝ่ายความมั่นคงก็มีอยู่แล้ว
โดยเฉพาะในระดับต่าง ๆ มีโรงเรียนสอนมีการฝึก มีโรงเรียนเสนาธิการทหาร มีวิทยาลัยการทัพ
มีวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โรงเรียนเหล่านี้สามารถพัฒนาหลักสูตร พัฒนาผู้เชี่ยวชาญโดยการ
สังเคราะห์วิเคราะห์นำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ มาแล้วก็ผสมผสานไปกับครูอาจารย์ที่ทำอยู่
เพียงแต่ต้องให้ชัดมากขึ้นว่าเป้าหมายโจทย์คืออะไร จะพัฒนาใคร จะรองรับอาชีพความก้าวหน้า
แบบไหน เพราะว่าปฏิบัติในระดับนี้มันจะเป็นปัญหาเหมือนกันว่าถ้าดึงเขาออกมาเป็นผู้เชี่ยวชาญ
แล้วเขาจะกลับไปสายปฏิบัติไม่ค่อยได้ จะเป็นคู่แข่งที่ น้อง ๆ ก็จะมีมองว่าตำราเยอะก็ไปสิ้นสุด
ที่โรงเรียน เสธ. เป็นอาจารย์ผู้คงแก่วิชาแต่ไม่ได้คุมกำลัง มันก็จะเป็นปัญหาทั้ง ๆ ที่ทั้งสองส่วนนี้
ควรจะแลกเปลี่ยนไปแลกเปลี่ยนมา มีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปแล้วก็อาจจะเปลี่ยนไปอื่นภาคเอกชน
ต่างประเทศทำด้วยซ้ำ นายทหารระดับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักบินก็ไปอยู่ที่บริษัท Boeing
สักสองสามปีอย่างนี้ เป็นต้น แต่วามันยาก แต่ว่าถ้ามันจัดมันก็จะได้คนที่เก่งมากในระดับต่าง ๆ
ในระดับกลาง ในระดับล่างจริง ๆ เริ่มงานก็เป็นผู้เชี่ยวชาญได้แล้วในระดับปฏิบัติ ผมเข้าใจว่า
เวลาเราไปฟังข้อมูลดูข้อมูลในระดับหน่วย ในระดับผู้บังคับหมู่ ผู้บังคับกองต่าง ๆ ตามแนวชายแดน
เขาจะรู้เรื่องเยอะมากในระดับนั้น แล้วเขาจะเป็นผู้เชี่ยวชาญแต่ว่าอาจจะไม่ได้สังเคราะห์ข้อมูล
เขาอาจจะไม่ได้ต่อยอดก็น่าเสียดายแต่ว่าเขาจะเอาไปปฏิบัติทางด้านอื่นก่อน แต่ระดับกลาง ระดับบน
ก็อาจจะต้องไปเน้นที่วิทยาลัยต่าง ๆ วิทยาลัยเสนาธิการทหารซึ่งมีการสังเคราะห์ข้อมูลอยู่แล้ว
แต่ว่าอาจจะไม่ได้ส่งต่อข้อมูล ไม่ได้เข้าระบบ ไม่ได้มีพันธมิตรกับฝ่ายพลเรือนกับนานาชาติในระดับนี้
ซึ่งก็อาจจะต้องเริ่มทำส่วนระดับสูงสุด ระดับภูมิภาค ระดับนานาชาติในโครงสร้างของทหาร
ในโครงสร้างของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ในสถาบันยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษาอาเซียนต่างก็มีเยอะ
แล้วเราก็ได้ร่วมมือกับหลายกลุ่ม APCSS ซึ่งในช่วงแรกที่มีการจัดเรื่องพวกนี้ที่ฮาวาย ผมก็เป็น
หนึ่งในคนที่ไปบรรยายเป็นประจำแล้วก็ได้นำเอาวิทยานิพนธ์ของผมไปให้และศึกษา APCSS
แรก ๆ ที่ฮาวายใช้เป็นตำราเรื่องของ Defense Economics เรื่องของ Arms Transfer
Dependencies ถ้าไปค้นดูก็จะเห็นบทความของผม ตรงนั้นก็ต้องมีการจัดตั้งซึ่งทำไปแล้ว
สถาบันยุทธศาสตร์จัดตั้งหลักสูตร แล้วก็จัดตั้งเวที จัดตั้งที่ประชุมแข่งกรีลาไดอะล็อก ก็เป็น
ส่วนหนึ่งของการที่สิงคโปร์แล้วก็อังกฤษได้ทำอย่างสำเร็จ ทำให้เกิดผู้เชี่ยวชาญในลักษณะ

ของความมั่นคงของกองทัพในระดับนานาชาติ ในระดับภูมิภาค พยายามทำโดยมาเลเซียก็ไม่สำเร็จ เท่าสิงคโปร์อันนั้นก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการจัดทำผู้นำนานาชาติซึ่งจะเห็นภาพรวมที่กว้างมาก ลึกมาก แล้วก็หลายเรื่องเป็นประโยชน์มาก แล้วก็ยังเป็นที่นัดพบของข้าราชการประจำของคน ที่เกี่ยวข้อง ผมได้รับเชิญไปร่วมประชุมในที่ประชุม ฉะนั้น ได้อะล็อกได้ใช้ทุกปีตั้งแต่ปีแรกที่เข้าจัด แล้วก็บางปีไม่ได้ไป อย่างเช่นปีที่แล้ว หรือว่าบางปีที่ติดภารกิจต่าง ๆ บางปีก็ไปในฐานะนักวิชาการ บางปีก็ไปในฐานะผู้ปฏิบัติ เขาก็สับสนเหมือนกันว่าถ้าไปในฐานะนักวิชาการเขาก็จะเชิญพร้อมทั้ง ออกค่าใช้จ่าย แต่ถ้าไปในฐานะนักปฏิบัติเป็นที่งานของรัฐบาลเราก็ต้องออกค่าใช้จ่ายเองสลับไป สลับมา ทำให้เราได้มีโอกาสไปพูดไปคุยพัฒนาแนวทางต่าง ๆ ผมเป็นคนเสนอให้กับท่านรองรัฐมนตรี ฝ่ายความมั่นคง ท่าน พลเอก ประวิตรฯ ไปเสนอที่ประชุมให้มีการจัดวงพบกันของรัฐมนตรีกลาโหม อาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมของสหรัฐซึ่งตอนนี้ก็จัดมาต่อเนื่องหลายปีแล้ว ตอนนั้นสถานการณ์ จะเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์แล้วก็เปลี่ยนผู้บังคับบัญชากองกำลังภาคพื้นแปซิฟิก PACOM ไปเป็นอินโดแปซิฟิก แล้วก็เชิญคนนั้นคนแรกที่เปลี่ยนชื่อกองกำลังของ Pacific Command มาเป็น อินโดแปซิฟิก ก็มาพบกันที่เซี่ยงไฮ้อย่างไม่เป็นทางการ หรือแบบกึ่งทางการ เรื่องเหล่านี้ก็จะทำให้ เรามีความรู้ความเชี่ยวชาญมากขึ้น เพราะฉะนั้นการพัฒนาระยะสั้นก็ทำได้โดยการใช้โครงสร้าง ที่มีอยู่แล้วก็อาจจะขยายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยพัฒนาให้พลเรือนมีขีดความสามารถไปด้วย ซึ่งขณะนี้ก็เริ่มมีการเซ็นข้อตกลงกับวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กับพลเรือนมากขึ้น ซึ่งก็คง จะต้องช่วยกันทำโดยมีกองทัพเป็นแกนในการส่งข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาตัวบุคคลให้กับพลเรือน ด้วยนี้คือระยะสั้นสามารถทำได้เลย ระยะกลางจะต้องจัดเวทีในประเทศให้ชัดเจนมากขึ้น การ ประชุมของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ทำแผนพัฒนา ๕ ปี ตรงนั้น ก็เป็นทางด้านเศรษฐกิจ น่าจะมีการพัฒนาเวที ในระดับประเทศเพื่อแก้และปรับปรุงยุทธศาสตร์ ชาติเพิ่มเติมจากคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ แต่ว่าเอาผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่เราได้พัฒนาไปแล้ว ระดับปฏิบัติต่าง ๆ มาประชุมประจำปีมาพบปะมาสร้างเครือข่ายกันให้แน่นหนาในระดับในประเทศ แลกเปลี่ยนยุทธศาสตร์การด้านความมั่นคง ระยะกลางก็จะได้ผู้เชี่ยวชาญที่มีเวทีแล้วก็มีการ และ ที่สำคัญก็คือขณะนี้กองทุนใหญ่ๆ อย่างเช่น กองทุนสำนักงานวิจัยแห่งชาติ ได้ย้ายไปอยู่กับสำนักงาน สภาวิจัยแห่งชาติแล้วก็ระบบเดียว ขณะนี้ยังต้องการงานวิจัย ยังต้องการให้ทุนต้องการร่วมมือกับ สถาบันต่าง ๆ ที่จะพัฒนานักยุทธศาสตร์ พัฒนาเรื่องความมั่นคง พัฒนาเรื่องงานวิจัยทางด้านนี้ ซึ่งยังมีน้อยอยู่มากอันนี้คือระยะกลาง

ระยะยาวสุดท้ายผมคิดว่าเราต้องไปนานาชาติ เราต้องเป็นส่วนหนึ่งของที่ประชุมใหญ่ ในระดับโลก ในระดับภูมิภาค อาจจะอันนี้จะมองดูทะเลเอเชียนอาจจะไกลไปหน่อย แต่ผมเชื่อว่า ทำได้ เพราะว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีที่ตั้ง มีแนวความคิด มีการปฏิบัติ มีความสำเร็จ ทางด้านการบริหารยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยมั่นคงปลอดภัย มีศัตรูน้อยแล้วก็ได้รับความร่วมมือ จากนานาชาติสูง ผมจำได้ดีว่าตอนที่ไปรับรัฐมนตรีกลาโหมพลเอก Jim Mathis ซึ่งเคยมารบ

ที่เวียดนามร่วมกับท่านรองตรีฝ่ายความมั่นคง เขาก็ลงมาจากเครื่องบินและเขาก็ไม่เคยกลับมาเมืองไทยนับตั้งแต่รบที่เวียดนามเสร็จจริง ๆ ก็อยากกลับมาเมืองไทย และเมื่อเขากลับมาเขาก็พบกับท่านรองนายกซึ่งผมก็ขออนุญาตนำมาถ่ายทอดตรงนี้ว่าเขาสนใจประเทศไทยมาก เพราะว่าประเทศไทยเรื่องการค้าสินค้าในเชิงยุทธศาสตร์ ในเชิงความมั่นคงค่อนข้างที่จะไม่ผิดพลาด ค่อนข้างมาตรงเป้าหมายและเป็นประโยชน์กับมิตรประเทศทั้งหมดและประเทศไทยก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับมิตรประเทศเกือบทั้งหมด อันนี้ก็ไปขยายความได้ว่าทั้งซาอุดีอาระเบียซึ่งจะมาเยือนเรา ทั้งอิหร่านซึ่งเป็นศัตรูคู่แข่งกับซาอุดีอาระเบียก็ยังเป็นมิตรพอสมควรกับประเทศไทย ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ อิสราเอล อาหารับ รัสเซีย สหรัฐฯ เพราะฉะนั้นในระดับโลก เราน่าจะเป็นเวทีได้เลยเราไม่ได้ติดกับดักอะไร เราไม่ต้องค้าขายอะไรแบบบางประเทศเราไม่ต้องติดกับดักทางศาสนาหรือทางประวัติศาสตร์อันขมขื่นต่าง ๆ เราไม่มี เพราะฉะนั้นถ้าเราพัฒนาจริง ๆ เราจะได้เวทีสากลและเราจะเป็นโบรกเกอร์รายใหญ่ เราจะเป็นคนกลาง เราจะเป็นคนที่ได้ประโยชน์ที่สุดประเทศหนึ่ง จริง ๆ น่าจะย้ายเวทีแข่งกริล่ามาอยู่เมืองไทยก็ได้ ก็ฝากไปช่วยกันคิดว่าเรามีโอกาสและยังทำได้เราก็ควรจะทำแต่ว่ามั่นคงไม่ง่าย งานวิจัยชิ้นนี้น่าจะเป็นการเปิดประตูหรือว่าไขกุญแจไปสู่ความชัดเจนขึ้นว่าระยะสั้น,ระยะกลางระยะยาวต่อไป

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่ ๙ : รองศาสตราจารย์ ดร. ดุลยภาค ปรีชารัชช
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ และ รองผู้อำนวยการศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สัมภาษณ์วันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๑.๐๐ นาฬิกา
ณ ศูนย์นวัตกรรม สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐาน ประวัติการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์/ความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศ), เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง (GPA 3.91) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548 ,MA
(Southeast Asian Studies), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550 ,PhD Visiting Fellowship
(Southeast Asian Studies), Cornell University, 2559 และ PhD (Comparative Politics),
The University of Hong Kong, 2561

งานสาขาที่สนใจ : Asian Studies, Southeast Asian Studies, Myanmar Studies,
Comparative Politics, Diplomacy and International Relations

๒. นิยาม/คุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ

๒.๑ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงและป้องกันประเทศควรทราบด้านกลยุทธ์ที่เปลี่ยนแปลง
ของกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ทันเกมและมีเชิง รู้เท่าทันเหตุการณ์และสถานการณ์ปัจจุบันของโลก
เช่น กลยุทธ์ขยายดินแดน, แบ่งแยกดินแดน, ถ่วงดุลอำนาจ, ขยายกำลังรบ, ประนีประนอม,
เสียส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่ เป็นต้น สามารถศึกษาได้จากตำรายุทธศาสตร์ (Conflict
Management) เช่น การบริหารความขัดแย้ง, การสร้างสันติภาพ การเมืองโลก, ระเบียบโลก
และประวัติศาสตร์ของโลกทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบสถานการณ์จากอดีต
สู่ปัจจุบันและนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

๒.๒ นักยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ จะต้องมีความสามารถในการประเมินภัยคุกคาม
ภายในประเทศและภายนอกประเทศ เขียนแผน นโยบาย (Policy Options) และเสนอนโยบาย
กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ซึ่งผ่านการวิเคราะห์อย่างละเอียดทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งทั้งหมดนี้
สามารถสร้างได้จากประสบการณ์และความสามารถส่วนบุคคล

๒.๓ ลักษณะสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ ๑) มีความสนใจในสถานการณ์ปัจจุบัน เรียนรู้โลก
สม่ำเสมอและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ ๒) ต้องมีความแม่นยำในแผนที่ประกอบกับการใช้
องค์ความรู้ด้านภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์และการทหาร ๓) มีความเข้าใจผสมผสานทั้งความมั่นคงแบบเก่า
และใหม่ทั้งภายใน, ภายนอกประเทศ เข้าใจมุมมองของแต่ละภาคส่วนอื่น ๆ สามารถปรับตัวให้เข้ากับ
กองทัพและองค์ภายนอกได้ มีความยืดหยุ่นด้านความคิดและวิสัยทัศน์ปรับตามสถานการณ์
อย่างเหมาะสม และ ๔) มีวาทศิลป์ในการพูด มีความเข้าใจในกองทัพ สามารถแยกแยะและวิเคราะห์

สิ่งที่ควรหรือไม่ควรสื่อออกไปได้อย่างเหมาะสม เปิดกว้างและยอมรับความคิดของทุกฝ่าย ทุกองค์กร และนำมาปรับใช้ให้ยอมรับจากทุกฝ่ายได้

๓. สมรรถนะ (Competency) ของผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง

๓.๑ องค์ความรู้ : ๑) มีองค์ความรู้เรื่องยุทธศาสตร์และรัฐศาสตร์ อำนาจ ผลประโยชน์ ของชาติ หลักยุทธศาสตร์ และความมั่นคง ทั้งของกองทัพ ภายนอกประเทศและต่างประเทศ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีองค์ความรู้เชิงบูรณาการกองทัพ เช่น บุคคลที่มีความรู้เรื่องยุทธศาสตร์ ระหว่างประเทศ แต่ก็สนใจในเรื่องของวัฒนธรรม การทูต (Soft Power) ๒) สามารถตั้งต้นได้ด้วย ยุทธศาสตร์และรัฐศาสตร์ จากนั้นจึงนำองค์ความรู้ในแขนงอื่น ๆ มาประกอบหรือผสมผสานให้เกิด ความหลากหลาย สามารถนำองค์ความรู้ที่หลากหลายมา Operation & Combination แล้วนำเสนอ แนวทางได้ในทุกมิติ ๓) ระดับการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญควรมีความรู้ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ขึ้นไป เนื่องจากระดับการศึกษานี้จะมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเบื้องต้น ทั้งกระบวนการวิจัย และความรู้ในงานวิจัยอื่น ๆ มีงานตีพิมพ์ในลักษณะวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปริญญาเอก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงลึกขั้นสูงสุด

๓.๒ ทักษะ ๑) ผู้เชี่ยวชาญต้องประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ สามารถจัด อันดับภัยคุกคาม ๒) มีความสามารถในการเขียนงานวิชาการ บทความวิจัย การตั้งสมมติฐาน วัตถุประสงค์ผลการศึกษาและประโยชน์งานวิจัย การนำทฤษฎีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ความเป็นผู้เชี่ยวชาญสามารถวัดได้จากงานตีพิมพ์ทั้งคุณภาพและปริมาณในวารสารต่าง ๆ เช่น อย่างงานตีพิมพ์ที่มีคุณภาพระดับโลก (John Mearsheimer) นักการทหารสหรัฐฯเขียนหนังสือ เกี่ยวกับ Offensive Realism นักวิชาการฝ่ายสังคมนิยม ๓) พื้นฐานภาษาอังกฤษระดับกลาง ถึงระดับสูง (Reading, Technical Term) ทั้งการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการอ่านเนื่องจาก ติความบทความเกี่ยวกับความมั่นคงต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ๔) การสกัดใจความ (Conceptualize) เป็นการวางกรอบและตีความที่แม่นยำ และหลากหลายมิติ การวิเคราะห์งานต่างประเทศและนำเสนอ ให้เข้าใจง่าย มิใช่การบรรยายสถานการณ์เท่านั้น แต่จำเป็นต้องวิเคราะห์ให้เกิดแนวคิดและวิธี แก้ปัญหาสถานการณ์

๓.๓ ทักษะ/แรงจูงใจ ๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงควรมีทัศนคติที่ดี ต่อกองทัพ เป็นการแสวงหาความรู้ในเชิงสร้างสรรค์ ๒) มีแรงจูงใจ กระตือรือร้นและมีเครือข่ายข่าว จากหลากหลายแหล่งแล้วนำมาแยกแยะผ่านการวิเคราะห์ รู้ทันสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน และอัปเดตข้อมูลสม่ำเสมอ

๔. แนวทางในการสร้าง/พัฒนาความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง

๔.๑ การศึกษาตัวแบบ (Case Study) ของต่างประเทศจากสถาบันวิชาการหรือ มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และความมั่นคง ตัวอย่าง Think Tank Model ต่าง ๆ

๔.๒ การรักษาเครือข่าย จัดสัมมนาเชิงบุคคลภายในและภายนอกกลาโหมมาจัด Workshop สัมมนาให้เกิดองค์ความรู้ แบบกลุ่มและหลากหลายมิติ เป็น Network of Excellence รูปแบบหนึ่ง

๔.๓ แนวทางในการการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ National Defense University ต้องมีความต่อเนื่องของบุคลากรในหน่วยงานโดยจำเป็นต้องมี ๑) อาจารย์ประจำ สำหรับการสอนบุคลากร โดยเฉพาะและทำงานวิชาการ ๒) นักวิจัยประจำ สำหรับการทำงานวิจัยที่น่าสนใจหรือความมั่นคง และสามารถสอนได้ด้วย ๓) ควรจะมีสวัสดิการ กฎระเบียบ การทำสัญญา ข้อบังคับและเงื่อนไขในการเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรในระยะยาว เป็นผู้เชี่ยวชาญประจำสถาบัน

๕. ปัจจัยของความสำเร็จ (Key Success Factors) ในการสนับสนุนการสร้างหรือพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง

๕.๑ งบประมาณ เพื่อจัดหางานวิจัยจากทั่วทุกมุมโลกในหลากหลายแขนงให้นักวิจัยได้ค้นคว้า งานวิชาการ (Journal) กำหนดโควตาจัดซื้อหนังสือให้นักวิชาการ นักวิจัยแต่ละคนสามารถเลือกซื้อผลงานหนังสือที่ตนเองสนใจมาค้นคว้าและทำสรุปสั้น (Book Review) เพื่อมาแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร

๕.๒ วัฒนธรรมองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์ให้มีความกลมเกลียวเป็นการสร้างบรรยากาศภายในองค์ให้มีความน่าอยู่เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงภายในตัว เช่น การจัด Workshop, Coffee Talk, Book Talk เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในรูปแบบเป็นการเอง และผ่อนคลายไปในตัว

แนวทางตัวอย่าง บุคลากรผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย

๑. ฝ่ายวิชาการ คือ อาจารย์และสอนบุคลากร ผลงานวิจัยเชิงวิชาการ

๒. ฝ่ายสนับสนุนวิชาการ คือ เจ้าหน้าที่งานสารบัญ งานเทคนิค ประชาสัมพันธ์

๖. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างประชาคมเครือข่าย ประชาคมวงปิด (โต๊ะกลม) เป็นการสัมมนาเฉพาะเรื่อง สำหรับการเจาะประเด็น ประกอบด้วย บุคลากรภายในกองทัพ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เป็นการระดมความคิดและออกแบบแนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอแนะเป็นขั้นตอน ให้กับทุกองค์กรได้ช่วยในการประหยังบประมาณได้ดี การวางเป้าหมาย ซึ่งข้อบังคับของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จะต้องผลิตงานวิจัยเชิงวิชาการและทำการสอนตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อการพิจารณาด้านเงินเดือนและตำแหน่ง เป็นการบังคับตนเองให้วางแผนการทำงานเป็นปี ๆ เพื่อความก้าวหน้าในการทำงานในอนาคต การเป็นผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานจำเป็นต้องมีความสมดุลทั้ง ๓ ส่วนให้เหมาะสม คือ การสอน การวิจัยและการบริหาร

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านที่ ๑๐ : รองศาสตราจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการศูนย์อาเซียนศึกษา
และอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์วันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๔.๐๐ – ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ณ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปสาระสำคัญดังนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา สำเร็จการศึกษา M.A. International Economics and Finance และ Ph.D. in Economics จาก University of Melbourne (AUSTRALIA) มีความเชี่ยวชาญทางด้าน International Economics and Integration และ ASEAN Economics มีประสบการณ์ที่สำคัญ ส่วนที่ ๑ คือ การบริการทางด้านวิชาการ เช่น การเขียนบทความลงในสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้ และการสอนหนังสือให้กับบุคคลทั่วไป เนื้อหาจะไม่ลึกมาก แต่จะเน้นเนื้อหากว้าง ๆ และ บรรยายให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศศย.๖, วปอ.๖, รร.เสธ.ทอ. และในหลักสูตรของตำรวจ เป็นต้น ส่วนที่ ๒ คือ การทำวิจัยให้กับผู้บริหารระดับสูงของประเทศหรือหน่วยงานต่าง ๆ

๒. นิยาม/คุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ เป็นผู้ที่เข้าใจและมีองค์ความรู้ในรูปแบบสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) โดยวิธีการสร้างให้เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้ในรูปแบบสหสาขานั้น จะไม่ใช่ผู้ที่มีองค์ความรู้ในรูปแบบสหสาขาวิชามาตั้งเริ่มต้น เพราะจะทำให้ไม่ได้อะไรทั้งนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะปริญญาตรียังคงมีความสำคัญในลักษณะของการรู้สึกในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งก่อน หลังจากนั้นช่วงหลังจากที่เรียนจบมาแล้วมีประสบการณ์ทำงานมาแล้วตอนนี้เราค่อยๆติดองค์ความรู้ในมิติอื่นเข้าไป

คุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญฯ คือ บุคคลที่มีความรู้สึกในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งก่อน หลังจากนั้นค่อย ๆ เพิ่มองค์ความรู้ในมิติ ๓ มิติ ได้แก่ มิติในด้านพื้นที่ (Area) เช่น เป็นคนที่เชี่ยวชาญในภูมิภาคอาเซียนหรือ ยุโรป เป็นต้น มิติในด้านเวลา เช่น เป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์สงครามเย็นหรือประวัติศาสตร์จีนโบราณ เป็นต้น มิติในด้านประเด็น (Issue) เช่น เป็นผู้เชี่ยวชาญทางการก่อการร้ายหรือ เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องโลกมุสลิม เป็นต้น

๓. สมรรถนะ (Competency) ของผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงฯ

๓.๑ องค์ความรู้ เรียนจบสาขาใดก็ได้ ไม่จำกัด แต่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

๓.๒ ทักษะ ๑) การค้นหาข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมทั้งการลงพื้นที่หาข้อมูลและการข่าว ๒) การคิดวิเคราะห์โดยใช้ทักษะในเชิงรัฐศาสตร์ (Deduction) เศรษฐศาสตร์มิติ (ความรู้ทางด้านสถิติ ความรู้ทางคณิตศาสตร์แบบจำลองต่าง ๆ) หรือยุทธศาสตร์ (Intelligent Scanning ,Future Foresight) ๓) การคิดนอกกรอบ/ความคิดสร้างสรรค์

๓.๓ ทักษะ/แรงจูงใจภายใน ๑) คนที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญได้จะต้องเป็นคนที่ใฝ่รู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทักษะต่าง ๆ ต้องมีการทำและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะสมองค์ความรู้และเกิดความเชี่ยวชาญ ๒) คนที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญได้จะต้องเป็นคนที่รักษาผลประโยชน์ของชาติ

๔. แนวทางในการสร้าง/พัฒนาความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงฯ

๔.๑ มีบันไดวิชาชีพ (Career Path) ที่สามารถเติบโตได้อย่างชัดเจน

๔.๒ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) มีความสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตในการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้

๔.๓ มีทุนสนับสนุนในการสร้างงานวิจัย/องค์ความรู้ รวมถึงส่งไปเรียนหลักสูตรระยะสั้นๆ หรือลงพื้นที่ที่สนใจ ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน เพื่อเรียนรู้และเก็บข้อมูล เช่น การไปฝังตัวในพื้นที่ที่สนใจ การให้ทุนการวิจัย หรือแลกเปลี่ยนนักวิจัยเพื่อศึกษาในพื้นที่จริง

๔.๔ มีกฎระเบียบที่เปิดกว้างและมีความยืดหยุ่นในการทำงาน

๕. ปัจจัยของความสำเร็จ (Key Success Factors) ในการสนับสนุนการสร้างหรือพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง

๕.๑ มีกฎระเบียบที่เปิดกว้าง

๕.๒ มีทุนสนับสนุนในการสร้างงานวิจัย/องค์ความรู้

๕.๓ มี Career Path ที่สามารถเติบโตได้ (ตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ นักวิจัย เมธีอาวุโส)

๕.๔ การมีเสถียรภาพในการทำงานมีความมั่นคง

๕.๕ มีสวัสดิการ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

๖. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๖.๑ Model Business School ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยสิงคโปร์ Universal Design Technology โดยการให้ปี ๑ เรียนที่สิงคโปร์ ปี ๒ ไปเรียนที่อเมริกา ปี ๓ ไปเรียนที่จีน ปี ๔ ปี กลับมาทำวิจัยที่สิงคโปร์เหมือนเดิมแล้วสำเร็จการศึกษา หรือหลักสูตร Global MBA จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียน ๑ ปีครึ่ง เทอมแรกเรียนที่จุฬา เทอมที่ ๒ ไปเรียนที่ทวีปอเมริกา เทอมที่ ๓ มาเรียนที่ทวีปเอเชีย เทอมที่ ๔ ปีครึ่งกลับเรียนที่จุฬาเพื่อสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ การทำหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ถ้าเป็นหลักสูตรปริญญาตรี ปี ๑ เรียนที่ไทย เรียนที่มหาวิทยาลัยป้องกันประเทศของไทย ปี ๒ ไปเรียนมหาวิทยาลัยแบบเดียวกันในจีน ปี ๓ ไปเรียนที่อเมริกา ปี ๔ เรียนกลับมารวมกันทำวิจัย และสำเร็จการศึกษาที่ไทย เป็นต้น

๖.๒ วิธีการรับสมัคร/คัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ยกตัวอย่างเช่น รับเด็กปริญญาตรีเข้ามาแล้วสามารถส่งไปเรียนปริญญาโทปริญญาเอก แล้วกลับมาเป็นผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในหน่วยงานได้ การที่ได้ทุนของหน่วยงานไปไปเรียนจะทำให้เกิดความจงรักภักดี (Royalty)

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ ๑๑ : รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ ตันตยกุล

ผู้แทนกลุ่มวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะกรรมการประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ทาง Application Line

สรุปสาระสำคัญดังนี้

แนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ

แนวทางการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์แห่งความเป็นเลิศ ควรจัดการบูรณาการเครือข่ายศูนย์แห่งความเป็นเลิศกับหน่วยงานความมั่นคงของกองทัพภายในประเทศไปสู่ระดับภาค จังหวัด พื้นที่ชายแดน มีการบูรณาการเครือข่ายศูนย์แห่งความเป็นเลิศและยกระดับในงานเชิงบูรณาการของอาเซียน และควรเชื่อมโยงกับศูนย์แห่งความเป็นเลิศของต่างประเทศโดยเน้นเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกันและรักษาสมดุล

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานควรมีแผนงานที่กำหนดระยะเวลา โครงการ รายละเอียดของกิจกรรมที่ชัดเจน โดยพิจารณาตามประเด็นความเร่งด่วน เช่นการรับมือกับภัยพิบัติ โรคระบาด การป้องกันภัยคุกคามด้านไซเบอร์ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ

การพัฒนาส่วนบุคคล เสนอแนะเป็นทักษะดิจิทัล และการเรียนรู้กลุ่มโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีให้มากที่สุด ถ้ามีการประชุมระหว่างประเทศ หรือ มีการฝึกอบรมออนไลน์ ควรนำมาทำคลิปลั่น ๆ เข้าใจง่ายและเผยแพร่ในวงกว้าง

รูปภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับและเหล่าทัพ
พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์

ประธานคณะกรรมการธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง
สมาชิกวุฒิสภา อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีต ผบ.ทอ.

พลเอก พหล ส่างเนตร
ตำแหน่ง อดีตรองปลัดกระทรวงกลาโหม

พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์ ตำแหน่ง ผบ.ทสส.

พลเรือโท ชลทิศ นาวานุเคราะห์ ตำแหน่ง จก.ยศ.ทร.

พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล
ตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

รศ.ดร.ตุลยภาค ปรีชารัชช
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ และ
รอง ผอ.ศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ปณิธาน วัฒนายากร
ตำแหน่ง ประธานกรรมการคณะกรรมการที่ปรึกษา
ด้านความมั่นคง ทำเนียบรัฐบาล

รศ.ดร.ปิติ ศรีแสงนาม
ตำแหน่ง ผอ.ศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ ผอ.ฝ่ายวิชาการ
ศูนย์อาเซียนศึกษา และอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*****

การประชุมศึกษาพิจารณาการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนา
บุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ

১৫৯

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนา
บุคลากรทางการศึกษาของกองทัพไทย

วันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

ณ อาคารอเนกประสงค์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

ടെക്

★

คณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ
และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
คณะกรรมการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นายอนุสิทธิ์ คุณากร
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง

นายทวีวงษ์ จุลกมนตรี
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สาม

นางสาวปิยฉัตร วันเฉลิม
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สี่

พลเอก เจ็ดวุธ คราประยูร
อนุกรรมการ

นายวีรศักดิ์ ทิพย์มณฑิเย
อนุกรรมการ

นายวรรณัฐ คงเมือง
อนุกรรมการ

นายประยุทธ์ คงเฉลิมวัฒน์
อนุกรรมการ

พลอากาศโท ภูมิใจ เลขสุนทราก
อนุกรรมการและเลขานุการ

นางสาวปสุตา ปัญญาทิพย์
อนุกรรมการ

พันเอก กาญจนะดิษฐ์ ไยเกตุ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ
และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
คณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ พลเอก สุนัย สัมปัตตะวนิช พลเอก ปรีชา เทียมฉัตร พลเอก อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลตรี วาทิกษ์ พิมพ่วงศ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายอาชัญ รุจิระชุนห์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางกัญจนภา ประสิทธิ์ลาโภ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะกรรมการศึกษาพิจารณาการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา
และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ

พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร
ประธานกรรมการ

พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ
รองประธานกรรมการ
คนที่หนึ่ง

พลเอก เจ็ดวุธ คราประยูร
รองประธานกรรมการ
คนที่สอง

พลโท ทนงศักดิ์ รongทิม
รองประธานกรรมการ
คนที่สาม

นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ
ที่ปรึกษากรรมการ

พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์
ที่ปรึกษากรรมการ

นางสาวปิยฉัญญ์ วันเฉลิม
ที่ปรึกษากรรมการ

พลเอก อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์
กรรมการ

พลอากาศโท ภูมิใจ เลขสุนทราก
กรรมการ

พลอากาศตรี ศุภโชติ ชัยวงษ์
กรรมการ

คณะกรรมการศึกษาพิจารณาการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา
และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ

พลเรือตรี รศ.นเรศ เพ็ชรนิน
กรรมการ

พลตรี พลวุฒ ลำเจียก
กรรมการ

พลตรี ไชยา ศรีนวล
กรรมการ

พลตรี ธวัชชัย ทรงศรีเอี่ยม
กรรมการ

พันเอก ญัฐวุฒิ ดวงจรัส
กรรมการ

นาวาอากาศเอก วินิจ จันทรมณี
กรรมการ

พลตรี อรรคเดช ประทีปอุษานนท์
กรรมการและเลขานุการ

พันเอก ทักษิณ สิริสิงห
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

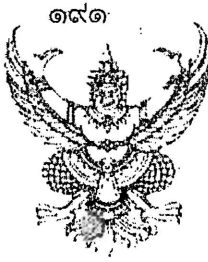
นาวาอากาศเอก ไชยา ออกแดง
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นาวาอากาศเอก อาทิตย์ เจนจบสกลกิจ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

พันเอก กาญจนะดิษฐ์ ไยเกตุ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ
วุฒิสภา
ที่ ๕/๒๕๖๕
เรื่อง ตั้งคณะกรรมการศึกษาพิจารณาการพัฒนาระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการ
การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ

คณะกรรมการการศึกษาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการ
ทางการทหารทั้งปวง อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการพัฒนาประเทศ และที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง
แบบองค์รวม พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้
ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ (๗)

ในคราวประชุมคณะกรรมการการศึกษาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา ครั้งที่ ๗/๒๕๖๕
เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕ จึงได้มีมติให้มีการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาระบบและโครงสร้าง
การบริหารจัดการการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ” และตั้งคณะกรรมการ
ขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อทำการศึกษาเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วย

๑. นายเชิดศักดิ์ สันติวรวุฒิ	เป็นที่ปรึกษากรรมการ
๒. นางสาวปิยฉัตร วัลเฉลิม	เป็นที่ปรึกษากรรมการ
๓. พลเอก เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์	เป็นที่ปรึกษากรรมการ
๔. พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร	เป็นประธานกรรมการ
๕. พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ	เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๖. พลเอก เจิตรัฐ คราประยูร	เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สอง
๗. พลโท ทนงศักดิ์ ร่องทิม	เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สาม
๘. พลโท อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์	เป็นกรรมการ
๙. พลอากาศโท ภูมิใจ เลขสุนทรากร	เป็นกรรมการ
๑๐. พลอากาศตรี ศุภโชค ชัยวงษ์	เป็นกรรมการ
๑๑. พลเรือตรี รศ.นเรศ เพ็ชรนิน	เป็นกรรมการ
๑๒. พลตรี พลวุฒ ลำเจียก	เป็นกรรมการ
๑๓. พลตรี ไชยา ศรีนวล	เป็นกรรมการ
๑๔. พลตรี ธวัชชัย ทรงศรีเอี่ยม	เป็นกรรมการ
๑๕. พันเอก อนุรักษ์ ดวงจรัส	เป็นกรรมการ
๑๖. นาวาอากาศเอก วินิจ จันทรมณี	เป็นกรรมการ

๑๗. พลตรี อรรถเดช ประทีปอุษานนท์	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๑๘. พันเอก ทักษิณ สิริสิงห	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นาวาอากาศเอก ไชยา ออกแดง	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นาวาอากาศเอก อาทิตย์ เจนจบสกลกิจ	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พันเอก กาญจนะดิษฐ์ ไยเกตุ	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑) ทบทวน ศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ ในห้วงปี ๒๕๖๔- ๒๕๘๐ เพื่อประเมินภัยคุกคาม ความท้าทาย ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต ที่ประเทศและกองทัพจะต้องเผชิญ

๒) ศึกษา ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

๓) ศึกษานโยบาย และระบบการบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงกลาโหม

๔) ศึกษา นโยบาย ระบบการบริหารจัดการการศึกษาและแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของกองบัญชาการกองทัพไทย

๕) ศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการการศึกษาและแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ของกองทัพต่างประเทศ

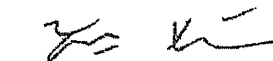
๖) เสนอแนะ (๑) แนวทางการพัฒนา ปรับปรุงระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของกองทัพ (๒) แนวทางการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของกองทัพ (๓) แนวทางการปรับปรุง หลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน และผู้เรียน รองรับการศึกษาของกองทัพ ในศตวรรษที่ ๒๑

๗) สรุปและรายงานผลการศึกษาต่อคณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พลเอก

(บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์)

ประธานคณะกรรมการธิการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์
 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
 ๐ ๒๕๓๓ ๕๔๑๕, ๐ ๒๕๓๓ ๕๔๖๖,
 ๐ ๒๕๓๓ ๕๔๗๒, ๐ ๒๕๓๓ ๕๔๗๖